Rudolf Steiner

DIN CRONICA AKASHA

GA 11

Douăzeci de articole publicate în perioada 1904–1908

Traducere şi note: Victor Oprescu

Titlul original : *Aus der Akasha-Chronik*
Nr.curent în bibliografia generală GA 11

Traducerea s-a făcut după textul german, ediţia integrală
Taschenbüchausgabe, 1975
Rudolf Steiner Verlag, Dornach/Schweiz
şi apare sub îngrijirea Societăţii Antroposofice

PREFATĂ*

scrisă de Marie Steiner
la prima ediţie sub formă de carte a acestei lucrări (1939)

Ca urmare a dorinţei exprimate de mai multe persoane, am reunit sub formă de carte, după treizeci şi cinci de ani, seria de articole ale dr. Rudolf Steiner apărute începând din anul 1904. Ele au fost scrise iniţial pentru „Lucifer Gnosis“, o revistă lunară, dar care ulterior va apărea la intervale mai mari. Aceasta explică în bună măsură multe repetări sau referinţe la texte precedente. Dar repetările nu fac decât să ne înlesnească studiul aprofundat al ştiinţei spirituale. Mulţi vor fi întrucâtva dezorientaţi constatând că, alături de noua terminologie occidentală, găsesc şi terminologia specifică esoterismului oriental. Terminologia orientală a fost introdusă de literatura Societăţii Teosofice, către sfârşitul secolului trecut şi a devenit populară în Europa. Nume cu rezonanţă exotică au rămas fixate în memoria oamenilor, dar nuanţele subtile, pe care orientalul le simţea legate de aceste nume, au rămas inaccesibile europenilor. Dr. Steiner a depus eforturi considerabile pentru a structura în aşa fel limbajul nostru, adaptat percepţiilor senzoriale, încât să se adapteze la subtilele concepte spirituale şi la realitatea imaginativă a suprasensibilului. Astfel, pentru a descrie acţiunea ierarhiilor, el a împrumutat terminologia creştină tradiţională.

Ceea ce ni se prezintă acum în această Cronică Akasha, cu o succintă claritate, îşi găseşte continuarea în celelalte lucrări, ***Teosofia*** şi ***Ştiinţa ocultă***.

Revista „Lucifer Gnosis“ nu a putut să-şi continue apariţia, deoarece conducerea ei s-a dedicat mai târziu organizării de conferinţe, precum şi altor îndeletniciri. În afară de publicarea rezultatelor cercetării spirituale, revista conţinea numeroase articole în care dr. Steiner se străduia să clarifice gândirea promovată de ştiinţa modernă. Trebuie să înţelegem că pentru foarte mulţi cititori care nu au o pregătire prealabilă, relatări ca cele expuse în Cronica Akasha pot să pară povestiri izvorâte dintr-o imaginaţie fantezistă; pentru aceasta, am găsit de cuviinţă să întregim lucrarea cu două expuneri publicate, de asemenea, în această revistă şi care tratează despre problemele actuale ale cunoaşterii, una la începutul şi alta la finele lucrării. Ele trebuie să fie apreciate pentru ţinuta lor sobră şi logică şi pot face dovada că un om care se ocupă cu cercetarea lumilor suprasensibile este în măsură să şi cuprindă, cu calm şi obiectivitate, problemele prezentului.

Revista consacra, de asemenea, o rubrică de răspunsuri la întrebările puse de cititori. Preluăm aici câteva din acestea, referitoare la umanitatea atlanteană şi la ştiinţa spirituală. Cine vrea să afle modalitatea prin care se ajunge la o „citire“ în Cronica Akasha, va trebui, fireşte, să procedeze la un studiu mai aprofundat al antroposofiei.

În afara lucrărilor pe care le-am amintit mai sus, recomand celor care au progresat în studiul ştiinţei spirituale consideraţiile esoterice cuprinse în conferinţele intitulate ***Lectura ocultă şi audiţia ocultă*****, precum şi volumul al treilea din seria „Fiinţele spirituale şi acţiunea lor“ intitulat ***Necesitate istorică şi libertate – Influenţa asupra destinului venită din lumea celor morţi****** care prezintă astăzi un interes deosebit.

* Această prefaţă se află, în editia germană, la sfâtşitul volumului. Am considerat că, pentru cititorul român, este mai utilă plasarea ei la început (NT).
** Ciclu de 11 conferinţe. tinut la Dornach (Elveţia), în 1914 (GA 156).
*** Ciclu de 8 conferinţe, ţinut la Dornach, în 1917 (GA 179).

CULTURA PREZENTULUI ÎN LUMINA ŞTIINŢEI SPIRITUALE

Pentru cine urmăreşte, în prezent, desfăşurarea evoluţiei ştiinţifice din ultimele decenii, nu poate exista nici un fel de îndoială că, în acest domeniu, se pregăteşte o puternică mutaţie. Astăzi, un cercetător al naturii se exprimă cu totul altfel referitor la aşa-numitele enigme ale existenţei, decât o făcea nu cu mult timp în urmă. – Către mijlocul secolului trecut, spirite dintre cele mai temerare vedeau în materialismul ştiinţific singura profesiune de credinţă admisă pentru oricine era la curent cu rezultatele cele mai avansate ale cercetării. A devenit, de altfel, celebră acea grosolană afirmaţie care s-a făcut, la vremea aceea: relaţia între gândire şi creier este, întrucâtva, la fel ca relaţia dintre bilă şi ficat. Ea se datorează lui Karl Vogtl [1]*. În lucrarea sa *Credinţa cărbunarului şi ştiinţa*, ca şi în alte scrieri ale sale, acesta afirma că este cu totul perimat să susţii că activitatea spirituală şi viaţa sufletească nu ar proveni din mecanismul sistemului nervos şi al creierului şi că nu ar fi asemănătoare cu explicaţia unui fizician care ne demonstrează că limbile unui ceasornic se mişcă datorită mecanismului acestuia. Era epoca în care lucrarea lui Ludwig Büchner *Forţă şi materie* [2] devenise un fel de evanghelie pentru unele cercuri largi de oameni cultivaţi. Se poate susţine cu tărie că, dacă unele minţi luminate, adevăraţi gânditori au putut, în mod liber, să adere la asemenea convingeri, aceasta se datorează puternicei impresii pe care oricine o resimţea faţă de succesele, de atunci, ale ştiinţelor naturale. Nu cu mult timp înainte, microscopul adusese la lumină alcătuirea fiinţelor vii din cele mai mici unităţi ale lor: celulele. Geologia, ştiinţa formării Pământului, explica geneza planetei după aceleaşi legi care mai sunt valabile şi astăzi. Darwinismul promitea să demonstreze originea omului pe o cale pur naturală, iar succesul crescând al acestei teorii în rândul oamenilor culţi era atât de promiţător, încât mulţi dintre ei considerau că „vechea credinţă“ fusese abolită prin noua teorie. Dar, în ultima vreme,

lucrurile s-au schimbat cu totul. Este adevărat că întotdeauna se mai găsesc întârziaţi legaţi încă de aceste păreri cum este, de exemplu, acel Ladenburg [3] care, la Congresul naturaliştilor din anul 1903, predica evanghelia materialistă; alţii, însă, după ce au reflectat în mod serios la problemele ştiinţei, au ajuns la un limbaj cu totul diferit. A apărut chiar şi o lucrare care purta acest titlu *Ştiinţele naturale şi concepţia despre lume*, al cărei autor era Max Verworn [4], fiziolog provenit din şcoala lui Haeckel. În această lucrare, se putea citi: „De fapt, chiar dacă noi am deţine o cunoaştere completă a fenomenelor fiziologice care au loc în interiorul celulei şi în fibrele scoarţei cerebrale, de care este legată activitatea psihică, şi chiar dacă am putea contempla mecanismul creierului asa cum observăm mecanismul unui ceasornic, nu am găsi, totuşi, niciodată, nimic altceva decât atomi în mişcare. Nici un om nu ar fi capabil să observe sau să perceapă cu ajutorul organelor sale senzoriale modul cum iau naştere sentimentele şi reprezentările. Rezultatele pe care concepţia materialistă a încercat să le obtină prin reducerea proceselor spirituale la simple mişcări ale atomilor nu fac decât să ilustreze într-o manieră evidentă limitele ei. De când a luat fiinţă, concepţia materialistă nu a putut niciodată să explice nici cea mai simplă simţire prin mişcarea atomilor. Nu a făcut-o nici în trecut, nu o va putea face nici în viitor. Cum ne-am putea imagina că s-ar putea explica ceea ce este imperceptibil simţurilor, cum ar fi, de exemplu, procesele psihologice, printr-o simplă dezmembrare a unui corp în particulele sale cele mai mici! Atomul însuşi este un corp şi nici o mişcare a sa nu va fi niciodată în măsură să acopere prăpastia care există între lumea corporală şi cea sufletească. Concepţia materialistă, oricât de fructuoasă a fost ca ipoteză de lucru în domeniul ştiinţelor naturale, şi în acest sens va rămâne fără îndoială şi în viitor – mă refer doar la rezultatele obţinute în domeniul chimiei structurale – ea rămâne totuşi inutilizabilă ca fundament pentru *o concepţie asupra lumii.* Pentru aceasta, punctul său de vedere este prea îngust. Materialismul *filosofic* şi-a jucat deja rolul său istoric. Această tentativă a unei concepţii despre lume, stabilită pe baza ştiinţelor naturale, a eşuat definitiv“. Iată cum vorbeşte un savant acum, la începutul veacului al XX-lea, despre concepţiile apărute şi dezvoltate către mijlocul secolului al XIX-lea şi care a fost propovăduită ca o nouă evanghelie bazată strict pe progresele ştiinţifice.

* Notele marcate cu cifre aparţin editorului german. (NT).

Punctul culminant al materialismului se situează îndeosebi în anii '50,'60,'70 ai veacului trecut. Explicarea fenomenelor spirituale şi psihice ca derivând din procese pur mecanice a provocat atunci un puternic val de enzuziasm şi o deosebită fascinaţie. La vremea aceea, materialiştii puteau pretinde că obţinuseră o victorie importantă asupra partizanilor concepţiilor spirituale despre lume. Ceva mai mult, ei găseau adepţi şi printre persoane care nu aveau o formaţie ştiinţifică. Dacă un Büchner, Vogt, Moleschott [5] şi alţii au elaborat ideile pe care le profesau pornind de la date furnizate de ştiinţele naturale, David Friedrich Strauss [6] încercase, în 1872, în lucrarea Credinţa veche şi cea nouă, să elaboreze o nouă profesiune de credinţă pe baza studiilor sale teologice şi filosofice. El îşi făcuse deja, cu câteva decenii în urmă, într-un mod senzaţional, intrarea în viaţa spirituală a societăţii de atunci cu lucrarea *Viaţa lui Iisus*. Autorul părea înzestrat cu o solidă pătrundere în filosofia şi în teologia epocii. El afirma cu îndrăzneală că formularea unei concepţii despre lume şi om pe temeiurile gândirii materialiste trebuie să formeze baza unei noi evanghelii, a unei noi atitudini morale, care să ducă la o nouă structurare a existenţei. Descendenţa strict animală a omului părea că vrea să devină o nouă dogmă şi orice susţinere a unei origini spiritual-sufleteşti a fiinţei umane trecea, în vederile filosofilor care cercetau natura drept o superstiţie retrogradă, un reziduu al perioadei de copilărie a omenirii, de care nu mai merită să ne ocupăm.

Istoria culturii a dat apoi un real sprijin celor care aveau ca temei ştiinţele naturale. Au început să se studieze obiceiurile si concepţiile unor triburi primitive, sălbatice. S-au întreprins săpături şi s-au studiat obiectele găsite care proveneau de la culturi primitive, schelete de

animale preistorice şi amprente ale unei vegeţaţii dispărute; toate acestea erau considerate drept probe că omul, de la prima sa apariţie pe Pământ, nu se diferenţia de animalele superioare decât prin gradul său de dezvoltare, întrucât s-a depărtat efectiv pe plan spiritual-sufletesc de animalitate, pentru a se ridica până la nivelul actual al evoluţiei sale. Se ajunsese până acolo, încât tot ce ţinea de acest eşafodaj materialist părea să fie coerent. Oamenii care se găseau sub influenţa ideilor dominante în acea epocă împărtăşeau afirmaţiile acelui materialist convins care scria: „Studiul serios al ştiinţelor m-a convins să accept cu calm, să suport cu răbdare ceea ce este inevitabil şi, prin urmare, să contribui după puterile mele la îmbunătăţirea condiţiei umane. Şi îmi este cu atât mai uşor să renunţ la consolările fantastice pe care o înclinaţie religioasă o caută în formulări minunate, cu cât imaginaţia îmi este stimulată în modul cel mai fericit de literatură si artă. Când urmăresc desfăşurarea pe scenă a unor piese dramatice de înaltă clasă, sau când cu ajutorul unor învăţaţi întreprind o călătorie spre alte astre, sau parcurg privelişti antediluviene, când din înălţimea piscurilor admir măreţia maiestuoasă a naturii, când mă plec cu veneraţie în faţa unei picturi sau a unei simfonii, în faţa acestei lumi de culori şi tonuri care îmi stimulează activitatea creatoare ca om, în toate aceste situaţii nu am suficiente imbolduri de înălţare sufletească? Mai am nevoie de altceva care este în plus şi în dezacord cu raţiunea mea? – Frica de moarte, care produce atâta spaimă oamenilor pioşi, pe mine nu mă afectează, îmi este complet străină. Eu ştiu că după ce corpul meu se va preface în pulbere nu voi mai continua să trăiesc. După cum nu am trăit nici înainte de a mă naşte. Chinurile purgatoriului şi ale iadului sunt pentru mine inexistente. Mă întorc, pur şi simplu, în împărăţia fără margini a naturii care îmbrăţişează cu dragoste pe toţi fiii săi. Viaţa nu mi-a fost zadarnică. Forţa pe care am avut-o am utilizat-o cu folos. Părăsind acest Pământ, am ferma convingere că totul se va modela mai bine şi mai frumos“. (De la credinţă la ştiinţă; o evoluţie instructivă, descrisă cu fidelitate din experienţa vieţii de Kuno Freidank.) Astăzî încă mai sunt numeroşi cei care gândesc la fel, dominaţi de ideile fixe care, în epoca aceea, animau pe reprezentanţii concepţiei materialiste despre lume.

Dimpotrivă, cei care s-au străduit să se menţină pe înălţimile gândirii ştiinţifice au ajuns la cu totul alte idei. În acest sens, este de remarcat prima replică dată materialismului venită din partea unui eminent naturalist la o întrunire a cercetătorilor din domeniul ştiinţelor naturale, ţinută la Leipzig (1872). Du Bois-Reymond [7] a ţinut atunci acel celebru discurs „Ignorabimus“ în care a încercat să arate că materialismul ştiinţific nu era, de fapt, capabil de nimic altceva decât să stabilească mişcarea unor particule materiale minuscule şi cerea cu insistenţă ca el să se limiteze la aceasta. Totodată sublinia că toate acestea nu contribuiau cu nimic la clarificarea fenomenelor spirituale şi sufleteşti. Indiferent de poziţia care s-ar lua faţă de afirmaţiile lui Du Bois-Reymond, un lucru este limpede: că acestea constituiau un refuz al oricărei explicări materialiste a lumii. Spusele lui demonstrau cum poate fi indus în eroare un cercetător al naturii.

Prin aceasta, explicaţia materialistă a universului intrase în faza în care afirmaţiile relative la viaţa sufletească deveneau mai puţin categorice. Ea îşi recunoştea „ignoranţa“ (agnosticismul). Fireşte, afirma mai departe că vrea să rămână „ştiinţifică“ şi că nu avea nici o intenţie să recurgă la alte surse de cunoaştere; dar, totodată, nu voia să se ridice prin mijloacele ei la o concepţie superioară asupra lumii. (De curând, Raoul Francé [8], de asemenea un naturalist, a demonstrat într-un mod mai cuprinzător că rezultatele obţinute în cadrul ştiinţelor naturale sunt insuficiente spre a constitui o bază pentru o concepţie de nivel superior asupra lumii. Aceasta este o interpretare asupra căreia va trebui să mai revenim.)

În acelaşi timp, s-au înmulţit fără încetare evidenţele care demonstrează imposibilitatea de a construi o psihologie bazată pe investigaţia fenomenelor materiale. Ştiinţa a fost obligată să studieze anumite manifestări „anormale“ ale vieţii sufleteşti , cum ar fi hipnotismul, sugestia, somnambulismul. Rezultatul a fost că, pe baza concepţiei materialiste, nu au putut fi explicate

aceste fenomene; această concepţie este cu totul insuficientă pentru cel care gândeşte cu adevărat. Nu s-au aflat fapte noi; mai curând au fost fenomene care fuseseră deja studiate in trecut, până către începutul secolului al XIX-lea, dar care, în această epocă de apogeu a materialismului, deveniseră jenante şi au fost înlăturate.

La toate acestea s-a mai adăugat şi altceva. Devenea din ce în ce mai clară fragilitatea argumentelor de care se serveau savanţii pentru a explica originea formelor animale şi, deci, şi a omului. Câtă atracţie au exercitat totuşi, o vreme, ideile de „adaptare“ sau cele de „luptă pentru existenţă“ utilizate pentru explicarea apariţiei speciilor. Dar curând, lumea şi-a dat seama că totul era o iluzie. Sub direcţia lui Weismann, s-a creat o şcoală care nu mai voia să ştie nimic din toate acestea şi refuza ideea că o fiinţă vie ar fi putut să dobândească anumite calităţi transmise ereditar, printr-o simplă „adaptare“ la mediu, care să antreneze o *modificare* a acestora. S-a scris şi s-a spus totul despre „lupta pentru existenţă“ şi despre o „atotputernicie a selecţiei naturale“. Alţii însă, invocând fapte incontestabile, se postau pe o poziţie diametral opusă şi declarau că se făcuse prea de multe ori referire la „lupta pentru existenţă“ chiar şi în cazuri în care aceasta nu exista. Ei voiau să demonstreze că în acest mod nu se putea explica nimic. Ei vorbeau chiar despre o „impotenţă a selecţiei naturale“. Mai mult, în ultimii ani, de Vries [9] a putut, de altfel, să aducă dovadă că modificările anumitor forme de viaţă se pot face prin salturi (mutaţii). În felul acesta, s-a dărâmat acel articol de credinţă al darwinismului care susţinea că formele animale şi vegetale nu se modifică decât în mod treptat, progresiv. Iată cum, tot mai mult, terenul pe care se clădiseră teoriile elaborate în ultimele decenii devenea din ce în ce mai şubred. Unii cercetători au găsit de cuviinţă, încă mai de mult, să părăsească acest teren, ca de exemplu acel tânăr, mort atât de timpuriu, W.H. Rolphl [10] care, în lucrarea sa *Probleme biologice şi totodată încercare pentru o dezvoltare a unei etici raţionale*, spunea încă în 1884: „Principiul darwinist al luptei pentru existenţă nu devine acceptabil decât după o prealabilă introducere a conceptului de lăcomie, de insaţiabilitate. Căci numai acest concept ar putea explica faptul că, de fiecare dată când are posibilitatea, o creatură acaparează mai mult decât îi este necesar pentru a-şi menţine *statu quo*-ul pe care, însă, îl crede fără măsură atunci când condiţiile îl îngăduie... În timp ce pentru darwinişti lupta pentru existenţă nu se manifestă când existenţa fiinţelor nu este în pericol, pentru mine această luptă apare peste tot şi întotdeauna. Este mai întâi vorba de o luptă pentru viaţă, pentru perpetuare, mai degrabă decât o luptă pentru existenţă!“

Este natural ca această situaţie de fapt să conducă pe cei avizaţi la o mărturisire: Filosofia materialistă nu este capabilă să ducă la edificarea unei concepţii despre lume şi viaţă. Ea nu oferă o explicaţie a fenomenelor psihice şi spirituale. În prezent, numeroşi oameni de ştiinţă se referă deja la idei foarte diferite în încercarea de a elabora un sistem cosmic. Este suficient să mentionăm lucrarea botanistului Reinekel [11] Lumea ca faptă. Evident că asemenea oameni de ştiinţă nu au fost formaţi în marasmul concepţiilor materialiste fără a fi lăsat urme. Ceea ce ei încearcă acum să apere, pornind de la noul lor punct de vedere idealist, nu are forţă; la nevoie ar putea să-i satisfacă, dar nu va mulţumi pe cei a căror privire pătrunde mai adânc în enigmele universului. Ei nu se pot hotărî încă să aplice în cercetările lor metodele care izvorăsc dintr-o adevărată contemplare spirituală. Aceşti oameni sunt cuprinşi de o teribilă teamă numai când aud cuvinte ca „mistică“, „gnoză“, sau „teosofie“. Faptul apare cert într-o lucrare deja menţionată a lui Verworn, în care el spune: „Există, în sânul ştiinţelor naturale, lucruri care apăruseră şi până acum clare şi transparente pentru toată lumea, dar care, în prezent, au devenit tulburi. Simboluri şi concepte care durau de multă vreme şi de care, până de curând, mulţi se mai foloseau în toate ocazile fără nici o ezitare, sunt acum nesigure şi privite cu neîncredere. Concepte elementare, de bază, precum acela de „materie“, par destrămate şi temeiurile cele mai sigure se sfărâmă acum sub paşii savanţilor. Numai anumite probleme rămân încă ferme ca o stâncă; sunt cele în faţa cărora toate încercările şi eforturile ştiinţei s-au dovedit neputincioase. Şi acum cine se simte descurajat se mai aruncă plin de

resemnare în braţele misticii, ultimul refugiu, în toate timpurile, al celor a căror ratiune nu mai vede nici o altă iesire. Dar omul rezonabil, dimpotrivă, încearcă să găsească noi simboluri, să creeze noi baze pe care să poată construi mai departe". Din acest citat putem vedea că un naturalist modern păstrează încă idei tradiţionale care nu-i îngăduie să conceapă mistica în alt mod decât sub acea formă confuză care nu se adresează decât unei inteligenţe obscure. – Şi la ce reprezentări şi idei poate ajunge psihologia unui om care gândeşte în acest fel? Este suficient să citim mai departe concluziile acestei lucrări pe care am citat-o: „Omul preistoric ajunsese la ideea unei separări a corpului şi a sufletului în momentul morţii. Sufletul s-ar desprinde de corp şi ar trece la o existenţă independentă. Dar nu-şi găseşte pace şi odihnă şi revine ca spirit, dacă nu este alungat prin diferite ceremonii sepulcrale. Oamenii erau dominaţi de frică şi superstiţii. Amintirea acestor concepţii dăinuie până în zilele noastre. Frica de moarte, adică de ceea ce urmează după moarte, este încă şi ustăzi larg răspândită. – Cât de diferită este imaginea pe care ne-o oferă punctul de vedere al psihomanismului! Pentru ca experienţele psihice să se concretizeze la un individ, trebuie să existe relaţii conforme cu anumite reguli; aceste experienţe dispar îndată ce asemenea relaţii sunt perturbate, aşa cum se întâmplă în mod continuu în cursul unei zile. Cu modificările pe care le suferă corpul în momentul morţii, aceste relaţii încetează complet. În momentul acela, nu mai există nici o senzaţie sau reprezentare, nici gândire şi nici sentiment la individ. Sufletul individual a murit. Dar senzaţiile, gândurile şi sentimentele continuă să trăiască; ele se perpetuează, dincolo de individul muritor şi perisabil, în alţi indivizi, de fiecare dată când apare un ansamblu de condiţii proprii. Ele se transmit de la individ la individ, din generaţie în generaţie, de la popor la popor, acţionează şi formează eterna urzeală a sufletului, sunt active şi contribuie la istoria spiritului uman. Noi continuăm, deci, cu toţii să trăim după moarte şi formăm unul din inelele acestui lanţ perpetum care nu este altceva dccât evoluţia spirituală". - Dar este oare aceasta altceva decât continuitatea valurilor mării care se continuă unul într-altul pe care el însuşi l-a provocat, în timp ce, la rândul său, dispare? Continuăm cu adevărat să trăim mentinându-ne doar în efectele acţiunilor noastre? Acest gen de supravieţuire nu îl legăm oare şi cu toate celelalte manifestări de natură fizică? Apare că filosofia materialistă îşi surpă propriul fundament. Ea nu are capacitatea să elaboreze un alt fundament nou. Numai o înţelegere corectă a misticii, a teosofiei şi a gnozei i-ar permite acest lucru. Deja, cu mai mulţi ani în urmă, chimistul Ostwaldl [12] vorbise la un congres ştiinţific ţinut la Lübech despre „victoria repurtată asupra materialismului" şi lansase o nouă revistă filosofică ce trebuia să susţină scopul propus. Ştiinţele naturale au acum o suficientă maturitate pentru a putea prelua fructele unei viziuni superioare asupra lumii. Orice împotrivire nu îi este de nici un folos; ştiinţa va trebui să ţină seama de aspiraţiile sufletului omenesc.

DIN CRONICA AKASHA

Un cuvânt înainte

Din datele pe care istoria le pune la dispoziţie, omul poate afla numai o mică parte din evenimentele pe care omenirea le-a trăit în timpurile trecute. Documentele istorice îşi revarsă lumina doar asupra câtorva milenii în trecut. Cercetările arheologice, paleontologice, ca şi cele geologice, aduc în plus prea puţine elemente. Acestei limitări i se adaugă inexactitatea datelor care se bazează pe mărturii exterioare. Să ne gândim numai cât de mult s-a modificat imaginea pe care ne-am făcut-o asupra unui evenimcnt, chiar recent, sau despre un popor, îndată ce s-au descoperit noi documente istorice. Este de ajuns să comparăm între ele descrierile făcute de diferiţi autori asupra unui acelaşi subiect, ca să ne dăm seama pe ce teren nesigur ne aflăm. Tot ceea ce ţine de lumea sensibilă exterioară este supus, în timp, degradării. Timpul distruge în egală măsură tot ce a creat. Iar istoria trăieşte numai din ceea ce timpul a conservat. Nimeni nu poate spune dacă ceea ce a dăinuit până la noi reprezintă esenţialul, câtă

vreme suntem dependenţi de mărturii şi documente exterioare. – Totodată, ce apare în timp îşi are originea în eternitate. Numai că percepţia sensibilă a eternităţii nu este accesibilă în mod curent, dar există căi şi metode care pot conduce pe om la aceasta. Omul poartă în sine forţe latente pe care le poate trezi şi prin care ajunge la cunoaşterea eternităţi. În articolele pe care le-am publicat, în această direcţie, asupra întrebării ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?**** se face referire la aceste metode.

* Articolele au apărut sub formă de carte în anul 1909 la Berlin sub acelaşi titlu şi poartă numărul de ordine 10 în catalogul general al operelor lui Rudolf Steiner (GA 10). O primă traducere în limba română a apărut în anul 1992 sub titlul ***Treptele iniţierii*** (NT).

Parcurgând cele cuprinse aici, se arată că omul, ajuns la un grad avansat al facultăţii sale de cunoaştere, poate pătrunde până la sursele originare şi eterne ale lucrurilor perisabile în timp. Dacă omul îşi lărgeşte în acest fel facultatea de cunoaştere, poate ajunge şi la o cunoaştere a trecutului, fără a mai fi dependent de mărturiile şi documentele exterioare. El devine capabil să *contemple* acea parte nevăzută a evenimentelor, care este neperceptibilă prin simţuri, pe care timpul nu o poate şterge sau distruge. În felul acesta, omul trece de la o istorie efemeră la o istorie eternă. Această istorie eternă este consemnată, în orice caz, cu alte litere decât cele de care se serveşte istoria noastră obişnuită. În gnoză şi în teosofie ea se numeşte „Cronica Akasha“*. Limbajul nostru curent nu poate reda decât o slabă idee despre conţinutul acestei cronici, deoarece este propriu pentru redarea realităţilor lumii sensibile. Tot ceea ce exprimăm în acest limbaj ia imediat caracterul lumii sensibile. Cine nu este familiarizat cu aceasta şi nu a dobândit prin propria sa experienţă convingerea că există o lume spirituală, te va privi cu uşurinţă ca pe un om cu fantezie bogată, dacă nu şi ceva mai mult. – Dar cine a dobândit facultatea de a percepe lumea spirituală va recunoaşte acolo evenimentele sub aspectul lor etern. Ele îi apar nu ca simple mărturii lipsite de viaţă, ci ca adevăruri *vii*. Evenimentele trecutului se desfăşoară, într-un fel, din nou în faţa lui. – Cei care sunt iniţiaţi în citirea acestei scrieri vii pot avea acces la un trecut mult mai îndepărtat decât acela evocat de istoria curentă; datorită acestei percepţii spirituale directe, ei pot, de asemenea, să reconstituie chiar şi faptele consemnate de istorie, dar de o manieră mult mai autentică decât ar putea să o facă aceasta. Pentru a preîntâmpina o posibilă eroare, trebuie făcută menţiunea că o percepţie de natură spirituală nu este nici ea ferită de greşeli, nu este infailibilă. Ea însăşi se poate înşela, poate fi imprecisă, chiar trunchiată sau inversată. În acest domeniu, nici o fiinţă umană, chiar cu un nivel ridicat de pregătire, nu este la adăpost de erori. De aceea, nu trebuie să ne formalizăm dacă unele relatări extrase din aceste surse spirituale nu concordă întotdeauna în mod perfect. Totuşi, valoarea autentică a observaţiei este aici mai mare decât cea din lumea sensibilă. Va exista mereu o convergenţă între relatările asupra istoriei şi asupra preistoriei făcute de diverşi iniţiaţi în ceea ce priveşte esenţialul. De fapt, o asemenea cercetare a istoriei şi a preistoriei a existat în toate şcolile oculte. De mii de ani, există în acest domeniu o concordanţă de vederi atât de perfectă, încât nu se poate compara cu cea care se găseşte în activitatea istoricilor, chiar atunci când se referă la un singur secol. Dintotdeauna şi în toate locurile, iniţiaţii au adus, *în esenţă*, aceleaşi relatări.

* Se păstrează ortografia utilizată şi în textul german, „AKASHA“ (şi nu Acaşa, cum s-a folosit în alte traduceri (NT).

După aceste consideraţii preliminare, vom prezenta, în cele ce urmează, mai multe capitole din această *Cronică Akasha*. Începutul îl vom face cu descrierea evenimentelor care s-au desfăşurat in perioada când între America şi Europa exista acel continent aşa-numit Atlantida. Pe această porţiune a Pământului era, în acea vreme, teren solid; solul său formează în prezent fundul oceanului atlantic. Platon mai evocă încă ultimele rămăsite ale acestui continent, vorbind de insula Poseidonis, situată în partea de vest a Europei şi a Africii [13]. Faptul că fundul Oceanului Atlantic a fost cândva teren solid, că aici a fost scena unei culturi care a

durat aproximativ un milion de ani, cultură care era cu totul diferită de a noastră, toate acestea precum şi faptul că ultimul rest al acestui continent s-a scufundat cam cu zece mii de ani î. Hr. se pot găsi în lucrarea scrisă de W. Scott-Elliot după surse oculte, intitulată Atlantida. Relatările pe care le vom face acum aici asupra acestei foarte vechi civilizaţii vor completa cele expuse în cartea menţionată. În timp ce autorul ei descrie mai ales latura exterioară, evenimentele exterioare pe care le-au trăit strămoşii noştri atlanteeni, noi ne propunem să arătăm latura sufletească şi natura interioară a condiţiilor în care au trăit aceşti înaintaşi. Cititorul va trebui să se transpună mental într-o perioadă de evoluţie trecută, situată cu aproximativ zece mii de ani în urmă şi care durase mii şi mii de ani. Evenimentele descrise aici nu s-au desfăşurat exclusiv pe continentul acum scufundat în valurile Oceanului Atlantic, ci şi în regiunile invecinate, care ţin acum de Asia, de Africa, de Europa şi de America. Şi tot ce s-a petrecut mai târziu pe aceste teritorii a izvorât din această străveche cultură şi civilizaiie. – Asupra originii şi a sursei acestor comunicări pe care le fac sunt în prezent obligat să păstrez tăcere. Cel care cunoaşte aceste surse înţelege motivul acestei reţineri. Dar cred că, în curând, vor avea loc anumite evenimente care vor face posibilă o asemenea dezvăluire. Revelaţia progresivă a adevărurilor conservate în cadrul curentului teosofic depinde în întregime de atitudinea pe care contemporanii o vor avea faţă de aceste dezvăluiri. – Acum urmează prima relatare a unor documente care pot fi publicate.

STRĂMOŞII NOŞTRI ATLANTEENI

Strămoşii noştri atlanteeni erau foarte diferiţi de omul actual, mai mult decât îşi poate imagina cineva ale cărui cunoştinţe se mărginesc doar la lumea sensibilă. Această deosebire se referă nu numai la aspectul exterior, ci şi la facultăţile spirituale. Cunoştinţele lor tehnice şi întreaga lor cultură erau altele decât cele pe care le putem observa în prezent. Dacă ne referim la primele începuturi ale umanităţii atlanteene, vom descoperi facultăţi spirituale cu totul diferite de ale noastre. Gândirea logică, facultatea de a face calcule şi combinaţii, pe care se bazează astăzi toate realizările moderne, nu existau la primii oameni atlanteeni. În schimb, ei aveau o *memorie* extraordinar de dezvoltată, şi aceasta constituia una din facultăţile lor spirituale cele mai remarcabile. De exemplu, ei nu făceau calcule, aşa cum facem noi, aplicând reguli învăţate în prealabil. Nu aveau ceva cum ar fi o tablă a înmulţiri. Nimeni nu îşi întipărise în minte că trei ori patru fac doisprezece: Faptul că atunci când se ivea necesitatea unei asemenea operaţiuni omul atlantean rezolva problema, se datora capacitătii de a-şi aminti alte situaţii identice sau asemănătoare. Îşi reamintea situaţii trăite anterior. Este important de reţinut că de fiecare dată când se dezvoltă o aptitudine nouă o alta, mai veche, pierde din forţă. Prin gândirea logică şi prin capacitatea de a face calcule, omul actual este superior străvechiului om atlantean; în schimb, memoria noastră a regresat, omul gândeşte cu ajutorul ideilor; gândirea omului atlantean se forma cu ajutorul imaginilor. Când o imagine îi apărea în suflet, el îşi amintea perfect numeroase alte imagini asemănătoare pe care le trăise în trecut şi, pe această bază, îşi forma judecata. Din această cauză, orice formă de învăţământ era complet diferit de cel care se va practica în perioade următoare. Nu se urmărea să se imprime copilului reguli, să i se ascută inteligenţa. Dimpotrivă, se urmărea cu insistenţă să i se prezinte viaţa prin intermediul unor imagini evocatoare, pentru ca, mai târziu, în toate situaţiile în care va fi pus să acţioneze să se poată sluji de un vast patrimoniu de amintiri. Când copilul devenea adult şi intra activ în viaţă, în oricare din faptele pe care trebuia să le îndeplinească el îşi amintea că în timpul când era în şcoală i se prezentase ceva asemănător. Se orienta cu atât mai uşor, cu cât noua situaţie care se prezenta semăna mai mult cu o experienţă deja trăită. Când, totuşi, se întâmpla să fie confruntat cu o stare de lucruri cu totul nouă, era nevoit să acţioneze prin tatonări, în timp ce, în prezent, în asemenea situaţii, noi ne folosim de reguli deja învăţate, pe care le punem cu uşurinţă în aplicare în situaţii noi, necunoscute. Un asemenea sistem de educaţie conferea vieţii, în ansamblu, un caracter de monotonie. Perioade lungi de

timp, în evoluţia Atlantidei lucrurile s-au petrecut mereu la fel. Prin această puternică dependenţă şi fidelitate faţă de memorie, era imposibilă realizarea unor progrese rapide, comparabile în vreun fel cu cele actuale. Se acţiona la fel cum se „văzuse" întotdeauna mai înainte. Omul nu reflecta, nu gândea, ci îşi amintea. Autoritate avea nu cel care studiase mai mult, ci cel care avea o mai bogată experienţă, respectiv mai multe amintiri. În acele timpuri, în Atlantida, ar fi fost imposibil ca cineva să poată lua o decizie într-o situaţie oarecare importantă, înainte de a fi atins o anumită vârstă. Pentru a câştiga încrederea celor din jur, era indispensabilă o experienţă indelungată.

Această caracterizare generală nu se aplică iniţiaţilor şi şcolilor lor. Aceştia devansau gradul de evoluţie normal pentru epoca lor. Pentru a fi admis în aceste şcoli, nu vârsta era criteriul de alegere, ci faptul că cel propus trebuia să fi dobândit, în cursul unor încercări trecute, facultăţile necesare pentru a putea primi o invăţătură mai înaltă. În timpul perioadei atlanteene, respectul care se acorda iniţiaţilor şi discipolilor lor nu se baza pe numărul mare de experienţe personale trăite, ci pe *vechimea* înţelepciunii lor. Personalitatea nu are nici o importanţă la un iniţiat. El se dedică în întregime *înţelepciunii eterne* şi, ca urmare, nu este sub influenţa caracteristicilor unei epoci.

În timp ce gândirea logică lipsea atlanteenilor (aceasta mai ules la începutul perioadei), ei aveau, în schimb, prin memoria lor atât de perfecţionată, o capacitate care dădea acţiunilor o caracteristică aparte. Prin natura sa, o facultate umană se află întotdeauna in raport cu alta. Memoria se situează mai aproape de natura mai pofundă a omului decât este facultatea intelectuală; totodată, legate de memorie, s-au dezvoltat şi alte forţe, care erau, de asemenea, mai asemănătoare cu fiinţele naturii subordonate decât este energia de care dispune omul în prezent. În felul acesta, atlanteenii au putut să stăpânească ceea ce numim *forţa vitală*. Aşa cum astăzi noi putem extrage din cărbune energia calorică pentru a o transforma în forţă motrice, pe care o utilizăm în mijloacele de transport, tot astfel, atlanteenii au ştiut să utilizeze forţa de germinaţie a fiinţelor vii, în slujba tehnicii. Ca să înţelegem mai bine toate acestea, să recurgem la următoarea imagine. Să ne gândim la un bob de grâu. El conţine o energie latentă. Această forţă acţionează şi face ca din bob să răsară o tulpină. Natura poate să trezească aceste forţe latente din bob. Omul actual nu poate realiza aceasta prin propria sa voinţă. El seamănă bobul de grâu în pământ şi îl lasă acolo în seama forţelor naturii, pentru a da rod. Omul atlanteean, însă, putea să facă şi altceva. El cunoştea arta de a transforma în forţă tehnică energia cuprinsă într-o cantitate de grâu, aşa cum în prezent se poate face cu forţa calorică pe care o conţine cărbunele. În perioada atlanteeană, plantele nu erau cultivate numai pentru a produce alimente, ci şi într-un scop energetic: forţele latente din plante erau utilizate pentru a servi în industrie şi transporturi. Astăzi noi dispunem de instalaţii care transformă energia cărbunelui în forţa motrice din locomotive; atlanteenii aveau, la rândul lor, instalaţii pe care le puneau în mişcare cu ajutorul, putem spune, al seminţelor de plante, transformând energia lor vitală în forţă energetică, în scopuri tehnice. Atlanteenii au putut pune în mişcare, în felul acesta, unele vehicule care zburau la joasă altitudine. Înălţimea la care zburau era mai mică decât a munţilor existenţi în acea perioadă, dar vehiculele erau prevăzute cu dispozitive de conducere care permiteau să se înalţe deasupra munţilor.

Trebuie să avem în vedere că, în decursul timpului, condiţiile terestre s-au modificat în mod considerabil. În prezent, vehiculele atlanteene amintite ar fi cu totul inutilizabile. Dacă pe atunci oamenii se puteau servi de ele, aceasta se datora faptului că stratul de aer care înconjura globul terestru era mult mai dens. Nu trebuie să ne preocupe acum problema de a sti dacă am putea să ne facem o idee despre acea densitate a aerului cu ajutorul conceptelor ştiinţei actuale. Ştiinţa şi gândirea logică, prin esenţa lor, nu sunt în măsură că precizeze ce este şi ce nu este posibil. Singurul lor scop este să explice fapte constatate prin experienţă şi observaţie directă. Dar penfru cercetarea ocultă acea densitate deosebită a atmosferei este o realitate tot

atât de sigură ca orice alt fapt stabilit cu ajutorul simţurilor fizice. – Este, de asemenea, sigur, deşi probabil inexplicabil pentru fizica şi chimia moderne, că pe atunci, pe întregul glob pământesc, apa era mult *mai puţin densă* decât astăzi. Prin fluiditatea sa apa putea servi la unele aplicaţii tehnice, datorită forţei germinative pe care o puteau mânui atlanteenii, lucru cu totul imposibil în prezent. Cu timpul, apa s-a densificat şi dirijarea acelor vehicule nu s-a mai putut face ca mai înainte. Toate acestea ne arată în mod foarte clar că civilizaţia şi cultura atlanteeană erau profund diferite de ale noastre. Aceasta ne permite să înţelegem că şi natura fizică a unui atlanteean era cu totul diferită de aceea a omului contemporan. Apa pe care o bea era asimilată de forţele vitale din corpul său în mod cu totul diferit decât este posibil în corpul nostru fizic actual. Datorită acestui fapt, atunci când era necesar, atlanteanul îşi putea canaliza forţele sale fizice, prin voinţă, în cu totul alt mod decât o poate face omul de azi. El avea, ca să spunem aşa, mijloacele de a-şi dezvolta propriile sale forţe fizice. Pentru a ne face o imagine corectă despre natura omului atlantean, trebuie să ştim că pentru el noţiunile de oboseală şi de efort fizic erau mult diferite de ale noastre.

O aşezare socială din perioada atlanteeană avea un caracter – aceasta reiese din toate cele arătate până acum – care nu era cu nimic asemănător unui oraş modern. Totul, în aceste aşezări, era legat de natură. Nu am face decât să prezentăm o slabă imagine arătând că, în primele timpuri ale acelei perioade şi până către mijlocul celei de a treia subrase*, o asemenea aşezare umană avea aspectul unei grădini în care locuinţele erau construite din arbori cu ramurile împletite într-un mod nu numai ingenios, dar şi artistic. Munca pe care omul o îndeplinea cu mâinile sale se îmbina armonios cu natura. Omul însuşi se simţea intim legat cu aceasta. De aceea, însuşi simţul său social era altul decât cel pe care îl avem noi astăzi. Natura era comună tuturor. Ceea ce se construia pe temeiuri naturale era considerat ca un *bun comun*, în aceeasi măsură în care noi considerăm astăzi că ceea ce rezultă din activitatea îndeplinită cu inteligenţa şi raţiunea noastră este bunul nostru personal.

* Perioada atlanteană se împarte în şapte epoci, numite şi subrase sau „rase“ (NT).

Cine şi-a însuşit ideea că atlanteenii erau înzestraţi cu forţele spirituale şi fizice pe care le-am descris, acela va înţelege că, în acele îndepărtate timpuri, omenirea în ansamblul ei prezenta o imagine care ne aminteşte prea puţin de ceea ce suntem obişnuiţi să vedem azi în jurul nostru şi că nu numai oamenii, ci întreaga natură s-a transformat în mod considerabil de-a lungul vremii. Formele plantelor şi animalelor s-au transformat cu totul. Întreaga natură terestră a suferit modificări. Regiuni care erau înainte populate au fost distruse, iar altele noi au luat fiinţă. - Strămoşii atlanteenilor, la rândul lor, locuiau un continent care este astăzi de mult dispărut; partea sa principală ocupa sudul Asiei de astăzi. Literatura teosofică îi numeşte *lemurieni*. După ce au străbătut, la rândul lor, diferite etape de evoluţie, cei mai mulţi dintre ei au decăzut. Dar, în anumite zone ale globului, descendenţii acestei populaţii degenerate au supravieţuit sub formă de populaţii sălbatice. Numai o mică parte dintre lemurieni a fost capabilă să continue evoluţia. Din aceştia s-a născut apoi omenirea atlanteeană. - Mai târziu, s-a întâmplat ceva asemănător. Cea mai mare parte a populaţiei atlanteene a decăzut şi iarăşi, dintr-un grup retrâns, s-a format o populaţie din care se trag cei pe care îi numim acum arieni, de care este legată întreaga omenire culturală de astăzi. *Lemurienii*, *atlanteenii*, *arienii* sunt, în terminologia ştiinţei oculte, rase-rădăcină ale omenirii. Lemurienii au fost precedaţi de alte două rase-rădăcină, după cum arienii vor fi urmaţi de încă alte două, în viitor; cu alte cuvinte, există în total *şapte* rase-rădăcină*. Aşa cum am arătat sumar în cazul lemurienilor, al atlanteenilor şi al arienilor, fiecare rasă-rădăcină provine din cea precedentă. Fiecare rasă-rădăcină posedă calităţi fizice şi spirituale complet diferite de cele precedente. În timp ce atlanteenii, de exemplu, au avut dezvoltată în mod deosebit facultatea memoriei şi tot ce se leagă de aceasta, misiunea arienilor constă în dezvoltarea forţei de gândire şi tot ceea ce este în legătură cu aceasta.

* Terminologia utilizată ulterior în scrierile antroposofice nu mai vorbeşte de „rase-rădăcină“ şi de „subrase“ în cadrul lor, ci de „perioade“, pentru rase-rădăcină şi de epoci de cultură, pentru subrase (NT).

Dar şi fiecare rasă-rădăcină parcurge diferite stadii de evoluţie, care sunt întotdeauna în număr de şapte. La începutul perioadei în care apare o rasă-rădăcină, trăsăturile sale principale se manifestă, ca să spunem aşa, într-o stare juvenilă, dar, încetul cu încetul, aceste trăsături şi calităţi ating maturitatea pentru ca apoi, în final, să ajungă la decadenţă. Populaţia care compune o rasă-rădăcină se divizează astfel, în timp, în şapte subrase*. Nu trebuie însă să ne imaginăm că o subrasă dispare îndată ce se dezvoltă o alta nouă. Sunt situaţii când apare o rasă nouă, dar coexistă încă mult timp cu cea anterioară. Întotdeauna au locuit pe Pământ, una langă alta, populaţii care prezentau stadii diferite de evoluţie.

* Sau, simplu„„rase“ (NT).

Prima subrasă atlanteeană s-a format pornind de la un grup de lemurieni care atinseseră o treaptă avansată de evoluţie şi care era capabilă să se dezvolte mai departe şi să se transforme. Acest grup avea darul memoriei numai în ultima fază a evoluţiei sale lemuriene, deci îl manifesta de la începutul evoluţiei sale atlanteene. Trebuie să reţinem că un lemurian era apt să-şi formeze reprezentări ale stărilor pe care le vieţuia, dar era incapabil să le păstreze în memorie. El uita imediat tot ceea ce îşi reprezentase. Să notăm că, dacă aceşti oameni trăiau totuşi într-o anumită formă de cultură, putând, de exemplu, să confecţioneze unelte de lucru, să construiască locuinţe etc., toate acestea le făceau nu prin capacitatea lor proprie de reprezentare, ci cu ajutorul unei forţe spirituale care acţiona în ei, forţa pentru care cuvântul potrivit ar fi acela de forţă *instinctuală*. Nu este, totuşi, vorba de o forţă ca cea pe care o au astăzi animalele, ci de un instinct de o cu totul altă natură.

Literatura teosofică numeşte această primă subrasă a atlanteenilor *rmoahals**. Memoria acestor oameni se baza mai ales pe senzaţii vii. Culorile pe care le percepea ochiul sau sunetele pe care le înregistra urechea trezeau în sufletul omului o vibraţie prelungă şi avea drept urmare faptul că rmoahalii dezvoltau *sentimente* pe care înaintaşii lor lemurienii nu le cunoşteau. Ataşamentul faţă de experienţele trecute, de exemplu, făcea parte din aceste sentimente.

* Se păstrează aceeaşi ortografie din textul german. În limba română, acest plural ar trebui scris rmoahali (NT).

De dezvoltarea memoriei este legată şi dezvoltarea *limbajului*. Atât timp cât fiinţa umană nu-şi amintea trecutul, nu putea avea loc nici transmiterea, cu ajutorul vorbirii, a experienielor vieţuite. Primele semne ale memoriei au apărut, ca să spunem aşa, în ultima etapă a Lemuriei, şi abia atunci începe să se dezvolte şi facultatea de *a da nume* la tot ceea ce omul vedea şi auzea în jurul său. Numai oamenii dotaţi cu memorie pot sesiza utilitatea de a da unui lucru un nume. Limbajul se dezvoltă, aşadar, în perioada atlanteană. Prin aceasta, se stabileşte o legătură între sufletul omului şi obiectele exterioare din jurul lui. Omul formulează în interioritatea sa cuvântul pe care îl rosteşte, şi acesta aparţine obiectelor lumii exterioare. Graţie limbajului, se stabileşte o nouă relaţie şi între un om şi altul. Fireşte, limbajul la rmoahali era încă într-un stadiu primitiv, dar el era fundamental diferit de cel al strămoşilor săi lemurieni.

Forţele care acţionau în sufletul primilor atlanteeni mai aveau încă ceva ce ţinea de forţele naturii. Oamenii aceştia erau mai apropiaţi, într-un anumit sens, de fiinţele naturii din jurul lor decât urmaşii lor. Cu mult mai mult decât este cazul în prezent, forţele lor sufleteşti erau asemănătoare cu forţele naturii. Tot astfel, şi cuvântul pe care îl rosteau era înzestrat cu forţă

naturală. Să luăm un exemplu: când rosteau un cuvânt, acesta aducea ceva din energia elementară a naturii. Ei nu *denumeau* pur şi simplu un lucru, ci cuvântul conţinea în el şi o *putere* asupra lucrului şi chiar şi asupra semenilor. Cuvântul rmoahalilor nu exprima doar un sens, ci avea şi o putere. Când se vorbeşte astăzi de o forţă magică a cuvintelor, se subînţelege ceva ce pentru acei oameni era mult mai real decât este pentru noi. Cuvântul pronunţat de rmoahal dezvolta o forţă asemănătoare cu forţa însăşi a obiectului numit. Datorită acestui fapt, cuvintele aveau atunci şi o virtute curativă, ceva mai mult, ele puteau stimula creşterea plantelor, puteau să îmblânzească furia animalelor, puteau să producă şi multe alte efecte. Această forţă a început să-şi piardă din intensitate încetul cu încetul la următoarele subrase care s-au perindat în perioada atlanteană. Ea s-a pierdut în mod progresiv. Rmoahalii o resimţeau ca pe un dar înnăscut, un dar al naturii, iar raportul lor cu această forţă avea un caracter *religios*. Cuvântul avea pentru ei, în primul rând, ceva sacru. Utilizarea în sens rău a unor cuvinte sau sunete ce conţineau în sine puteri deosebite era, la început, ceva de neconceput. Fiecare om simţea că o abatere de genul acesta ar fi putut să-i aducă o mare nenorocire. Efectul magic al cuvintelor s-ar fi întors împotriva lui, căci dacă o folosire corectă a cuvântului aduce o binecuvântare, un sacrilegiu aduce pierderea făptaşului. Dând dovadă de o puritate de sentimente, rmoahalii atribuiau această putere a lor mai puţin lor înşile, cât mai ales unei naturi divine care acţiona în ei.

Situaţia devine cu totul alta o dată cu apariţia celei de a doua subrase (aşa-numitele popoare *tlavatli*). Indivizii care compuneau această a doua subrasă încep să aibă sentimentul propriei lor valori. Ambiţia, care la rmoahali era necunoscută, îşi face acum apariţia. *Memoria* începe să influenţeze, într-un anumit sens, concepţia lor despre viaţa socială. Cel care putea face faţă unor situaţii grele începea să pretindă celorlalţi să îi acorde respect. El cerea ca faptele sale să fie întipărite în memoria lor. Pe această amintire a unor fapte săvârşite de cineva se baza alegerea conducătorului în cadrul unui grup. Şi, o dată cu aceasta, începe să se dezvolte un fel de demnitate regală, şi această legitimitate se continuă şi după moarte. Se dezvoltă, aşadar, amintirea, pomenirea strămoşilor, sau a acelora care dobândiseră merite în timpul vieţii. Anumite grupuri încep să facă din aceasta un cult religios al morţilor, al strămoşilor. Acesta s-a continuat multă vreme şi apoi, cu timpul, s-a diversificat. La rmoahali, omul nu avea valoare decât în măsura în care ştia, în faţa unei acţiuni, să se impună prin puterea sa. Dacă cineva ar fi pretins să fie respectat pentru ceea ce făcuse altădată, trebuia să probeze – prin fapte noi – că vechea sa forţă rămăsese aceeaşi. El trebuia să reînvie prin noi fapte, ca să spunem aşa, amintirea faptelor trecute. Realizările din trecut erau fără importantă în prezent. Abia mai târziu, în a doua subrasă, începe să se ţină seama de caracterul personal al individului; se ajunge la situaţia nouă ca, în aprecierea unui om, să se ţină seama de realizările sale din trecut.

O altă urmare a faptului că în viaţa socială începe să predomine forţa amintirii a fost formarea de grupuri de indivizi legaţi prin amintirea unor fapte săvârşite în comun. Până atunci, orice grup social depindea întru totul de forţele naturale, de originea sa comună. Omul, ca individ, nu aducea nici un aport, prin propriul său spirit, la ceea ce natura făcuse din el. De acum înainte însă, o persorialitate puternică putea să antreneze spre o acţiune comună un anumit număr de oameni, iar amintirea acestor acţiuni săvârşite în comun ducea la formarea unui grup social distinct de altele.

Acest mod de convieţuire socială nu s-a concretizat însă decât în decursul celei de a treia subrase (a *toltecilor*). Indivizii care aparţineau acestei rase au fost primii care au pus bazele unei forme de organizare socială pe care am putea-o considera un fel de fiinţă comună şi care poate fi considerată ca prima etapă a închegării unui stat. Conducerea şi guvernarea acestei comunităţi erau creditare, treceau de la strămoşi la descendenţi. Ceea ce, până aunci, se perpetua numai în memoria contemporanilor, acum se transmitea din tată în fiu. Întregul neam trebuia *să nu uite* faptele săvârşite de strămoşi. Descendenţii continuau să aprecieze ceea ce

realizaseră strămoşii lor. Trebuie să ne fie foarte limpede că, în acea vreme, oamenii aveau în mod real forţa de a transmite însuşirile lor urmaşilor. Educaţia consta în a prezenta viaţa în imagini vii. Efectul produs de acest gen de educaţie depindea de puterea personală care emana de la educator. Acesta nu urmărea să perfecţioneze inteligenţa elevilor săi, ci să dezvolte în ei, mai ales, aptitudini care să fie de natură instinctivă. Sistemul permitea ca aptitudinile părintelui să se transmită, în cele mai multe cazuri, fiilor.

În aceste condiţii, *experienţa personală* câştiga o importanţă din ce în ce mai mare, în cadrul celei de a treia subrase. Când un grup de oameni se despărţea de un altul şi forma o nouă comunitate, el aducea în noua sa colectivitate amintirea vie a ceea ce vieţuiseră în vechea reşedinţă; dar, în acelaşi timp, exista în această amintire ceva ce nu mai convenea grupului şi provoca un sentiment de neplăcere, şi atunci, oamenii încercau ceva nou. Astfel, cu fiecare comunitate nou întemeiată se îmbunătăţeau şi condiţiile de viaţă. Era, deci, cu totul natural ca acele îmbunătăţiri să fie imitate. Acestea au fost condiţiile obiective care au permis, în timpul celei de a treia subrase, să ia naştere comunităţi înfloritoare descrise în unele lucrări teosofice*.

* În acest sens, se pot cita descrieri de oraşe grandioase, de oraşul cu portile de aur, de palate imperiale etc. (cf. W. Scott-Elliot, *L'Histoire de 1'Atlantide* sau Annie Sesaut şi C.W. Leadbeater, *L'Homme d'où il vient où il va*, ambele traduse din engleză) (NT).

Experienţele personale găseau sprijin din partea celor care erau *iniţiaţi* în legile eterne ale evoluţiei spirituale. Unii suverani puternici au fost ei înşişi iniţiaţi, pentru ca valoarea lor personală să-şi afle o susţinere totală. Datorită valorii sale personale, omul devine puţin câte puţin apt pentru a fi iniţiat. El trebuia mai întâi să-şi cultive progresiv forţele proprii şi să le dezvolte până într-atât, încât să-i poată veni, de sus, iluminarea. Iată explicaţia originii regilor şi a conducătorilor iniţiaţi atlanteeni. Aceştia deţineau o putere enormă şi totodată se bucurau de o veneraţie neţărmurită.

Dar, pe de altă parte, această situaţie purta în ea germenele decadenţei si ruinei. Structurarea unei memorii foarte dezvoltate a dus către o exacerbare a *personalităţii*. Omul începe să dorească să obţină ceva pentru el în schimbul puterii pe care o avea. Şi cu cât această putere era mai mare, eu atât dorea mai mult să o folosească pentru propriul său interes. Ambiţia care se dezvoltă pe acest fundal duce la un egoism sălbatic şi, de aici, se ajunge la o utilizare abuzivă a puterii. Dacă ne gândim la ceea ce putea face omul atlantean prin stăpânirea forţelor vitale, vom înţelege uşor ce urmări teribile au putut avea abuzurile săvârşite. Puternice forţe ale naturii puteau fi puse în slujba unui nemăsurat egoism.

Această tendinţă cunoaşte o amploarea deosebită în a patra subrasă (*pratoturanienii*). Cei care aparţineau acestei rase şi care fuseseră instruiţi în stăpânirea unor asemenea forţe s-au slujit de ele, în diferite forme, pentru satisfacerea cu perseverenţă a dorinţelor şi avidităţii lor. Dar utilizate în felul acesta, într-o asemena măsură, aceste forţe s-au distrus singure unele pe altele. Lucrurile stau ca şi cum picioarele unui om ar vrea neapărat să meargă înainte, în timp ce partea superioară a corpului tinde să se deplaseze înapoi.

O asemenea situaţie catastrofală nu se putea opri decât dacă se dezvolta în om o forţă superioară, şi aceasta a fost forţa gândirii. Gândirea logică exercită o acţiune inhibatoare asupra dorintelor egoiste ale individului. Originea gândirii logice trebuie căutată în a cincea subrasă (a *protosemiţilor*). Oamenii încep să depăşească stadiul simplei amintiri a evenimentelor din trecut şi să *compare* intre ele diversele experiente trăite. Se dezvoltă astfel puterea de judecată. De acum devine posibil ca dorinţele şi pasiunile să fie oarecum ţinute în frâu prin judecată. Omul începe să *calculeze*, să combine. El învaţă să se slujească în acţiunile sale de gândire. Dacă înainte se lăsa pradă oricărei dorinţe, acum el se întreabă mai intâi dacă

dorinţele sale sunt în concordanţă cu gândirea. În perioada celei de a patra subrase, oamenii căutau cu sălbăticie să-şi satisfacă pasiunile, acum, în decursul celei de a cincea subrase, ei încep să asculte de o voce interioară. Această voce are ca efect stăvilirea pasiunilor, dar încă nu poate anihila impulsurile egoiste ale personalităţii.

În a cincea subrasă, se pun astfel mobilurile unei acţiuni, se regăsesc transpuse înăuntrul omului. Acesta doreşte acum să dezbată în sinea lui ce trebuie să facă sau să nu facă. Dar ceea ce s-a câştigat, prin această forţă interioară a gândirii, s-a făcut în dauna puterii de stăpânire a fortelor exterioare ale naturii. Cu ajutorul gândirii capabile să calculeze, se poate domina energia lumii minerale, dar nu şi forţa vitală. A cincea subrasă a dezvoltat astfel gândirea în detrimentul puterii asupra forţei vitale. Dar tocmai prin aceasta s-a creat germenele necesar evoluţiei viitoare a umanităţii. În prezent, personalitatea, amorul propriu, egoismul mai există şi se dezvoltă tot mai mult, dar gândirea, care le proliferează şi acţionează din interior, nu are nici o influenţă asupra naturii şi nu poate să mai provoace asemenea acţiuni disctructive ca cele pe care le declanşa utilizarea abuzivă a forţelor naturii. Din rândul populaţiei care constituia a cincea subrasă s-a selectat un grup restrâns, alcătuit din partea cea mai înzestrată, şi a fost ales să supravieţuiască nimicirii celei de a patra rase-rădăcină (atlanteană); Acest grup a format nucleul din care, mai târziu, s-a născut a cincea rasă-mamă, cea ariană; aceasta are ca menire să perfecţioneze dezvoltarea facultăţii de gândire, cu toate consecinţele care decurg de aici.

Populaţia din a şasea subrasă atlanteană (*akkadienii*) au perfecţionat în continuare facultatea de gândire, depăşind stadiul pe care îl atinsese a cincea subrasă. Akkadienii se deosebeau de protosemiţi prin aceea că utilizau, într-o măsură mai largă, gândirea. – S-a spus că dezvoltarea gândirii tempereazǎ impulsurile personalităţii egoiste şi le împiedică să se transforme în acţiuni devastatoare, aşa cum se întâmpla la rasele precedente, dar nu le-a anihilat. Într-o primă etapă, protosemiţii reuşeau să-şi ordoneze relaţiile personale aşa cum îi inspira gândirea. Inteligenţa începe să înlocuiască dorinţele şi pasiunile neînfrânate. Se stabilesc relaţii noi între indivizi, apar alte condiţii de viaţă. În timp ce subrasele anterioare recunoşteau drept conducător pe cel ale cărui fapte se întipăriseră cel mai profund în memoria lor, sau pe cel care putea face dovada unei vieţi bogate în amintiri, de acum înainte un asemenea rol de conducător revenea celui *inteligent*. Înainte, totul se măsura în funcţie de ceea ce se păstra în memorie, acum preferinţele mergeau către o relaţie bazată pe gândire. Sub influenţa memoriei, un lucru era preţuit atâta timp cât era considerat util şi, când înceta să mai existe, se considera ceva foarte natural ca acela care era apt să rezolve o situaţie problematică să impună o înnoire. Sub influenţa gândirii se dezvoltă însă dorinţa de schimbare şi înnoire. Fiecare dorea să impună ceea ce îi sugera inteligenţa sa. În felul acesta, în subrasa a cincea încep să apară, deja, stări de agitaţie, de nelinişte, care, în a şasea subrasă, duc la necesitatea de a se îngrădi o gândire prea inflexibilă a unui individ, prin instituirea unor legi generale de conduită. Strălucirea unor state din perioada celei de a treia subrase se baza pe faptul că amintirile comune asigurau ordinea şi armonia. În perioada celei de a şasea subrase, s-a simţit necesitatea ca ordinea să fie impusă prin *legi* elaborate prin gândire. Aici se află deci, în a şasea subrasă, originea dreptului şi a principiilor legislative. – În timpul subrasei a treia, se putea întâmpla ca un grup de oameni să se desprindă de comunitatea în care trăise, dar numai atunci când se simţea eliminat , deoarece condiţiile create pe baza amintirilor nu mai erau convenabile. În schimb, în timpul celei de a şasea subrase, lucrurile se petreceau cu totul altfel. Gândirea logică era utilizată în căutare de inovaţii şi incita la noi acţiuni şi creaţii. Akkadienii pot fi consideraţi ca un popor întreprinzător şi colonizator; ei simţeau o reală satisfacţie în aceste acţiuni. Comerţul, în special, constituia o activitate deosebit de stimulatoare pentru aptitudinile care se formau prin gândire şi judecată.

A şaptea subrasă (*mongolii*) favorizează în continuare dezvoltarea forţei de gândire, dar păstrează totodată unele vechi calităţi ale subraselor anterioare, îndeosebi cele ale subrasei a patra, calităţi pe care ei le conservă acum mult mai riguros decât se făcea în cursul subraselor a cincea şi a şasea. Mongolii au rămas fidel ataşaţi simţului amintirii şi au ajuns, astfel, la convingerea că cine este cel mai bătrân este şi cel mai înţelept şi poate, prin aceasta, să folosească cel mai bine puterea gândirii. Este adevărat că pierduseră dominaţia asupra forţelor vitale, dar forţa de gândire pe care au dezvoltat-o asimilase ea însăşi ceva din acea putere naturală a forţei vitale. Puterea asupra vieţii era definitiv pierdută, dar niciodată nu au pierdut *credinţa* naivă şi nemijlocită în această putere. Această forţă devenise pentru ei Dumnezeu şi, în numele lui, făceau tot ceea ce considerau că este bine şi drept. Ei apar în constienţa popoarelor vecine ca nişte *posedaţi* ai acestei puteri secrete şi chiar ei înşişi aveau o încredere oarbă în ea. Descendenţii lor din Asia, dar şi din unele zone din Europa, au păstrat şi mai păstrează mult din aceste particularităţi.

Forţa de gândire implantată în oameni nu îşi va putea atinge, însă, întreaga ei valoare în decursul evoluţiei decât după ce va primi un puternic şi nou impuls în cursul viitoarei rase-rădăcină, a cincea, adică cea actuală. Cea de a patra rasă-rădăcină nu a făcut decât să o pună în slujba a ceea ce dobândise prin memorie. Abia a cincea a ajuns la asemenea forme de viaţă care fac posibil ca facultatea de gândire să-şi găsească cel mai potrivit instrument.

TRECEREA DE LA A PATRA LA A CINCEA RASĂ-RADACINĂ

Următoarele comunicări se referă la trecerea de la a patra rasă-rădăcină (atlanteană) la cea de a cincea (ariană), căreia îi aparţine omenirea civilizată de astăzi. Numai acela care se poate pătrunde de gândul *evoluţiei* în sensul său cel mai larg şi în întreaga sa însemnătate va putea înţelege această epocă în mod corect. Tot ceea ce omul conştientizează în jurul său este în plin proces de evoluţie. Însăşi facultatea de *gândire* care caracterizează pe omul actual, omul celei de a cincea rase-rădăcină, este rezultatul unei evoluţii. Se poate spune chiar că a cincea rasă-rădăcină este cea care, în mod progresiv, conduce la perfecţionare forţa de gândire. În prezent, omul ia o hotărâre (în gând) şi abia apoi o pune în practică, ca un efect al propriei sale gândiri. La atlanteeni, această facultate era încă într-o stare de pregătire. Voinţa încă nu pornea din gândurile proprii, ci era influenţată de influxul de gânduri venite de la entităţi superioare. În acest fel, voinţa lor era dirijată din afară. – Dacă reuşim să ne formăm o idee clară despre evoluţie aplicată la fiinţa umană şi să admitem că, în trecut, omul, ca fiinţă terestră, era o fiinţă alcătuită cu totul altfel decât în pezent, atunci vom fi în măsură să înţelegem că fiinţele, despre care va fi vorba în relatarea ce urmează au fost total diferite de ceea ce suntem noi astăzi. Evoluţia la care ne referim a necesitat perioade extrem de lungi.

Ceea ce am spus în paginile precedente despre a patra rasără-dăcină, a atlanteenilor, se referă la marea majoritate a umanităţii. Aceasta se afla încă sub comanda unor conducători mult mai evoluaţi decât omul obişnuit, prin capacităţile lor. Înţelepciunea şi puterea de care dispuneau aceşti conducători nu ar fi putut fi atinse prin nici un sistem terestru de educaţie. Ele erau conferite de entităţi superioare care nu făceau parte din lumea pământească. Era ceva cu totul natural ca marea majoritate a oamenilor să vadă în aceşti conducători fiinţe superioare, *mesageri* ai zeilor. Şi pe bună dreptate, căci nici prin organele de simţ şi nici prin inteligenţa omului nu ar fi putut fi atinse ştiinţa şi dibăcia acestor conducători. Ei erau *veneraţi* ca trimişi ai lui Dumnezeu şi oamenii primeau de la ei porunci, îndrumări şi învăţături. Fiinţe de asemenea natură au instruit omenirea să deprindă ştiinţa, artele şi fabricarea uneltelor. Aceşti „mesageri ai zeilor“ conduceau uneori ei înşişi comunităţile, iar alteori prin oameni mai evoluaţi, pe care îi instruiau în arta de a guverna. Se spune despre aceşti conducători că „erau în relaţie directă cu zeii“, care le revelau legile după care trebuia să se dezvolte omenirea.

Aceasta era realitatea. Această legătură cu zeii era, de fapt, o adevărată iniţiere şi se realiza în locuri ascunse cu străşnicie celorlalţi oameni. Erau adevărate centre de iniţiere şi se numeau „temple ale misteriilor“. De aici emana întreaga conducere a umanităţii.

Ceea ce se petrecea în templele de misterii era, prin urmare, de neînţeles pentru popor, ca şi intenţiile marilor săi conducători. Poporul nu putea, cu ajutorul simţurilor, să înţeleagă decât ceea ce era legat nemijlocit de Pământ şi nicidecum ceea ce se revela din lumile superioare pentru salvarea lui. Din aceasfă cauză învăţăturile pe care le dădeau conducătorii trebuiau să fie înfăţişate într-o formă care nu semăna cu nimic din cele ce se refereau la evenimente strict terestre. Limbajul de care se slujeau zeii în relaţia cu „mesagerii“ lor, în centrele de misterii, nu era unul pământesc, iar forma sub care aceşti zei se revelau era, cu atât mai puţin, una terestră... „În nori de foc“ apăreau aceste înalte spirite în faţa mesagerilor lor, pentru a le transmite cum să conducă pe oameni. Doar omul avea putinţa să îmbrace o formă umană; entităţile ale căror facultăţi depăşeau nivelul uman nu se puteau manifesta decât sub o formă care nu avea nimic asemănător ce ceea ce era pe pământ.

„Mesagerii zeilor“ puteau să primească revelaţiile transmise de entităţile superioare pentru că ei înşişi erau cei mai evoluaţi în cadrul comunităţilor în care trăiau. În cursul perioadelor anterioare de evoluţie, ei dobândiseră facultăţile pe care majoritatea celorlalţi oameni abia de acum înainte urmau să le obţină. Ei erau oameni propriu-zis numai dintr-un anumit punct de vedere; puteau lua o formă umană, dar facultăţile lor spirituale şi sufleteşti aveau dimensiuni supraumane. Cu alte cuvinte, erau înzestraţi cu o dublă natură, atât divină, cât şi umană. Trebuie să vedem aceşti mesageri ca pe nişte spirite superioare, care însă puteau să îmbrace o formă umană, spre a fi în mijlocul oamenilor, să-i ajute să progreseze în evoluţia lor terestră. Adevărata lor patrie nu se afla pe Pământ. – Aceste fiinţe îndrumau pe oameni, dar nu le puteau dezvălui principiile după care îi conduceau; până în epoca celei de a cincea subrase atlanteene, a protosemiţilor, oamenii erau cu totul incapabili să înţeleagă aceste principii. Era necesar ca, mai întâi, în timpul acestei subrase, să se dezvolte facultatea de judecată, forţa gândirii. Iar această forţă nu s-a dezvoltat decât foarte lent şi în mod progresiv. Chiar şi ultimele subrase atlanteene nu puteau înţelege decât foarte puţin principiile după care acţionau conducătorii lor dumnezeieşti. Ei începuseră să *presimtă* aceste principii. De aceea, ideile pe care le aveau, ca şi legile care guvernau instituţiile lor de stat, erau mai curând presimţite, decât gândite clar.

Principiul conducător al celei de a cincea subrase atlanteene a pregătit această rasă încetul cu încetul pentru ca, mai târziu, după distrugerea a ceea ce am putea numi modul de viaţă atlantean, să poată începe o viaţă nouă, reglată, de astă dată în totuI, de forţa gândirii.

Către sfârşitul perioadei atlanteene, existau trei grupuri de entităţi de tip uman. 1. Primul grup era alcătuit din acele fiinţe pe care le-am numit „mesageri ai zeilor“; aceştia se aflau pe o treaptă de evoluţie ce depăşea cu mult pe aceea a celorlalţi oameni; ei propovăduiau înţelepciunea divină şi făceau fapte dumnezeieşti. 2. Al doilea grup, mai restrâns, era format din marea masă a populaţiei, la care forţa de gândire era încă într-un stadiu latent, dar care dispunea totuşi de unele facultăţi elementare pe care omenirea de azi le-a pierdut. 3. Un al treilea grup dispunea de o putere de gândire mai evoluată, dar pierduse complet vechile facultăţi elementare atlanteene. În schimb, deveneau capabili să asimileze, cu ajutorul gândirii, principiile directoare transmise de „mesageri“. – Al doilea grup de fiinţe umane urma să dispară treptat. Dimpotrivă, al treilea grup a fost pregătit şi educat de fiinţele superioare din primul grup pentru a putea prelua în mâinile lor propriul destin.

Din rândul celor care alcătuiau acest al treilea grup, marele Conducător, pe care literatura ocultă îl numeşte *Manu**, a ales pe cei mai apţi şi i-a pregătit să pună bazele unei noi

umanităţi. Cei aleşi, fiinţele cele mai dotate, se aflau din a cincea subrasă. Gândirea oamenilor care făceau parte din subrasele a şasea şi a şaptea căpătase o anumită tentă negativă şi nu mai erau apte să evolueze. – Venise acum timpul să se dezvolte la maximum cele mai bune calităţi ale celor mai buni. Alegerea s-a făcut de către acel mare Conducător, care a izolat pe cei aleşi într-o zonă specială a Pământului – undeva în interiorul Asiei –, punându-i la adăpost de toate influenţele negative care ar fi putut veni de la cei rămaşi în urma evoluţiei sau care decăzuseră. – Sarcina pe care Conducătorul şi-o luase era ca acest grup de aleşi să progreseze până într-atât, încât aceştia să reuşească să sesizeze în sufletul lor, cu ajutorul gândirii, principiile după care fuseseră conduşi până atunci, principii pe care mai înainte abia le presimţeau, fără a le putea înţelege. De acum înainte trebuia ca oamenii să *cunoască* forţele divine pe care mai înainte le-au urmat în mod inconştient. Până atunci, zeii conduseseră omenriea prin „mesagerii“ lor; acum trebuia ca oamenii să ştie entităţile divine. Trebuia să se deprindă să se considere ei înşişi ca fiind organele de execuţie ale Providenţei.

* *Manu*, în sanscrită, „cel care gândeşte“; inteligenţă care conduce un ciclu de evoluţie. Tradiţia teosofică vorbeşte de un număr total de paisprezece Manu; până în prezent, omenirea a cunoscut şapte. Primul este Svayambhuva Manu („cel fără naştere“) (NT).

Acest grup izolat se afla în faţa unei hotărâri de mare importanţă. Conducătorul divin se afla în mijlocul lor sub o formă umană. De la aceşti „mesageri divini“, omenirea primea îndrumări şi porunci în legătură cu ceea ce trebuia sau nu trebuia să facă. Oamenii erau instruiţi în ştiinţele care se bazau numai pe ce era perceptibil cu simţurile fizice. Ei presimţiseră această conducere divină a lumii, o simţiseră în propriile lor fapte; dar o conştienţă clară despre ea nu avuseseră. – Acum, Conducătorul le vorbea într-un mod cu totul nou. Îi învăţa că tot ceea ce percep în jurul lor este dirijat de puteri invizibile şi că, de acum înainte, ei înşişi, sunt slujitorii acestor puteri invizibile şi, prin puterea propriei judecăţi, vor avea de tradus în practică legile acestora. Oamenii aud acum despre o lume divină, suprapământească. Aud că spiritul invizibil este creatorul şi susţinătorul a tot ceea ce este vizibil pentru om. Până atunci ei îşi ridicau privirile spre „mesagerii“ lui Dumnezeu, pe care îi vedeau, spre acei iniţiaii de natură supraomenească, dintre care unul le vorbea şi le spunea ce trebuie să facă sau să nu facă. Dar, de acum înainte, ei înşişi erau demni ca mesagerul divin să le vorbească chiar despre zei. Cuvântul pe care acesta îl rostea fără încetare acestui grup de oameni aleşi de el avea o puternică rezonanià: „Voi aţi *văzut* până acum pe cei care vă conduceau, dar există conducători mai mari pe care voi nu îi vedeţi. Acestor conducători să vă supuneţi. Trebuie să împliniţi poruncile Domnului, pe care nu îl vedeţi, şi să *ascultaţi* de acela despre care nici măcar nu vă *puteţi face o imagine*“. Aşa suna, din gura marelui Conducător, noua şi suprema poruncă prin care se instituia, de fapt, cultul unei Divinităti căreia nu-i semăna nici o imagine material-vizibilă şi despre care, din această cauză, nu era îngăduit să se facă nici un fel de chip cioplit. Un ecou al acestei puternice porunci primordiale pe care a primit-o a cincea subrasă se regăseşte în cuvintele Decalogului: „Să nu-ţi faci ţie chip cioplit şi nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer sus şi din câte sunt pe pământ jos şi din câte sunt în apele de sub pământ“*.

* Moise, Cartea a doua, Exodul, cap. XX, v. 4.

Alături de marele Conducător (Manu) se aflau şi alţi „mesageri“, pentru a-l asista în executarea dispoziţiilor sale în diferite domenii ale vieţii şi la dezvoltarea noii rase. Întreaga existenţă urma să se aşeze potrivit unei noi concepţii, care vorbea despre o organizare divină a lumii. Gândirea umană trebuia să se îndrepte, pretutindeni, de la vizibil spre ceea ce este nevăzut. Viaţa este determinată de puteri naturale. Cursul vieţii umane depinde de alternanţa zi–noapte, iarnă–vară, soare–ploaie. Oamenilor li se dezvăluie relaţia între aceste fenomene vizibile şi forţele invizibile (dumnezeieşti) şi felul cum ei urmează să se comporte pentru a reuşi să-şi conducă viaţa în deplin acord cu puterile invizibile. Cunoştinţele pe care le capătă

şi întreaga lui activitate trebuie să se orienteze în acest sens. El trebuie să vadă, în mersul stelelor sau în fenomenele meteorologice, expresia unei voinţe divine, expresia înţelepciunii lui Dumnezeu. Ceea ce numim astăzi astronomie şi meteorologie erau dezvăluite atunci oamenilor în acest spirit şi li se impunea să-şi organizeze munca şi viaţa morală în aşa fel, încât să le pună de acord cu înţelepciunea legilor divine. Viaţa se desfăşura după *porunci divine* şi oamenii se străduiau să pătrundă *gândirea divină* din mersul stelelor, din fenomenele şi manifestările atmosferice etc. Anumite *acte de sacrificiu* aveau menirea să ajute omulut să-şi ducă activitatea în armonie cu voinţa divină. – Manu dorea ca întreaga viaţă umană să se orienteze după lumile superioare. Întreaga activitate omenească, toate instituţiile urmau să aibă un caracter religios. Manu voia, prin aceasta, să pună bazele unui proces care urma să devină o caracteristică a misiunii speciale ce îi era hărăzită celei de a cincea rase-rădăcină. În această nouă perioadă de evoluţie, urma ca omenirea să se deprindă să se conducă singură, cu ajutorul gândirii proprii. Dar o asemenea autodeterminare nu putea da roade decât dacă omul se punea pe el însuşi în slujba forţelor superioare. El trebuia să se folosească intens de forţa sa de gândire, dar, totodată, aceasta avea nevoie să fie sanctificată, cu alte cuvinte, să se intoarcă spre divinitate.

Pentru a înţelege mai bine ceea ce se petrecea în acele timpuri, este necesar să luăm în considerare faptul că dezvoltarea facultăţii de gândire, care începuse în a cincea subrasă atlanteană, a avut şi o altă consecinţă. Oamenii intraseră în posesia unor cunoştinţe şi a unor meşteşuguri care proveneau din anumite surse care nu erau în raport *direct* cu ceea ce Manu considera ca fiind sarcina sa specifică. Aceste cunoştinţe şi meşteşuguri erau lipsite, în primul rând, de un caracter religios. Prin modul în care oamenii le primiseră, aceştia credeau că vor putea să le pună în slujba egoismului şi a poftelor personale*. Una din aceste cunoştinţe, de exemplu, era referitoare la *foc* şi la utilizarea lui în lucrările oamenilor. În primele etape ale perioadei atlanteene, nu era nevoie de foc, deoarece oamenii se puteau sluji de forţa vitală pentru nevoile lor. Dar pe măsură ce timpul trecea ei aveau o putere din ce în ce mai mică asupra acestei forţe; de aceea, se simţea tot mai mult nevoia utilizării de unelte şi instrumente făcute din materiale nevii. Dar pentru prelucrarea lor era nevoie de foc. Situaţia era asemănătoare şi pentru alte forţe ale naturii. Drept urmare, oamenii sunt nevoiţi să se deprindă cu utilizarea acestor forţe, fără a fi însă conştienţi de originea lor divină. Şi, de fapt, aşa şi trebuia să fie! Căci omul nu trebuia să fie *constrâns* prin nimic să facă o legătură între lucrurile obţinute prin forţa sa de gândire şi ordinea divină a lumii. Dimpotrivă, prin gândire, el trebuia să facă aceasta în mod liber, prin gândurile sale. Intenţia marelui Conducător, Manu, era să conducă pe oameni astfel, încât în mod independent să facă asemenea legături, stabilind o relaţie între aceste lucruri şi ordinea superioară a lumii ca urmare a unei necesităţi lăuntrice. Oamenii puteau, ca să spunem aşa, să decidă singuri dacă voiau să folosească cunoştinţele dobândite în propriul lor interes sau, dimpotrivă, să le consacre cu religiozitate în slujba lumilor superioare. – Dacă, înainte vreme, omul era obligat să se considere părtaş al conducerii divine a lumii, de unde îi venea, de exemplu , puterea pe care o avea asupra forţelor vitale, fără a avea nevoie să folosească forţa gândirii, de acum înainte, el era în situaţia de a putea folosi forţele naturii fără a-şi îndrepta gândurile spre divinitate. – Nu toţi cei selecţionaţi de Manu erau corespunzătari pentru acest scop, ci numai un grup foarte restrâns. Numai din rândul acestui grup Manu putea forma nucleul noii rase-rădăcină. El i-a adunat şi s-a retras cu ei, pentru a-i pregăti şi perfecţiona, în timp ce restul s-a amestecat cu ceilalţi oameni existenţi. – Din acel mic nucleu de oameni grupaţi în jurul lui Manu derivă tot ceea ce constituie încă, până in zilele noastre, adevăraţii germeni ai progresului existenţi în actuala a cincea rasă-rădăcină. Aceasta explică faptul că există două caracteristici care jalonează întreaga evoluţie a acesteia. Una este proprie celor care sunt însufleţiţi de idei superioare, considerându-se ca nişte copii ai unei puteri divine cosmice; alta reprezintă pe cei care pun totul în slujba intereselor personale şi a egoismului.

* Deocamdată nu este permis să fie revelată în mod public originea acestor meşteşuguri şi cunoştinţe. Din acest motiv, un anumit segment din *Cronica Akasha* nu poate fi divulgat. (Nota autorului).

Acest mic nucleu a rămas în jurul marelui Manu până când a acumulat suficientă forţă pentru a acţiona acum spiritul cel nou şi până când membrii săi au fost apţi să plece pentru a duce acest mesaj umanităţii constituite din restul raselor precedente. Acest nou spirit a fost primit, desigur, în mod diferit de aceste popoare, după gradul de evoluţie pe care l-au putut atinge în regiunile unde trăiau. Vechile trăsături de caracter încă prezente s-au amestecat cu ceea ce trimişii lui Manu aduceau în diversele pării ale lumii. Prin aceasta s-au format noi culturi si civilizatii.

Personalităţile cele mai dotate din grupul marelui Manu au fost alese să fie iniţiate, încetul cu încetul, direct în înţelepciunea sa divină şi să devină învăţători ai celorlalţi. În felul acesta, vechilor mesageri divini li se alătură acum o nouă categorie de iniţiaţi, care şi-au dezvoltat forţa lor de gândire exact aşa cum o dezvoltaseră contemporanii lor într-un mod terestru. Vechii mesageri divini – ca şi însuşi Manu – nu dispuneau aceasta. Evoluţia lor aparţinea lumii superioare. Ei au introdus în condiţiile terestre înţelepciunea lor superioară. Ceea ce aduseseră omenirii era un „dar de sus“. Până către mijlocul perioadei atlanteene, oamenii nu erau în măsură a înţelege prin propriile lor forţe ce sunt poruncile divine. Acum – în cursul perioadei descrise – ei trebuiau să devină apţi pentru acest lucru. Gândirea terestră se putea ridica până la conceptul de divinitate. În felul acesta, iniţiaţi umani se alătură celor supraumani. Aceasta înseamnă o mare cotitură în evoluţia omenirii. Primii atlanteeni nu aveau dezvoltată facultatea de a sesiza dacă cei care îi conduceau erau mesageri divini sau nu. Ceea ce îndeplineau aceştia se impunea în faţa lor ca fiind intervenţia însăşi a lumilor superioare şi purta pecetea originii divine. Graţie puterii lor, mesagerii din perioada atlanteană erau consideraţi ca entiţăii sacre înconjurate de strălucirea pe care le-o conferea puterea lor. Oamenii iniţiaţi, care au apărut mai târziu, sunt din punct de vedere exterior oameni ca şi ceilalţi. Dar ei au rămas, în orice caz, în legătură cu lumile superioare, iar revelaţiile şi apariţiile mesagerilor divini pătrund până la ei. În cazuri cu totul aparte, când apare o necesitate superioară, recurg la anumite forţe care le vin de sus. Ei săvârşesc atunci acte pe care oamenii nu pot să le explice prin legile cunoscute de ei, considerându-le din această cauză, pe bună dreptate, drept minuni. – În toate aceste cazuri, scopul urmărit de forţele superioare este acela de a aşeza omenirea pe picioare proprii şi de a dezvolta complet forţa ei de gândire. – Iniţiaţii-oameni sunt astăzi mediatori între popor şi puterile superioare şi, numai prin actul iniţierii, ei devin apţi să intre în relaţie cu mesagerii divini.

La începutul celei de a cincea rase-rădăcină, aceşti oameni iniţiaţi, sfinţii învăţători, devin conducători ai restului umanităţii. Marii preoţi-regi din trecut, pe care istoria nu-i consemnează, dar despre care avem mărturia legendelor, aparţin acestei categorii de iniţiaii. Mesagerii divini se retrag acum tot mai mult din sfera terestră, cedând conducerea iniţiaţilor, a oamenilor iniţiaţi, cărora, însă, le dau în continuare asistenţă cu sfatul şi cu fapta. Dacă lucrurile nu ar fi evoluat în felul acesta, omul nu ar fi reuşit niciodată să-şi folosească în mod liber forţa de gândire. Lumea este condusă de o putere divină, dar omul nu trebuie să fie contrâns să o recunoască; el trebuie să se convingă şi să o înţeleagă singur, prin reflectare liberă. Dacă omul ajunge la acesi nivel, iniţiaţii îi dezvăluie treptat secretele lor. Totul se face, însă, cu încetul, în mod progresiv. Întreaga evoluţe a actualei rase-rădăcină, a cincea, constituie un lung şi lent proces spre acest scop final. La început, Manu conducea el însuşi grupul de oameni selecţionat, aşa cum se conduce un grup de copii. Dar, în mod treptat, conducerea se transmite oamenilor iniţiaţi. Încă şi astăzi, progresul constă într-un amestec de conştienţă şi inconştienţă din acţiunile şi gândirea oamenilor. Numai către sfârşitul perioadei celei de a cincea rase-rădăcină, adică în cursul subrasei a şasea şi a şaptea postatlanteene, se va forma un număr suficient de mare de oameni apţi să primească aceste cunoştinţe şi, abia

atunci, li se va putea dezvălui în mod public iniţiatul cel mai mare. Acest iniţiat din rândul oamenilor va putea prelua conducerea supremă aşa cum o avea marele Manu la sfârşitui celei de a patra rase-rădăcină. Astfel, opera de educaţie a celei de a cincea rase-rădăcină constă în a aduce o mare parte a umanităţii contemporane în stare să urmeze în mod liber un Manu de esenţă umană, după cum o făcuse Manu de esentă divină, rasa-germene a acestei a cincea rase-rădăcină.

RASA LEMURIANĂ

În acest capitol, este relatată o parte din *Cronica Akasha* care se referă la o perioadă extrem de îndepărtată din evoluţia umană. Această perioadă este anterioară aceleia descrise în capitolul precedent. Este vorba de a treia rasă-rădăcmă a omenirii, despre care lucrările teosofice se spune că ocupa continentul lemurian. Acest continent – aşa cum rezultă din aceste scrieri – se afla situat în sudul Asiei, şi se întindea aproximativ de la actuala insulă Ceylon până la Madagascar; din acest continent mai făcea parte şi zona meridională a Asiei, precum şi câteva zone din Africa. – Chiar dacă descifrarea Cronicii Akashe s-a făcut cu cea mai mare atenţie, în acelaşi timp ţinem să subliniem că acestor comunicări nu trebuie să li se atribuie nici cel mai mic caractcr dogmatic. În afara faptului că lectura, sau mai curând descifrarea unor evenimente petrecute într-o epocă atât de îndepărtată în raport cu a noastră nu este deloc uşoară, transpunerea însăşi în limhajul actual a acestor revelaţii primite printr-o viziune directă a lor prezintă dificultăţi aproape insurmontabile. – Situarea în timp o vom face ulterior, căci ea va fi mult mai bine înţeleasă după ce vom prezenta intreaga perioadă lemuriană, precum şi actuala perioadă, adică a cincea rasă-rădăcină, până în zileie noastre. – Faptele comunicate aici sunt surprinzătoare chiar şi pentru un ocultist carc le citeşte prima dată, deşi cuvântul „surprinzător" nu este chiar cel mai potrivit. Din această cauză nu îi este îngăduit să le comunice decât după verificarea cea mai îngrijită.

A patra rasă-rădăcină (atlanteană) a fost precedată de rasa-rădăcină *lemuriană*. În cursul evoluţiei sale, au avut loc evenimente de cea mai mare importanţă pentru Pământ şi om. Ne vom ocupa, însă, mai întâi de caracteristicile acestei rase timpurii, aşa cum se prezenta ea prin acele evenimente pe care le vom studia mai târziu. În linii mari, putem spune că *această* rasă nu avea încă dezvoltată *memoria*. Fireşte, omul putea să-şi facă o *reprezentane* a lucrurilor şi a întâmplărilor, dar această reprezentare nu rămânea imprimată în memorie. Din această cauză, nu exista un limbaj propriu-zis. Tot ceea ce oamenii puteau să reproducă erau mai curând nişte sunete naturale, care exprimau sentmente şi senzaţii de plăcere, bucurie, durere etc., dar nu denumeau obiecte înconjurătoare. – În schimb, reprezentările lor aveau o forţă cu totul aparte, pe care oamenii care s-au succedat nu au mai avut-o. Această forţă permitea lemurienilor să acţioneze direct asupra mediului înconjurător. Influenţa pe care aceste reprezentări o exercita era resimţită atât de ceilalţi oameni, cât şi de animale, plante şi chiar de obiectele neînsufleţite, şi acestea puteau să fie influenţate prin simplă reprezentare. În felul acesta, lemurianul putea să comunice cu cei din jurul său fără a avea nevoie de un limbaj articulat. Acest gen de comunicare pare mai curând un fel de „citire a gândurilor". Forţa reprezentărilor sale, lemurianul o primea direct de la fiinţele şi lucrurile înconjurătoare. Ea emana din forta de creştere a vegetalelor şi din forţa vitală a animalelor. Omul *întelegea* pur şi simplu ceea ce se petrecea şi vieţuia în intimitatea structurală a plantelor şi a animalelor. El înţelegea chiar şi forţele fizice şi chimice ale obiectelor nevii. Pentru a construi ceva, nu avea nevoie să calculeze mai întâi dimensiunea grinzilor, greutatea blocurilor de piatră, ci el vedea, privind trunchiul unui copac, ce rezistenţă avea la apăsare, unde este potrivită piatra de construcţie sau nu datorită greutăţii ei. Lemurianul construia astfel, fără să fie inginer, graţie forţei sale de reprezentare, care acţiona cu siguranţa unui fel de instinct. El mai avea şi o mare putere de stăpânire asupra propriului său corp. Când era nevoie, prin efortul propriei voinţe, el

putea să-şi amplifice forţa braţelor. Prin intensificarea voinţei, era, printre altele, capabil să ridice greutăţi enorme. Dacă mai târziu omul atlantean se slujea de puterea pe care o avea asupra forţelor vitale, lemurianul se servea de stăpânirea pe care o avea asupra voinţei sale. În toate domeniile de activităţi inferioare, el poate fi considerat ca un fel de magician înnăscut (în sensul bun, nepeiorativ, al cuvântului).

Scopul lemurienilor îl constituia dezvoltarea voinţei, a forţei de reprezentare. Educaţia care se făcea copiilor era consacrată exclusiv acestui scop. Băieţii erau supuşi unui antrenament dur, pentru a-i fortifica. Trebuia să înveţe să înfrunte primejdiile, să suporte dureri fizice, să săvârşească fapte de mare îndrăzneală. Cei care nu erau capabili să suporte supliciile sau să înfrunte primejdiile erau desconsideraţi, ca nişte membrii nefolositori pentru comunitate. Erau sacrificaţi în cele mai teribile chinuri. Ceea ce ne revelează imaginile pe care le preluăm din Cronica Akasha cu privire la creşterea copiilor depăşeşte tot ce îşi poate imagina un om modern. A suporta temperaturi care mergeau până la incandescenţă sau a străpunge corpul cu abiecte ascuţite erau procedee curente. – Creşterea fetelor era diferită. Şi ele, încă de mici, erau supuse la probe de călire, dar se urmărca în special să le dezvolte fantezia. De exemplu, erau expuse la intemperii, la furtuni, pentru a învăţa să resimtă în linişte frumuseţea sălbatică a acestor manifestări; trebuia, apoi, să asiste la luptele între bărbaţi, fără a manifesta milă sau frică, ci doar pentru a preţui forţa si puterea care se desfăşura în faţa lor. Era o cale pentru a dezvolta la fete o tendinţă spre vis şi fantezie, calitate foarte apreciată. Dar cum nu aveau memorie, aceste dispoziţii nici nu riscau să degenereze. Imaginile de vis şi fantezie nu durau decât atâta timp cât exista motivaţia exterioară respectivă. Aceste imagini îşi aveau temeiul numai în lucrurile exterioare, ele nu se pierdeau în stări lipsite de suport. De fapt, se proiecta în sufletul femeii, ca să spunem aşa, însăşi fantezia şi visătoria inerente naturii.

Lemurienii nu au avut propriu-zis locuinţe, aşa cum le înţelegem noi, decât mai târziu, către sfârşitul perioadei. Se aşezau acolo unde natura le oferea condiţii. De exemplu, se adăposteau în peşteri, dar nu le îngrijeau şi nu le utilau decât temporar, pentru nevoile stricte de moment. Mai târziu, au început să construiască adăposturi din argilă şi atunci au dat dovadă de o deosebită îndemânare. Să nu ne închipuim că nu construiau şi clădiri, dar acestea nu serveau ca locuinie, ci răspundeau, în acele timpuri, unei nevoi lăuntrice de a da lucrurilor din natură o formă voită de om. Unele coline erau transformate de aşa manieră ca omul să se bucure de noua formă obţinută. Pentru aceleaşi motive, dar şi pentru un scop utilitar, se adunau laolaltă pietre. Locurile unde copiii erau antrenaţi să suporte probele de călire se înconjurau de ziduri construite în acest fel. – Către sfârşitul perioadei lemuriene, edificiile destinate să cultive „înţelepciunea divină şi arta divină“ au devenit mai măreţe, dar şi mai artistice. Aceste instituţii erau, sub toate aspectele, cu totul diferite de ceea ce au fost mult mai târziu templele, căci ele serveau atât ca instituţii de instruire, cât şi ca lăcaşuri de cunoaştere ştiinţifică. Cine era considerat capabil, putea fi iniţiat acolo în cunoaşterea legilor universale, dar şi în aplicarea acestor legi. Dacă lemurianul era un magician înnăscut, aici avea posibilitatea să transforme acest dar în artă şi cercetare. Puteau fi admisi numai cei care, datorită probelor dure prin care trecuseră, dobândiseră capacitatea de depăşire. Pentru restul oamenilor, ceea ce se petrecea în aceste instituţii era o taină absolută. Aici se deprindea metoda de a cunoaşte forţele naturii, printr-o cercetare directă, şi de a le stăpâni. Dar învăţământul era în aşa fel condus, încât forţele naturale se transformau în om în forţe de voinţă. Se ajungea astfel la situaţia că omul putea să facă el însuşi ceea ce făcea natura. Ceea ce umanitatea va obţine mai târziu cu ajutorul gândirii şi al calculelor, avea pe atunci caracterul unei activităţi instinctive. Dar nu trebuie să dăm aici, cuvântului „instinct“ aceeaşi semnificaţie pe care o dăm azi în mod curent, când ne referim la regnul animal. Căci activităţile pe care umanitatea lemuriană le desfăşura erau mult superioare faţă de tot ceea ce sunt animalele în stare să facă prin instinct. Ele întreceau cu mult chiar şi tot ceea ce omenirea a realizat de atunci cu ajutorul memoriei, inteligenţei şi imaginatiei în domeniul artelor şi al ştiinţelor. Dacă am vrea să

folosim o expresie care să uşureze înţelegerea, am putea numi acele instituţii ale lor: „universităţi ale forţelor de voinţă şi ale puterii de reprezentare clarvăzătoare“. – Din aceste „universităţi“, ieşeau oameni pregătiţi să guverneze pe ceilalţi sub toate aspectele. O imagine corectă a tuturor acestor relaţii este dificil de formulat astăzi în limbajul nostru, căci, între timp, totul s-a schimbat pe Pământ. Însăşi natura, precum şi modul de viaţă al oamenilor, erau altele; în consecinţă, munca sau relaţiile între oameni nu se pot compara cu ceea ce există în prezent.

Aerul era mult mai dens, iar apa cu mult mai fluidă decât mai târziu, în perioada atlanteană. Şi ceea ce astăzi formează scoarţa terestră nu era, în acea vreme, tot atât de durificat cum a devenit mai târziu. Regnul animal şi cel vegetal nu atinseseră decât stadiul de dezvoltare, în primul caz, al amfibiilor, al păsărilor şi al mamiferelor inferioare, iar în al doilea caz, stadiul unor plante asemănătoare cu palmierii şi arborj asemănători cu aceştia. Cu alte cuvinte, totul era diferit faţă de prezent. Ceea ce astăzi apare ca fiind de dimensiuni mici, avea atunci proporţii gigantice. Micile noastre ferigi erau arbori care formau păduri măreţe. Mamiferele superioare actuale nu existau încă. Ceva mai mult, o mare parte a omenirii se afla la un nivel atât de elementar de evoluţie, încât poate fi considerată ca fiind într-un stadiu de animalitate. În orice caz, descrierile făcute mai înainte nu se referă decât la o minoritate a omenirii lemuriene. Restul ducea o viaţă pur animală. Chiar şi în aspectul exterior, ca să nu mai vorbim de comportamentul lor, aceşti oameni-animale erau foarte diferiti de ceilalti, mai puţini. Ei nu se deosebeau cu nimic de mamiferele inferioare, aveau până şi forma acestora.

Mai trebuie să spunem ceva şi despre importanţa lăcaşurilor templelor, menţionate mai sus. Ce se practica în ele nu era propriu-zis un cult religios; era „înţelepciune şi artă divină“, Omul resimţea în mod direct ceea ce i se dădea aici ca pe un dar al puterilor spirituale din univers. Şi când omul primea acest dar, el se vedea ca un „slujitor“ al acestor puteri cosmice; se simiea „sfinţit“ şi rupt de tot ce era profan. Dacă la acest stadiu de evoluţie al omenirii am dori să vorbim de religie, se poate spune că era o „religie a voinţei“. Dispoziţia sufletească şi înclinaţia religioasă constau mai ales în faptul că omul păzea cu sfinţenie forţele care îi fuseseră insuflate, ca pe un siranşnic şi dumnezeiesc „secret“, şi că îşi călăuzea viaţa în aşa fel, încât să îşi sanctifice puterea. Persoanele care deţineau asemenea puteri făceau obiectul unui deosebit respect şi veneratie. Şi nu datorită unor legi sau prescripţii, ci depinzând de puterea directă care emana din aceste persoane. Cei neiniţiaţi se aflau în mod natural sub influenţa magică a initiaţilor. Era, de asemenea, ceva natural şi deloc surprinzător ca aceştia din urmă să se considere persoane sacre. Faptul era real deoarece, în templele unde slujeau, ei atinseseră stadiul de a contempla direct forţele active ale naturii, putând observa sursele creatoare ale acesteia. Experienţele şi trăirile lor îi puneau în legătură cu entităţile care construiesc propriu-zis lumea. Această legătură se poate considera ca un fel de acces la zei. Ceea ce mai târziu a evoluat şi a devenit „iniţiere“ sau „mister“ provine din aceste raporturi primordiale care se stabiliseră atunci între oameni şi zei. Cu timpul, acest gen de relaţie a trebuit să se modifice, deoarece atât capacitatea de reprezentare, cât şi spiritul uman au îmbrăcat alte forme.

Faptul că femeile aveau un alt mod de viaţă, aşa cum s-a arătat, a fost de o importanţă covârşitoare pentru progresul evoluţiei lemuriene. Femeile au dezvoltat forţe umane deosebite. Puterea lor de imaginaţie, legată de natură, a constituit baza unei dezvoltări superioare a vieţii de rezprezentare. Femeile preluau în sinea lor, cu înţelepciune, forţele naturii şi le lăsau să acţioneze asupra sufletului. S-au format, în felul acesta, germenii memoriei. Şi, o dată cu memoria, îşi face apariţia în lume, pentru prima dată, facultatea de a formula cele mai simple noţiuni morale. – Înainte, elementul masculin, prin educarea voinţei, era străin de toate acestea. Bărbatul urma instinctiv fie impulsurile naturale, fie influenţele care emanau de la iniţiaţi. – Natura feminină a dat naştere primelor reprezentări despre „bine

şi rău". Lucruri care făcuseră o impresie deosebită asupra vieţi de reprezentare au început atunci să fie iubite, iar altele să fie respinse. În timp ce dominaţia exercitată de elementul masculin era îndreptată mai mult spre acţiunea exterioară a forţelor voinţei, spre manipularea forţelor naturii, în elementul feminin încep să ia naştere acţiuni pornite din sentimente, din forţele personale interioare ale omului. Numai acela poate aprecia în mod corect mersul evolutiv al omenirii, care ia în considerare faptul că femeia a fost aceea care a făcut primele progrese în viaţa de reprezentare. Dezvoltarea de obiceiuri legate de o viaţă de reprezentări judicioasă, de formarea memoriei, obiceiuri care constituie germenul unei vieţi juridice, a unei tradiţii, au fost consecinţa celor menţionate. Dacă bărbatul privise doar forţele naturii şi se folosise de ele, femeia, în schimb, este prima care *interpretează* aceste forţe. Apare, în felul acesta, un mod nou de vieţuire, bazat pe gândire, şi care avea un caracter personaI mult mai accentuat decât la bărbaţi. Trebuie precizat, însă, că această predispoziţie a femeii era şi un fel de clarvedere deosebită de magia voinţei cultivată la bărbaţi. Sufletul femeii era accesibil unui contact cu puteri spirituale de o altă natură, acele puteri care vorbeau mai ales laturii sentimentale a sufletului şi mai puţin celei spirituale, căreia i se supunea bărbatul. S-a creat, astfel, o diferenţiere: bărbaţii se consacrau unor acţiuni mai mult natural-divine iar femeile se dedicau unor acţiuni de tip mai mult sufletesc-divin.

Evoluţia parcursă de femeie în timpul perioadei lemuriene a avut drept consecinţă faptul că, mai târziu, la apariţia, pe Pământ, a următoarei rase-rădăcină – a celei atlanteene – ei i-a revenit un rol important. Apariţia noii rase a avut loc sub influenţa unor entităţi foarte evoluate, cunoscând legile formării unei rase şi care erau capabile să dirijeze forţele latente ale naturii umane în aşa fel, încât să ducă la formarea unei noi rase. Despre aceste entităţi superioare va trebui să vorbim în mod special. Deocamdată este suficient să spunem că aveau o întelepciune şi o putere supraomenească. Aceste entităţi au selectat, din umanitatea lemuriană, un mic grup cu scopul de a servi ca punct de plecare pentru următoarea rasă, cea atlanteană. Locul ales pentru aceasta era situat într-o zonă caldă. Sub îndrumarea acestor entităţi, oamenii din această mică ceată selectată erau antrenaţi să domine forţele naturii. Erau puternici şi aveau abilitatea să extragă din pământ variatele sale comori. Ştiau să lucreze pământul şi să-i culeagă roadele pentru traiul lor. Datorită antrenamentului sever la care erau supuşi, oamenii dobândiseră o natură voluntară foarte puternică. Sentimentele şi manifestările sufleteşti erau dezvoltate într-o măsură mult mai mică; în schimb, latura sufletească se dezvoltase la femei – ele aveau memorie, forţă imaginativă şi tot ce decurge din aceasta.

Conducătorii lor, pe care i-am mentionat, au determinat ca această ceată selecţionată să se împartă în grupuri mai mici şi au dat femeilor autoritatea de a veghea la organizarea şi stabilirea ordinii în aceste grupuri. Graţie memoriei sale, femeia dobândeşte şi abilitatea ca evenimentele şi experienţele pe care le trăise să le facă utile şi pentru viitor. Ceea ce se dovedise util şi oportun ieri, femeia avea capacitatea să aplice azi şi sesiza că s-ar putea folosi şi mâine. Să reţinem că femeia este cea care a organizat viaţa acelor comunităţi şi sub influenia ei s-a născut ideea „de bine şi de rău". Firea sa contemplativă a îndrumat-o să aibă înţelegere pentru natură. În observarea naturii se află şi originea reprezentărilor sale, cu ajutoruI cărora conducea activităţile oamenilor. Conducătorii au actionat astfel încât, prin intermediul sufletului feminin, să poată înnobila şi purifica viaţa voluntară şi forţa brutală a bărbaţilor. Trebuie să vedem toate acestea, bineînţeles, în aspectele lor de prime încercări. Cuvintele limbajului actual ne pot duce cu uşurinţă la formarea de reprezentări ale acelor fapte cu imagini luate din realitatea curentă.

În mod indirect, prin cultivarea vieţii sufleteşti feminine, conducătorii spirituali au putut provoca şi un început de trezire a unei vieţi sufleteşti la bărbaţi. Acest aspect explică şi influenţa mare a femeilor în acele comunităţi selectate. Când se simtea nevoia interpretării unor semne ale naturii, se făcea apel la femei, pentru a le cere sfatul. Întreaga lor viaţă

sufletească era, însă, încă dominată de fortele sufleteşti „tainice" ale omului. Fără a exprima perfect situaţia, ne apropiem însă de o caracterizare aproximativă, vorbind de o intuiţie somnambulică. Într-un anumit fel de visare superioară, li se revelau secrete ale naturii şi, prin aceasta, primeau impulsul către acţiune. Pentru femeie, totul în natură era însufleţit şi se arăta sub formă de forţe şi manifestări psihice. Ea se lăsa prinsă cu totul într-o ţesătură tainică a forţelor sale sufleteşti. Ceea ce o îndemna către acţiune era acea „voce interioară a sufletului" sau ceea ce îi spuneau plantele, animalele, pietrele, vântul şi norii, freamătul arborilor etc.

Din asemenea trăiri sufleteşti a luat naştere ceea ce a devenit religie. Omul simte, încetul cu încetul, că sufletul care acţionează în natură şi în viaţa sa trebuie venerat şi adorat. Apoi, anumite femei au obţinut o situaţie privilegiată, predominantă, pentru că au ştiut să interpreteze, din profunzimile lor, tainele universului. S-a putut ajunge, astfel, la situaţia ca ceea ce aceste femei vieţuiau în sufletul lor să se exprime spre exterior ca un fel de *limbaj* natural. Începutul *vorbirii* apare mai întâi ca un fel de expresie cântată. Forţa gândirii începe să se transpună în sunete perceptibile. Ritmul intim al naturii răsună pe buzele acestor femei pline de „înţelepciune". Oamenii se adunau în jurul lor şi, ascultându-le, resimţeau în cuvintele lor ritmate manifestarea puterilor superioare. Aşa a început cultul divinităţii. – Pentru acele timpuri îndepărtate, nu se poate spune că ar fi exisiat un „sens" în vorbire. Oamenii resimţeau sunete, tonalităţi şi ritm, dar nu atribuiau o semnificaţie obiectivă celor auzite, ci doar absorbeau în sufletele lor forţa pe care acele sunete o emanau. Procesul de interiorizare sufletească se derula strict sub îndrumarea conducătorilor superiori. Aceştia inspirau acelor femei-preotese „înţelepte" sunetele şi ritmul, dar într-un mod despre care acum nu se poate vorbi. Aceste preotese au putut astfel să aibă o asemenea influenţă, încât să acţioneze pentru o înnobilare a sufletului omenesc. Se poate spune, pe drept cuvânt, că în felul acesta s-a trezit viaţa sufletească propriu-zisă.

În această privinţă, *Cronica Akasha* ne revelează imaginea unor scene pline de frumuseţe. Să descriem una din acestea. Ne aflăm într-o pădure, lângă un arbore maiestuos. Soarele tocmai se ridică spre răsărit. În jurul acestui arbore, asemănător unui palmier, toţi ceilalţi arbori fuseseră îndepărtaţi, iar el aruncă acum o umbră cuprinzătoare. Cu faţa întoarsă spre răsărit, preoteasa, în extaz, stă pe un fel de scaun format din obiecte naturale rare şi din plante. De pe buzele sale se aud încet, dar într-o înşiruire ritmată, sunete stranii, repetate fără încetare. În jurul ei, aşezaţi în cerc, câţiva bărbaţi şi femei, cu feţele ce par pierdute ca într-un vis, aspiră, putem spune, trăirea interioară a acestor accente. – Şi alte scene pot fi percepute. Într-un alt loc, amenajat ca şi celălalt, o altă preoteasă „cântă" în acelaşi fel, dar accentele sale sunt mai puternice, mai pline de forţă. Oamenii din jurul ei se mişcă în mod ritmat, ca într-un fel de dans; acesta era cel de al doilea mod prin care „sufletul" pătrundea în omenire. Aceste ritmuri misterioase, preluate din ritmurile naturii, erau imitate de mişcările braţelor şi ale picioarelor. Omul se simţea în felul acesta una cu natura şi cu toate fortele care acţionează în ea.

Locul de pe glob unde a fost format trunchiul viitoarei rase umane era deosebit de adecvat pentru acest scop. Pământul mai era, în acea vreme, încă zguduit de furtuni, dar aici era un loc relativ calm. Se poate spune că, în general, Lemuria era bântuită de uragane. Pământul nu atinsese încă pe atunci densitatea sa ulterioară. Pretutindeni, solul, încă subţire, era străpuns de forţe vulcanice, care ţâşneau în mici râuleţe, dar şi în torente, ca nişte fluvii. Vulcani puternici erau aproape în tot locul, permanent în erupţie, şi dezvoltau continuu forţa lor devastatoare. În toate acţiunile lor, oamenii se obişnuiseră să ţină seama de aceste fenomene de foc. De altfel, ei se foloseau de acest foc vulcanic pentru lucrările şi instalaţiile lor. Focul servea adesea aceloraşi scopuri ca mai târziu, dar în loc să se recurgă la focul artificial, omul a exploatat mai întâi focul natural, pentru nevoile sale.

Această activitate de foc a vulcanilor a dus, în cele din urmă, la distrugerea continentului lemurian. Partea din Lemuria, unde urma să se dezvolte rasa-rădăcină a atlanteenilor, avea cu siguranţă un climat foarte cald, dar în ansamblu era ferită de activitatea vulcanică. – Aici fiinţa umană s-a putut dezvolta într-un mod mai calm şi mai paşnic decât în celelalte zone ale Pământului. Omul începe să renunţe la viaţa nomadă de mai înainte şi aşezările stabile au devenit tot mai numeroase.

În acea îndepărtată perioadă, corpul omului era încă maleabil şi suplu. Sub efectul modificărilor care se produceau în viaţa sufletească, interioară, corpul suferea fără încetare transformări. Nu cu prea mult timp în urmă, oamenii aveau o formă exterioară foarte diferită, influenţa mediului exterior şi a climatului având încă un rol determinant. Abia atunci când s-a constituit acea colonie, corpul omenesc a devenit tot mai mult expresia vieţii interioare a sufletului. Colonia era populată de un tip uman mai evoluat, cu un aspect exterior mai nobil. Putem afirma că adevărata formă umană s-a structurat sub acţiunea directă a conducătorilor. Procesul s-a desfăşurat foarte lent şi progresiv. El s-a derulat în felul următor: mai întâi, în fiinţa umană se desfăşoară viaţa sufletească şi, în funcţie de aceasta, se adaptează şi corpul fizic, care este încă suplu şi maleabil, Este o lege a dezvoitării umane ca omul, o dată cu evoluţia, să aibă o influenţă tot mai mică în sensul transformării corpului său fizic. Corpul fizic al omului a obţinut o structură mai solidă, o formă nemaleabilă numai dată cu dezvoltarea inteligenţei, şi cu solidificarea pietrelor, mineralelor şi a metalelor, legate de această dezvoltare. Trebuie să reţinem că, în perioada lemuriană, ca, de altfel, şi în cea atlanteană, rocile şi metalele erau mult mai moi decât în prezent. – Aceasta nu contrazice, totuşi, faptul că există încă descendenţi ai ultimilor lemurieni şi atlanteeni care au astăzi structuri la fel de dure ca şi rasa umană actuală, apărută mai târziu. Aceşti supravieţuitori au fost nevoiţi să se adapteze noilor condiţii terestre şi să devină mai rigizi. Dar tocmai aceasta explică starea lor de degenerescenţă. Într-adevăr, ei nu s-au transformat datorită influenţelor venind din interioritatea sufletului, ci influenţe din exterior le-au impus o durificare a vieţii lor interioare mai puţin evoluate şi, datorită acestui fapt, au ajuns într-o stare de stagnare. Această stagnare corespunde unei adevărate înapoieri şi, de aceea, viaţa lor interioară nu s-a mai putut exprima în corporalitatea exterioară mai densă şi a degenerat.

Unui proces de metamofozare şi mai amplu era supusă viaţa animalelor. Vom vorbi mai departe despre speciile de animale existente în momentul formării omului pe Pământ şi despre originea lor vom mai avea de vorbit, ca şi despre apariţia unor forme noi de animale care au apărut ulterior omului. Acum ne vom limita să menţionăm că speciile de animale s-au transformat fără încetare şi mereu au apărut noi specii. Bineînţeles, această transformare a fost progresivă. În parte, ea s-a datorat schimbării condiţiilor de viaţă sau a locului. Facultatea de adaptare rapidă la noile condiţii era foarte dezvoltată la animale. Corpul lor maleabil avea capacitatea să transforme foarte repede organele, în aşa fel încât, nu după mult timp, descendenţii unei specii nu mai semănau decât în mică măsură cu premergătorii lor. Fenomenul era valabil şi pentru plante, într-o măsură încă şi mai mare. Dar cea mai mare influenţă asupra transformării oamenilor şi a animalelor o avea omul însuşi, fie că, în mod instinctiv, el ducea aceste fiinţe spre o zonă unde ele îmbrăcau o anumită formă, fie că provoca anumite transformări, intervenind direct în creşterea lor. Influenţa transformatoare a omului asupra naturii era considerabilă pe atunci, în comparaţie cu posibilităţile actuale. Acesta era mai ales cazul în colonia descrisă. Căci aici conducătorul dirija aceste transformări într-un mod necunoscut de oameni. Acesta era în mare măsură cazul atunci când, un grup, emigrând, pentru a forma ulterior o nouă subrasă, în perioada atlanteană, putea lua cu sine acele cunoştinţe, superior dezvoltate, de creştere a animalelor şi a plantelor. Activitatea culturală în Atlantida era în mare măsură consecinţa acestor cunoştinţe obţinute în trecut. Trebuie subliniat faptul că şi aceste cunoştinţe aveau, în vremea aceea, un caracter instinctiv care s-a păstrat şi în primele subrase atlanteene.

Superioritatea sufletească a femeii, despre care am vorbit devine mult mai accentuată către sfârşitul perioadei lemuriene şi s-a prelungit şi în perioada următoare, atlanteană, până către epoca subrasei a patra. Am face o greşeală să considerăm că această superioritate era valabilă pentru întregul ansamblu al omenirii; ea era numai pentru partea restrânsă a populatiei globului selectată pentru a da naştere unei alte rase, mai evoluate. În mod esenţial, această influenţă se exercita asupra a tot ce este „inconştient" în el sau în legătură cu el. Influenţa sufletească emanată de femeie s-a exercitat la început asupra anumitor gesturi, asupra unei anumite fineţi în percepţiile senzitive, asupra sensibilităţii pentru frumos şi asupra unei însemnate părţi a vieţii lăuntrice şi a sentimentelor comune tuturor oamenilor. Nu este deloc exagerat să considerăm relatările din *Cronica Akasha* în felul următor: „naţiunile civilizate au o formă şi o expresie corporală, precum şi anumite elemente esenţiale ale vieţii corporal-sufleteşti, care le-au fost imprimate prin influenţe feminine".

În cele ce urmează, ne vom referi la alte epoci şi perioade încă şi mai vechi din evoluţia omenirii, când populaţia Pământului era hermafrodită. Vom arăta apoi cum a apărut tipul uman prezentând două sexe separate.

SEPARAREA SEXELOR

Oricât ar fi fost de diferite aspectul şi conformaţia omului faţă de prezent, în timpurile îndepărtate la care ne referim în descrierile pe care le extragem din Cronica Akasha, dacă pătrundem şi mai adânc în trecut, în istoria omenirii, ajungem la stadii încă mult mai deosebite. Aceasta se datorează faptului că formele specifice ale bărbatului şi ale femeii, în decursul timpului, au luat naştere dintr-o formă unică primordială, când fiinţa umană nu era nici una, nici alta, ci ambele în acelaşi timp. Cine vrea să-şi facă o idee despre acel trecut foarte îndepărtat, trebuie să se elibereze de reprezentările obişnuite, bazate pe ceea ce omul vede acum în jurul său. – Perioada spre care ne îndreptăm acum privirea se situează în prima jumătate a acelei epoci pe care am numit-o, în capitolul precedent, lemuriană. Corpul uman era, pe atunci, încă format din materii moi şi maleabile. Aceleaşi caracteristici se găseau şi la celelalte formaţiuni terestre. Comparat cu forma sa ulterioară, solidificată, Pământul avea o stare mai fluidă, în sensul că era îmbibat cu apă. Prin încarnarea în lurnea materială, sufletul se putea adapta mult mai bine la aceste materiale decât o va putea face mai târziu. Faptul că un suflet adoptă un corp masculin sau feminin decurge din aceea că dezvoltarea naturii telurice exterioare îi impune o formă sau alta. Cât timp materia nu se solidificase complet, sufletul putea să-i impună propriile sale legi. Când, mai târziu, materia a devenit mai dură, sufletul a trebuit să se supună el legilor pe care natura terestră exterioară o imprima materiei. Câtă vreme sufletul era încă în măsură să domine materia, el îşi modela corpul fără să-l diferenţieze în masculin şi feminin, dar îi putea imprima caracteristici care erau deopotrivă masculine şi feminine. Aceasta era posibil pentru că, în esenţa sa, sufletul este atât masculin cât şi feminin. El poartă în sine ambele naturi. Elementul masculin îl leagă de ceea ce numim *voinţă*, iar elementul feminin îl apropie de ceea ce numim *reprezentare*, imaginaţie. – Formarea exterioară a Pământului este cea care a dus la crearea unui corp cu structură unilaterală. Corpul masculin a luat o formă detetminată de elementul de voinţă, în timp ce acela al femeii poartă mai curând pecetea imaginaţiei, a puterii de reprezentare. Aceasta explică faptul că sufletul hermafrodit, fiind deopotrivă şi masculin şi feminin, este obligat să aleagă un corp unisexuat. Pe parcursul evoluţiei sale, corpul luase o formă determinată de forţele terestre exterioare, astfel că sufletul nu mai avea posibilitatea să reverse, în acest corp, întreaga sa forţă interioară şi a fost constrâns să reţină în interiorul său ceva din propria sa forţă, fără a mai putea transmite corpului decât o parte din ea.

Dacă urmărim *Cronica Akasha*, mai putem reţine următorul fapt. Într-un timp foarte îndepărtat, găsim forme umane moi şi maleabile foarte diferite de cele care vor apărea mai târziu. Această fiinţă umană purta în sine atât natura masculină, cât şi pe cea feminină. Cu trecerea timpului, materia din care era alcătuit corpul fizic devine tot mai densă, iar corpul începe să prezinte două aspecte diferite: unul începe să semene cu viitoarea formă masculină, celălalt cu viitoarea formă feminină. Cât timp această diferenţiere nu apăruse, fiecare om putea să producă din sine o altă fiinţă umană. Fecundaţia nu era un proces exterior, ci se desfăşura chiar în interiorul corpului uman. Dar mai târziu, o dată cu separarea în sexe, masculin şi feminin, corpul a pierdut capacitatea de autofecundare. Pentru a da naştere unei noi fiinţe umane, trebuia să se acţioneze împreună cu un alt corp.

Separarea sexelor are loc în momentul când Pământul atinge un anumit grad de solidificare. Densificarea mai mare a substanţei materiale stăvileşte o parte din forţa de reproducere, iar partea din această forţă care rămâne activă are nevoie să fie completată de o forţă opusă, venind din afară, de la o altă fiinţă umană. Sufletul, atât la bărbat, cât şi la femeie, trebuie să păstreze în sine o parte din vechea forţă, pe care nu o mai poate utiliza în lumea corporală exterioară. – Această parte din forţă se dirijează acum către interiorul fiinţei umane. Ea nu se poate manifesta în afară, şi de aceea este liberă să acţioneze asupra organelor interne. – Atingem aici un punct capital al procesului de dezvoltare a omenirii. Înainte, ceea ce se numeşte spirit, facultatea de a gândi, nu îşi găsea locul în om. Căci această facultate nu ar fi găsit un organ adecvat care să-i permită să se manifeste. Sufletul îşi dirija întreaga sa forţă către exterior, pentru a-şi construi corpul fizic. Acum, însă, forţa sufletească care nu mai este folosită în exterior poate intra în legătură cu forţa spiritului; această uniune dă naştere, în interiorul corpului, organelor care vor face din om o fiinţă care gândeşte. În felul acesta, omul a putut să utilizeze o parte a forţei pe care o folosea anterior pentru procreaţie, pentru propria sa perfecţionare. Forta de care omenirea se servea pentru formarea creierului, ca instrument al activităţii de gândire, este aceeaşi care, în trecut, servea autofecundării. Gândirea a fost obţinută cu preţul unisexualităţii - cu separarerea sexelor. – Trecând de la autofecundare la fecundarea altuia, fiinţele umane au putut să-şi canalizeze o parte din forţa de procreaţie spre interior şi, drept urmare, să devină fiinţe capabile să gândească. Astfel, corpul masculin şi cel feminin reprezintă fiecare, la exterior, o formă imperfectă a sufletului, dar prin acest fapt omul devine o fiinţă mai perfectă în interiorul său.

Această modificare în structura omului s-a produs foarte lent, şi în mod progresiv. Încetul cu încetul, alături de formele umane hermafrodite apar acum şi noile forme unisexuate.

De fapt, ceea ce se întâmplă în momentul când omul devine o fiinţă spirituală este tot un fel de fecundare în interiorul său. Organele interne, care pot fi concepute prin forţa excedentară a sufletului, sunt fecundate de spirit. Sufletul are el însuşi o natură dublă, este masculin şi feminin. Pe acest temei el şi-a edificat, cu mult înainte, şi corpul fizic. Mai târziu, sufletul nu îşi mai poate modela corpul decât în aşa fel încât acesta, pentru aspectul exterior, trebuie să colaboreze cu un alt corp; el însuşi are astfel posibilitatea de a colabora cu spiritul. În ceea ce priveşte aspectul exterior, fiinţa umană va practica de acum înainte o fecundare venită din exterior; cât despre viaţa lăuntrică, ea este fecundată din interior, prin spirit. Se poate spune că un corp masculin are un suflet feminin, iar un corp feminin are un suflet masculin. Acest aspect unilateral al vieţii interioare la fiinţa umană îşi găseşte echilibrul graţie fecundării cu spiritul. Caracterul unilateral este astfel neutralizat. Sufletul masculin în corp feminin şi sufletul feminin în corp masculin redevin ambele bisexuate prin fecundarea cu spiritul. În aspectul lor exterior, bărbatul şi femeia sunt diferiţi; în structura interioară, aspectul unilateral al vieţii sufleteşti, la unul sau la altul, formează din nou o prefectă armonie. În interior, spiritul şi sufletul se contopesc într-un tot, devin o unitate. Asupra sufletului masculin al femeii, spiritul acţionează ca element feminin şi îi dă un caracter ambiguu, masculin-feminin; asupra

sufletului feminin al bărbatului, spiritul acţionează ca element masculin şi îi dă, de asemenea, caracterul ambiguu, masculin-feminin. Bisexualitatea care exista în perioadele prelemuriene s-a restrâns din exterior şi s-a localizat în interiorul fiinţei umane.

Se vede, prin urmare, că în interioritatea superioară a omului nu are nimic de-a face cu calităţile bărbat si femeie. Această egalitate interioară este rezultatul sufletului masculin al femeii şi al celui feminin al bărbatului. Unirea cu spiritul conduce, în cele din urmă, la un echilibru. Totodată, existenţa unei diversificări mai înainte de a se fi realizat acest echilibru constituie un mister al naturii umane. Cunoasterea acestui mister este de o deosebită importanţă pentru ştiinţa ocultă, deoarece ascunde cheia unor importante enigme ale vieţii. *Pentru moment nu ne este îngăduit să ridicăm voalul care acoperă acest mister...*

Aşadar, fiinţa umană a evoluat de la stadiul de hermafroditism la cel de unisexualitate, ajungându-se la diferenţierea dintre femeie şi bărbat. Aceasta a făcut ca omul să devină fiinţa spirituală care este astăzi. Nu trebuie, însă, să credem că înainte de acest eveniment nu au existat unele fiinţe cu posibilităţi de cunoaştere legate de Pământ. În orice caz, dacă urmărim Cronica Akasha, constatăm că, în primele timpuri ale perioadei lemuriene omul fizic de mai târziu era, prin natura sa hermafrodită, o fiinţă foarte diferită de ceea ce înţelegem astăzi sub denumirea de fiinţă umană. În primul rând, el nu putea lega percepţiile sale sensibile cu unele gânduri: el nu gândea. Viaţa sa era o viaţă legată de pofte, de porniri instinctive. Sufletul său nu se manifesta decât prin instincte, prin dorinţe nestăpânite, pofte animalice ete. Conştienia avea un caracter de vis; el trăia într-o stare pe care o putem numi crepusculară. – Dar în mijlocul acestei umanităţi existau şi alte fiinţe. Bineînţeles, acestea erau tot bisexuate, căci, ţinând seama de stadiul de evoluţie pe care îl atinsese atunci Pământul, nu era posibil să se nască oameni diferiţi, bărbat şi femeie. Condiţiile naturale exterioare nu îngăduiau încă acest lucru. Dar existau alte fiinţe, care, deşi bisexuate, puteau să ajungă la cunoaştere şi chiar la o înţelepciune. Explicaţia o găsim în faptul că aceste fiinţe urmaseră, într-un trecut încă şi mai îndepărtat, o evoluţie de un alt gen. Fără a aştepta să se dezvolte organele interne ale corpului fizic în omenire, sufletele lor deveniseră apte pentru a fi fecundate prin spirit. Sufletul omului de astăzi are nevoie de un creier fizic pentru a gândi asupra impresiilor primite prin simţurile fizice din exterior. Acesta este rezultatul dezvoltării normale a sufletului omenesc, care a trebuit să aştepte să se formeze mai întâi un creier, spre a-i servi de mediator între el şi spirit. Fără această cale ocolită în evoluţia sa, sufletul ar fi rămas lipsit de influenţa spiritului. Ar fi rămas la stadiul conştienţei de vis. În ceea ce priveşte acele fiinţe supraomeneşti de care am vorbit, situaţia se prezenta altfel. În condiţii cu totul diferite şi cu mult timp în urmă, sufletul lor dezvoltase organe sufleteşti care nu aveau nevoie de un suport fizic pentru a fi în contact cu elementul spiritual. Capacitatea de cunoaştere şi înţelepciunea pe care o dobândiseră acele fiinţe era de natură *suprasensibilă*. O asemenea cunoaştere se numeşte intuitivă. Omul actual ajunge la o astfel de intuiţie abia într-un stadiu mai târziu al evoluţiei sale şi această intuiţie îi face posibil contactul cu spiritul fără mijlocirea simţurilor. El trebuie să parcurgă ocolul prin materia sensibilă, ocol care se numeşte „coborârea sufletului uman în materie“ sau, în termeni mai obişnuiţi, „păcatul originar“. – Cunoscând în trecut o evoluţie de un cu totul alt gen, fiinţele supraomeneşti nu au trebuit să participe la această coborâre. Şi, prin faptul că sufletul lor se afla deja la un nivel superior, conştienţa lor nu era crepusculară, ci avea caracterul unei conştiente luminoase interior. Aceste entităţi ajung la cunoaşterea şi înţelepciunea prin clarvedere, care nu are nevoie nici de organe de simţ, nici de organe de gândire. Înţelepciunea, care crease lumea, strălucea direct în sufletul lor, fapt ce le îngăduia să devină conducători ai acestei tinere umanităţi aflate încă în stadiul conştienţei crepusculare. Ei erau purtători ai unei „înţelepciuni străvechi“, la înţelegerea căreia umanitatea tinde să ajungă tocmai prin acel ocol amintit mai sus. Singura diferenţă între aceste fiinţe în raport cu cele pe care, în mod obişnuit, le numim „oameni“ consta în faptul că înţelepciunea îi iradia, aşa cum pe noi ne iradiază lumina solară, ca un dar liber „de sus“. „Omul“ avea o situaţie diferită. El trebuia să

dobândească înţelepciunea prin activitatea simţurilor şi a organului său gânditor. Într-o primă perioadă, această înţelepciune nu îi parvenea ca un dar liber. Trebuia mai întâi să *o dorească*. Numai când în om prindea viaţă *dorinţa* pentru înţelepiune, atunci el o elabora prin activitatea simţurilor şi a organului gândirii. A fost necesar să se dezvolte în sufletul omului un impuls nou, dorinţa, *năzuinţa pentru înţelepciune*. În cursul etapelor precedente ale evoluţiei sale, omul nu putea să aibă această aspiraţie. La început, impulsurile sale nu tindeau decât să dea naştere la forme exterioare care să exprime starea crepusculară a vieţii interioare; dorinţa de a cunoaşte lumea exterioară şi de a o înţelege nu exista încă. O dată cu separarea sexelor, se manifestă în om pentru prima oară nevoia de cunoaştere.

În fiinţele supraomeneşti, înţelepciunea le venea prin clarvedere tocmai datorită faptului că ele nu aveau această dorinţă de cunoaştere. Aceste fiinţe aşteptau ca înţelepciunea să radieze în ele, după cum noi aşteptăm lumina soarelui, pe care nu o putem determina să apară în timpul nopţii, ci vine de la sine asupra noastră, în fiecare dimineaţă. – Nevoia de cunoaştere vine din faptul că sufletul elaborează organe interne (creierul ete.) care îi permit să obţină cunoaşterea. Aceasta este consecinţa faptului că o parte a forţei sufletului nu mai lucrează în afară, ci în interior. Fiinţele supraomeneşti însă, care nu cunosc această despărţire a fortelor sufleteşti, îşi dirijează întreaga energie a sufletului spre afară. Ele dispun, orientate spre afară, pentru fecundarea prin spirit, şi de acea forţă pe care „omul" o dirijează spre interior, spre a crea organele cunoaşterii. – Forţa datorită căreia omul se înclină spre în afară pentru a colabora cu un *altul* este *iubirea*. Fiinţele supraomeneşti îşi dirijează întreaga lor *iubire* spre exterior, pentru a lăsa ca înţelepciunea universală să se reverse în sufletul lor. Omul, insă, nu-şi poate dirija spre exterior decât o parte din forţele sale. „Omul" a devenit o fiinţă senzorială şi totodată chiar iubirea a devenit senzorială. O parte din propria sa fiinţă el o sustrage lumii exterioare şi o consacră creării unei lumi interioare proprii. Acest proces corespunde cu ceea ce numim, în mod curent, egoism. Când „omul" deveni, în corpul său fizic, fie, bărbat, fie femeie, el nu poate dărui celuilalt decât o parte din fiinţa sa; cu partea cealaltă, el s-a izolat de lumea înconjurătoare, a devenit egoist. Egoiste au devenit acţiunile sale îndreptate spre exterior, egoistă a devenit şi strădania sa pentru o dezvoltare interioară. EI iubea pentru că *revendica* ceva şi gândea, de asemenea, pentru că revendica ceva, şi anume cunoaştere. – Natura lipstită de egoism, dezinteresată şi plină de iubire a conducătorilor, fiinţe supraomeneşti, se confrunta cu fiinţa umană puerilă şi egoistă. – Sufletul, care la ei nu lua un corp feminin sau masculin, era el însuşi ambivalent, masculin si feminin. Acesta iubea fără a avea dorinte. Înainte de separarea sexelor, sufletul inocent al fiinţei umane iubea la fel, dar cum se afla pe o treaptă inferioară a evoluţiei sale – având doar o conştienţă de vis – nu putea totodată să şi *cunoască*. Tot astfel iubeşte şi sufletul fiinţelor supraomeneşti, dar el poate să şi cunoască, deoarece se află pe o treaptă avansată a evoluţiei sale. Omul trebuie să parcurgă o etapă de egoism pentru ca, abia după aceea, să-şi regăsească, la un nivel superior, o atitudine dezinteresată, lipsită de egoism, şi aceasta cu o deplină conştienţă lucidă.

Sarcina acelor naturi supraomeneşti, a marilor conducători, consta în a imprima tinerei fiinţe umane elementul care îi caracteriza, adică *iubirea*. Ei nu o puteau face decât pentru acea parte a forţei sufleteşti care era orientată spre în afară, ceea ce a dat naştere *iubirii fizice*; aceasta este caracteristică activităţii sufletului într-un corp masculin sau într-unul feminin. Iubirea fizică a devenit o forţă a evoluţiei umane pe Pământ. Ea uneşte pe bărbat cu femeia în măsura în care sunt fiinţe fizice. Progresul umanităţil fizice depinde de acest gen de iubire. - Entităţile supraomeneşti menţionate nu aveau influenţă decât asupra acestui fel de iubire. Cealaltă parte a activităţii sufletului uman, cea care era orientată spre interior şi care, prin intermediul lumii senzoriale, îl duce spre cunoaştere, se sustrage puterii *acelor* fiinţe supraumane. Ele nu coborâseră niciodată până la dezvoltarea de organe interne corespunzătoare. Impulsul lor dirijat spre exterior îl puteau îmbrăca în iubire, întrucât iubirea care acţiona spre exterior făcea parte din propria lor entitate. Această situaţie constituie o prăpastie între fiinţele

supraomeneşti şi noua umanitate. Ele puteau să insufle omului iubire mai întâi sub aspectul ei fizic, dar erau incapabile să-i dea şi cunoaştere, deoarece propria lor cunoaştere nu fusese niciodată dependentă de organe interne, pe care şi le elabora acum omul. De asemenea, nu se putea servi de nici un limbaj pe care să-l fi putut înţelege o fiinţă dotată cu creier.

Organele interne amintite ale omului au devenit apte să comunice cu spiritul, la nivelul existeniei terestre, către mijlocul perioadei lemuriene, dar ele fuseseră deja formate ca structură imperfectă într-un stadiu de evoluţie mult mai vechi. Căci, în perioade foarte îndepărtate, sufletul trecuse deja prin încarnări fizice, dar nu pe Pământ, ci trăia în substanţe densificate pe alte corpuri cereşti. Precizări asupra acestui subiect nu ar putea fi date decât mai târziu. Pentru moment, putem totuşi să spunem că fiinţele terestre au trăit anterior pe o altă planetă, unde, potrivit cu condiţiile de acolo, s-au dezvoltat până la nivelul pe care l-au avut când au sosit pe Pământ. Ele s-au desprins apoi de substanţele acelei planete, aşa cum îţi scoţi o haină, şi, prin aceasta, au devenit, la nivelul de evoluţie atins prin aceasta, nuclee sufleteşti capabile de percepţie, sensibilitate etc., pe scurt, au devenit capabile să ducă acum acel gen de viaţă crepusculară care le-a caracterizat încă din primele stadii ale existenţei lor terestre. – Entităiile supraomeneşti pe care le-am mai menţionat, conducători în domeniul iubirii, atinseseră încă de pe planeta precedentă un astfel de stadiu de perfecţiune, încât nu mai aveau nevoie să coboare spre a-şi dezvolta acele aptitudini care să le conducă la formarea de organe interne. – Mai existau însă şi alte fiinţe, dar nu la fel de avansate ca aceşti conducători ai iubirii, ci fiinţe care, pe planeta precedentă, erau considerate a fi „oameni“, dar care în realitate au luat un avans faţă de oameni. La începutul formării Pământului, ele întrecuseră în mod cert fiinţa umană, rămânând totuşi la un stadiu în care actul de cunoaştere cerea crearea de organe interne adecvate. Aceste fiinţe se aflau într-o situaţie deosebită. Erau prea avansate pentru a mai avea nevoie să treacă printr-un corp fizic uman, masculin sau feminin, dar nu suficient pentru a putea să acţioneze printr-o clarvedere deplină, în mod asemănător cu conducătorii iubirii. Ele nu puteau încă să fie fiinţe ale iubirii, iar „oameni“ nu mai puteau să fie. Fiind oarecum un fel de semisupraoameni, nu le mai rămânea decât posibilitatea să urmeze o evoluţie proprie, dar cu ajutorul oamenilor. Ele puteau să se adreseze fiinţelor dotate cu creier, într-un limbaj pe care acestea îl puteau înţelege. S-a stimulat, în felul acesta, acea forţă sufletească umană dirijată spre interior, şi aceasta s-a putut apropia de cunoaştere şi înţelepciune. De fapt, numai prin aceasta pe Pământ a apărut o înţelepciune de tip uman. Aceşti semisupraoameni au reuşti să se înfrupte din înţelepciunea umană pentru ca, la rândul lor, să aibă acces la perfecţionarea care le lipsea. Ei au devenit astfel stimulatori ai inteligenţei umane. De aceea ei se numesc „aducători de lumină“ (Lucifer). Omenirea avea, aşadar, la începuturile sale, două categorii de îndrumători: fiinţe ale iubirii şi fiinţe ale înţelepciunii. Când natura umană a îmbrăcat pe Pământ forma sa actuală, ea se afla situată între iubire şi cunoaştere. Prin fiinţele iubirii, omenirea a fost stimulată în dezvoltarea fizică; prin fiinţele înţelepciunii, în perfecţionarea fiinţei sale intime. Ca urmare a dezvoltării fizice, umanitatea progresează din generaţie în generaţie, formează noi popoare şi noi rase; prin dezvoltarea sa interioară, fiecare om în parte merge către o viaţă interioară tot mai perfectă; oamenii devin savanţi, înţelepţi, artişti, ingineri etc. Omenirea fizică progresează din rasă în rasă, fiecare rasă transmiţând celorlalte, graţie dezvoltării fizice, capacitatea de percepţie prin intermediul simţurilor. În acest dorneniu, domină legea eredităţii. Copiii poartă în ei caracterele fizice ale părinţilor. Dar există şi o perfecţionare de natură spirituală şi sufletească; aceasta nu se poate realiza decât prin evoluţia sufletului însuşi. – Cu aceasta am ajuns la legea dezvoltării sufletului în sânul existenţei terestre. Această dezvoltare este legată de legea şi *taina naşterii şi a morţii.*

PERIOADELE IMEDIAT ANTERIOARE SEPARĂRII SEXELOR

Urmează să facem acum, în continuare, o descriere a structurii omului aşa cum se prezenta înainte de a interveni separarea sexelor în masculin şi feminin. Corpul era alcătuit, în acea vreme, dintr-o substanţă moale şi maleabilă. Voinţa avea o putere mult mai mare asupra acestei substanţe, decât va fi cazul la oamenii de mai târziu. În momentul când fiinţa umană se desprindea de fiinţa sa parentală, avea deja aspectul unui organism structurat, deşi la un nivel încă foarte imperfect. Dezvoltarea ulterioară a organelor se făcea în afara corpului parental. O mare parte din ceea ce mai târziu se va maturiza în interiorul fiinţei materne, se realiza pe atunci în exteriorul acesteia, datorită unei forţe înrudite cu voinţa noastră. Pentru a produce o asemenea maturizare exterioară, erau necesare îngrijirile fiinţei care-i dăduse naştere. Omul venea pe lume cu anumite organe pe care apoi le lepăda. Altele, care erau cu totul imperfecte la prima sa apariţie, se formau ulterior. Întregul proces poate fi comparat cu acela al prelucrării având ca punct de plecare o forrnă de ou şi îndepărtarea unei coji a oului; dar nu trebuie să ne gândim la o coajă de ou din material solid.

Corpul uman avea sânge cald. Acest fapt trebuie subliniat în mod expres, căci, după cum vom vedea mai departe, nu la fel stăteau lucrurile în epocile anterioare. Maturizarea pe care omul o dobândea, în afara fiinţei materne, avea loc datorită influenţei unei călduri ridicate care îi venea, de asemenea, din exterior. Totuşi, nu trebuie să ne gândim la un fel de clocitoare în care s-ar fi aflat ceea ce putem numi, pe scurt, omul-ou. În acele timpuri, condiţiile de căldură şi de foc pe Pământ erau foarte diferite faţă de cele pe care le cunoaştem acum. Omul avea puterea să focalizeze într-un anumit loc precis din spaţiu, cu ajutorul propriilor sale forţe, focul şi, respectiv, căldura. Putea deci să concentreze căldura, fapt ce îi dădea posibilitatea să o dirijeze spre noua fiinţă care avea nevoie de ea pentru a se matura.

Organele cele mai dezvoltate ale omului erau, la vremea aceea, organele locomotoare. Organele de simţ pe care le avem astăzi existau numai într-un stadiu rudimentar. Cele mai evoluate erau organele auzului şi cele care îl făceau apt să perceapă căldura şi frigul (simţ tactil); în schimb, organul de percepere a luminii era încă foarte întârziat. Omul venea pe lume înzestrat cu auz şi cu simţul pipăitului; perceperea luminii s-a dezvoltat ceva mai târziu.

Tot ce am expus acum se referă la o perioadă imediat anterioară separării sexelor. Această separare s-a realizat foarte încet, însă progresiv. Cu mult timp înainte ca ea să devină efectivă, oamenii se dezvoltau astfel, încât unii indivizi aveau caracteristici mai pronunţat feminine, alţi mai pronunţat masculine. Dar fiecare avea, totuşi, deopotrivă şi calităţile sexului opus, astfel încât era posibilă autofecundarea. Aceasta nu era realizabilă oricând, căci depindea de influenţa condiţiilor exterioare specifice fiecărui anotimp. Oricum, sub foarte multe aspecte, omul era, într-o foarte mare măsură, dependent de asemenea condiţii exterioare ale mediului ambiant. Din această cauză, în tot ceea ce făcea, el trebuia să ţină seama de aceste condiţii exterioare şi să se adapteze; aşa, de exemplu, trebuia să fie atent la mersul soarelui şi la fazele lunare. Această adaptare nu era însă conştientă, în sensul actual al cuvântului; şi prin aceasta ne referim deja la viaţa sufletească a omului în acea perioadă, care era mai curând instinctivă.

Această viaţă sufletească nu poate fi, însă, caracterizată ca o adevărată viaţă interioară. Acţiunile şi calităţile corporale şi cele sufleteşti nu erau încă net separate unele de altele. Viaţa exterioară a naturii mai era resimţită cu intensitate de către suflet. Înainte de toate, simţul auzului era cel asupra căruia acţiona puternic orice vibraţie din mediul ambiant. Orice vibraţie a aerului, fiecare mişcare din jur era „auzită". În mişcarea lor, adierile de vânt şi susurul apelor erau pentru om un „limbaj elocvent". Omul percepea agitaţia misterioasă a naturii care îl înconjura şi care avea un puternic răsunet în sufletul său. Ceea ce el făcea, întrega sa activitate era ecoul acestei influenţe. Percepţiile sale sonore le transpunea în fapte. El trăia în mijlocul acestor mişcări sonore şi le exprima apoi prin voinţa sa. Acesta era modul în care îşi îndeplinea munca sa de zi cu zi. – În schimb, era mai puţin influenţat de acţiunile care se

repercutau asupra sentimentelor sale. Totuşi, şi acestea jucau un rol important, deoarece prin reacţiile sale afective „simţea“ în propriul său corp mediul înconjurător, adaptându-se situaţiei create. El înţelegea, din această înrâurire asupra sentimentelor sale, ce şi cum să lucreze. Ştia unde să poposească. Prin aceste trăiri, recunoştea pericolele care îi ameninţau viaţa şi le putea evita. Alimentaţia şi-o regla tot în acest fel.

Restul vieţii sale sufleteşti se desfăşura cu totul altfel decât mai târziu. În sufletul său vieţuiau *imagini*, nu reprezentări despre obiecte exterioare. Când, de exemplu, omul trecea dintr-un loc rece într-unul cald, în suflet îi apărea o anumită imagine colorată foarte bine conturată, care nu avea nici o legătură cu un obiect oarecare din lumea exterioară. Ea emana dintr-o forţă interioară înrudită cu forţa voinţei. Sufletul era permanent plin de asemenea imagini. Singura comparaţie posibilă este cea cu imaginile de vis care trec din una în alta, cu deosebirea că, atunci, imaginile nu erau întâmplătoare, ci erau conforme cu anumite legi. Din această cauză, referindu-ne la acel stadiu de evoluţie al omenirii, trebuie să vorbim de o conştienţă de imagini şi nu de o conştienţă de vis. În principal, această conştienţă era dominată de imagini colorate. Dar nu era numai atât. Omul străbătea pământul în toate direcţiile şi, cu ajutorul auzului şi al sentimentelor, participa la toate evenimentele care se petreceau în jurul său; această lume i se reflecta în suflet sub forma unor imagini foarte puţin asemănătoare cu ceea ce se găsea în lumea exterioară, Bucuria şi durerea se legau mult mai puţin intens de aceaste imagini interioare decât este cazul astăzi, când reprezentările noastre reflectă ceea ce percepem în lumea exterioară. În orice caz, o anumită imagine producea bucurie, o alta durere, o alta ură, iar alta iubire. Dar toate aceste sentimente aveau atunci un caracter mult mai estompat. Dimpotrivă, sentimentele vii, puternice au o altă origine. Omul era, la vremea aceea, mult mai mobil şi mai activ decât va fi ulterior. Totul din lumea înconjurătoare şi imaginile vii din sufletul său îl stimulau la acţiune şi mişcare. Când o acţiune a sa se putea exprima în voie, fără constrângeri, el simţea un sentiment de bunăstare; dar când întâmpina o piedică, un obstacol în calea acţiunii sale, avea un sentiment de neplăcere, de indispoziţie. Absenţa sau prezenţa unor obstacole în calea voinţei aveau o puternică înrâurire asupra vieţii sale de sentimente, îi provocau bucurie sau durere. La rândul lor, aceste sentimente de bucurie sau durere suscitau în suflet o lume de imagini vii. Când omul se putea exprima cu totul liber, sufletul i se umplea de imagini frumoase, clare şi luminoase; când era contrariat de ceva, sufletul său era asaltat de imagini sumbre şi contorsionate.

Am descris până aici o umanitate de nivel mediu, comună. Cu totul alta era viaţa sufletească la acele fiinţe care au devenit supraomeneşti; ea nu avea acest caracter instinctiv. Ceea ce percepeau cu ajutorul auzului şi al sentimentelor corespundea unor taine mai prnfunde ale naturii, pe care le puteau interpreta în mod conştient. În freamătul vijelios al vânturilor, în foşnetul pădurilor, le erau dezvăluite legile şi *înţelepciunea* naturii. Imaginile care le apăreau în suflet nu erau doar oglindirea lumii exterioare, ci şi imaginea forţelor spirituale ale universului. Ei nu percepeau, de fapt, imagini ale lucrurilor din lumea simţurilor, ci entităţi spirituale. Oamenilor obişnuiţi, când simţeau, de exemplu, frică, le apărea în suflet o imagine hidoasă şi întunecată. La fiinţele supraomeneşti, asemenea imagini aduceau o informaţie, o revelaţie asupra entităţilor spirituale din univers. Procesele din natură nu le apăreau ca fiind dependente de legi naturale, aşa cum apar ele omului de ştiinţă contemporan, ci le apăreau ca fiind acţiunea entităţilor spirituale. Realitatea exterioară nu exista pentru aceste fiinţe, căci nu existau pe atunci simţurile exterioare. În schimb, ele aveau revelaţia realităţii spirituale. Erau pătrunse de spirit aşa cum razele soarelui pătrund în ochiul fizic al omului de astăzi. La acele fiinţe, cunoaşterea era, în adevăratul sens al cuvântului, o ştiinţă intuitivă. Nu cunoşteau speculaţiile gândirii, nu aveau nici facultatea de a combina idei, ci numai contemplarea directă a operei creatoare a entităţilor spirituale. Din această cauză, aceste entităţi supraomeneşti puteau prelua nemijlocit în voinţa lor comunicările primite din lumea spirituală. Ele

conduceau în mod conştient restul omenirii. Misiunea o primeau din lumea spirituală şi acţionau conform cu această misiune.

Când evoluţia a ajuns la punctul în care a avut loc separarea sexelor, aceste fiinţe superioare au trebuit să considere de datoria lor să acţioneze asupra noii vieţi în sensul misiunii lor. Toate aspectele legate de reproducţia fiinţei umane îşi au origînea în activitatea lar. Acţiunea lor era condusă în deplină conştienţă, în schimb, oamenii nu au resimţit această influenţă decât sub forma unui instinct de reproducere ce le-a fost inoculat. Iubirea sexuală a fost implantată în om printr-o transmitere directă a gândirii. La început, expresia acestui instinct era dintre cele mai nobile. Tot ceea ce, în acest domeniu, a luat mai târziu un caracter urât, provine din perioada următoare, în care omul a devenit o fiinţă mai independentă, şi în care a corupt un instinct care la origine era pur. În acele timpuri străvechi, nu exista o satisfacere a instinctului sexual ca scop în sine. Totul era considerat un sacrificiu cultural pentru a asigura continuitatea existenţei umane. Procreaţia era privită ca un act sacru, ca un serviciu pe care omul trebuie să-l facă universului. Preoţii sacrificatori erau călăuzele care îndrumau tot ce era legat de acest domeniu.

Influenţele care veneau de la fiinţele semisupraumane aveau un alt caracter; acestea nu atinseseră un grad de evoluţie care să le fi permis să primească în deplină puritate revelaţiile lumii spirituale. În imaginile sufleteşti suscitate de impresile venite din lumea spirituală apăreau şi influenţe venind din lumea terestră. Fiinţele cu adevărat supraumane, în sensul deplin al cuvântului, nu resimţeau nici un fel de plăcere sau durere din tot ce venea din lumea sensibilă, exterioară. Ele erau dăruite revelaţiilor primite de la entităţile spirituale. Înţelepciunea se revărsa asupra lor aşa cum lumina învăluia fiinţele sensibile; voinţa lor era străină de orice activiate care nu se orânduia în sensul acestei înţelepciuni. Iar această activitate le procura cea mai mare plăcere. Fiinţa lor era alcătuită din întelepciune, din voinţă şi din acţiune. Situaţia era cu totul diferită la fiinţele de natură semisupraumană. Ele simţeau nevoia de a primi impulsuri din afară şi aveau un sentiment de plăcere când dorinţa le era satisfăcută şi de neplăcere în cazul contrar. Acest aspect le deosebea de fiinţele cu natură supraumană, pentru care impresiile exterioare nu reprezentau nimic altceva decât o confirmare a revelaţiilor primite din lumea spirituală. Când îşi îndreptau privirea spre lumea exterioară, nu primeau decât oglindirea a ceea ce primiseră deja din spirit. Prin impresiile obţinute din lumea exterioară fiinţele semisupraumane învăţau ceva nou pentru ele şi din această cauză au putut deveni conducători ai oamenilor în acea perioadă când simplele imagini care apăreau în sufletul acestora se transformau în copii, în reprezentări ale obiectelor exterioare. Această situaţie a intervenit în momentul când o parte din forţa de reproducere a omului s-a repliat spre interior, când s-au dezvoltat fiinţe înzestrate cu creier. Cu ajutorul creierului s-a dezvoltat la om facultatea de a transforma în reprezentări impresiile exterioare.

Trebuie să spunem, aşadar, că fiinţele semisupraumane au determinat fiinţa umană să-şi îndrepte viaţa interioară spre lumea exierioară a simţurilor. Omul nu avea îngăduinţa ca imaginile sale sufleteşti să fie supuse direct influenţelor pur spirituale. El primise din partea fiinţelor supraumane facultatea de a se reproduce, sub o formă instinctuală. Dacă nu ar fi intervenit acţiunea fiinţelor semisupraumane, omul ar fi trebuit, din punct de vedere spiritual, să se mulţumească cu un fel de existenţă asemănătoare visului. Dar, datorită influenţei acelor fiinţe semisupraumane, imaginile din sufletul său au fost dirijate spre lumea exterioară sensibilă. El a devenit astfel o fiinţă conştientă de sine în lumea sensibilă. Prin aceasta s-a obţinut ca omul să se dirijeze conştient în acţiunile sale, în legătură cu percepţiile pe care le avea din lumea sensibilă. Anterior, el acţiona împins de un fel de instinct, era influenţat atât de lumea exterioară înconjurătoare, cât şi de forţele venind de la individualităţi superioare. Acum, el începe să-şi urmeze propriile impulsuri, incitaţii şi seducţii pe care i le provocau

reprezentările sale. Este momentul hotărâtor când apare în lume liberul arbitru. Este începutul „Binelui şi al Răului".

Înainte de a păşi mai departe în această direcţie, este necesar să aducem unele precizări în legătură cu mediul înconjurător în care trăia fiinţa umană pe Pământ. Omul era înconjurat de animale care, *în felul lor*, se găseau pe aceeaşi treaptă de evoluţie ca şi el. Dacă luăm ca element de referinţă concepte actuale, acele animale pot fi considerate în categoria reptilelor. În afara acestora mai existau însă şi forme inferioare ale regnului animal. Dar exista o diferenţă esenţială între oameni şi animale. Datorită corpului său plastic, omul nu putea trăi decât în zone ale Pământului care nu ajunseseră la forma materială cea mai grosieră. În aceste zone, omul era înconjurat de specii animale care, la rândul lor, aveau un corp la fel de maleabil. În alte zone ale Pământului trăiau însă animale cu un corp mai densificat; acestea atinseseră deja stadiul de unisexualitate şi îşi dezvoltaseră organele de simţ. Vom avea ocazia să arătăm, mai departe, de unde proveneau acest specii de animale. Ele nu mai puteau evolua în continuare, deoarece corpul lor căpătase în mod prematur o structură materială prea densă. Unele din aceste specii au dispărut în decursul vremi, dar altele au continuat să evolueze în felul lor, până la forme pe care le au în prezent. Prin faptul că omul rămăsese în zone convenabile structurii lui fizice de atunci, a putut să evolueze spre forme superioare. Corpul său, rămas atât de plastic şi suplu, i-a permis să producă din sine organele care puteau fi fecundate de spirit. S-a ajuns astfel la stadiul în care corpul său fizic a putut trece într-o materialitate mai densificată, putând servi drept înveliş protector pentru organele spirituale mai delicate. – Dar nu toţi oamenii ajunseseră la acest stadiu de evoluţie a corpului fizic. Doar puţine corpuri erau evoluate. Ele au fost mai întâi însufleţite de spirit, celelalte, nu. Dacă şi acestea ar fi fost pătrunse de spirit, acesta s-ar fi dezvoltat totuşi insuficient, tocmai din cauza faptului că organele lor interne erau imperfecte. Este motivul pentru care, într-o primă fază, aceste fiinţe umane au fost nevoite să-şi continue dezvoltarea în lipsa spiritului. O a treia specie evoluase până la un nivel care îngăduia numai slabe influenţe ale spiritului asupra sa. Acest grup se situa evolutiv între celelalte două. Activitatea sa spirituală era încă într-o stare confuză şi, de aceea, aceste fiinţe au trebuit să fie călăuzite de forţe spirituale superioare. În afara acestor trei tipură reprezentative, mai exista gama posibilă de tipuri intermediare şi tranzitorii.

În această situaţie, a continua evoluţia era posibil numai dacă o parte din fiinţele umane o făcea în detrimentul alteia. Mai întâi au fost sacrificate acele specimene lipsite complet de spirit. O încrucişare cu aceste specimene în vederea procreării ar fi făcut să decadă la nivelul lor fiinţe mai evoluate. Pentru acest motiv, toii cei care primiseră influenţa spiritului au fost separaţi de ceilalţi, care s-au cufundat, la rândul lor, din ce in ce rnai mult, în starea de animalitate. Alături de om, apar, ca urmare a acestui fapt, animale care i se asemănau. Pentru a urca mai sus pe scara evoluţiei, omul, ca să spunem aşa, a lăsat în urma sa o parte din confraţii săi. Procesul nu se termină, însă, aici. Chiar şi în cadrul grupului de oameni înzestraţi cu viaţă spirituală confuză, existau unii mai avansaţi şi care nu puteau să progreseze decât dacă, în comunitatea din care făceau parte, se lăsau îndrumaţi de aliţi situaţi pe o treaptă mai inaltă şi, datorită acestui fapt, se separau de cei rămaşi pe treapta unei vieţi spirituale mai puţin dezvoltate. Era o condiţie ce trebuia neapărat îndeplinită pentru a se putea obţine corpuri capabile să primească spiritul uman în plenitudinea sa. Numai după un anumit timp dezvoltarea fizică a atins nivelul optim la care acest proces complex a putut să ajungă la o stare de echilibru, astfel încât numai ceea ce s-a aflat deasupra unei anumite limite s-a putut menţine în sfera umanului. Între timp, condiţiile de viaţă pe Pământ s-au modificat în aşa fel, încât orice nouă separare ar fi dus nu la fiinţe apropiate de regnul animal, ci chiar la creaturi inapte pentru viaţă. Ceea ce fusese împins spre animalitate a dispărut sau continuă să existe în diverse forme de animale superioare. Ele corespund unor fiinţe care s-au oprit la un nivel inferior al evoluţiei umane. Numai că nu au păstrat forma pe care o avuseseră în momentul

sepărării, ci au decăzut de la un nivel superior la unul inferior. În această categorie sunt maimuţele, fiinţe umane rămase în urmă, într-o epocă mult anterioară. La vremea aceea, omul era o fiinţă mult mai puţin evoluată decât este în prezent, în schimb maimuţele erau atunci mai evoluate decât acum. – Fiinţele care s-au menţinut în sfera umanului au trecut printr-un proces asemănător, însă în cadrul acestei umanităţi. Anumite populaţii sălbatice de astăzi sunt formate din descendenţi ai formelor umane odinioară destul de evoluate, dar acum degenerate. Aceste fiinţe nu au decăzut până la nivelul de animalitate, ci numai până la stadiul de sălbăticie.

Ceea ce este nemuritor în om este spiritul. Am arătat în ce moment a pătruns spiritul în om. Înainte de acest moment, el aparţinea unor alte regiuni şi nu s-a putut uni cu corpul uman înainte ca acesta să fi atins un anumit grad din evoluţia sa. Cât timp nu vom sesiza modul cum s-a realizat această unire, nu vom putea înţelege semnificaţia fenomenului naşterii şi al morţii şi nici nu vom cunoaşte esenţa spiritului etern.

PERIOADA HIPERBOREEANĂ ŞI PERIOADA POLARĂ

Următoarele expuneri extrase din *Cronica Akasha* ne transpun în timpuri anterioare şi mai îndepărtate de cele descrise în capitolele precedente. Riscul pe care îl preiau prin cele ce urmează este, poate, şi mai mare decât acela care putea decurge din imaginile precedente, având în vedere gândirea materialistă care predomină epoca noastră. Astăzi, se atribuie foarte uşor acestui gen de descrieri caracterul de ceva fantastic şi de pură speculaţie. Când ştim cât de puţin dispuşi sunt cei cultivaţi, în sensul gândirii ştiinţifice, să ia în serios aceste lucruri, pentru a lua hotărârea de a le comunica, trebuie să avem conştienţa că rămânem absolut fideli faţă de ceea ce ne revelează experienţa spirituală. Nimic nu se spune aici înainte de a fi fost riguros verificat prin mijloacele pe care le oferă ştiinţa spirituală, Este de dorit ca orice om de ştiinţă să fie tot atât de tolerant faţă de ştiinia spirituală, cât este şi aceasta faţă de mentalitatea care domneşte în ştiinţele naturale (a se compara cu lucrarea mea *Concepţia despre lume şi viaţa în secolul al XIX-lea* în care am arătat că ştiu să apreciez, la justa lor valoare, concepţiile materialiste ale ştiinielor naturale)*. ln plus, doresc să fac o remarcă, pentru cei care sunt deschişi faţă de problematica ştiinţei spirituale, în legătură cu expunerea care va urma. Ne propunem să evocăm date extrem de importante. Ele aparţin unor epoci extrem de îndepărtate. Descifrarea acestor epoci din *Cronica Akasha* nu este deloc uşoară. Autorul prezentei expuneri nu pretinde, nicidecum, o acceptare bazată numai pe credinţa în autoritatea sa. El doreşte doar să comunice rezultatele investigaţiilor întreprinse, în modul cel mai corect, în limita posibilităţilor sale. Acceptă cu bunăvoinţă toate observaţiile şi completările venite de la oameni competenţi în materie. Şi întrucât semnele timpului o cer, el se simte chiar obligat să comunice aceste evenimente care fac parte din evoluţia omenirii. Să nu uităm nici faptul că aceste dezvăluiri privesc perioade extrem de întinse, asupra cărora nu putem oferi decât o scurtă privire de ansamblu. Numeroase aspecte, pe care acum abia le schiţăm, vor fi reluate mai târziu. – Inscrisurile din *Cronica Akasha* sunt însă greu de tradus în limbile noastre de astăzi; este mai uşor să le exprimăm în acel limbaj format din semne simbolice, care se utilizau în vechile şcoli oculte. Nu este încă permis ca aceste semne să fie divulgate. De aceea, cititorul este rugat să accepte multe noţiuni obscure şi greu de înţeles şi să facă efortul de a ajunge la o anumită înţelegere, aşa cum autorul a făcut efortul să găsească o formă de exprimare mai accesibilă în general. Cititorul se va lovi de multe dificultăţi, dar va fi recompensat dacă va şti să-şi îndrepte privirea asupra profundelor mistere, asupra enigmelor semnificative ale fiinţei umane, evocate în expunerea noastră. Din „înregistrările *Cronicii Akasha*“ poate rezulta pentru om o adevărată cunoaştere de sine; pentru un cercetător în domeniul spiritual, acestea reprezintă o realitate a cărei certitudine este tot atât de incontestabilă, după cum sunt, pentru ochiul fizic, munţii sau râurile. O eroare de percepere

este totuşi posibilă, într-un caz sau altul. Este necesar să subliniem că prezentul capitol nu tratează deocamdată decât evoluţia omului. Dar, bineînţeles, în mod paralel se desfăşoară şi o evoluţie a celorlalte regnuri naturale, mineral, vegetal, animal. Despre aceasta se va vorbi în alte capitole. Vom avea atunci ocazia să examinăm şi alte aspecte care ar putea clarifica ceea ce s-a spus în legătură cu fiinţa umană, în sensul ştiinţei spirituale. Nu este însă posibil să vorbim despre dezvoltarea celorlalte regnuri terestre, înainte de a fi descris drumul evolutiv al omului.

* Această lucrare a fost reeditată în anul 1914 şi completată cu *Istoria filosofiei occidentale până în timpurile prezente* sub titlul ***Enigmele filosofiei prezentate rezumativ în desfăşurarea lor istorică*** (Nota ediţiei germane). (Lucrarea poartă numărul de ordine 18 (GA 18) în catalogul operelor complete ale lui Rudolf Steiner (NT).

Mergând înapoi în timp, spre o fază din evoluţia omenirii care se situează şi mai departe, în trecut, decât cea pe care am evocat-o în capitolele precedente, ne confruntăm cu stări ale materiei din ce în ce mai subtile, din care era compusă planeta noastră. Substanţe, care între timp s-au solidificat, erau la acea vreme încă în stare lichidă şi, dacă mergem şi mai mult înapoi, erau în stare de vapori, în stare gazoasă. Într-un trecut şi mai îndepărtat, găsim chiar o stare şi mai subtilă (de natură eterică). Abia căldura în descrestere a determinat solidificarea materiei. În relatarea de faţă, ne vom întoarce la acea epocă în care materia ce alcătuia Pământul era compusă dintr-o substantă eterică foarte fină. Omul apare pe Pământ exact în acel moment al evoluţiei acestuia. Anterior, el exista în alte lumi, despre care vom mai vorbi. – Facem totusi acum o scurtă menţiune a stării imediat precedente, care era starea unei lumi pe care am putea-o numi „astrală" sau sufletească. Fiinţele acelei lumi nu aveau o existenţă exterioară, (fizică) corporală. La fel, nici omul. El dezvoltase deja o conştienţă imaginativă, aşa cum am văzut în relatările precedente. Era animat de sentimente şi dorinţe, dar toate acestea se derulau în interiorul unui corp de natură sufletească. Nurnai privirii clarvăzătoare i-ar fi fost perceptibilă o asemenea fiinţă umană. – În acea perioadă îndepărtată, toate fiinţele umane evoluate posedau acest gen de clarvedere, dar într-un stadiu de obscuritate, crepuscular. Nu era vorba de o clarvedere conştientă de sine. – Aceste fiinţe astrale sunt, într-un fel, ştrămoşii noştri. Ceea ce numim astăzi „om" este deja purtător al unui *spirit* conştient de sine. Spiritul s-a unit cu fiinţa care a luat naştere din acel strămoş în mijlocul perioadei lemuriene. (La această unire am făcut aluzie în capitolele anterioare. Când vom reveni şi vom face o prezentare a evoluţiei parcurse de strămoşii omului până la epoca respectivă, vom da amănunte asupra acestor lucruri.) – Aceşti strămoşi ai omului, a căror structură era de natură sufletească sau astrală, au fost transplantaţi din sfera astrală în care se aflau în materia subtilă, eterică, a Pământului. Ei au absorbit, putem spune, această substanţă fină, aşa cum un burete absoarbe lichidul, ca să folosim o expresie puţin grosolană. Îmbibaţi de această substanţă, şi-au alcătuit corpul eteric care, la vremea aceea, avea o formă elipsoidă, alungită. Dar el era deja structurat prin diferenţieri foarte fine ale substanţelor, indicând locul viitoarelor membre şi organe ce urmau să se dezvolte ulterior. Întregul proces de formare din sânul acestei structuri era de natură pur fizico-chimică, dar condus şi reglat de suflet. – Când o asemenea masă de substanţă atingea o anumită dimensiune, se scinda în două, fiecare parte fiind asemănătoare cu forma primară din care rezultase, supuse fiind apoi, fiecare în parte, aceloraşi procese. – Orice formaţiune nouă era prevăzută cu aceleaşi calităţi sufleteşti ca şi fiinţa mamă. Aceasta se datora faptului că numărul de suflete umane care cobora pe Pământ nu era limitat; mai curând trebuie să ne imaginăm un fel de arbore sufletesc care, pornind de la o rădăcină comună, dă naştere unui număr nelimitat de suflete individuale. După cum o plantă lăstăreşte fără încetare, din nenumărate seminţe, la fel şi viaţa sufletească poate, fără încetare, să izvorască din nenumărati lăstari ieşiţi dintr-un proces neîncetat de divizare. (Totuşi, la început, sufletul nu exista decât într-un număr strict limitat de specii, despre care va veni vorba ceva mai târziu. Dar în cadrul fiecărei specii, procesul se desfăşoară aşa cum am arătat. Fiecare specie de suflete dă naştere la nenumăraţi lăstari.)

O dată cu intrarea în materialitatea terestră, sufletul însuşi suferă o importantă transformare. Atât timp cât sufletele nu se legaseră de nimic material, asupra lor nu putea să-şi exercite acţiunea nici un proces fizic exterior. Orice acţiune exercitată asupra lor era de natură pur sufletească şi nu putea fi percepută decât prin clarvedere. Acesta era modul de participare a sufletelor la viaţa sufletească a ambianţei lor. Tot ce exista atunci era resimţit în acest mod. Acţiunea mineralelor, a plantelor şi a animalelor care, la rândul lor, existau tot numai ca formaţiuni astrale (sufleteşti), era resimţită sub formă de experienţă interioară a sufletului. – În momentul coborârii pe Pământ, intervine ceva cu totul nou. Încep să-şi exercite o anumită acţiune asupra sufletului, el însuşi înveşmântat acum într-o haină materială, procese exterioare, materiale. La început, nu erau decât mişcările lumii exterioare fizice, care provocau mişcări în interiorul corpului eteric. După cum vibraţiile aerului sunt percepute astăzi de noi sub formă de sunete, tot astfel, vieţuiau fiinţele eterice freamătul substanţelor eterice dimprejur. De fapt, o asemenea fiinţă eterică era, pur şi simplu, în întregime un organ auditiv. Auzul este simţul care s-a dezvoltat în prirnul rând. Dar organul auditiv propriu-zis s-a dezvoltat abia mai târziu.

Pe măsură ce substanţa terestră se densifica în mod progresiv, fiinţa sufletească a început să piardă, puţin câte puţin, facultatea de a fasona această substanţă. Numai corpuri fizice deja configurate mai puteau da naştere la alte fiinţe asemănătoare. Apare un mod nou de reproducere. Acum, fiinţa nou creată este cu mult mai mică decât fiinţa maternă şi numai încetul cu încetul ajunge la dimensiunea acesteia. În timp ce înainte nu existau organe specializate de reproducere, acum ele încep să se formeze. – De acum înainte, procesul de reproducere nu va mai fi doar fizico-chimic; un astfel de proces nu ar mai fi suficient pentru a determina reproducerea. Materia exterioară devine atât de densă, încât nu mai permite sufletului să-i transmită direct viaţa. De aceea, în interioritatea fiinţei nou formate, se izolează o anumită parte care se sustrage influenţei imediate a materiei exterioare. Acestei acţiuni nu i se va supune, de acum înainte, decât restul corpului, acela care nu a fost izolat. EI se află în aceeaşi stare în care se afla mai înainte ansamblul corpului. În partea izolată, sufletul poate să continue acum să acţioneze şi o face ca suport al principiului vital. (Acest principiu se numeşte, în literatura teosofică, *prana**.) Precursorul trupesc al omului apare, aşadar, înzestrat cu două elemente constitutive. Unul este corpul fizic (învelişul fizic). EI este supus legilor chimice şi fizice ale lumii înconjurătoare. Al doilea este ansamblul organelor supuse principiului vital. – Această situaţie a făcut ca o parte din activitatea sufletului să se elibereze, nemaiavând nici o putere asupra învelişului fizic. Această parte din activitatea sufletului se dirijează acum spre interior şi are puterea să transforme în organe o parte a corpului, în aşa fel, încât începe să se manifeste o viaţă lăuntrică. Corpul nu se mai mărgineşte acum să reacţioneze la impulsurile lumii exterioare, ci începe să le resimtă în el ulterior ca simţiri deosebite. Aici găsim originea senzaţiilor. Mai întâi, senzaţia se manifesta ca un fel de simţ tactil. Acum, fiinţa *resimte* mişcările lumii exterioare, cum ar fi apăsarea exercitată de substanţe etc. Încep să apară şi primele senzaţii de cald şi rece.

* *Prana*, în sanscrită „suflu“, răsuflare, respiraţie. in general, reprezintă „forţa vitală“ specifică într-un plan dat (NT).

Prin aceasta, se atinge un punct important în evoluţia omenirii. Corpul fizic nu mai stă sub influenţa directă a sufletului. El este acum supus în întregime regnului substanţelor fizice şi chimice. Corpul se descompune îndată ce sufletul, în acţiunea sa, din cealaltă parte a sa, nu îl mai poate stăpâni. Aceasta produce ceea ce numim propriu-zis moartea. În etapele anterioare de evoluţie, nu se putea vorbi de moarte căci, prin diviziune, formaţiunea-mamă se perpetua în mod integral în formele cărora le dădea naştere. Întreaga forţă sufletească transformată acţiona, în forma nouă care lua naştere, absolut la fel ca mai înainte în forma-mamă. Prin diviziune, nimic din ce rezulta nu era lipsit de suflet. Acum totul se schimbă. Îndată ce sufletul nu mai are nici o putere asupra corpului fizic, acesta cade sub influenţa legilor

chimice şi fizice ale lumii exterioare, cu alte cuvinte, moare. Din activitatea sufletului nu rămâne decât ceea ce acţionează în actul de reproducere şi în viaţa interioară care începe acum să se dezvolte. Cu alte cuvinte, forţa de procreaţie dă omului posibilitatea să aducă pe lume descendenţi care sunt înzestraţi cu un plus de forţă creatoare de organe. În acest surplus se retrăieşte mereu esenţa sufleteaseă. Înainte, când fiinţa era creată prin diviziune, întregul corp era supus activităţii sufletului; acum, această activitate se restrânge numai la organele de reproducere şi la cele de senzaţie. Ne aflăm în faţa unui proces de *reîncanare* a vieţii sufletului în sânul organismului nou născut.

În scrierile teosofice, aceste două trepte ale evoluţiei omenirii sunt descrise ca fiind primele două rase-rădăcină pe Părnânt. Prima se numeşte rasa *polară*, iar a doua, rasa *hiperboreană*.

Trebuie să ne reprezentăm că lumea de senzaţii apărută la aceşti strămoşi ai omului avea un caracter încă foarte general şi imprecis. Dintre senzaţiile pe care le avem în prezent, numai două categorii erau atunci bine individualizate, şi anume simţul auzului şi cel tactil. Dar în timp, ca urmare a transformărilor pe care le-au suferit, atât corpul uman, cât şi mediul fizic ambiant, întreaga formaţiune umană nu mai era adaptată să acţioneze ca şi cum ar fi fost numai o „ureche“. De aici încolo, numai un anumit loc din corp a rămas capabil să simtă vibraţiile fine. Acesta a furnizat materialul de la care s-a format în mod progresiv organul nostru auditiv, urechea. Totuşi, întregul corp a rămas în continuare un organ tactil.

Este evident că întregul proces de evoluţie a omului, până în acel moment, este legat de transformarea stării de căldură a Pământului. Într-adevăr, ceea ce a permis fiinţei umane să ajungă până la această treaptă a evoluţiei sale a fost căldura mediului în care trăia. Căldura exterioară a mediului atinsese un nivel care nu ar mai fi permis organismului uman să progreseze. În structura internă intervine o reacţie împotriva oricărei tendinţe de răcire a Pământului. Omul devine producător al unei surse proprii de căldură. Până atunci, el dispunea de temperatura mediului ambiant. Acum, apar în el anumite organe ce îl fac capabil să producă el însuşi temperatura necesară vieţii. Înainte, fiinţa sa interioară era străbătută de substanţe care circulau prin corp şi care depindeau în această privinţă de mediul înconjurător. Acum, omul poate să producă o căldură proprie, destinată acestor substanţe. Umorile corpului său se transformă în sânge ca1d. Ca fiinţă fizică, omul trece în felul acesta la o treaptă de independenţă superioară aceleia pe care o avusese înainte. Totodată, se intensifică viaţa interioară. Înainte, senzaţiile depindeau încă, în întregime, de influenţe venite din lumea exterioară. Prin realizarea unei temperaturi proprii, corpul capătă o viaţă *fizică* interioară independentă. Sufletul dispune acum de un câmp de acţiune în interiorul corpului; el poate să desfăşoare aici o viaţă care nu mai este doar în rezonanţă cu lumea exterioară.

Prin acest proces, viaţa sufletească a fost atrasă în sfera materiei terestre. Înainte, dorinţele, pasiunile, lăcomia, ca şi bucuriile sau durerile, nu puteau lua naştere decât prin forţe de natură, de asemenea, sufletească. Ceea ce emana dintr-o altă fiinţă sufletească suscita în sufletul alteia atracţie sau repulsie, excitare a pasiunilor ş.a.m.d. Nici un obiect fizic nu ar fi putut produce asemenea efecte. Abia acum devenea posibil ca obiecte exterioare să prezinte o oarecare semnificaţie pentru suflet. Căci stimularea vieţii lăuntrice, trezită de căldura proprie, era resimţită de suflet ca o stare de satisfacţie, iar perturbarea acesteia ca o stare de indispoziţie. Un obiect exterior care se arăta apt să conducă la o stare de mulţumire fizică putea fi acum *râvnit. dorit*. Ceea ce literatura teosofică numeşte „kama“ sau „corpul dorinţelor“, este legat de omul fizic. Obiectele accesibile simţurilor devin obiecte pe care acest om le doreşte, după care râvneşte. Prin corpul dorinţelor, omul este, de acum înainte, înlănţuit de existenţa terestră.

Acest fapt coincide cu un mare eveniment cosmic, de care, dealtfel, se leagă printr-o relaţie cauzală. Până la acel moment, nu se efectuase e separare fizică între Soare, Pământ şi Lună. Acestea formau, în acţiunea lor asupra omului, un singur corp. Urmează acum o separare a lor; substanţialitatea cea mai fină, cea mai subtilă, care îngloba tot ceea ce dăduse sufletului posibilitatea de a exercita o acţiune vitalizatoare directă, se desprinde din sfera comună, ca Soare; partea mai densă se separă şi formează Luna, iar Pământul, datorită materiei sale specifice, ţine echilibrul între cele două. Bineînteles, această separare nu s-a petrecut dintr-o dată, ci întregul proces s-a desfăşurat în mod treptat, în timp ce omul a avansat de la stadiul de reproducere prin sciziune la cel pe care l-am descris ceva mai înainte. Se poate chiar spune că tocmai aceste procese cosmice au acţionat determinând această evoluţie a omului. Mai întâi, Soarele s-a retras din planeta comună cu substanţialitatea sa proprie. Cu aceasta, viaţa sufletească a fost lipsită de posibilitatea de a mai exercita o acţiune directă asupra materiei terestre rămase. Apoi Luna începe să se formeze şi să se degaje din masa comună, iar Pământul intră atunci într-un stadiu când apare în om facultatea de a avea senzaţii. – O dată cu acest progres, se dezvoltă un nou simţ. Noile condiţii termice ale Pământului dau corpului, în mod treptat, conturuni mai precise, fapt care a dus la o separare între ceea ce era transparent şi ceea ce era opac. Prin desprinderea de masa terestră, Soarele are acum menirea să emită lumină. În interiorul corpului omenesc, se naşte, datorită acestui fapt, un nou simţ, acela al vederii. Într-o primă fază, vederea nu era aşa cum o ştim astăzi.

Lumina şi întunericul determinau în om apariţia unor sentimente vagi. De exemplu, în anumite circumstanţe, el resimţea lumina ca ceva agreabil, stimulator pentru viaţa sa fizică şi se străduia să o caute, să o găsească. Dar viaţa sa sufletească propriu-zisă se desfăşura încă sub forma unor imagini ca de vis. Imagini colorate apăreau şi dispărau şi nu aveau nici o legătură directă cu lucrurile exterioare. Omul atribuia aceste imagini colorate unor influenţe de natură sufletească. În cazul unor impulsuri sufleteşti agreabile, el percepea culori clare, iar când era supus unor impulsuri neplăcute, vedea imagini sumbre. – Ceea ce s-a creat prin apariţia căldurii lăuntrice proprii, am denumit, în cursul expunerii noastre, ca fiind „viaţă interioară". Dar ne putem da seama foarte bine că nu era vorba încă de o viaţă lăuntrică în sensul pe care i-l atribuim în decursul evoluţiei ulterioare a omenirii. Deci totul se petrece în mod treptat, inclusiv geneza vieţii interioare. Aşa cum am arătat în capitolul precedent, o veritabilă viaţă interioară se manifestă abia atunci când spiritul îşi desăvârşeşte acţiunea sa de fecundare, atunci când omul începe să gândească asupra a ceea ce acţionează din afară asupra lui. – Dar tot ce am descris aici arată cum fiinţa umană ajunge, încetul cu încetul, la stadiul pe care l-am descris în capitolul precedent. – Şi ne aflăm chiar în timpul acela, făcând următoarea descriere: Sufletul învaţă să aplice existenţei corporale exterioare ceea ce înainte vieţuise în sine şi raportase numai la natura sufletească. Aceasta se întâmplă acum cu imaginile colorate. După cum, anterior, o impresie sufletească de mulţumire suscita în suflet culori clare, acum, acelaşi efect parvine de la o lumină clară din exterior. Sufletul începe să vadă în culori obiectele care îl înconjoară. Fenomenul este legat de dezvoltarea unor organe noi, vizuale. Pentru o impresie neprecisă a luminii şi a întunericului, corpul dispunea, în acea perioadă îndepărtată, de un ochi care astăzi nu mai există. (Mitul ciclopilor înzestraţi cu un singur ochi aminteşte exact acele faze trecute ale evoluţiei.) Cei doi ochi pe care îi avem astăzi s-au dezvoltat după ce sufletul a început să lege mai strâns impresiile luminoase, care veneau din exterior, de propria sa viaţă interioară. Dar concomitent se pierde facultatea de a percepe elementul suflet din lumea înconjurătoare. Sufletul devine din ce în ce mai mult o oglindă a lumii exerioare. Lumea exterioară este reprodusă acum în interiorul sufletului sub formă de reprezentări. – În paralel, are loc în acelaşi timp şi separarea sexelor. Pe de o parte, corpul omenesc nu a mai fost propriu pentru fecundare decât printr-o altă fiinţă umană, iar pe de altă parte, se dezvoltă „organele fizice ale sufletului" (sistemul nervos), care permit ca impresiile lumii exterioare să se reflecte în suflet. – Ajuns în acest stadiu, corpul uman este pregătit să primească în el spiritul care gândeşte.

ÎNCEPUTUL PĂMÂNTULUI ACTUAL. DESPRINDEREA SOARELUI

Să urmărim acum mai departe *Cronica Akasha* până la un trecut imemorabil în care se situează începutul Pământului actual. Prin noţiunea de Pământ trebuie să înţelegem acel stadiu al planetei noastre când a devenit purtătoare a mineralelor, vegetalelor, animalelor şi a omului în forma şi structura lor actuală. Acest stadiu, bineînţeles, a fost precedat de altele, când configuratia regnurilor naturale menţionate mai sus era total diferită de ce cunoaştem astăzi. Ceea ce numim astăzi „Pământul", a cunoscut numeroase metamorfoze înainte de a deveni suportul regnurilor mineral, vegetal, animal şi uman din prezent. Este cert că au existat, de exemplu, minerale şi în stadiile anterioare, dar ele arătau cu totul altfel de cum arată astăzi. Vom avea ocazia să mai vorbim despre acele stadii anterioare. Acum, am dori numai să arătăm cum s-a transformat starea imediat premergătoare în cea actuală. – Pentru a ne face o imagine a acestei transformări, să o comparăm cu trecerea unei plante prin starea de germen, de sărnântă. Să ne imaginăm o plantă cu rădăcină, cu tulpină, frunze, floarea şi fructe. Planta preia substanţe din mediul în care se află şi apoi le elimină din nou. Tot ce există în această plantă ca substanţă, formă şi putere de creştere dispare şi rămâne numai sămânţa. Prin ea, viaţa se dezvoltă în anul următor sub aceeaşi formă. La fel, tot ce existase în precedentele încorporări ale Pământului a dispărut, pentru a renaşte pe Pământul actual. Ceea ce considerăm şi putem numi minerale, vegetale şi animale existente în stadiile pământeşti precedente, toate acestea au dispărut, cum din plantă au dispărut rădăcina, tulpina, floarile etc. Dar ca şi la plante, în cazul Pământului rămâne un germen, din care vechea formă apare din nou. În acest germen există acele forţe ascunse care dau naştere din ele însele formei celei noi.

Putem considera că, în acea perioadă, exista ceva ce se poate numi un „*germen terestru*", ce purta în el forţele care au dus la Pământul actual şi care fuseseră dobândite în cursul stadiilor anterioare. Ar fi însă greşit să credem că acest germen terestru ar fi fost alcătuit din substanţe solide, aşa cum este sământa plantei. El era de esenţă sufletească şi se compunea din acea materie subtilă, maleabilă, fluidă pe care literatura ocultă o numeşte „astrală". – În acest germen astral al Pământului, existau la început *numai* germeni ai fiinţei umane. Este vorba, de fapt, de germenii viitoarelor suflete umane. Tot ceea ce existase în stadii precedente, sub formă minerală, vegetală şi animală, fusese, ca să spunem aşa, aspirat, asimilat de acest germen uman, s-a contopit cu el. Aşadar, mai înainte ca omul să păşească pe pământul fizic, el a fost în intregime de esenţă sufletească, o entitate astrală. El apare sub această formă astrală pe Pământ, pe un Pământ care exista el însuşi ca substanţă extrem de subtilă; literatura ocultă numeşte această substanţă *eter foarte fin*. – Vom explica ulterior care este originea acestui Pământ eteric. Fiinţe umane astrale se leagă de acest eter şi îi imprimă, ca să spunem aşa, fiinţa sa, astfel că acest eter devine un fel de replică, de copie a entităţii umane astrale. În acest stadiu iniţial avem, deci, a face cu un Pământ eteric în care se află numai fiinţe umane eterice, formând un fel de conglomerat de fiinţe umane. Corpul astral sau sufletul omului este propriu-zis în afara corpului eteric şi îl organizează din exterior. Pentru cercetătorul ocult, Pământui se prezenta aproximativ în felul următor: există un glob compus el însuşi din nenumărate sfere de dimensiuni mici şi de natură eterică (care sunt, de fapt, oameni eterici), totul înconjurat de un înveliş astral, aşa cum în prezent Pământul este protejat de un înveliş de aer. În acest înveliş astral (atmosferă) trăiesc oamenii astrali şi acţionează de acolo asupra dublurilor lor eterice. Sufletele oamenilor astrali creează în dublurile lor eterice organe şi, prin aceasta, produc o viaţă eterică umană. Pe Pământ nu exista atunci decât o *singură* stare materială, şi anume acest eter viu, subtil. În lucrările teosofice, această *primă* umanitate este numită prima rasă-rădăcină (polară).

Evoluţia ulterioară a Pământului se caracterizează prin aceea că dintr-o singură stare a materiei rezultă *două*. Apare o substanţialitate mai densă care se degaje, lăsând în urma sa o

substantialitate mai fină. Substanţialitatea mai densă se aseamănă cu ceea ce numim astăzi *aer*, iar activitatea substanţei mai fine este cea care determină formarea elementelor chimice din vechea substanţialitate încă nediferenţiată. Pe lângă aceasta, mai rămâne şi un rest din substanţialitatea anterioară, eterul viu, căci numai o parte din acest eter s-a diversificat pentru a produce cele două stări ale materiei menţionate. Pământul fizic cuprindea acum trei tipuri de materie. În timp ce înainte fiinţele umane astrale acţionau în învelişul terestru asupra unei singure substanţialităţi, acum ele trebuie să-şi dirijeze acţiunea asupra celor trei stări ale materiei şi fac aceasta în felul următor: partea care s-a transformat, devenind asemănătoare cu aerul, rezistă la acţiunea fiinţelor umane astrale, nu asimilează toate structurile pe care le au fiinţele astrale perfecte. Drept urrnare, umanitatea astrală se scindează în două grupe. Una din acestea acţionează asupra substanţei care era asemănătoare aerului şi işi elaborează în aceasta propria sa replică, propria sa copie. Cealaltă grupă poate face mai mult. Ea poate acţiona asupra celorlalte două stări substanţiale, fiind capabile totodată să-şi creeze propria sa replică, alcătuită atât din eterul viu, cât şi din celălalt tip de eter care dă naştere substanţelor elementare chimice. Acest gen de eter va fi numit aici *eter chimic*. Această a doua grupă de fiinţe umane astrale a dobândit o facultate superioară numai datorită faptului că a eliminat din structura sa o parte din esenţa sa astrală – respectiv prima grupă –, pe care a împins-o spre o existenţă inferioară. Dacă ar fi păstrat în sine forţele care dau naştere acestor activităţi inferioare, atunci ea însăşi nu ar mai fi putut să evolueze mai departe, să urce spre trepte superioare. Suntem aici în faţa unui proces în care ceva de ordin superior se poate dezvolta cu preţul sacrificării a ceva ce elimină din sine.

Pământul fizic prezintă acum, în structura sa, următorul tablou. Au apărut două specii de entităţi. Prima dispunea de un corp de natură aeriformă, asupra căruia acţionau din exterior fiinţele astrale corespunzătoare. Aceste fiinţe alcătuiesc un prim regn animal pe Pământ. Ele au forme deosebit de groteşti pentru omul de astăzi, dacă ar fi să le descriem. Forma lor, ţinând seama de faptul că aerul era substanţa din care erau alcătuite, nu semăna cu nici una din formele animalelar actuale. Cel mult aveau o oarecare asemănare cu unele cochilii de melc sau de crustaceu, care există astăzi. Alături de aceste forme animale, structura fizică a fiinţelor umane continuă să progreseze. Fiinţele umane astrale mai avansate dau naştere unor replici fizice, compuse din două feluri de substanţialităţi, din eterul de viaţă şi din eterul chimic. Ne aflăm acum în prezenţa unei fiinţe umane compuse dintr-un corp astral, care acţionează asupra unui corp eteric, alcătuit el însuşi din două categorii de eter, eterul de viaţă şi eterul chimic. Sub înrâurirea eterului de viaţă, această „copie“ fizică a omului capătă facultatea de a se reproduce, cu alt cuvinte, să dea naştere unor fiinţe asemănătoare, iar datorită eterului chimic, poate dezvolta anumite forţe asemănătoare actualelor forţe chimice, de atracţie şi de respingere. Printr-o asemenea calitate, această copie a omului este în măsură să atragă anumite substanţe din mediul său înconjurător, să le asimileze, pentru ca apoi să le elimine cu ajutorul puterii sale de respingere. Bineînţeles, aceste substanţe nutritive sunt preluate numai din regnul animal şi uman existente. Avem de-a face cu începutul unui proces de nutriţie. Aceste prime replici umane erau, deci, carnivore şi antropofage. – Paralel cu aceste fiinţe, existau şi descendenţi ai fiinţelor anterioare, fiinţe care nu aveau decât un caracter eteric, şi anume al eterului de viaţă. Acestea au dispărut însă, fiind incapabile să se adapteze la noile condiţii terestre. După multiple transformări, ele au format, mai târziu, animalele unicelulare, dar şi celulele, care mai târziu vor alcătui fiinţele vii mai complexe.

Procesul merge mai departe. Substanţialitatea aeriformă se desparte, la rândul său, în două; o parte se densifică devenind lichidă, cealaltă îşi menţine natura gazoasă. La rândul său, eterul chimic se împarte, de asemenea, în două stări materiale; una devine mai densă şi forrnează ceea ce numim *eterul de lumină;* fiinţele impregnate de acesta capătă darul de a străluci. Cealaltă parte rămâne ce a fost. – În acest stadiu, Pământul fizic este alcătuit din următoarele categorii de materie: aer, apă, eter de lumină, eter chimic şi eter de viaţă. Pentru ca entităţile

pur astrale să poată acţiona în continuare asupra acestor noi categorii de substanţe, se produce din nou acel proces pe care l-am menţionat mai sus, când un element superior nu se poate dezvolta decât prin sacrificiul unuia inferior, care este elirninat. Acest proces creează entităţi fizice de o altă natură. Mai întâi, cele al căror corp fizic era format din aer şi apă. Acestea suportă acţiunea entităţilor astrale mai grosiere care fuseseră eliminate. Rezultă o nouă categorie de animale, înzestrată cu un corp material mai dens decât precedentele. – O altă categorie de fiinţe fizice – nou apărute aveau un corp care putea fi alcătuit din eter aeriform şi din eter de lumină amestecate cu apă. În acest caz, avem a face cu fiinţe de natură vegetală, dar cu forme foarte diferite de cele ale plantelor actuale. Un al treilea grup nou format reprezintă, în sfârşit, fiinţa umană propriu-zisă, din acea perioadă. Corpul său fizic era compus din trei feluri de eter, eter al luminii, eter ehimic şi eter al vieţii. Dacă ţinem seama că mai existau şi descendenţi ai vechilor grupe, vom fi în măsură să ne reprezentăm cât de mare era varietatea de fiinţe vii existente în acel stadiu al evoluţiei Pământului.

Intervine atunci acel eveniment cosmic atât de important, desprinderea Soarelui*. Acest eveniment face ca anumite forţe spirituale să se retragă de pe Pământ. Aceste forţe se compuneau, în parte, din ceea ce exista pe Pământ sub formă de eter al vieţii, eter chimic şi eter al luminii. Ele au fost, ca să spunem aşa, smulse din Pământul aflat în stadiul anterior**. Urmarea a fost o schimbare radicală în sânul tuturor categoriilor şi al grupurilor de fiinţe terestre care fuseseră, până atunci, purtătoare ale acestor forţe. Ele au suferit o transformare. Primele care au trecut printr-o metamorfoză au fost fiinţele vegetale. Li s-a luat o parte din forţele eterului luminii şi acum, pentru a creşte şi a se dezvolta, aveau nevoie să primească din afară forţele de lumină care le fuseseră luate. În felul acesta, plantele devin tributare luminii solare. – Un proces asemănător are loc şi în corpul fiinţelor umane. Pentru a rămâne viu, eterul său de lumină trebuie să coopereze cu eterul de lumină al Soarelui. – Dar nu numai fiinţele care au pierdut direct eterul de lumină au fost afectate, ci şi celelalte, pentru că în lume totul se înlănţuie. Formele animale care nu conţineau ele însele eter al luminii primeau înainte influenţa radiaţiei celorlalte fiinţe din ambianţa lor terestră şi, datorită acestei iradieri, ele se puteau dezvolta. Acum, ele urmau să primească direct efectele luminii solare venită din exterior. - Mai ales, corpul uman îşi dezvoltă organe specifice care devin sensibile la lumina Soarelui; sunt structurile primordiale ale ochiului uman.

* Evenimentul are loc în perioada numită „hiperboreană“ şi marchează „prima zi“ a Creaţiei, după Biblie. A se consulta şi ciclul de conferinţe ***Misterul biblic al Genezei***, (GA 122), apărut la editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1995 (NT).
** Acest stadiu anterior al Pământului, reunind într-o singură formaţiune cosmică Soarele, Luna şi Pământul, poartă în antroposofie denumirea de vechiul Soare (NT).

Desprinderea Soarelui declanşează un amplu proces de solidificare a scoarţei terestre. Se formează substanţe dense din cele care anterior fuseseră lichide. La rândul său, eterul luminii se scindează, formându-se un eter al luminii de un gen nou, şi un eter care conferea corpurilor facultatea de a degaja căldură. Pământul devine o entitate capabilă să producă, acum, căldură. Toate fiinţele existente pe Pământ suferă acţiunea căldurii. Şi pe plan astral are din nou loc un proces asemănător celor precedente, şi anumite fiinţe îşi continuă dezvoltarea pe seama altora. Se separă o categorie de fiinţe capabile să acţioneze asupra materiei grosolane şi solidificate. Apare astfel structura scheletică, solidă a regnului mineral al Pământului. La început, regnurile superioare ale naturii nu aveau toate capacitatea să acţioneze asupra substanţei solide a masei osificate a regnului mineral. Vom găsi, deci, pe pământ un regn mineral solid şi un regn vegetal care, în structura sa cea mai densă, era compus din aer şi apă. Într-adevăr, în acest regn, procesele descrise mai sus provocaseră o condensare a corpului aeriform într-un corp cu structură lichidă. În afară de acestea, existau şi animale cu forme dintre cele mai variate, având corpul fie lichid, fie aeriform. Însuşi corpul uman suferă, la rândul său, şi el acţiunea procesului de solidificare. El avea cea mai densă corporalitate la nivelul elementului

lichid. Acest corp de natură lichidă era străbătut de eterul caloric, ceea ce conferă corpului o substanţialitate pe care o putem considera de natură gazoasă. Această stare materială a corpului omenesc este numită, în lucrările de ştiinţă ocultă, cu termenul de *negură de foc*. Fiinţa umană era încarnată, în acea perioadă, în acest înveliş de negură de foc.

Cu aceste date extrase din *Cronica Akasha* am ajuns la acel moment în care se produce o altă catastrofă cosmică provocată de desprinderea Lunii de Pământ.

DESPRINDEREA LUNII

Trebuie să ne devină foarte clar faptul că materialitatea densă pe care o are astăzi omul şi pe care o consideră ca fiindu-i proprie a dobândit-o târziu şi în mod progresiv. Dacă dorim să ne facem o idee de starea corporală pe care o avea în stadiul de evoluţie la care ne referim acum, cea mai bună metodă ar fi să ne reprezentăm o masă de vapori sau un nor plutind în aer. Dar şi o atare reprezentare nu se apropie de realitate decât în mod foarte exterior. Căci norul de foc „om“ este însufleţit şi organizat în interiorul său. Comparat însă cu ceea ce omul va deveni mai târziu, trebuie să ni-l închipuim pe această treaptă a dezvoltării sale ca dormitând, ca având o stare de conştienţă cu totul crepusculară. Acest om este complet lipsit de ceea ce numim inteligenţă, spirit, raţiune. El se mişcă mai mult plutind decât mergând, este prevăzut cu patru feluri de organe, ca nişte membre, care îi permit să se deplaseze înainte, înapoi, lateral, de fapt în toate direcţiile. Cât priveşte partea sufletească a acestor fiinţe, am vorbit câte ceva despre aceasta mai înainte.

Dar să nu ne închipuim că mişcările sau celelalte manifestări vitale ale acestor fiinţe ar fi fost dezordonate, dereglate sau iraţionale. Dimpotrivă, ele erau întotdeauna supuse unor legi precise. Tot ceea ce făceau avea semnificaţie şi importanţă, numai că puterea diriguitoare, înţelegerea nu se afla în fiinţa însăşi. Totul era condus de o inteligenţă care acţiona din afară. Anumite fiinţe superioare şi mai evoluate decât aceste fiinţe umane le înconjurau, ca să spunem aşa, şi le dirijau. Căci atributul fundamental al acestui „nor-de-foc“ consta în faptul că fiinţele umane, ajunse în acest stadiu al evoluției lor, puteau să se încarneze în el, dar totodată şi entităţile superioare puteau să facă acelaşi lucru şi, prin aceasta, se aflau în interacţiune deplină cu oamenii. Aceştia îşi dezvoltaseră dorinţele, instinctele şi pasiunile până la un stadiu când puteau să se contureze în acest nor-de-foc. Celelalte fiinţe, pe care le-am mentionat, erau însă apte să acţioneze în mod creator, prin inteligenţă şi prin acţionarea lor conştientă în interiorul acestui nor de foc; ele posedau şi unele facultăţi care le permiteau să pătrundă în regiuni superioare. Din aceste regiuni porneau deciziile şi impulsurile lor, dar efectele acestora se manifestau în norul de foc. Tot ceea ce omul realiza pe Pământ îşi avea sursa în aceste relaţii bine reglate între corpurile umane sub forma norului de foc, şi acele fiinţe superioare. - Se poate spune, aşadar, că omul urma o evolutie ascendentă. Trebuia să dezvolte în acel nor de foc anumite facultăţi specifice fiinţei umane, superioare celor pe care le avusese mai înainte. Celelalte fiinţe, dimpotrivă, se străduiau să coboare în materie. Ele urmăreau un drum care le permitea să-şi manifeste puterea lor creatoare, dând naştere unor forme materiale din ce în ce mai dense. Pentru aceste fiinţe, aceasta nu însemna, într-un sens mai larg, nicidecum ceva degradant. Tocmai asupra acestui aspect trebuie să fim bine înţeleşi. A dirija forme materiale dense corespunde, de fapt, unei forţe şi unei facultăţi mai elevate decât forţa de a dirija forme mai subtile. În cursul unor epoci cu mult anterioare din evoluţia lor, aceste fiinţe superioare au avut o putere limitată, asemănătoare cu cea pe care o are omul în prezent. Ca şi omul actual, aceste fiinţe aveau o putere care se limita numai la „viaţa lor interioară“ . Asupra materiei dense exterioare, înconjurătoare, nu aveau nici o putere. Nimic din ce era dens şi exterior nu le da ascultare. De aceea, ele aspirau la o stare care să le permită să domine şi să dirijeze prin metode magice obiectele fizice. În perioada aceea, la care ne referim acum,

aceste fiinţe se aflau pe o treaptă de evoluţie avansată faţă de om. Acesta era atunci la stadiul când se străduia să se înalţe pentru a putea încorpora inteligenţa abia în materii mai fine, în scopul de a putea acţiona ulterior spre exterior; în schimb, acele fiinţe superioare omului îşi încorporaseră deja, cu mult înainte, inteligenţa şi deţineau acum forţa magică ce le permitea să implice această inteligenţă în lumea înconjurătoare. Fiinţa umană se îndrepta, aşadar, acum *în sus*, trecând prin stadiul norului de foc, în timp ce fiinţele superioare se îndreptau prin acelaşi stadiu *în jos*, pentru a-şi amplifica puterea lor.

În norul de foc pot acţiona în mod preferenţial forţe pe care omul le cunoaşte ca fiind pasiunile şi instinctele sale inferioare. În stadiul norului de foc, atât omul, cât şi fiinţele superioare se servesc de aceste forţe. Ele acţionează asupra formei umane pe care am descris-o mai înainte, şi anume în interior, astfel încât omul poate să-şi dezvolte acele organe care să-i dea posibilitatea să gândească, să-şi formeze personalitatea. Dimpotrivă, în fiinţele superioare, aceleaşi forţe acţionau în stadiul la care ne referim, în aşa fel încât le permiteau să creeze, într-un mod cu totul impersonal, instituţiile necesare vieţii sociale pe Pământ. Mulţumită acestor fiinţe, apar pe Pământ creaţii care constituie amprenta însăşi a legilor inteligenţei. Sub efectul forţelor pasionale, în interiorul omului se formează organele personale de gândire, iar în jurul său, aceleaşi forţe dau naştere unor organisme sociale pătrunse de inteligenţă.

Să ne gândim acum la acelaşi proces, dar împins puţin înainte, sau, mai curând, să ne închipuim cele înscrise în *Cronica Akasha* dacă luăm în considerare o perioadă mai târzie, faza când Luna s-a desprins de Pământ. Aceasta a provocat o mare perturbare. O importantă parte din căldura încorporată în obiectele aflate în jurul omului se pierde şi, ca urmare a acestui fapt, aceste obiecte capătă o materialitate mai avansată, o mai mare densitate. Omul se vede obligat să trăiască într-un mediu răcit şi nu o poate face decât modificându-şi propria sa materialitate. Implicit, procesul de densificare a substanţei atrage o modificare a formelor. Însăşi starea aceea de nor de foc a cedat locul unei alte stări cu totul diferite, pe Pământ. În consecinţă, fiinţele superioare, pe care le-am menţionat, nu mai pot dispune de norul de foc ca suport pentru activitatea lor. De asemenea, ele nu-şi mai pot exercita influenţa asupra manifestărilor din viaţa intimă a omului, ceea ce, mai înainte constituia principalul lor câmp de acţiune. În schimb, dobândesc puteri asupra formaţiunilor umane pe care, de altfel, ele însele le creaseră din norul de foc. – Această modificare intervenită în orientarea acţiunii lor merge paralel cu o metamorfoză a formei umane: una din jumătăţile înzestrată cu două organe de mişcare devine partea inferioară a corpului şi totodată principalul suport al procesului de nutriţie şi de reproducere. Cealaltă jumătate este orientată, într-un fel, în sus, iar celelalte două organe de mişcare vor fi precursoare ale mâinilor, iar acele organe care participaseră anterior la nutriţie şi reproducere se transformă în organe de vorbire şi de gândire. Omul începe să se îndrepte, se ridică în picioare. Acest fapt este consecinţa directă a expulzării Lunii. Împreună cu Luna, se desprind de globul terestru toate forţele care confereau omului, în stadiul norului de foc, capacitatea să fecundeze el însuşi şi să procreeze fiinţe asemănătoare lui, fără a avea nevoie de influenţe venite din afară. Ansamblul părţii de jos a corpului, pe care adesea o numim partea sa inferioară, trece sub influenţa organizatoare inteligentă a fiinţelor superioare. Ceea ce aceste entităţi mai puteau dirija ele însele în om prin aceea că masa de forţe, izolată acum pe Lună, era încă unită cu Pământul, acum ele trebuie să organizeze prin colaborarea celor două sexe. Acest fapt explică pentru ce iniţiaţii consideră întotdeauna Luna ca simbol al forţei de reproducere. Aceste forţe sunt, într-adevăr, legate într-un fel de Lună, iar entităţile superioare sunt înrudite cu Luna, sunt, ca să spunem aşa, divinităţi lunare. Înainte de separarea Lunii, ele acţionau în interiorul omului, servindu-se de forţele de natură lunară, dar după această ruptură, ele îşi exercitau influenţa din afară pentru reproducerea fiinţei umane. Se poate, deci, spune că aceste forţe spirituale, de natură nobilă, care se serveau înainte de norul de foc pentru a acţiona asupra instinctelor superioare ale omului, au coborât acum, exercitându-şi puterea în planul procreaţiei. Într-adevăr, în acest domeniu acţionează şi

organizează forţe nobile, de natură divină. – Expunem aici o teză importantă din ştiinţa spirituală, care se exprimă în felul următor: forţele superioare, nobile, divine, sunt înrudite cu cele *aparent* inferioare ale naturii umane. Cuvântul „aparent“ trebuie luat într-un sens foarte larg, căci ar însemna să subestimăm în totul adevărurile oculte, dacă am vedea în însăşi forţele de reproducere ceva inferior. Numai când omul abuzează de aceste forţe, când le subjugă instinctelor şi pasiunilor sale, numai atunci devin dăunătoare, dar nu şi când le *înnobilează* prin aceea că recunoaşte în ele impulsul unor forţe spirituale divine. În acest caz, omul pune aceste forţe în slujba evoluţiei terestre şi îndeplineşte planul entităţilor superioare pe care le-am amintit. A înnobila tot ce are atingere cu acest domeniu şi-l plasa sub ocârmuirea legilor divine, iată ce susţine ştiinţa spirituală, şi nicidecum a le suprima. Suprimarea acestor forţe nu este decât rezultatul unei interpretări superficiale a principiilor oculte, reduse din eroare la un ascetism contrar unor legi oculte de bază.

În cealaltă jumătate a corpului, în partea sa superioară, omul dezvoltă ceva ce scapă influenţei entităţilor superioare menţionate. Aici intervin alte fiinţe, care şi-au întins puterea asupra acestei zone. Este vorba de acele fiinţe care, în cursul unor etape de evoluţie precedente, au atins o mai mare dezvoltare, au progresat mai mult decât omul, dar fără a ajunge la nivelul divinităţilor lunare. Ele nu aveau forţa să-şi exercite puterea în interiorul norului de foc. Dar acum, când s-a ajuns la un stadiu mai avansat şi când, datorită norului de foc, s-a realizat în organele de gândire ceva ce aceste fiinţe ele însele trebuiseră să realizeze anterior, a sosit momentul să intre şi ele în acţiune. Divinităţile lunare cunoscuseră deja inteligenţa diriguitoare, care putea acţiona în afară. Ele erau deja purtătoare ale acestei inteligenţe atunci când a început epoca norului de foc. Aveau capacitatea să acţioneze spre exterior asupra lumii înconjurătoare de pe Pământ. Dar entităţile de care vorbim nu reuşiseră în trecut să dezvolte o inteligenţă care să poată acţiona spre exterior. Din această cauză, epoca norului de foc le-a găsit nepregătite. Dar iată că acum există inteligenţă, ea există în om. Fiinţele acestea pun stăpânire pe inteligenţa umană pentru a acţiona prin ea asupra lumii înconjurătoare. Înainte, divinităţile lunare îşi exercitau influenţa lor asupra fiinţei umane în întregul ei; acum acţiunea lor este restrânsă asupra părţii de jos a corpului. Asupra părţii de sus se întinde influenţa celorlalte fiinţe, inferioare, despre care tocmai am vorbit. Omul ajunge astfel sub o dublă înrâurire. Partea de jos este supusă influenţei divinităţilor lunare, dar partea unde se forma personalitatea sa ajunge sub dirijarea acelor entităţi numite în mod colectiv, după denumirea conducătorului lor, Lucifer. Divinităţile luciferice îşi desăvârşesc, prin aceasta, propria lor evoluţie, servindu-se de forţele de inteligenţă recent trezite în fiinţa umană. Ele nu putuseră să ajungă la acest stadiu de evoluţie. Dar acum, ele sunt în măsură să dea oamenilor predispoziţii spre libertate, permiţându-le să facă deosebire între „bine“ şi „rău“. De fapt, organul inteligenţei s-a format la om datorită influenţei divinităţilor lunare, dar aceşti zei ar fi lăsat acest organ într-o stare latentă; ei nu aveau nici un interes să se servească de el, căci aveau propriile lor forţe de inteligenţă. Fiinţele luciferice erau interesate în a dezvolta şi a dirija inteligenţa umană spre lumea fizică înconjurătoare. În felul acesta, ele au devenit pentru oameni călăuze în tot ceea ce poate fi realizat cu ajutorul inteligenţei umane. Numai că fiinţele luciferice nu puteau fi altceva decât un fel de instigatori. Aceste fiinţe erau în stare să dezvolte inteligenţa la om, dar nu şi în natura lor proprîe. Urmare a acestui fapt, activitatea pe Pământ cunoaşte acum două tendinţe. Una provine direct de la divinităţile lunare şi era, dintru început, conforrnă cu legile şi regulile raţiunii. Doar divinităţile lunare îşi făcuseră, cu mult timp înainte, ucenicia şi depăşiseră stadiul în care ar fi putut greşi astfel. Zeităţile luciferice, dimpotrivă, lucrând cu fiinţele umane, erau încă în căutarea perfecţiunii. Sub conducerea lor, omul trebuia să înveţe cum să descopere legile propriei sale naturi. Condus de Lucifer, omul trebuia să devină un „egal al zeilor“.

Se naşte imediat întrebarea: dacă entităţile luciferice nu ajunseseră în cursul evoluţiei lor la capacitatea unei activităţi inteligente în cadrul norului de foc, la ce nivel s-au oprit? Până la ce

stadiu al evoluţiei terestre au fost capabile să-şi coordoneze acţiunea cu aceea a divinităţilor lunare? Găsim, în *Cronica Akasha*, răspunsul la aceste întrebări. Entităţile luciferice au putut să se asocieze la creaţia terestră până în mornentul când Soarele s-a desprins de Pământ. Până la acel eveniment, acţiunea lor era mai puţin intensă decât aceea a divinităţilor lunare, dar făceau parte din ceata zeităţilor creatoare. După desprinderea Soarelui, începe să se dezvolte pe Pământ activitatea norului de foc. În vederea acestei activităţi, zeii lunari erau pregătiţi, dar nu şi spiritele luciferice. Acestea cunosc atunci a perioadă de repaus, de aşteptare. Apoi, îndată ce norul de foc s-a destrămat, iar fiinţele umane au început să-şi structureze organele inteligenţei şi ale raţiunii, spiritele luciferice au putut să iasă din starea lar de inactivitate, căci activitatea de creare a inteligenţei este înrudită cu activitatea Soarelui. Trezirea inteligenţei în natura umană echivalează cu răsăritul unui soare interior. Aceasta nu o spun în sens figurat, ci corespunde unei realităţi. Astfel, când perioada norului de foc s-a destrămat pe Pământ, spiritele luciferice găsesc în interiorul omului posibilitatea de a-şi relua activitatea care este legată de Soare.

Aceste consideraţii ne permit să înţelegem originea denumirii de „Lucifer“, care înseamnă „purtător de lumină“ şi, totodată, motivul pentru care ştiinţa ocultă numeşte aceste entităţi „zeităţi solare“.

Relatările care urmează nu vor fi înţelese decât dacă ne îndreptăm privirile încă mult înapoi, spre acele egoci care au precedat evoluţia propriu-zisă a Pământului. Este tocmai ce vom face în relatările următoare referitoare la Cronica Akasha. Vom vedea care a fost dezvoltarea fiinţelor legate acum de Pământ, în alte stadii planetare, mai înainte deci de a păşi pe Pământ. Vom face cunoştinţă cu şi mai mare precizie cu natura divinităţilor lunare şi a celor solare. Va apărea, de asemenea, în toată claritatea, şi dezvoltarea regnurilor mineral, vegetal şi animal.

CÂTEVA OBSERVAŢII NECESARE

Începem cu unele comunicări privind evoluţia omului şi a entităţilor implicate în această evoluţie, înainte de „perioada terestră“. Când omul a început să-şi lege destinul de acela al planetei pe care o numim „Pământul“, el străbătuse deja mai multe alte trepte de evoluţie, prin care se pregătise, într-o oarecare măsură, pentru existenţa terestră. Deosebim trei asemenea etape, pe care le desemnăm ca trei stadii de evoluţie planetară. Denumirile care se dau în ştiinţa ocultă acestor stadii sunt: perioadele Saturn, Soare şi Luna. Vom constata mai întâi că aceste denumiri nu au nici o legătură cu actualele corpuri cereşti care poartă aceleaşi nume în astronomie; totuşi, într-un sens mai larg, există o anumită legătură între ele, legătură pe care un mistic avansat o cunoaşte foarte bine. – Se spune uneori că omul, înainte de a fi coborât pc Pământ, ar fi locuit pe alte planete. Prin expresia „alte planete“ trebuie să înţelegem, însă, numai stadii anterioare de evoluţie ale Pământului şi ale locuitorilor săi. Înainte ca planeta noastră să devină „Pământui“, ea, împreună cu toate fiinţele legate de ea, a trecut prin trei stadii: stadiul existenţei saturniene, al existenţei solare şi al existeniei lunare. Saturn, Soare, Lună sunt cele trei încarnări succesive ale Pământului, într-un trecut îndepărtat. Ceea ce aici, în acest context, poartă numele de Saturn, Soare şi Lună nu mai există astăzi ca planete fizice, tot aşa cum nu se mai păstrează vechile încarnări fizice ale unui om alături de încarnarea sa actuală. – Cum trebuie să privim această, „evoluţie planetară“ a omului şi a celorlalte fiinţe aparţinând de Pământ va constitui conţinutul următoarelor relatări luate din *Cronica Akasha*. Nu vrem să spunem că cele trei stadii amintite nu ar fi fost precedate de altele. Dar ceea ce se situează dincolo se pierde în întunericul timpurilor, şi chiar investigatia spirituală, ocultă, nu reuşeşte deocamdată să descifreze ceva. Această investigaţie nu se bazează pe speculaţii sau pe pure combinaţii de concepte, ci pe o *experienţă spirituală* reală. După cum, fiind câmp, ochiul fizic nu percepe dincolo de o anumită limită şi nu poate să depăşească orizontul, la fel,

şi „ochiul spiritual“ nu poate pătrunde dincolo de o anumită epocă. *Ştiinţa spirituală se întemeiază pe experienţă şi se menţine în limitele acestei experienţe*. Numai un intelectualism pedant şi exagerat are pretenţia să cerceteze ceea ce există la „începutul începuturilor“ universului, sau să discute „pentru ce a creat Dumnezeu lumea“. Pentru cercetătorul spiritual important este, înainte de orice, să înţeleagă faptul că, la un anumit nivel al cunoaşterii, asemenea întrebări nu se mai pun. Căci în cadrul *experienţei* spirituale se relatează omului tot ceea ce îi este necesar pentru a-şi împlini destinul pe această planetă. Studiind cu răbdare experienţele cercetărilor în domeniul spiritual-ocult, vom vedea că în cuprinsul acestor experienţe se află tot ceea ce este în măsură să satisfacă in întregime întrebările pe care fiinţa umană şi le pune. Se va vedea, de exemplu, în capitolele următoare că problema „originii răului“, precum şi alte întrebări la care omul vrea răspuns, îşi găsesc o soluţie perfectă. – Nu trebuie, pe de altă parte, nici să se afirme că omul nu va găsi niciodată explicaţia la întrebări cum ar fi aceea asupra „originii lumii“, sau altele asemănătoare, aşa cum am arătat mai sus. El poate. Dar pentru aceasta trebuie în prealabil să parcurgă toate cunoştinţele care i se revelează în cadrui însuşi al experienţei spirituale cele mai apropiate. Va vedea atunci că de fapt întrebările trebuie puse cu totul altfel decât a făcut-o până atunci.

Cu cât aprofundăm mai mult adevărata ştiintă ocultă, cu atât devenim mai *modeşti*. Ne vom da seama că mai întâi trebuie să devenim, în mod progresiv, demni şi maturi pentru a dobândi anumite cunoştinţe. Orgoliul şi lipsa de modestie sunt caracteristici umane care, o dată ajunşi la un anumit nivel de cunoaştere, nu mai au nici un sens. Îndată ce ne-am angajat cât de puţin pe această cale, ne dăm seama că drumul de parcurs este neînchipuit de lung. Prin cunoaştere ajungem la convingerea „cât de puţin cunoaştem“. Omul simte, de asemenea, enorma responsabilitate pe care şi-o asumă când vorbeşte de cunoaşterea suprasensibilă. Pe de altă parte, însă, umanitatea nu ar putea trăi fără dezvăluirile cunoaşterii suprasensibile. Cel care transmite acest gen de cunoaştere trebuie să fie modest şi totodată capabil de o autocritică adevărată, precum şi de o voinţă fermă pentru a-şi perfecţiona cunoaşterea de sine şi a continua înaintarea pe acest drum, cu cea mai mare prudenţă.

Aceste câteva observaţii sunt necesare aici, deoarece este vorba să ne ridicăm acum spre o cunoaştere mai înaltă decât cele aflate în capitalele precedente ale *Cronicii Akasha*.

Consideraţiile pe care le vom face în capitolele următoare şi care vizează trecutul omului, vor fi completate cu altele despre *viitorul* său. Căci adevărata cunoaştere spirituală este în măsură să ne reveleze viitorul, chiar dacă numai în măsura necesară pentru ca omul să-şi împlinească destinul. Cine nu are deschidere către ştiinţa ocultă şi, de pe înaltul piedestal al prejudecăţilor sale, se mărgineşte să judece cu un aer de superioritate tot ce provine din această direcţie, pentru a le categorisi drept creaţii fanteziste şi pură visare, va înţelege şi mai puţin acest raport cu viitorul. Şi totuşi, o simplă judecată logică poate să ducă la o înţelegere a lucrurilor. Numai că asemenea explicaţii logice sunt admise, doar în măsura în care sunt în acord cu prejudecăţile oamenilor. Ideile preconcepute sunt duşmani puternici chiar pentru logică.

Să ne gândim acum la faptul că atunci când reunim în anumite condiţii bine stabilite, sulf, oxigen şi hidrogen, va rezulta, cu necesitate, acid sulfuric conform unei legi. Oricine a studiat chimia este capabil să prezică ce trebuie să se întâmple când aceste elemente sunt prezente în condiţiile corespunzătoare în proproţiile stabilite. În domeniul restrâns al lumii materiale, specialistul în chimie este, aşadar, un profet. Profeţia lui nu s-ar dovedi falsă decât dacă legile naturii s-ar schimba subit. Cercetătorul spiritual studiază legile spirituale cu aceeaşi rigurozitate ca şi fizicianul sau chimistul care studiază legile naturale. El o face după o metodă şi cu o stricteţe care se impun în domeniul spiritual. Dezvoltarea omenirii depinde de legile care domnesc în acest domeniu. Se poate prevedea că sulful, oxigenul şi hidrogenul nu se vor combina niciodată în condiţii contrare *legilor naturii*; *la fel şi în domeniul vieţii*

spirituale, nu se va întâmpla niciodată nimic care să fie contrar legilor spirituale. Cine cunoaşte aceste legi spirituale va fi apt să privească şi *viitorul* în conformitate cu aceste *legităţi*.

Am ales intenţionat această comparaţie vizând prezicerile profetice cu privire la destinul viitor al omenirii; adevărata ştiinţă ocultă concepe în mod absolut realist o anticipare în această direcţie. Căci pentru cel care a înţeles cu claritate punctul de vedere al ştiinţei oculte cade orice obiecţie de felul că, dacă un lucru este predestinat şi poate fi prezis, nu s-ar mai putea vorbi de libertatea omului. Poate fi prevăzut un lucru atunci când corespunde unei legi. În schimb, voinţa nu este determinată de legi. Respectând o lege, este sigur că oxigenul, hidrogenul şi sulful vor produce *întotdeauna* acid sulfuric, după cum nu este mai puţin sigur că realizarea condiţiilor care să permită aplicarea acestei legi poate depinde de voinţa omului. Va fi la fel şi pentru marile evenimente ale universului ca şi pentru destinul viitor al oamenilor. Cercetătorul domeniului spiritual prevede aceste evenimente, dar împlinirea lor depinde de liberul arbitru al omului. Cercetătorul ocult poate să prevadă şi ceea ce trebuie să treacă prin filtrul libertăţii omului pentru a se realiza. Că acest lucru este posibil, ne vom da seama din relatările următoare. – Există totuşi o singură diferenţă esenţială între o previziune a faptelor cu ajutorul ştiiniei fizice şi cea obţinută prin cunoaşterea spirituală. Ştiinta fenomenelor fizice se bazează pe cercetări ale inteligenţei umane, iar profeţiile sale vor avea întotdeauna un caracter intelectual, căci ele sunt bazate pe deducţii, judecăţi, combinaţii ete. *Profeţiile întemeiate pe cunoaşterea spirituală* rezultă, dimpotrivă, în mod efectiv, din *contemplare* sau dintr-o percepţie de *ordin superior*. Cercetătorul ocult este dator să vegheze cu stricteţe să nu se folosească de reprezentări care ar decurge numai din judecăţi, combinaţii şi speculaţii. În acest sens, el se va forma cu cea mai mare abnegaţie şi va ţine seama că orice speculaţie, orice raţionament filosofic intelectual ş.a.m.d. nu poate decât să dăuneze adevăratei contemplaţii. Aceste tendinţe intelectualiste fac parte încă din natura inferioară a omului; adevărata cunoaştere spirituală nu începe decât acolo unde aceste tendinţe urcă spre entitatea superioară a omului. Nu trebuie să privim aceasta ca o critică la adresa acestor activităţi intelectuale, care nu numai că sunt deplin justificate în domeniul care le este propriu, dar se adevereşte că sunt totodată şi singurele valabile. Un lucru în sine nu este nici superior, nici inferior; el nu devine astfel decât în raport cu altul. Ceea ce poate părea, într-un anumit caz, elevat, poate, într-alt caz, să pară contrar. – Ceea ce însă se revelează prin *cunoaştere contemplativă* nu este accesibil nici simplei judecăţi, nici unui raţionament intelectual oricât de sofisticat. În sensul obişnuit al cuvântului, un om poate fi foarte „spiritual“, dar această calitate intelectuală nu îi deschide calea spre cunoaşterea adevărurilor suprasensibile. El trebuie chiar să renunţe la ea şi să se concentreze în întregime asupra contemplării. Şi abia atunci, fără să recurgă, deci, la acea judecată „spirituală“, lucrurile îi devin perceptibile, aşa cum este o floare pe o câmpie, fară a fi nevoie să emită judecăţi despre ea. Nu ne este de nici un folos să reflectăm la aspectul câmpiei, intelectul nu o modifică, nu îi adaugă nimic. La fel stau lucrurile în cazul când se contemplă lumile superioare.

Ceea ce în acest mod se poate enunţa ca profeţie asupra viitorului omului constituie fundamentul tuturor idealurilor care au o importanţă reală, *practică*. Pentru ca un ideal să aibă o oarecare valoare, trebuie să fie profund ancorat în lumea spirituală; aşa cum sunt şi legile naturii în universul fizic. Legile evoluţiei trebuie să fie adevărate idealuri. Altfel, nu vor reflecta niciodată decât pură fantezie, exaltare uşuratică, şi nu se vor realiza niciodată. Toate marile idealuri apărute în cursul istoriei au izvorât, în sensul cel mai larg, din cunoaşterea contemplativă. În ultimă instanţă, toate acestea ne vin de la marii cercetători oculţi sau iniţiaţi; iar cei mai puţin dotaţi, care colaborează la edificarea umanităţii, se referă conştient sau, cel mai adesea, *inconştient* la indicaţiile date de marii cercetători în domeniul ocult. Tot ce este inconştient îşi află, în final, sursa în ceea ce este conştient. Când un zidar lucrează la construcţia unei case, el se referă „inconştient“ la ceea ce pentru alţii este conştient, adică cei

care au ales amplasamentul imobilului sau stilul arhitectural etc. Chiar alegerea locului şi a stilului sunt determinate de ceva ce scapă conştienţei maistrului, ceva de care alţii sunt, sau erau conştienţi. Un artist, de exemplu, ştie pentru ce un stil oarecare cere aici o linie dreaptă, dincolo o linie curbă, în timp ce beneficiarul care a ales stilul pentru locuinţa sa nu este, poate, deloc conştient de acest „pentru ce“. – La fel este şi cu marile evenimente din evoluţia omului şi a universutui. În spatele celor care acţionează într-un domeniu anumit, există lucrători mai avansaţi, mai conştienţi, şi astfel scara conştienţelor se întinde în două sensuri; în sus şi în jos. – În spatele omului mediu găsim inventatori, artişti, savanii ete. În spatele acestora se află iniţiaţi în ştiinţa ocultă, iar încă şi mai departe, există entităţi supraumane. Pentru a înţelege evoluţia omenirii şi a universului, trebuie să ştim că ceea ce este conştienţa normală a omului nu reprezintă decât una din formele posibile de conştienţă şi, în afara acesteia, mai există forme de conştienţă atât superioare cât şi inferioare fată de ea. Nu este însă cazul să dăm o falsă semnificatie cuvintelor „superior“ şi „inferior“. Importanţa lor este în funcţie de punctul de vedere în care ne plasăm. Este la fel ca şi în cazul „la dreapta“ sau „la stânga“. Când ne aflăm într-un punct dat, anumite obiecte sunt „la dreapta“ sau „la stânga“. Îndată ce ne deplasăm, de exemplu, spre dreapta, vom găsi la stânga noastră ceea ce era mai înainte la dreapta. La fel este şi cu treptele de conştienţă „superioare“ sau „inferioare“ în raport cu conştienţa actuală a ornului. Dacă fiinţa umană se înalţă, raporturile sale cu alte trepte de conştienią se modifică. Şi aceste modificări sunt legate de dezvoltarea sa. Acesta este şi motivul pentru care ni s-a părut că este important să evocăm acum şi alte trepte se conştienţă, spre exemplificare.

Referirea la aceste stări de conştienţă o vom face luând ca exemplu un stup de albine ca şi minunata organizare a unui furnicar. Colaborarea diferitelor categorii de insecte (femele, masculi, lucrători) se desfăşoară după legi bine orânduite. Repartizarea funcţiilor între diferitele caste este, în mod sigur, reflexul unei foarte înalte înţelepciuni. Ceea ce se realizează într-o asemenea comunitate decurge dintr-o anumită conştienţă, tot aşa cum reglementările pe care omul le-a creat pe plan fizic (tehnică, artă, stat etc.) sunt şi ele reflexul unei anumite conştienţe. Conştienţa care pune în mişcare stupul sau furnicarul nu se află aici, în lumea fizică în care domneşte acum conştienţa umană curentă. Această stare de fapt o putem caracteriza în felul următor. Omul se află în lumea fizică. Organele sale fizice şi corpul sunt alcătuite de aşa manieră, încât şi conştienţa sa trebuie căutată tot în lumea fizică. Pentru stupul de albine şi pentru furnicar situaţia este cu totul alta. Ar fi o mare eroare să căutăm, ca în cazul omului, în regnul fizic conştienţa de care vorbim. Dimportivă, în acest caz, lucrurile trebuie gândite altfel: pentru a afla fiinţa care dirijează stupul şi furnicarul, vom părăsi domeniul în care trăiesc corpurile fizice ale albinelor şi ale furnicilor, căci „spiritul lor conştient“ trebuie căutat într-o altă lume. Acel spirit conştient, care la om trăieşte pe Pământ, în cazul celor două colonii de vieţuitoare, trebuie să-l căutăm într-o lume *suprasensibilă*. Dacă omul ar putea să-şi înalţe conştienţa până la nivelul acestei lumi suprasensibile, ar recunoaşte acolo cu deplină luciditate spiritul furnicilor şi al albinelor ca pe un spirit frate. *Un clarvăzător reuşeşte acest lucru*. Exemplul pe care l-am dat dezvăluie fiinţe a căror conştienţă se află în alte lumi, dar ale căror organe fizice – albinele şi furnicile – se manifestă în sânul lumii fizice. Este foarte posibil ca o conştienţă ca cea care conduce stupul sau furnicarul să fi existat deja pe plan fizic în epoci foarte îndepărtate din evoluţia lor, cum este deja cazul pentru conştienţa umană actuală, şi apoi să se fi ridicat pe un alt plan, lăsând pe planul fizic numai organele de execuţie, respectiv albinele şi furnicile*. În viitor, omul va cunoaşte cu siguranţă o asemenea evoluţie. Dar şi acum ea este efectiv existentă la un clarvăzător. Conştienţa omului actual lucrează în sânul lumii fizice; aceasta se explică prin faptul că particulele sale fizice – moleculele şi celulele creierului şi ale nervilor – se găsesc legate între ele într-o ordine bine şi strict determinată. Am explicat aceasta în lucrarea mea ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*****, dar să mai vedem încă o dată despre ce este vorba. Dezvoltarea superioară a omului înseamnă de fapt o slăbire a coeziunii normale a moleculelor*** din

creier. Legătura lor devine oarecum laxă şi creierul unui clarvăzător se poate atunci compara cu un furnicar, chiar dacă această disociere nu este vizibilă din punct de vedere anatomic. Să nu uităm că, pe diferitele planuri ale universului, se petrec procese extrem de variate. Diferitele molecule ale furnicarului, respectiv fiecare furnică în parte, erau în timpuri imemoriale foarte legate între ele, aşa cum sunt astăzi moleculele creierului uman. Conştienţa corespunzătoare pe care o aveau se afla atunci pe Pământ, aşa cum se află astăzi conştienţa omului. Şi dacă, în viitor, conştienţa umană se va ridica spre lumi „superioare" coeziunea componentelor sensibile, in lumea fizică, va fi tot atât de slabă cum este şi o constatăm între furnicile care compun muşuroiul. Ceea ce se va realiza, în viitor, pe plan fizic pentru fiecare fiinţă umană este astăzi deja realizat pentru creierul clarvăzătorului, numai că acest lucru nu poate fi detectat cu nici un instrument; nici un instrument de natură fizică nu este suficient de fin pentru a proba această disociere ca rezultat al unei evoluţii viitoare. Într-adevăr, aşa cum albinele cunosc trei caste: regina, trântorii şi lucrătoarele, la fel, în creierul unui clarvăzător apar trei categorii de molecule, de fapt, fiinţe vii independente care stabilesc, în mod conştient, o coeziune în conştienţa acestuia, conştienţă care a urcat într-o lume superioară.

* La încheierea ciclului de conferinţe despre ***Ierarhiile spirituale şi oglindirea lor în lumea fizică*** (GA 110), s-au organizat două serii (21 şi 22 aprilie 1909) de întrebări şi răspunsuri. Cu această ocazie, la întrebarea „Este o diferenţă între sufletele-grup ale albinelor, ale furnicilor şi ale coralilor?" s-a dat, cu aproximatie, acest răspuns. Sigur, există multe şi felurite grade de diferenţe. Sufletul-grup al roiului de albine este o foarte înaltă entitate, superioară celei a furnicilor, atât de înaltă încât s-ar putea spune că reprezintă o precocitate cosmică. Această entitate a atins un stadiu de evoluţie pe care omul îl va avea abia pe încarnarea Pământului, cunoscută sub denumirea de Venus. Trebuie să privim această entitate ca pe un copil precoce, care iese din cadrul evoluţiei normale. Asemănător este şi sufletul-grup al furnicilor, dar pe o treaptă mai jos. Sufletul-grup al coralilor este, de asemenea, o înaltă fiinţă, dar tot precoce; este superioară, de exemplu, sufletului-grup al bovinelor. Această superioritate nu se potriveşte întotdeauna cu timpul respectiv, este o anticipare a unui stadiu de evoluţie ulterior. Dar această anticipare le poate expune la fel de fel de pericole, căci ar putea rămâne pe loc, să nu mai poată evolua mai departe. Zoologia ocultă este foarte complicată, iar superioritatea gradului de evoluţie al sufletelor-grup, foarte diversă (NT).

** Există o traducere în limba română a acestei lucrări, apărută în anul 1992 sub titlul ***Treptele iniţierii*** (GA 10) (NT).

*** După cum explică mai departe autorul, prin molecule se înţelege în tot acest paragraf unităţi vii şi nu molecule în sensul chimiei. În legătură cu creierul, este vorba de neuroni, celulele din care este alcătuit acest organ (NT).

O altă treaptă de conştienţă o găsim în ceea ce se numeşte, fără a încerca să-l definim acum cu precizie, *spiritul poporului sau al rasei*. În acţiunea comună, plină de înţelepciune, care guvernează coabitarea indivizilor într-un popor sau o rasă, cercetătorul ocult constată că la bază există o conştienţă. Cercetarea spirituală, ocultă, dă posibilitatea să cunoaştem această conştienţă care, ca şi în cazul stupului de albine sau al furnicarului, „se află" într-o altă lume. Numai că, în ceea ce priveşte poporul sau rasa, această conştienţă nu are organe în lumea fizică, ci ele rămân în ceea ce numim lumea astrală. Conştienţa stupului de albine se serveşte, ca organe fizice, de albine pentru a-şi îndeplini sarcina; în schimb, conştienţa poporului se serveşte de corpul astral al fiecărui individ care formează poporul. Aceste „spirite ale poporului şi cele ale rasei" sunt entităţi total diferite de entitatea oamenilor sau a stupului. Am putea da şi alte exemple pentru a avea o imagine clară a entităţilor inferioare sau superioare omului. Dar ceea ce am arătat acum ar trebui să fie suficient pentru a servi ca o introducere la descrierea căilor pe care merge evoluţia umană şi care vor fi expuse în capitolele următoare. Pentru a înţelege etapele succesive ale devenirii omului, trebuie să ţinem seama de faptul că el evoluează în acelaşi timp cu alte fiinţe, a căror conştienţă se situează în sfere diferite de a sa. Ceea ce se desfăşoară în lumea noastră este nu numai dependent de alte entităţi care au alte niveluri de conştienţă, dar nici nu am putem înţelege aceste evenimente decât în legătură cu acestea.

DESPRE ORIGINEA PĂMÂNTULUI

După cum fiecare om, fie bărbat sau femeie, străbate în cursul vieţii diferite etape – sugar, copil ş.a.m.d. – până la maturitate, la fel şi umanitatea în ansamblul ei. Aceasta a trecut prin diferite trepte înainte de a atinge starea actuală. Cu ajutorul clarvederii, se pot discerne trei faze principale al evoluţiei omenirii, care au fost străbătute înainte ca Pământul să se formeze şi să devină scena acestei evoluţii. În prezent, ne aflăm în a patra. treaptă de dezvoltare a omului în univers. Vom face acum o scurtă expunere asupra a tot ce s-a întâmplat. Motivaţia interioară va apărea în cursul expunerii noastre, în măsura în care limbajul curent permite relatarea unor fapte, fără a recurge la mijloacele de exprimare proprii ştiinţei oculte.

Omul a fost prezent înainte de a fi existat un Pământ. Numai că nu trebuie să ne imaginăm, şi am făcut aluzie la acest aspect şi cu altă ocazie, că ar fi trăit anterior pe alte planete pentru ca, la un moment dat, să emigreze spre planeta noastră. De fapt, Pământul a evoluat el însuşi o dată cu omul. Înainte de a deveni planeta pe care o numim „Pământ“, acesta a parcurs, ca şi omul, trei etape principale de evoluţie. Dacă dorim să vedem în adevărata lor lumină explicaţiile pe care ni le oferă ştiinţa ocultă în acest domeniu, trebuie să ne eliberăm – aşa cum am mai spus-o deja – de ceea ce ştiinţa modernă înţelege prin denumiri ca „Saturn“, „Soare“ şi „Lună“. Într-o primă abordare, este bine să nu dăm acestor nume nici o altă semnificaţie decât aceea pe care o vom da în cursul prezentei expuneri.

Înainte ca planeta pe care se desfăşoară viaţa omului să devină „Pământ“, ea a cunoscut trei stări de evoluţie, pe care le vom numi Saturn, Soare şi Luna. Se poate vorbi, aşadar, de patru planete pe care s-au derulat patru etape principale din evoluţia omului. Fapt este că Pământul înainte de a deveni „Pământ“ a fost Luna, mai înainte Soare şi, cu mult mai înainte Saturn. Suntem îndreptăţiţi, aşa cum va rezulta din relatările următoare, să admitem existenţa a încă altor trei stadii principale pe care Pământul, sau, mai exact spus, planeta care se dezvoltă în prezent ca Pământ le va parcurge în continuare. Ştiinţa ocultă numeşte aceste trei stadii ulterioare Jupiter, Venus şi Vulcan. Prin urmare, planeta de care este acum legat destinul omului a trecut deja prin trei stadii, se află în prezent în al patrulea şi va mai avea de parcurs încă alte trei, până se vor dezvolta toate structurile pe care omul le poartă în sine până când el va atinge perfecţiunea.

Trebuie însă să înţelegem că evoluţia omului şi a planetei sale nu este la fel de ordonată ca aceea a individului care trece, în mod obligatoriu, de la vârsta de sugar la cea de copilărie ş.a.m.d., fiecare stadiu succedându-se de la unul la altul mai mult sau mai puţin imperceptibil. Dimpotrivă, există anumite întreruperi. De la stadiul saturnian la stadiul solar nu s-a trecut în mod direct. Între stadiul de evoluţie al lui Saturn şi cel al Soarelui, ca şi între forma ulterioară a planetei noastre, există stări intermediare, pe care le putem asemui cu noaptea dintre două zile sau cu starea asemănătoare somnului în care se află sămânţa plantei, înainte de a se dezvolta ca plantă. – Luând ca bază terminologia orientală utilizată în acest domeniu, teosofia utilizează astăzi termenul de „Manvantara“ pentru stadiul evolutiv activ, în care viaţa se dezvoltă şi se manifestă exterior, şi termenul de „Pralaya“ pentru perioada de repaus care se interpune între două stadii planetare. În spiritul ştiinţei spirituale europene, am putea numi primul stadiu „ciclu ascuns“, iar pentru al doilea am putea folosi termenul de „ciclu ocult“ sau „ciclu închis“. Există şi alte denumiri. Stadiul Saturn, Soare, Lună, Pămârit etc. ar fi, deci, „cicluri deschise“, iar pauzele cosmice care se interpun între ele, „cicluri închise“.

Să nu facem însă greşeala să credem că în perioadele de repaus orice manifestare de viaţă ar dispărea, deşi această idee este destul de răspândită în numeroase medii teosofice. Omul nu încetează să existe în timpul somnului, cu atât mai puţin nu se opreşte viaţa sa şi a planetei în

timpul „ciclului închis“ (Pralaya). În timpul perioadei de repaus, stările de viaţă nu sunt însă perceptibile simţurilor formate şi dezvoltate în cursul „ciclurilor deschise“, la fel cum în timpul somnului omul nu percepe ceea ce se întâmplă în jurul său. Explicaţiile care vor urma vor justifica pe larg utilizarea termenului de „ciclu“ pentru a caracteriza aceste stadii de evoluţie. Mai târziu, vom vorbi şi despre perioadele nemărginite de timp, în care se înscriu aceste „cicluri“.

Un fir conducător în desfăşurarea acestor cicluri va apărea când vom examina mai întâi felul cum se dezvoltă în cadrul acestor cicluri *conştienţa* umană. Restul se leagă în mod obiectiv de analiza conştienţei. – Conştienţa pe care o dezvoltă omul în timpul trecerii sale pe Pământ o putem numi – în acord cu ştiinţa ocultă europeană – „conştienţa clară a stării de veghe“. Ea constă în faptul că omul, servindu-se de simţurile pe care le are în prezent dezvoltate, percepe lucrurile şi fiinţele acestei lumi şi, datorită inteligenţei şi a raţiunii de care dispune, îşi poate forma reprezentări şi idei despre lucrurile şi fiinţele observate. Apoi, pe baza perceptiilor, a reprezentărilor şi a ideilor formulate, omul acţionează în lumea sensibilă. Această stare de conştienţă a fost dobândită de om abia în al patrulea stadiu principal al evoluţiei sale cosmice; ea nu exista, pentru om, pe Saturn, nici pe Soare, nici pe Lună. Omul avea atunci alte stări de conştientă. Putem spune că, în cele trei stări precedente de evoluţie, existau stări de conştienă inferioare celei actuale.

Starea de conştienţă cea mai de jos s-a format în timpul evoluţiei saturniene; pe Soare, s-a format o stare de conştienţă mai înaltă, urmată de o alta pe Lună şi apoi, cea actuală, pe Pământ.

Cele trei stări anterioare de conştienţă se deosebesc de cea care există acum pe Pământ prin două caracteristici principale, prin gradul de claritate şi prin deschiderea câmpului de percepţie al omului. – Starea de conştienţă dezvoltată pe Saturn reprezintă gradul de claritate cel mai scăzut. El este complet obscur. Este foarte greu să ne facem o idee exactă despre această stare de obscuritate, deoarece însăşi obscuritatea conştienţei din timpul somnului de astăzi are o mai mare claritate. În prezent, omul ar putea avea o stare asemănătoare numai în situaţii anormale, să zicem în stări de transă profundă. De asemenea, îşi mai poate face o reprezentare corectă despre acea stare saturniană acela care, în sensul ştiinţei oculte, este clarvăzător. Dar chiar şi acesta nu trăieşte efectiv această stare de conştientă. De fapt, el se înalţă la o stare superioară care, într-un anumit fel, seamănă, sub anumite aspecte, cu aceea primordială. La omul normal din actualul stadiu al Pământului, acea stare pe care el a avut-o cândva s-a şters complet prin starea de conştienţă clară pe care o are în prezent. Dar un „medium“, care cade în transă profundă, poate să se transpună în aceeaşi stare, încât să perceapă la fel cum precepeau cândva toţi oamenii în perioada Saturn. Un astfel de „medium“ poate, fie în timpul stării de transă, fie după trezire, să redea experienţe asemănătoare acelora care se derulau pe Saturn. Aceste experiente sunt însă doar „asemănătoare“, dar nu sunt „identice“, căci faptele care s-au derulat pe Saturn sunt definitiv trecute, omul poate să cunoască numai anumite experienţe din jurul său, care au o anumită înrudire cu cele de pe Saturn. Acestea nu pot fi percepute decât de o „conştienţă saturniană“. – Clarvăzătorul, în sensul arătat mai sus, are posibilitatea, ca şi „mediumul“, să dobândească o conştienţă saturniană, păstrându-şi însă şi actuala conştienţă clară a stării de veghe, pe care omul nu o avea pe Saturn şi pe care un medium o pierde când este în starea de transă. Să precizăm însă un lucru: clarvăzătorul nu realizează efectiv conştienţa saturniană, dar îşi poate face o reprezentare despre ea. – În timp ce conştienţa saturniană este, din punct de vedere al clarităţii, în urmă cu câteva trepte faţă de conştienţa noastră actuală, ea este, în schimb, net superioară în ceea ce priveşte deschiderea ei. În obscuritatea sa, ea este nu numai capabilă să perceapă, până în cele mai mici detalii, tot ce se desfăşoară pe întreaga planetă, ea poate, de asemenea, să observe lucruri şi fiinţe de pe alte corpuri cereşti legate, într-un fel, de Saturn.

Ea poate chiar să exercite o anumită influenţă asupra acestor lucruri şi fiinţe. (Nu mai este, fără îndoială, necesar să subliniem că posibilitatea de a observa alte planete era ceva cu totul diferit de activitatea pe care o putem întreprinde astăzi, cu mijloacele de care dispune astronomia ştiinţifică. Astronomia se bazează pe o „conştienţă clară din starea de veghe“ şi percepe din afară celelalte planete. Conştienţa saturniană, dimpotrivă, provoca un sentiment nemijlocit, corespunzând unei experienţe vii, de trăire a ceea ce se desfăşura pe celelalte planete. Nu este absolut exact, totuşi destul de aproape de realitate, să spunem că un locuitor de pe Saturn avea experienţa lucrurilor şi a faptelor de pe alte planete, ca şi de pe planeta sa, aşa cum noi astăzi ne simţim inima, pulsaţiile sau orice altă manifestare din interiorul propriului nostru corp.)

Conştienta saturniană a avut o evoluţie lentă. Ca primă fază principală a evoluţiei omenirii, ea trece printr-o serie de etape intermediare, subordonate, pe care ştiinţa ocultă europeană le numeşte „cicluri mici“. În literatura teosofică, pentru aceste „cicluri mici“ se utilizează denumirea de „ronde“, iar pentru subdiviziunile lor – cicluri şi mai mici – denumirea de „globuri“. În relatarea care urmează, va fi vorba mai ales de aceste cicluri subordonate. Dar pentru o mai mare claritate, vom urmări mai întâi etapele principale ale evoluţiei. De asemenea, într-o primă abordare, vom vorbi numai despre om, deşi concomitent alte lucruri, precum şi entităţi superioare şi inferioare, îşi urmează propria lor evoluţie. Vom completa, ulterior, relatarea asupra evoluţiei omului cu ceea ce cunoaştem şi despre evoluţia şi dezvoltarea altor entităţi.

Când s-a încheiat dezvoltarea conştientei saturniene s-a instalat una din acele lungi pauze cosmice, amintite mai sus (Pralaya). După ce această pauză a luat sfârşit, din corpul ceresc nou apărut a luat naştere ceea ce ştiinţa ocultă numeşte „Soarele“. Pe acest nou corp cosmic, reapar şi fiinţele umane care ies, la rândul lor, din starea de somn, purtând în ele germenul a ceea ce fusese conştienţa saturniană; această conştienţă îşi face apariţia din nou. Se poate spune că, înainte de a trece la o stare mai evoluată, omul repetă mai întâi, pe Soare, starea saturniană anterioară. De fapt, nu este vorba de o simplă repetare, ci, mai curând, de o reluare sub o formă diferită. Vom vorbi mai târziu despre aceste transformări ale formelor, când vom discuta despre ciclurile mai mici. Cu acest prilej, se vor reliefa şi diferenţele care există între diversele „repetiţii“. Deocamdată ne limităm să expunem felul cum evoluează stările de conştienţă. – După repetarea stării saturniene, omul trece la o „stare de conştienţă solară“, care reprezintă un grad de claritate avansată faţă de starea precedentă, pierzându-şi totodată din deschiderea ariei de percepere. În condiţiile actuale „de existentă“, omul are o stare de conştienţă asemănătoare cu aceea pe care o avea pe Soare, în timpul somnului profund fără vise. Cine nu este clarvăzător sau medium nu poate percepe lucrurile şi fiinţele care corespund stării de conştienţă solară. Atât pentru un medium cufundat în starea de transă profundă, cât şi pentru un adevărat clarvăzător care se înalţă la o stare de conştienţă superioară, situaţia este identică aceleia pe care am analizat-o când am vorbit despre conştienţa saturniană. – Raza de pătrundere a conştienţei solare se limitează la Soare şi la corpurile cosmice cele mai apropiate. Numai acestea, împreună cu manifestările lor, sunt accesibile unui locuitor al Soarelui, în modul în care – şi aici reiau comparaţia precedentă – omul îşi simte în prezent propriile sale bătăi ale inimii. Un locuitor al lui Saturn participa la viaţa corpurilor cosmice care nu aparţineau vecinătăţii imediate a lui Saturn.

După ce evoluţia solară a parcurs ciclurile subordonate, corespunzătoare, intervine o nouă pauză, o nouă stare de repaus. Apoi planeta se trezeşte trecând la „existenţa lunară“. Din nou, înainte de a se urca spre o treaptă superioară, omul parcurge, străbătând două cicluri mai mici, stările anterioare, a lui Saturn şi a Soarelui. Abia după aceasta face trecerea la starea de conştienţă lunară. Despre această nouă stare de conştienţă ne putem face mai uşor o reprezentare, întrucât prezintă o anumită asemănare cu starea actuală de conştienţă pe care o

avem în timpul somnului cu vise. Vom sublinia însă, încă o dată, că şi de data aceasta este vorba de o asemănare şi nu de o perfectă identitate. Conştienţa lunară se manifestă prin imagini, asemenea viselor pe care le avem acum, pe Pământ; dar raportul acestor imagini corespund obiectelor sau fenomenelor din anturajul omului într-un mod asemănător cu reprezentările pe care le avem despre acestea în timpul stării actuale de „conştienţă clară în stare de veghe". Numai că această asemănare are un caracter vag şi imaginativ. Exemplul următor ne va da posibilitatea să înţelegem mai bine lucrurile. Să presupunem că o fiinţă lunară se apropie de un obiect, să zicem de o bucată de „sare". (Bineînţeles, atunci nu exista „sare" sub forma actuală, dar, pentru a înţelege exemplul dat, să rămânem în domeniul imaginaţiei şi al comparaţiilor.) Fiinţa lunară, precursor al omului actual, nu percepe deloc un obiect spaţial, de o formă şi culoare anumită, dimpotrivă apropierea de acel obiect trezeşte în interiorul ei un fel de imagine, asemănătoare imaginii de vis. Imaginea are şi o anumită culoare, după natura obiectului. Dacă acest obiect îi este plăcut, dacă îi este util pentru existenţa sa, tonalitatea imaginii este clară, cu nuanţe de galben sau verde; dacă este cazul unui obiect mai puţin plăcut său dăunător, culoarea imaginii ia o nuanţă de roşu închis – culoarea sângelui. Acesta este, în prezent, genul de experiente pe care le face un clarvăzător, dar viziunea sa este conştientă, în timp ce acea fiinţă lunară avea doar o conştienţă crepusculară, ca de vis. Imaginile care apăreau în ,.interioritatea" fiinţei lunare aveau un raport bine determinat, foarte precis, cu mediul înconjurător. Ele nu conţineau nimic arbitrar. De aceea, fiinţa se putea orienta după aceste imagini şi acţiona sub impresia lor, aşa cum acţionăm noi astăzi sub impresia percepţiilor sensibile pe care le avem. – Misiunea „ciclului lunar" a fost tocmai dezvoltarea acelei conştienţe de vis – a treia treaptă principală a acestei evoluţii. Când Luna a străbătut ciclurile mai mici corespunzătoare, a intervenit din nou acea perioadă de repaus (Pralaya), după care îşi face apariţia, ieşind din tenebre, „Pământul".

PĂMÂNTUL ŞI VIITORUL SĂU

Pământul este scena pe care omul parcurge cea de a patra etapă principală de evoluţie a sa, starea de conştienţă pe care o cunoaştem în prezent. Înainte de a fi atins acest stadiu, atât omul cât şi Pământul au trecut mai întâi prin trei cicluri mici de dezvoltare (aşa-numitele „ronde", cum se numesc în literatura teosofică) şi care au fost de fapt o repetare a stărilor anterioare, Saturn, Soare, Luna. În prezent, fiinţa umană trăieşte în al patrulea ciclu terestru, din care a trecut deja de prima jumătate. Cu gradul de conştienţă la care a ajuns omul acum, el nu mai percepe lumea ca în vis, prin imagini, ca efecte ale întâmplărilor ce au loc în jurul lui şi care năpădesc în sufletul său; „afară, în spaţiu", apar pentru el obiecte. Pe Lună, ca şi în timpul fazei de repetare a stadiului lunar pe Pământ, la apropierea de un obiect, îi apare în suflet un tablou colorat. Conştienţa sa consta dintr-o unduire de imagini, de sunete etc. ce îi invadau sufletul, apoi dispăreau. Numai când am atins a patra stare de conştienţă, culoarea nu se mai manifestă doar în sufletul nostru, ci o vedem imprimată pe fiecare obiect exterior nouă, situat în spaţiu; de asemenea, sunetul nu mai este doar o rezonanţă intimă, subiectivă, în suflet, ci este legat de obiectul sonor din spaţiu. Din acest motiv, ştiinta ocultă numeşte acest al patrulea stadiu, terestru, de conştientă „*conştienţă obiectiv*ă". Ea s-a dezvoltat treptat, progresiv, concomitent cu formarea organelor senzoriale fizice, în contactul cu lumea exterioară. În felul acesia, devine posibilă percepţia variată a caracteristicilor lumii sensibile. În viitor, la organele senzoriale dezvoltate până în prezent, se vor adăuga altele, care deocamdată există doar ca germeni; dar care se vor dezvolta în cursul evoluţiei terestre ulterioare. Datorită acestor noi organe, lumea sensibilă va apărea cu mult mai diferenţiată decât cea actuală. Mai înainte, am evocat creşterea progresivă a acestei conştienţe terestre; ulterior, această prezentare va fi completată cu noi elemente.

Lumea de culori, de sunete etc. pe care omul o percepea înainte ca interioritate a sa îi apare, în timpul existenţei terestre, ca fiind exterioară, în spaţiu. În schimb, în interorul său apare o lume nouă, lumea reprezentărilor şi a gândirii. Despre reprezentări şi idei nu putem vorbi în cazul conştieniei lunare. Aceea consta exclusiv din imagini, aşa cum am arătat. Către mijlocul evoluţiei Pământului – dar lucrurile se pregăteau deja înainte – apare la om facultatea de a elabora reprezentări şi idei relative la lucruri, facultate care constituie totodată fundamentul memoriei şi al conştienţei de sine*. Numai în stadiul când omul are reprezentări el poate să-şi formeze amintiri legate de percepţiile pe care le-a avut; şi, de asemenea, numai când omul a dobândit, în prealabil, facultatea de a gândi se poate diferenţia de lumea înconjurătoare ca fiinţă conştientă de sine stătătoare şi se poate recunoaşte ca „eu“. Primele trei etape pe care le-am menţionat au fost, aşadar, trepte de conştienţă; a patra nu este doar simplă conştienţă, ci este *constientă de sine*.

* Putem considera că mjlocul evoluţiei terestre se situează în perioada atlanteană, descrisă în primul capitol (NT).

În prezent, chiar în sânul conştienţei de sine actuale şi a vieţii de gândire, apare o anumită predispoziţie care tinde spre stări de conştienţă şi mai elevate. Aceste stări noi de conştienţă vor fi trăite de om pe următoarele planete care vor fi o metamorfoză a actualului Pământ. Nu este lipsit de sens să spunem câteva cuvinte în legătură cu aceste stări viitoare de conştienţă, precum şi despre viaţa pe următoarele planete. Mai întâi să spunern că, prin evoluţia sa, clarvăzătorul este un precursor al semenilor săi; temeiul acestei situaţii îl vom arăta la locul potrivit. La clarvăzător apar de pe acum stările de conştienţă la care întreaga omenire va ajunge în cursul viitoarei evoluţii planetare. În starea de conştienţă a clarvăzătorului avem deja imagini ale etapelor următoare ale omenirii. De altfel, nu este mai puţin adevărat că fiecare om are în germen trei stări viitoare de conştienţă, dar cercetarea clarvăzătoare are mijloacele să arate ce pot deveni aceşti germeni.

Dacă facem afirmaţia că un clarvăzător dezvoltă în el, de pe acum, categoriile de conştienţă spre care întreaga omenire se îndreaptă în viitor, este nevoie, totuşi, de o precizare. În prezent, clarvăzătorul cultivă, de exemplu, în cadrul lumii sufleteşti, o capacitate vizionară care, în viitor, se va manifesta la oameni chiar pe plan fizic. Numai că această stare fizică viitoare va fi replica fidelă a stării sufleteşti pe care o are, în prezent, clarvăzătorul. Pământul însuşi va evolua în acest sens şi, prin aceasta, viitorii locuitori vor avea o structură fizică cu totul diferită de cea pe care o avem acum; aceste forme fizice se pregătesc încă de pe acum, în formele spirituale şi sufleteşti, Ceea ce vede, de exemplu, clarvăzătorul în prezent în jurul corpului uman sub forma unui nor luminos şi colorat, aşa-numita „aură“, se va transforma în viitor într-o formă fizică şi alte organe senzoriale decât cele pe care le avem în prezent, vor da omului în viitor capacitatea să perceapă celelalte forme. Dar clarvăzătorul vede acum chiar prototipurile spirituale ale fiinţelor senzoriale de mai târziu (de exemplu, „aură“), datorită simţurilor sale spirituale. El are posibilitatea unei vederi în viitor, dar este foarte dificil să transmită în mod inteligibil, actualei facultăţi de reprezentare a omului, ceea ce el contemplă, căci limbajul de care dispunem în prezent nu este deloc adaptat acestor comunicări.

Reprezentările pe care ni le îngăduie actuala stare de conştienţă sunt şterse şi palide, ca nişte umbre, în comparaţie cu obiectele colorate sau sonore din lume exterioară. De aceea, omul vorbeşte despre aceste reprezentări ca despre ceva ce este „nereal“. Unui lucru sau unei fiinţe, care sunt „reale“ fiindcă sunt percepute cu simţurile, li se opune un „simplu gând“. Dar reprezentările şi gândurile poartă în ele predispoziţia de a redeveni reale cu un caracter de imagine. Când vorbim astăzi despre reprezentarea „roşului“ fără a avea în faţă un obiect de culoare roşie, această reprezentare nu este, într-un anumit fel, decât umbra „roşului“ real. În viitor însă, omul va reuşi nu numai să trezească în suflet palida reprezentare a „roşului“, ci, când se va gândi la „roşu“, această culoare va deveni reală, căci o va vedea aidoma. În felul

acesfa, omul nu va crea numai reprezentări, ci şi imagini. El va crea atunci pentru sine ceva asemănător cu ceea ce exista deja în conştienţa lunară, dar imaginile nu vor fi vagi şi fluctuante, apărând şi dispărând, ca în vis, ci le va evoca el însuşi şi aceasta în deplină *conştienţă de sine*. A gândi culoarea, va avea ca efect chiar realizarea culorii, iar reprezentarea unui sunet va fi chiar sunetul însuşi, şi aşa mai departe. O întreagă lume de imagini fluctuante se va manifesta, în viitor, în sufletul omului, datorită propriilor sale forţe, în timp ce, în timpul existenţei lunare, o asemenea lume de imagini îl invada în intimitatea sa sufletească, fără ca el să aibă vreo contribuţie proprie. Caracterul spaţial al lumii obiectelor exterioare nu va dispărea însă. Culoarea care se va naşte o dată cu reprezentarea culorii nu va fi numai o imagine sufletească, ci se va manifesta şi în exterior, în spaţiu. Urmarea acestui fapt va fi că omul va putea percepe fiinţe şi lucruri de un nivel superior celor care se află astăzi în jurul lui. Există lucruri şi fiinţe de o natură spirituală şi sufletească mai subtilă care, din această cauză, nu se pot înfăţişa în culorile materiale perceptibile astăzi cu organele senzoriale fizice, dar care se revelează în culori spirituale şi sufleteşti subtile, culori pe care omul, în viitor, le va putea trezi în suflet.

Ne apropiem deci de un stadiu în care omul va dispune, pentru asemenea percepţii, de o *conştienţă imaginativă conştientă de sine**. Evoluţia viitoare a Pământului va aduce, pe de o parte, actuala viaţă de reprezentări şi idei la o treaptă din ce în ce mai înaltă, mai subtilă şi mai perfecţionată, iar, pe de altă parte, conştienţa imaginativă conştientă de sine se va dezvolta deja şi ea încetul cu încetul. O dezvoltare deplină a acesteia se va împlini în om mult mai târziu, pe următorul stadiu planetar, care în ştiinţa ocultă se numeşte „Jupiter“ şi care va fi, de fapt, o transformare a actualului Pământ. Omul va putea atunci să comunice cu fiinţe care rămân complet inaccesibile percepţiei sensibile pe care o are în prezent. Din acest fapt trebuie să realizăm nu numai că viaţa de percepţie va fi foarte diferită, ci şi că faptele, sentimentele şi toate raporturile care există cu lumea înconjurătoare vor fi, de asemenea, complet transformate. Omul va putea să acţioneze în mod conştient asupra unor forţe şi energii de o cu totul altă natură, la fel cum în prezent poate să acţioneze numai asupra forţelor fizice; el însuşi va primi în mod nemijlocit – şi aceasta conştient, în deplină luciditate – influenţe venind din cu totul alte regnuri decât cele care îi sunt astăzi cunoscute. La acest nivel, nu se mai poate vorbi de naştere sau de moarte în sensul actual al cuvintelor. Căci „moartea“ nu survine decât prin stadiul în care conştienţa depinde de o lume exterioară cu care comunică prin organe de simţ. Dacă aceste organe senzoriale fizice încetează să-şi mai facă datoria, atunci se întrerupe orice legătură cu lumea înconjurătoare. Aceasta înseamnă că omul „a murit“. Când sufletul a atins un grad de evoluţie care îi permite să nu mai primească influenţele venite din lumea exterioară prin intermediul mecanismelor sale fizice, ci prin imagini pe care el însuşi le crează, atunci a ajuns la un punct în care îşi poate regla relaţia cu lumea exterioară în mod arbitrar, ceea ce înseamnă că viaţa nu va mai fi întreruptă împotriva voinţei sale. Sufletul devine stăpân pe naştere şi pe moarte. Toate acestea se vor împlini cu ajutorul conştienţei de imagini – conştientă de sine pe care o va avea pe Jupiter. Acest stadiu sufletesc se mai numeşte şi „conştienţă psihică“.

* Îmbinarea termenilor „conştienţă imaginativă-conştienţă de sine“ („*selbstbewusstes Bilder-Bewusstsein*“) poate să surprindă, dar ea exprimă, în modul ceI mai adecvat, situatia de fapt. S-ar putea însă, dacă dorim, să spunem doar „constienţă de sine imaginativă“ („*Bilderselbstbewusstsein*“) (Nota ediţiei germane).

Următoarea stare de conştienţă pe care omul o va dezvolta într-un stadiu planetar ulterior, pe care îl numim „Venus“, se va deosebi de celelalte stări de conştienţă precedente prin aceea că sufletul va putea el însuşi să creeze nu numai imagini, ci chiar obiecte şi fiinţe. Se va afla atunci la nivelul unei *constienţe de obiecte conştientă de sine* sau conştienţa metapsihică. Prin conştienţa imaginativă, omul are posibilitatea să perceapă fiinte şi lucruri suprasensibile pe care le poate influenţa prin trezirea reprezentărilor de imagini. Dar pentru a putea obţine, de

exemplu, ceea ce doreşte de la o astfel de fiinţă suprasensibilă, aceasta trebuie să răspundă la solicitările sale, punându-şi în mişcare propriile sale forţe. Omul este, deci, stăpân peste imagini şi are puterea ca, prin aceste imagini, să producă fapte şi efecte. Dar el nu este încă stăpân pe însăşi aceste forţe. Numai când îşi va forma acea conştienţă de obiecte, conştientă de sine va putea stăpâni şi forţele creatoare ale altor lumi. Atunci omul nu se va mai limita să perceapă şi să influenţeze fiinţe, ci le va crea el însuşi.

Aceasta este calea pe care o parcurge dezvoltarea conştienţei: începe ca o conştienţă crepusculară, omul nu percepe nimic din lumea fiinţelor şi a lucrurilor din jurul său, are doar trăiri interioare (imagini) ale propriului său suflet; se dezvoltă apoi percepţia. În sfârşit, conştienţa perceptivă se transformă într-o conştienţă creatoare. Înairite ca stadiul planetar terestru să treacă la stadiul pe care îl numim Jupiter, va trebui să se mai străbată încă trei cicluri mai mici, după cel de al patrulea (în care ne aflăm). – Acestea sunt necesare pentru continuarea actualei stări de conştienţă terestră; felul cum se va manifesta aceasta va fi descris în următoarele capitole, atunci când vom prezenta în capitolele următoare, desfăşurarea ciclurilor mai mici şi a subdiviziunilor lor în toate cele şapte planete*. După ce Pământul, după terminarea perioadei de repaus (Pralaya), se va fi transformat în planeta Jupiter, iar omul va ajunge pe această planetă, va urma, în decursul a patru cicluri mai mici, o repetare a ceIor patru stări planetare precedente, Saturn, Soare, Luna, Pământ, şi numai după aceasta, în decursul celui de al cincilea ciclu mai mic, pe Jupiter, omul va ajunge la starea de conştienţă pe care am caracterizat-o mai sus ca fiind starea de conştienţă proprie planetei Jupiter. Într-un mod corespunzător, va apărea şi conştienţa „venusiană“, în decursul celui de al şaselea ciclu care este acela al planetei Venus.

* Pentru o înţelegere mai bună a acestor felurite cicluri, mari, mici, mai mici etc., se va consulta tabelul anexă de la sfârşitul lucrării (NT).

Să menţionăm acum, pe scurt, un fapt care va juca un anumit rol în următoarele capitole. Ne referim la rapiditatea cu care se va desfăşura evoluţia pe fiecare din aceste planete. Ea nu este aceeaşi pe toate planetele. Viaţa s-a desfăşurat cu cea mai mare rapiditate, mai întâi, pe Saturn, apoi viteza a scăzut pe Soare, pe Lună a fost încă şi mai redusă, pentru a atinge pe Pământ cea mai lentă mişcare. Dar chiar şi pe Pământ, viteza nu a încetat să se micşoreze, până în momentul când s-a dezvoltat conştienţa de sine. Din acel moment, viteza începe din nou să crească. În prezent, noi am depăşit deja punctul cel mai lent din evoluţia noastră. Viaţa începe de acum să aibă un ritm mai accelerat. Pe Jupiter, viteza va fi egală cu cea care a fost pe Lună, iar pe Venus, cu cea care a fost pe Soare. Ultima planetă care mai poate fi considerată ca făcând parte din seria transformărilor Pământului, cu alte cuvinte planeta care va urma după Venus, este denumită, în ştiinţa ocultă, „Vulcan“. Pe această planetă se va atinge scopul provizoriu al evoluţiei umane. Starea de conştienţă la care omul va ajunge atunci este o „stare de fericire divină“ sau „stare de conştienţă spirituală“. Omul o va realiza după ce va fi repetat, în acest al şaptelea ciclu, pe care l-am numit Vulcan, cele şase stări anterioare. Despre viaţa pe această planetă nu se poate comunica prea mult, în mod public. În cadrul ştiinţei oculte se vorbeşte despre ea cam în felul următor: „Despre Vulcan şi viaţa sa nu trebuie să gândească nici un suflet care mai este legat cu gândirea sa de un corp fizic“. Aceasta înseamnă că numai cei care se află pe o treaptă superioară de pregătire iniţiatică pot să afle ceva despre Vulcan, şi numai când ei se desprind de corpul fizic şi, fiind în afara lui, pot să ajungă la o cunoaştere suprasensibilă.

Astfel se prezintă, deci, în decursul evoluţiei omenirii, cele şapte stări de conştienţă, pe cele şapte manifestări planetare. În cadrul fiecărei stări de conştienţă, se parcurg câte şapte stări subordonate care se concretizează în cele şapte, aşa-numite, cicluri mai mici, pe care le-am menţionat („ronde“). În ştiinta ocultă de tip apusean, aceste şapte stări subordonate se numesc „*stări de viaţa*“`, în contrast cu stările superioare pe care le-am numit „stări de conştienţă“. Se

mai poate spune că fiecare stare de conştienţă parcurge şapte „regnuri“. Făcând un calcul corespunzător, putem considera că, în ansamblu, evoluţia omenirii parcurge de şapte ori şapte, adică patruzeci şi nouă de cicluri mici, sau „regnuri“, sau „stări de viaţă“ (sau „ronde“, după modul obişnuit de exprimare al teosofilor). În continuare, fiecare ciclu mic parcurge alte şapte cicluri mai mici, pe care le vom numi „stări de formă“ (sau „globuri“ în limbajul teosofilor). Există, deci, pe ansamblul marelui circuit uman de şapte ori patruzeci şi nouă de „stări de formă“ diferite, respectiv trei sute patruzeci şi trei*.

* În legătură cu aceste cifre, pentru o înţelegere mai bună, a se consulta ciclul de conferinţe al lui Rudolf Steiner despre ***Apocalipsa lui Ioan*** - apărut şi în traducere în limba română, la editura Univers Enciclopedic (1996).

Următoarele expuneri, care vor trata această evoluţie, vor demonstra că o asemenea vedere de ansamblu nu este nicidecum atât de complicată cum poate să apară la prima vedere evocarea numărului trei sute patruzeci şi trei. Vom vedea că omul se poate cunoaşte pe sine într-un mod cât mai corect numai dacă reuşeşte să-şi cunoască propria sa evoluţie.

VIAŢA PE SATURN

Marele ciclu evolutiv al omenirii, străbătând cele şapte stări de conştienţă, de la Saturn până la Vulcan, l-am asemuit, într-una din relatările anterioare, cu drumul pe care omul îl parcurge în viaţa dintre naştere şi moarte, pornind de la vârsta sugarului, trecând prin perioada copilăriei şi aşa mai departe până la adânci bătrâneţi. Această comparaţie poate fi dusă şi mai departe. După cum diferitele vârste prin care trec oamenii nu numai că se succed, dar totodată se şi suprapun, la fel se întâmplă şi cu diferitele stări de constienţă. Bătrânul, bărbatul adult sau femeia adultă, adolescentul etc., toate aceste trepte pe care omul le parcurge în timpul vieţii, coexistă în acelaşi timp una lângă alta. La fel şi pe Saturn, nu erau prezenţi numai strămoşii omului ca fiinţe dotate cu o conştienţă obscură saturniană, ci alături de aceştia se mai aflau şi alte fiinţe care dezvoltaseră deja stări superioare de conştienţă. Încă de la începutul evoluţiei saturniene, erau prezente entităţi care aveau o conştienţă solară, altele erau înzestrate cu o conştienţă imaginativă (conştienţă lunară) şi altele chiar, a căror conştienţă se asemăna cu aceea pe care, în prezent, o avem noi, oamenii; mai participa la viaţa lui Saturn o a patra categorie situată la nivelul conştienţei de imagini conştientă de sine (psihică), o a cincea, la nivelul conştienţei de obiect conştientă de sine (metapsihică) şi, în sfârşit, o a şasea, care avea conştienţă creatoare (spirituală). Dar şirul fiinţelor nu se opreşte aici. După stadiul Vulcan omul va continua să evolueze mai departe şi va cunoaşte stări de conştienţă încă şi mai înalte. Aşa cum ochiul exterior poate privi până la mari depărtări, la fel ochiul interior al clarvăzătorului scrutează vastele spaţii ale spiritului şi descifrează acolo încă alte cinci stări de conştienţă, pe care, însă, acum ne este imposibil să le descriem. Putem, deci, vorbi de un total de douăsprezece stări de conştienţă*.

* Cele cinci stări superioare de conştienţă pot fi numite oarecum, astfel: 1) Starea de conştienţă proprie „Spiritelor Formei“, 2) Starea de conştienţă proprie „Spiritelor mişcării“, 3) Starea de conştienţă proprie „Spiritelor înţelepciunii“,4) Starea de conştienţă proprie „Tronurilor“ şi 5) Starea de conştienţă proprie „Heruvimilor“. Omul va putea accede la aceste stări de conştienţă într-o altă evoluţie (NT).

Omul saturnian avea, prin urmare, în jurul său alte unsprezece categorii de fiinţe. Primele patru categorii, cele mai înalte, îşi îndepliniseră misiunea în etape de evoluţie cosmică anterioară vieţii de pe Saturn. Când viaţa a început să se manifeste pe Satum, aceste fiinţe erau la o treaptă atât de înaltă a propriei lor evoluţii, încât urmau să-şi continue existenţa în

sfere situate cu mult dincolo de regnul uman. De aceea, acum nu este nici posibil şi nici util să vorbim despre ele.

Celelalte categorii de fiinţe, adică şapte în afară de fiinţa omului saturnian, iau, dimpotrivă, parte şi contribuie la dezvoltarea fiinţei umane. Ele apar şi se comportă ca puteri creatoare şi îşi aduc contribuţia într-un mod pe care îl vom prezenta în următoarele capitole.

Cele mai sublime dintre aceste fiinţe erau acelea care, la începutul evoluţiei pe Saturn, dobândiseră un grad de conştienţă pe care omul îl va avea abia după ce va fi trăit pe Vulcan, adică o conştienţă superioară creatoare (metaspirituală). Şi aceste fiinţe „creatoare“ trecuseră, la rândul lor, cândva, prin treptele umanităţii, evoluţie ce avusese loc pe planete anterioare lui Saturn. Legătura lor cu evoluţia umană a mai continuat însă până către mijlocul vieţii saturniene. Din pricina corpului lor radiant fin şi sublim sunt denumite în ştiinţa ocultă „Vieţi strălucitoare“ sau „Flăcări strălucitoare“. Şi pentru că substanţa din care erau compuse corpurile lor are o asemănare cu ceea ce, pe departe, ar fi voinţa umană, ele mai sunt numite şi „Spirite ale voinţei“. – Aceste spirite sunt, de fapt, creatorii omului saturnian. Ele emit din corpul lor substanţa care a putut să devină suport al conştienţei saturniene a omului. Perioada de evoluţie în timpul căreia a avut loc acest proces reprezintă primul ciclu mic al lui Saturn (în limbajul literaturii teosofice, „prima rondă“). Corpul substanţial pe care îl primeşte omul în felul acesta constituie primul germen al viitorului său corp fizic; putem spune, cu alte cuvinte, că germenul corpului fizic uman a fost depus în timpul primului ciclu mic saturnian de către „Spiritele voinţei“. În acel moment, acest germen avea deja starea de conştienţă saturniană, obscură.

După acest prim ciclu saturnian urmează încă alte şase cicluri mici. În cadrul acestora, omul nu va avea o stare de conştienţă de un grad mai înalt, dar corpul substanţial pe care îl primise cunoaşte o continuă şi progresivă elaborare. La acest proces participă, în felurite moduri, celelalte categorii de fiinţe menţionate mai sus.

După Spiritele voinţei, intră în acţiune o categorie de fiinţe dotate cu o conştienţă creatoare (spiritală), asemănătoare cu ceea ce va avea omul, în viitor, pe planeta Vulcan. Aceste fiinţe sunt numite „Spirite ale înţelepciunii“. Ştiinţa ocultă creştină le numeşte „Dominaţii“, „Domnii“ (în greceşte *Kyriotetes*), în timp ce Spiritele voinţei sunt numite şi „Tronuri“ *. Aceste entităţi şi-au continuat propria lor evoluţie în timpul celui de-al doilea ciclu saturnian, acţionând totodată asupra corpului uman, inoculându-i o „organizare plină de înţelepciune“, o structură raţională. Privind lucrurile mai de aproape, cu mai multă exactitate, acţiunea acestor entităţi asupra omului a început imediat în a doua jumătate a primului ciclu (mic) şi s-a terminat aproximativ la mijlocul celui de al doilea.

* Cine cunoaşte cu adevărat învăţătura creştină ştie că ea include şi reprezentări ale acestor entităţi spirituale care se află situate cu mult deasupra omului. Numai că, de câtva timp, această învăţătură s-a pierdut într-o doctrină religioasă exterioară. Cine aprofundează cu adevărat aceste probleme şi le priveşte cu seriozitate îşi dă seama că, în ceea ce priveşte creştinismul, nu există nici cel mai neînsemnat temei de a combate ştiinta ocultă, ci, dimpotrivă, trebuie să recunoască faptul că aceasta este în deplin acord cu creştinismul real. Dacă teologii şi doctrinarii religioşi ar dori să-şi dea osteneala, din fidelitate chiar pentru creştinismul lor, să studieze ştiinţa ocultă, ar putea recunoaşte în aceasta cel mai eficient sprijin şi ajutor în prezent. Dar numeroşi teologi au, din păcate, o gândire extrem de materialistă şi este foarte semnificativ faptul că, astăzi, până şi într-o scriere de popularizare care are scopul să favorizeze cunoaşterea creştinismului se pot citi afirmaţii ca aceasta: „Îngerii există numai pentru copii şi guvemante“. O asemenea afirmaţie rezultă dintr-o totală necunoaştere a ceea ce este adevăratul spirit creştin. Şi numai cine s-a îndepărtat de adevăratul creştinism, însuşindu-şi o aşa-zisă „ştiintă“ evoluată, poate face o asemenea afirmaţie. Dar va veni o vreme când o ştiinţă superioară va spulbera aceste afirmaţii puerile, care, astăzi, sunt la ordinea zilei (Nota ediţiei germane).

A treia categorie de spirite, cu o conştienţă de obiecte (metapsihica) conştientă de sine, se numesc „Spirite ale mişcării“ sau „Spirite ale acţiunii“. În ştiinţa ocultă creştină se numesc „Tării“ (în limba greacă, *Dynamis*) iar în literatura teosofică, „Mahat“. Începând de la mijlocul celui de al doilea ciclu saturnian, aceste entităţi îşi leagă progresul propriei lor evoluţii de contribuţia la acţiunea de perfecţionare a corpului substanţial al omului, căruia îi conferă facultatea de a se mişca şi de a acţiona cu deplină forţă. Această acţiune ia sfârşit către mijlocul celui de al treilea ciclu saturnian.

După trecerea acestei etape, intră în acţiune a patra categorie de fiinţe, pe care o cunoaştem sub denumirea de „Spirite ale formei“. Aceste entităţi au o conştienţă de imagini conştientă de sine (conştienţă psihică). Esoterismul creştin le numeşte „Puteri (în limba greacă, *Exusiai*). Datorită acţiunii lor, corpul substanţial al omului, care până atunci era un fel de nor mişcător, capătă o formă limitată (plastică). Activitatea „Spiritelor formei“ se termină către mijlocul celui de al patrulea ciclu saturnian.

Urmează intrarea în acţiune a „Spiritelor tenebrelor“, cunoscute şi sub numele de „Spirite ale personalităţii“ sau ale „Individualităţii“ (Egoism). În acel stadiu al evoluţiei lor, aceste entităţi au o conştienţă asemănătoare cu conştienţa actuală, terestră, a omului şi, totodată, sunt încorporate în corpul material deja conturat al omului, aşa cum, în prezent, sufletul este încorporat în trup. Ele înzestrează, în felul acesta, corpul cu un fel de organe de simţ care sunt germenii organelor de simţ care se vor dezvolta, mai târziu, în cursul evoluţiei terestre, în corpul uman. – Trebuie subliniat, însă, că aceşti „germeni senzoriali“ se deosebeau în mod esenţial de organele de simţ pe care le are omul în prezent. Cu asemenea „germeni senzoriali“ omul terestru nu ar putea percepe nimic. Şi aceasta pentru că imaginile transmise organelor de simţ trebuie să treacă în prealabil printr-un corp eteric mai fin, care nu s-a format decât mai târziu, pe Soare, cât şi printr-un corp astral care îşi datorează existenţa evoluţiei lunare. (Toate accstea vor fi clarificate în expunerile care vor urma.) Dar, „Spiritele personalităţii“ au capacitatea să prelucreze imaginile „germenilor senzoriali“ prin propriul lor suflet şi, în felul acesta, cu ajutorul lor, pot să perceapă obiecte exterioare, aşa cum face omul în prezent, în evoluţia sa terestră. Prin acţiunea lor asupra corpului uman, „Spiritele personalităţii“ îşi parcurg propriul lor „stadiu uman“. Putem spune că, de la mijlocul ceiui de al patrulea până către mijlocul celui de al cincilea ciclu saturnian, „Spiritele personalităţii“ sunt *oameni*. – Aceste entităţi implantează corpului uman individualitatea şi egoismul. Şi pentru că au atins abia pe Saturn stadiul umanităţii, vor rămâne încă multă vreme legate de evoluţia omenirii şi vor mai avea de îndeplinit o acţiune importantă asupra omului, în cursul următoarelor cicluri de evoluţie. Acţiunea lor va avea mereu scopul de a inocula în fiinţa umană sentimentul propriei sale personalităţi: al individualităţii. Influenţa lor duce şi la o degenerare a sentimentului de identitate proprie într-un egoism feroce, dar, pe de altă parte, aceste entităţi sunt şi iniţiatorii sentimentului de independenţă al omului. Fără această influenţă, omul nu ar fi devenit niciodată o entitate conturată, o „personalitate“. Ştiinţa ocultă creştină foloseşte pentru aceste fiinţe expresia „Începuturi“ (în limba greacă, *Archai*), iar în literatura teosofică li se spune „Asuras“.

Acţiunea acestor spirite este preluată spre mijlocul celui de al cincilea ciclu saturnian de către entităţi pe care le numim „Fiii focului“, care, în acel moment, erau la stadiul unei constienţe de imagini obscure, aşa eum era conştienţa umană în ciclul lunar. Abia în decursul următoarei evoluţii planetare, pe Soare, ele vor dobândi o conştienţă umană. Din acest motiv, activitatea lor pe Saturn are un caracter, ca să spunem aşa, inconştient, ca de vis. Totuşi, intervenţia lor are un efect stimulator asupra „germenilor senzoriali“ umani din ciclul precedent. Imaginile luminoase produse de „Spiritele focului“ (sau „Fiii focului“) se manifestă spre exterior, prin germenii senzoriali. Stră-strămoşul omului este promovat, în felul acesta, ca un fel de entitate luminoasă. În timp ce viaţa pe Saturn era, în mod obişnuit, desfăşurată în obscuritate, omul

apare acum, din aceste tenebre generalizate, ca o fiinţă luminoasă. – În acelaşi timp, înseşi „Spiritele personalităţii“ se trezesc, în aceste tenebre generalizate, la o existenţă umană. – Fiinţa umană propriu-zisă nu poate să se slujească, pe Saturn, de luminozitatea sa. Forţa de lumină din germenii săi senzoriali ar fi incapabilă, prin ea însăşi, să exprime ceva, dar datorită ei alte fiinţe sublime găsesc posibilitatea să se reveleze în viaţa saturniană. Folosindu-se de sursele de lumină ale acelor străstrămoşi ai omului, aceste entităţi imprimă ceva din natura lor planetei. Ne referim acum la acele entităţi sublime care fac parte din grupul de patru despre care am spus mai înainte că treapta lor de evoluţie le situează cu mult dincolo de orice posibilă legătură cu existenţa umană. Fără ca pentru aceste entităţi să existe vreo necesitate, ele emană prin „propria lor voinţă liberă“ ceva din esenţa lor. Doctrina secretă creştină vorbeşte, în această situaţie, de revelaţia „Serafimilor“ (*Seraphim*) sau „Spirite al iubirii atotcuprinzătoare“. Acest stadiu durează până la mijlocul celui de al şaselea ciclu saturnian.

După aceasta începe acţiunea acelor fiinţe care, în acel stadiu, aveau acea conştienţă confuză asemănătoare conştienţei pe care noi o avem în prezent în timpul somnului profund, fără vise. Sunt „Fiii penumbrei“ sau „Spirite ale amurgului“ (în lucrările teosoiice se numesc Lunar Pitris sau Barhishdad-Pitris). Treapta de umanitate o vor atinge abia în ciclul planetar al Lunii. Ca şi „Fiii focului“ care lucraseră înaintea lor, acum, pe Pământ, ele au depăşit stadiul de om. Pe Pământ, „Fiii penumbrei“ sunt fiinţe superioare omului şi doctrina secretă creştină le numeşte „Îngeri“ (*Angeloi*), în timp ce pe „Fiii focului“ îi numsşte „Arhangheli“ (*Archangeloi*). „Fiii penumbrei“ (Îngerii) dezvoltă la fiinţa care este strămoşul omului, un fel de raţiune, de inteligenţă, dar de care, atunci, din cauza stării de conştienţă încă rudimentară, confuză, nu se puteau încă folosi. Prin această inteligenţă se pot revela din nou alte entităţi sublime, aşa cum mai înainte Serafimii s-au revelat prin germenii senzoriali. Aceste entităţi, numite „Cheruvimi“ (*Herubim*) de ştiinţa ocultă creştină, se folosesc de corpurile umane pentru a deversa, în întreaga planetă, inteligenţa.

Către mijlocul celui de al şaptelea ciclu saturnian începe o nouă activitate. Omul este acum suficient de evoluat pentru a putea să lucreze în mod inconştient asupra propriului său corp material. Datorită acestei acţiuni proprii, el elaborează, în deplină stare de întunecare a existenţei sale saturniene, primul germen al „Omului-spirit“ (a se compara cu cele scrise în lucrarea mea ***Teosofia***)*, care abia la sfârşitul întregii evoluţii umane îşi va atinge deplina sa dezvoltare. În literatura teosofică, „Omul-spirit“ este cunoscut sub denumirea de „Atma“. El reprezintă mădularul cel mai elevat al acestei monade care este omul. Dar, la acel moment, pe Saturn, acesta era complet obscur şi inconştient. După cum Serafimii şi Heruvimii s-au revelat, din propria şi libera lor voinţă, în cele două stadii anterioare, prin om, tot aşa fac acum şi Tronurile, acele entităţi care, încă la începutul existenţei saturniene, au alcătuit corpul omenese din propria lor esenţă. Germenul „Omului-spirit“ (Atma) este străbătut in întregime de forţa acestor „Spirite ale voinţei“ (Tronuri), forţă pe care o va păstra apoi în decursul tuturor etapelor evoluţiei ulterioare. În acel stadiu iniţial, dat fiind starea de conştienţă obscură pe care o avea, omul nu putea, bineînţeles, să-şi dea seama de existenţa acestui germen, dar el continuă să se dezvolte, iar mai târziu, omul îl va vedea apărând în propria sa conştienţă.

* Este vorba de lucrarea intitulată ***Teosofia. O introducere în cunoaşterea suprasensibilă a lumii şi menirea omutui,*** apărută în anul 1904 (GA 9). Lucrarea este tradusă in limba română şi o primă ediţie datează din 1943. După 1991, au mai apărut încă trei ediţii, din care una, o ediţie bilingvă, în limba germană şi romană (NT).

Această acţiune nu se încheie la finele existenţei saturniene; ea continuă şi în primele cicluri pe Soare. Este bine să precizăm că acţiunea spiritelor superioare, pe care le-am menţionat aici, nu coincide cu începutul şi sfârşitul unui ciclu mic (al unei „ronde“), ci această activitate se desfăşoară de obicei începând de la mijlocul unui ciclu (mic) până la mijlocul celui următor. Punctul culminant al acestei activităţi se situează tocmai în *pauza dintre două cicluri*. O

acţiune porneşte ascendent de la mijlocul unui ciclu („Manvantara“), atinge punctul de cea mai rnare intensitate la mijlocul perioadei de repaus (Pralaya), ca apoi să-şi piardă din intensitate în următorul ciclu. (În capitolul anterior, am arătat deja că viaţa nu se opreşte nicidecum în timpul perioadelor de repaus.)

Din cele expuse mai sus, este acum de înţeles de ce ştiinta ocultă creştină afirmă că, „la începutul timpurilor“, primele entităţi care se revelează sunt Serafimii, Heruvimii şi Tronurile.

Cursul evoluţiei lui Saturn continuă până când viaţa sa intră în acea perioadă de repaus, reluându-şi mersul, apoi, ca o nouă planetă, Soarele. Despre aceasta, în capitolele următoare.

Şi acum, pentru o mai uşoară privire de ansamblu, să recapitulăm etapele de evoluţie ale primei planete.

I. Această primă planetă dezvoltă o primă treaptă a conştienţei umane, conştienţa obscură (o conştienţă de transă profundă). Concomitent cu aceasta, se formează primul germen al corpului fizic uman.
II. Evoluţia acestei planete se desfăşoară în cadrul a şapte subtrepte (cicluri mici sau ronde). În fiecare din aceste trepte, intră în acţiune spirite superioare, care contribuie prin intervenţia lor la formarea corpului uman, după cum urmează:

1. În primul ciclu, „Spiritele voinţei“ (Tronuri)
2. În al doilea ciclu, „Spiritele înţelepciunii“ (Domniile)
3. În al treilea ciclu, „Spiritele mişcării“ (Tăriile)
4. În al patrulea ciclu, „Spiritele formei“ (Puterile)
5. În al cincilea ciclu, „Spiritele personalităţii“ (Începuturile)
6. În al şaselea ciclu, „Spiritele fiilor focului“ (Arhanghelii)
7. În aI şaptelea ciclu, „Spiritele fiilor amurgului“ (Îngerii).

III. În al patrulea ciclu, „Spiritele personalităţii“ se înalţă până la treapta de umanitate.
IV. Începând cu al cincilea ciclu, se revelează Serafimii.
V . Începând cu al şaselea ciclu, se revelează Heruvimii.
VI. În al şaptelea ciclu, se revelează Tronurile, creatorii propriu-zişi ai omului.
VII. Datorită acestei ultime revelaţii, în al şaptelea ciclu al primei planete se formează germenul care va duce la „Omul-spirit“ (Atma).

VIAŢA PE SOARE

După marele ciclu cosmic al lui Saturn, pe care l-am prezentat în capitolul anterior, urmează acela al Soarelui. Între cele două cicluri, se situează perioada de repaus cosmic (Pralaya). În timpul acestei pauze, tot ceea ce se dezvoltase ca fiinţă umană pe Saturn capătă un caracter care, raportat la omul solar care urma a se forma ulterior, poate fi asemuit cu relaţia care există între sământă şi planta ce va creşte din aceasta. S-ar putea spune că omul saturnian a lăsat în urma sa propria sământă, care cunoaşte acum un fel de somn cosmic, pentru ca, apoi, să se dezvolte ca om solar.

Acesta din urmă parcurge acum, pe Soare, a doua treaptă de conştienţă; ea este asemănătoare cu aceea pe care o avem în prezent, în timpul unui somn calm, fără vise. Această stare care, în prezent, întrerupe starea de veghe, este un fel de rămăşiţă, într-un sens, o amintire a perioadei de evoluţie solară. O mai putem compara şi cu starea de conştienţă obscură pe care o au, în prezent, plantele, regnul vegetal. Căci, în adevăr, putem recunoaşte în plante o fiinţă adormită.

Pentru a înţelege evoluţia omenirii, trebuie să ne imaginăm că, în cursul celui de al doilea mare ciclu de evoluţie, Soarele era încă o planetă şi doar mai târziu a promovat la o existenţă de stea fixă. În accepţia care se dă în cadrul ştiinţei oculte, o stea fixă este un corp ceresc care trimite forţe de viaţă unei (sau mai multor) planete îndepărtate. Soarele nu avea încă această capacitate în timpul celui de al doilea mare ciclu de evoluţie. El era, la acea vreme, încă unit cu fiinţele cărora le insufla forţă. Aceste fiinţe – şi implicit omul, pe treapta lui de evoluţie de atunci – trăiau încă pe Soare. Un Pământ planetar desprins de Soare şi o Lună nu existau încă. Tot ceea ce se află acum pe Pământ şi în interiorul lui, ca substanţe, forţe şi fiinţe, şi tot ce aparţine acum de Lună, atunci făceau încă parte din Soare. Toate aceste forţe şi entităţi constituiau o parte din substanţa sa. Abia mai târziu, în timpul următorului mare ciclu, al treilea, s-a desprins de Soare ceea ce urma să devină planeta independentă numită în ştiinţa ocultă Luna. Nu este actuala Lună, ci era un precursar al Pământului nostru; am putea spune că era încarnarea sa precedentă (reîncarnare) a sa. Această „veche“ Lună a devenit Pământ după ce a desprins din substanţa sa şi a eliminat ceea ce numim azi Luna propriu-zisă. În al treilea mare ciclu existau deci două corpuri cosmice care urmau planetei anterioare, Soarele. Acesta devenise stea fixă, iar Luna expulzată, planetă. Ea a luat cu sine pe om şi toate celelalte fiinţe care evoluaseră pe Soare ca însoţitori ai omuiui şi s-a desprins de Soare. Ca urmare a acestui fapt, Soarele îşi trimite forţele către fiinţele lunare *din afară*, forţe pe care, înainte, acestea le preluau direct din Soare, care era totodată şi locul lor de reşedinţă. – După cel de al treilea mare ciclu (vechea Lună), a intervenit din nou o pauză cosmică (Pralaya), când cele două corpuri separate, Soarele şi Luna, se unesc din nou şi străbat împreună faza de somn germinal. După care, la începutul celui de al patrulea ciclu, Soarele şi Luna planetară apar, la început, ieşind din întunericul somnului cosmic, ca un *singur corp*, după care, în cursul primei jumătăţi a acestui ciclu, Pământul, împreună cu omul şi celelalte fiinţe, se desprind din nou de Soare. După câtva timp, el expulzează Luna, astfel că existau în acel moment trei membri ca urmaşi ai vechiului Soare planetar.

Aşadar, în cel de al doilea mare ciclu cosmic, pe planeta Soare, omul împreună cu celelalte fiinţe pe care le-am menţionat când am vorbit despre Saturn, străbate o nouă fază din evoluţie. Germenul viitorului corp fizic al omului, care se structurase în mod progresiv pe Saturn, apare la începutul ciclului solar, aşa cum o plantă răsare din sămânţa sa. Dar nu rămâne la stadiul dinainte, ci este acum întrepătrunsă de un al doilea corp, mai subtil, dar mai puternic, care este corpul eteric. În timp ce pe Saturn corpul uman era un fel de automat (complet lipsit de viaţă), devine acum o fiinţă vie, datorită corpului eteric, care, încetul cu încetul, îl pătrunde complet. Ca urmare a acestui fapt, omul devine un fel de plantă. În orice caz, aspectul său exterior nu era acela al plantelor de astăzi. Dimpotrivă, el semăna puţin cu forma pe care o are omul contemporan. Numai că structura destinată să devină cap era orientată în jos, în direcţia centrului planetei solare, ca şi rădăcina plantelor în prezent, iar structurile membrelor inferioare erau orientate în sus, ca florile plantei. Această formaţiune om-plantă nu avea capacitatea de a se mişca singură*.

* Pentru cineva condiţionat numai de percepţia sensibilă actuală, este foarte greu, bineînieles, să-şi imagineze că omul a existat cândva sub forma unei fiinţe vegetale, chiar pe Soare. Pare cu totul imposibil ca o fiinţă vie să poată trăi în condiţii fizice aşa cum le presupunem astăzi pentru această situaţie. Dar să nu uităm că numai planta *de astăzi* este adaptată condiţiilor fizice actuale de pe Pământ. Şi planta a avut propria ei evoluţie pentru a deveni ce este acum, pentru mediul corespunzător. Fiinţa vegetală de pe Soare avea cu totul alte condiţii de viaţă, care corespundeau realităţilor fizice solare de atunci (Nota edţiei germane).

Dar omul s-a format aşa doar în cel de al doilea ciclu mic (rondă), din cele şapte pe care le-a parcurs planeta Soare. În timpul primului ciclu mic, formaţia umană nu avea încă un corp eteric. Acea primă perioadă poate fi considerată mai curând ca o scurtă repetiţie a tot ce se realizase anterior pe Saturn. Corpul fizic îşi modifică, într-o oarecare măsură, forma pe care o

avusese înainte. Dacă această formă ar fi rămas neschimbată, aşa cum fusese pe Saturn, ea nu ar fi putut să găzduiască corpul eteric. Transformarea a fost de aşa natură, încât forma să poată fi suport al corpului eteric. În decursul celor şase cicluri următoare, corpul eteric va cunoaşte o perfecţionare continuă şi, datorită forţelor sale care acţionau asupra corpului fizic, şi acesta capătă la rândul său o formă tot mai perfectă. – Acţiunea de transformare a omului este efectuată de spiritele deja menţionate, când am vorbit despre evoluţia lui saturniană.

Acele spirite pe care le-am numit „Vieţi strălucitoare“ sau „Flăcări“ (în ştiinţa ocultă creştină, „Tronuri“) nu mai iau parte acum la această acţiune. Aceste Spirite îşi terminaseră misiunea pe care o aveau de îndeplinit în prima parte a ciclului saturnian. Ceea ce este de observat acum, în primul ciclu mic (rondă) al Soareiui, este acţiunea întreprinsă de „Spiritele înţelepciunii“ (Dominaţii sau Kyriotetes, în esoterismul creştin). În evoluţia omului, aceste spirite au intervenit către mijlocul primului ciclu saturnian (a se vedea cele expuse în capitolul precedent). Acum, ele îşi continuă lucrarea în cursul primului ciclu solar, repetând în faze succesive organizarea plină de întelepciune a corpului fizic uman. Ceva mai târziu, la acţiunea lor se asociază şi aceea a „Spiritelor mişcării“ (Dynamis, în creştinism, Mahat în literatura teosofică). Prin aceasta se repetă acea perioadă a ciclului saturnian când corpului fizic i s-a imprimat facultatea de mişcare. Acum, corpul fizic îşi manifestă din nou aptitudinea de mobilitate. În acelaşi mod îşi repetă şi alte spirite munca lor: „Spiritele formei“ (Exusiai), „Spiritele tenebrelor“ (Archai în limbaj creştin, Asuras la teosofi), apoi „Fiii focului“ (Arhangheli) şi în final „Spiritele penumbrei“ sau „ale amurgului“ (Îngeri, Lunar-Pitris). În felul acesta am caracterizat şase perioade mai mici ale primului parcurs solar (ale primului solstiţiu). – În a şaptea din aceste mici perioade, intervin din nou „Spiritele înţelepciunii“ (Dominaţii). În timp ce în perioada anterioară aceste spirite dăduseră corpului uman o structură plină de înţelepciune, acum ele aduc membrelor, devenite mobile, aptitudinea de a face ca însăşi mişcarea să fie plină de înţelepciune. Înainte numai structurarea era plină de înţelepciune, acum însă însăşi mişcarea devine expresia acestei înţelepciuni interioare. Cu aceasta ia sfârşit primul ciclu de evoluţie al Soarelui. El constă, prin urmare, din şapte cicluri mai mici care se succed unul după altul, fiecare reprezentând o scurtă repetare a unui ciclu saturnian (a unei runde saturniene). Se obişnuieşte, în literatura teosofică, să se numească aceste cicluri mai mici „globuri“. (Într-o rundă se derulează şapte „globuri“.)

Primul ciclu solar este încheiat de o scurtă pauză (Pralaya), după care urmează al doilea ciclu. Vom face o descriere mai amănunţită a fiecărui „ciclu mic“ (sau glob) ceva mai târziu; mai întâi este, însă, necesar să vedem care este desfăşurarea următoarelor cicluri solare. – Deja la sfârşitul primului, corpul uman este suficient de maturizat pentru a primi corpul eteric, ca urmare a acţiunii „Spiritelor înţelepciunii“ care i-a transmis capacitatea de a avea mişcări coerente, pline de înţelepciune. – Între timp, înseşi „Spiritele înţelepciunii“ îşi desăvârşesc propria evoluţie. Datorită lucrării pe care au desfăşurat-o, au devenit fiinţe capabile să emită din propria lor substanţă, aşa cum „Flăcările“ (Tronurile) au dat, la începutul marelui ciclu saturnian, din substanta lor care a constituit baza materială a corpului fizic. Substanţa proprie „Spiritelor înţelepciunii“ este ceea ce numim „eter“, adică înţelepciune plină de mişcare şi forţă, cu alte cuvinte „viaţă“. Corpul eteric sau vital al omului este deci o emanaţie a „Spiritelor înţelepciunii“. – Această revărsare de viaţă durează până către mijlocul celui de al doilea ciclu solar, când intră, din nou, în acţiune, pentru o nouă lucrare „Spiritele mişcării“. Acţiunea lor nu se putea extinde mai înainte decât asupra corpului fizic; acum însă ea se extinde şi asupra corpului eteric, infuzându-i o putere de acţiune plină de energie. Acest proces durează până la mijlocul celui de al treilea ciclu solar, când intră în joc contribuţia „Spiritelor formei“. Prin această intervenţie, corpul eteric, care nu avea decât o mobilitate nebuloasă, primeşte acum un contur precis (formă). – La mijlocul celui de al patrulea ciclu al Soarelui, „Spiritele formei“ dobândesc o conştienţă pe care omul o va obţine mult mai târziu, pe „Venus“, al doilea stadiu planetar după actualul Pământ. Este o conştienţă metapsihică şi

este fructul lucrării pe care au făcut-o în timpul celui de al treilea şi al patrulea ciclu solar. „Spiritele formei“ primesc, prin aceasta, facultatea de a transforma, cu ajutorul eterului, germenii senzoriali formaţi în timpul perioadei saturniene şi care până acum rămăseseră simple aparate fizice, în *simţuri vii*.

Printr-un proces asemănător, „Spiritele tenebrelor“ (Archai în limbaj creştin, Asuras în limbaj teosofic) s-au ridicat în acea perioadă la starea de conştienţă psihică, stare pe care omul o va avea abia pe Jupiter, sub forma conştienţei de imagini conştiente de sine. Aceste spirite sunt acum în măsură să acţioneze în mod conştient din lumea astrală. De acolo se poate acţiona asupra corpului eteric al unei fiinţe. Şi exact acest lucru fac acum „Spiritele formei“ asupra corpului eteric. Ele implantează în corpul eteric spiritul individualităţii (sub formă de independenţă, dar şi de egoism), lucru ce îl făcuseră înainte în corpul fizic. Se poate observa că în mod treptat, aceste Spirite au implantat egoismul în toate elementele care constituie entitatea umană. – În acelaşi timp, „Fiii focului“ (Arhanghelii) ating nivelul de conştienţă corespunzător conştienţei stării de veghe pe care omul o are în prezent. Cu alte cuvinte, Arhanghelii au devenit atunci *oameni* şi, prin aceasta, sunt capabili să se folosească de corpul fizic uman şi, prin el, să comunice, într-un fel, cu lumea exterioară. În mod asemănător, „Spiritele personalităţii“ (Arhai) ştiuseră să se folosească de corpul fizic uman pe la începutul celui de al patrulea ciclu a lui Saturn. Numai că atunci ele utilizaseră germenii senzoriali pentru a realiza un fel de percepţie. „Fiii focului“ au în natura lor dorinţa de a răspândi în jur căldura lor sufletească. Corpul uman este acum suficient de pregătit pentru ca prin el să se poată face aceasta. Căldura acestor spirite acţionează oarecum ca aceea a unei găini care cloceşte, adică are o forţă de a trezi viaţa. Tot ceea ce există în om şi în companionii săi, de natura acestei forţe care trezeşte viaţa, provine de la „Fiii focului“, care, la vremea aceea, au infuzat această forţă în corpul eteric. Atingem aici însăşi sursa originară a acelei călduri, care este indispensabilă tuturor fiinţelor pentru reproducţie. Vom vedea mai departe ce transformare a suferit această forţă calorică după separarea Lunii de Soare.

Către mijlocul celui de al cincilea ciclu, „Fiii focului“ au progresat atât de rnult, încât au devenit capabili să infuzeze corpului eterie facultatea pe care mai înainte o exercitau prin mijlocirea corpului fizic. Ei înlocuiesc acum „Spiritele personalităţii“ în lucrarea acestora asupra corpului eteric, corp care devine elementul motor al unei activităţi de procreare. – Totodată, ei lasă corpul fizic uman în seama „Fiilor amurgului“ (Îngeri, în creştinism, Lunar-Pitris în teosofie), care atinseseră între timp o stare de conştienţă de imagini obscură, pe care omul va avea-o mai târziu, pe, Lună. Pe vechiul Saturn, aceste entităţi atribuiseră strămoşului uman un fel de organ al inteligenţei. Acum, pe Soare, ei continuă să elaboreze instrumentele fizice ale spiritului uman, de care acesta se va putea servi în mod conştient pe trepte ulterioare ale evoluţiei. Prin aceasta, încă înainte de începutul celui de al cincilea ciclu pe Soare, „Serafimii“ se pot revela prin intermediul corpului uman, în mod mai desăvârşit decât o putuseră face pe Saturn.

De la mijlocul celui de al şaselea ciclu solar, evoluţia omului mersese atât de departe, încât, acum, el poate acţiona singur, dar în mod inconştient, asupra corpului său fizic, înlocuind în această privinţă, de acum înainte, activitatea „Fiilor amurgului“. Prin această activitate, el creează, dar într-o stare de conştienţă obscură, primul germen al acelei entităţi spirituale vii pe care o numim „Spiritul vieţii“ (Buddhi). Mult mai târziu, în decursul etapelor viitoare ale evoluţiei, el va putea să devină conştient de acest „Spirit al vieţii“. Şi după cum pe Saturn, în al şaptelea ciclu, „Tronurile“ infuzaseră în deplină libertate forţa lor în germenul „Omului-spirit“ elaborat atunci, acum pe Soare este rândul „Heruvimilor“ să infuzeze înţelepciunea lor, care va rămâne ataşată de „Spiritul vieţii“ de-a lungul tuturor etapelor viitoare ale evoluţiei. De la mijlocul celui de al şaptelea ciclu solar, reapare şi germenul „Omului-spirit“ (Atma) care fusese pregătit pe Saturn. El se uneşte cu „Spiritul vieţii“ (Buddhi), dând naştere unei

monade vii (Atma-Buddhi). - În timp ce omul acţionează în această perioadă în mod inconştient asupra corpului său fizic, „Fiii amurgului“ preiau activitatea necesară pentru continuarea evoluţiei corpului eteric. În această privintă, ei sunt succesorii „Fiilor focului“. Ei iradiază acest corp eteric cu imagini din propria lor conştienţă, savurând ca într-o stare de vis forţa de reproducere a acestui corp, forţa ce fusese stimulată de „Fiii focului“. Ei pregătesc astfel dezvoltarea plăcerii legată de această forţă, care mai târziu (pe Lună) va apărea atât la om, cât şi la celelalte fiinţe convieţuitoare de pe Pământ.

Pe Saturn, omul a fost format în corpul său fizic. La vremea aceea, el era complet lipsit de viaţă. Un asemenea corp lipsit de viaţă este numit, în ştiinţa ocultă, mineral. În acest sens, putem spune că fiinţa umană era, pe Saturn, mineral, sau, mai exact spus trecea prin stadiul de mineral. Acest om-mineral nu avea, bineînţeles, forma actuală. De altfel, în acea perioadă nu existau nici minerale asemănătoare cu cele pe care le cunoaştem în prezent.

Aşa cum s-a arătat, acest om-mineral reapare pe Soare, ieşind din tenebrele somnului cosmic (Pralaya) ca dintr-un germen, vitalizat. El devine acum om-plantă, trece prin stadiul de regn vegetal. – Dar nu toţi oamenii-mineral au fost vitalizaţi. Nici nu ar fi fost posibil aceasta, deoarece omul-plantă avea nevoie de existenţa unei baze materiale pentru a trăi. Aşa cum astăzi nici o plantă nu poate exista fără aportul regnului mineral, din care işi extrage substanţa, la fel era situaţia şi pe Soare pentru omul-plantă. Din această cauză, el a trebuit să lase o parte din structurile umane la treapta de mineral în beneficiul propriei sale evoluţii viitoare. Şi cum pe Soare existau altfel de condiţii decât pe Saturn, cu totul diferite, aceşti oameni-mineral respinşi au luat forme şi structuri altele decât avuseseră pe Saturn. În felul acesta alături de regnul uman-vegetal se formează un al doilea regn separat, acela al mineralelor. Trebuie să facem o constatare, şi anume că, pentru a se ridica la un regn superior, omul împinge o parte din semenii săi în jos, spre un regn inferior. Vom avea ocazia să vedem că acest procedeu se repetă adesea şi în următoarele etape de evoluţie. El corespunde unei legi fundamentale a evoluţiei.

Pentru o mai uşoară privire de ansamblu, vom face, din nou, o recapitulare a faptelor care s-au desfăşurat în cursul evoluţiei pe Soare.
I. Soarele este planeta pe care se dezvoltă a doua stare de conştienţă umană, conştienţa din timpul somnului fără vise. Corpul fizic uman se ridică la un fel de existenţă vegetală prin încorporarea unui corp eteric.
II. Această evoluţie se desfăşoară în şapte subtrepte (sau cicluri mici, sau ronde).

1. În *primul* din aceste cicluri mici, are loc un fel de repetare a ciclurilor de pe Saturn legate de corpul fizic, dar într-o formă oarecum modificată.
2. La sfârşitul *primului ciclu*, începe acţiunea de revărsare a corpului eteric către „Spiritele înţelepciunii“ (Kyriatetes).
3. La mijlocul celui de *al doilea ciclu*, începe lucrarea „Spiritelor mişcării“ (Dynamis) asupra acestui corp eteric.
4. La mijlocul *ciclului al treilea*, „Spiritele formei“ (Exusiaii) îşi încep lucrarea lor asupra corpului eteric.
5. De la mijlocul *ciclului al patrulea*, corpul eteric capătă individualitate datorită intervenţiei „Spiritelor personalităţii“ (Archaii).
6. Datorită forţelor care acţionau de mai înainte asupra lui, corpul fizic a evoluat atât de mult în acest timp, încât, prin intermediul lui, „Spiritele focului“ (Arhanghelii), începând din *ciclu1 al patrulea*, pot să se ridice la treapta de „om“.
7. La mijlocul *ciclului al cincilea*, „Spiritele focului“, care tocmai trecuseră prin treapta de om, preiau acţiunea de prelucrare a corpului eteric. În acelaşi timp, în corpul fizic acţionează „Fiii amurgului“ (Îngerii).

8. Spre mijlocul *ciclului al şaselea* acţiunea de prelucrare a corpului eteric este preluată de „Fiii amurgului“, iar corpul fizic este prelucrat chiar de omul însuşi.
9. La mijlocul *ciclului al şaptelea* devine realitate monada vitalizată.

VIAŢA PE LUNĂ

În perioada cosmică a Lunii, care a urmat celei a Soarelui, omul îşi dezvoltă cea de a treia din cele şapte stări de conştienţă. Prima s-a format în decursul a şapte cicluri, pe Saturn, a doua, în timpul evoluţiei solare, a patra este aceeă care se elaborează abia acum, în mod progresiv, pe Pământ; alte trei, în continuare, vor căpăta expresie pe următoarele planete. Starea de conştienţă a omului pe Saturn nu poate fi asemuită cu nici una din formele de conştienţă ale omului actual, căci era încă şi mai obscură decât aceea pe care o avem in starea de somn fără vise, sau cu conştienţa actuală a lumii vegetale, adormite. De fapt, în toate aceste cazuri, avem a face numai cu comparaţii şi asemănări. Ar fi cu totul greşit să credem că, în decursul marilor perioade cosmice, ceva s-ar putea repeta absolut la fel. – În acest sens trebuie să înţelegem lucrurile când vrem să comparăm conştienţa care s-a format pe Lună cu aceea din somnul plin de vise pe care o avem în prezent. Există o oarecare asemănare, dar nu identitate. Conştienţa la care a ajuns omul pe Lună o putem numi conştienţă de imagini. Asemănarea constă în faptul că atât în conştienţa lunară, cât şi în conştienţa de vis apar în interiorul fiinţei *imagini* care au un anumit raport cu lucruri şi fiinţe din lumea exterioară. Totuşi, aceste imagini nu sunt copii ale lucrurilor şi ale fiinţelor, ca în cazul omului actual. Imaginile din visele noastre sunt ecouri ale unor trăiri din timpul zilei sau expresii simbolice al evenimentelor care s-au petrecut în ambianţa persoanei sau chiar a ceea ce se întâmplă în interiorul personalităţii care visează. Este uşor să găsim exemple pentru cele trei situaţii în trăirile de vis. Fiecare cunoaşte genul de vise care nu sunt nimic altceva decât imaginile dezordonate ale unor experienţe diurne care s-au petrecut mai de mult sau poate mai de curând. Pentru al doilea caz, putem lua exemplul când visăm un tren mergând şi, în momentul când ne trezim, ne dăm seama că era tic-tacul ceasornicului care se afla lângă noi. El apare simbolizat, în imaginea de vis, ca tren. În cea de a treia situaţie, putem lua ca exemplu un personaj care se vede într-o încăpere care adăposteşte pe tavan animale hidoase; când se trezeşte din vis, constată că avea o durere de cap, care în vis se exprima în acest mod. Dacă am dori să ne facem o imagine despre natura conştienţei lunare prin cemparaţie cu imaginile confuze ale viselor noastre, trebuie să reţinem că atât conştienţa lunară, cât şi visele au un caracter de imagini, diferenţa este însă că, în locul caracterului arbitrar şi confuz al imaginilor din vis, conştienţa lunară are imagini de o ordine şi de o coerenţă desăvârşite. Fără îndoială, imaginile produse in conştienţa lunară au o mai mică asemănare cu obiectele la care se raportează decât imaginile din visele noastre, în schimb există o perfectă *corespondenţă* între imagini şi obiect, o perfectă analogie. În cadrul actualei evoluţii a Pământului, avem reprezentări care sunt, de fapt, o copie a obiectului, cum ar fi, de exemplu, reprezentarea obiectului „masă“; această reproducere nu este decât o reprezentare a obiectului real. În conştienţa lunară, situaţia se prezenta altfel. Să presupunem, de exemplu, că un om-lunar se apropie de un obiect care îi este plăcut sau util. În acel moment îi apare în interiorul sufletului o imagine colorată, cu un caracter clar, luminos; dacă dimpotrivă, întâlneşte ceva ce îi este antipatic sau vătămător, va avea o imagine sumbră şi respingătoare. Reprezentarea nu este deloc o reproducere, ci un simbol al obiectului, simbol care este însă în perfeetă concordanţă cu obiectul şi corespunde unei legi precise. Ca urmare a acestui fapt, fiinţa, care are asemenea reprezentări simbolice, îşi poate coordona activitatea în funcţie de acestea. – Viaţa sufletească a strămosului nostru lunar se desfăşura deci în imagini şi avea comun cu visele noastre actuale doar caracterul efemer, plutitor şi simbolic, dar care, totodată, se deosebeşte prin caracterul deplin ordonat, coerent din conştienţa lunară.

Baza dezvoltării acestei conştienţe de imagini la strămoşul omului a stat formarea unui al treilea mădular alături de corpul fizic si de cel eteric. Acest nou mădular este numit corpul astral. – Formarea sa s-a produs abia în al treilea ciclu mic lunar, aşa-numita a treia rondă lunară. Primele două cicluri lunare reprezintă doar o repetare a tot ceea ce se realizase anterior, pe Saturn şi pe Soare. Din nou trebuie subliniat că această repetare nu trebuie să ne-o reprezentăm ca şi cum toate evenimentele care se petrecuseră cândva pe Saturn şi pe Soare s-ar fi derulat identic încă o dată. Ceea ce se repetă: dezvoltarea unui corp fizic şi a unui corp eteric suferă acum o asemenea transformare, încât aceste două mădulare ale naturii umane să devină proprii pentru o unire, în acest al treilea ciclu lunar, cu corpul astral, ceea ce pe Soare nu ar fi putut avea loc.

În timpul celui de al treilea ciclu lunar – de fapt procesul începe deja spre mijlocul celui de-al doilea – „Spiritele mişcării" infuzează în corpul uman astralitatea care provenea din propria lor natură. În cel de-al patrulea ciclu - dar începând de la mijlocul celui de al treilea –, „Spiritele formei" modelează în aşa fel corpul astral, încât structura, precum şi întreaga sa organizare, să poată pune în acţiune anumite procese lăuntrice, al căror caracter formează, atât la animal, cât şi la om, ceea ce numim pofte, dorinţe nestăpânite sau instincte. Către mijlocul ciclului al patrulea lunar intervin „Spiritele personalităţii" cu ceea ce, în cursul ciclului al cincilea, va constitui misiunea lor principală: să inoculeze în corpul astral sentimentul de individualitate, la fel cum procedaseră în precedentele stadii planetare cu privire la corpul fizic şi la corpul eteric. Pentru ca în acel moment remarcabil, la mijlocul celui de al patrulea ciclu lunar, corpul fizic, ca şi cel eteric, să fie suficient de avansate pentru a integra un corp astral devenit de sine stătător, a fost necesar, în decursul unor etape succesive de evoluţie, să fi fost prelucrate de entităţi spirituale plăsmuitoare. Fenomenul a avut loc în felul următor. Pentru a ajunge la această maturitate necesară, corpul fizic a fost prelucrat în primul ciclu lunar (prima rondă), de „Spiritele mişcării", în al doilea, de „Spiritele formei", în al treilea, de „Spiritele personalităţii", în al patrulea de „Spiritele (Fiii) focului" iar, în al cincilea ciclu lunar, de „Fiii amurgului". Mai exact spus, în timp ce acţiunea „Spiritelor personalităţii" se exercită de la mijlocul ciclului al patrulea asupra corpului astral, „Spiritele amurgului" lucrează asupra corpului fizic. - În ceea ce priveşte corpul eteric, lucrurile se petrec astfel. În primul ciclu lunar, „Spiritele înţelepciunii" infuzează în corpul eteric calităţile necesare de care va avea nevoie; în al doilea ciclu, „Spiritele mişcării", în al treilea, „Spiritele formei", în al patrulea, „Spiritele personalităţii" şi în al cincilea, „Spiritele focului". Şi în acest caz, pentru a ne exprima mai exact, trebuie arătat că activitatea „Spiritelor focului" se desfăşoară concomitent cu acţiunea „Spiritelor personalităţii" asupra corpului astral, deci începând de la mijlocul ciclului al patrulea lunar până în al cincilea.

Dacă avem în vedere pe strămoşul omului, aşa cum se prezenta el în ansamblu în acel timp, aşa cum s-a format el pe Lună, vom putea spune că, începând de la mijlocul celui de al patrulea ciclu lunar, omul era compus din *corp fizic*, asupra căruia în acel moment se exercita acţiunea „Fiilor amurgului", din *corp eteric*, la care lucrau „Spiritele focului" şi din *corp astral*, la care lucrau „Spiritele personalităţii". – Faptul că în acea perioadă de evoluţie, „Spiritele amurgului" acţionau asupra corpului fizic al omului constituia, pentru aceste entităţi spirituale, ceva deosebit de important, deoarece prin aceasta au putut atunci să urce la nivelul *umanităţii*, aşa cum se întâmplase, în cursul aceluiaşi ciclu pe Saturn, cu „Spiritele personalităţii", iar pe Soare, cu „Spiritele focului". Trebuie să ne imaginăm că „germenii senzoriali" ai corpului fizic, care şi-au urmat evoluţia, au putut servi, începând de la mijlocul celui de al patrulea ciclu lunar, „Spiritelor amurgului", ca instrumente pentru a putea avea percepţia obiectelor şi a manifestărilor exterioare de pe Lună. Cât priveşte fiinţa umană, aceasta abia mai târziu, pe Pământ, şi tot începând din al patrulea ciclu terestru*, va fi capabilă să se servească de aceste simţuri. Către mijlocul celui de al cincilea ciclu lunar (a cincea rondă), omul evoluase atât de mult încât poate lucra el însuşi, în mod inconştient,

asupra propriului său corp fizic. Datorită acestei activităţi, în condiţiile unei conştienţe obscure, e1 îşi creează primii germeni a ceea ce numim „Sinea spirituală“ sau „Manas“. (A se compara şi cu lucrarea mea ***Teosofia***) [14]. „Sinea spirituală“ îşi va atinge deplina sa dezvoltare în cursul viitoarei evoluţii a omenirii. Mai târziu, se va uni cu Atma, „Omul-spirit“, şi cu Buddhi, „Spiritul vieţii“, şi va forma partea superioară, spirituală a omului. După cum pe Saturn *Tronurile* sau „Spiritele voinţei“ au infiltrat cu esenţa lor „Omul-spirit“ (Atma), iar pe Soare, *Heruvimii* cu înţelepciunea lor, au făcut acelaşi lucru cu „Spiritul vieţii“ (Buddhi), acum pe Lună, *Serafimii* vor lucra asupra „Sinei spirituale“ (Manas), insuflând ceea ce, în decursul fazelor viitoare ale evoluţiei, pe Pământ, va deveni facultatea de reprezentare a omului, facultate care îi va permite, ca fiinţă care *gândeşte*, să stabilească raporturi între sine şi lumea înconjurătoare. – Trebuie să adăugăm că, începând de la mijlocul celui de al şaselea ciclu, pe Lună reapare „Sprititul vieţii“ (Buddhi) iar de la mijlocul ciclului al şaptelea, „Omul-spirit“ (Atma), care se unesc cu „Sinea spirituală“ pentru ca la finele marelui ciclu cosmic lunar să fie pregătit „omul superior“. Acesta, împreună cu celălalt**, care se dezvoltase pe Lună, trece în acea stare de somn cosmic, perioada de repaus cosmic (Pralaya), spre a-şi continua evoluţia pe noua planetă, Pământul.

* Corespunzător – pentru planeta Pământ – cu al patrulea regn de viaţă, regnul sau starea de viaţă „minerală“(NT).
** Prin „celălalt“ trebuie să întelegem ceea ce am putea numi „omul inferior“, adică omul alcătuit din primele trei elemente, corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral, spre deosebire de „omul superior“, alcătuit din Manas, Buddhi şi Atma (NT).

În timp ce, de la mijlocul celui de al cincilea ciclu de evoluţie al Lunii şi până în ciclul al şaselea, omul lucrează asupra corpului său fizic în starea sa de conştienţă obscură, „Spiritele amurgului“ acţionează asupra corpului său eteric. Aşa cum am arătat mai înainte, în epoca (ronda) precedentă, aceştia acţionaseră asupra corpului fizic şi, prin această lucrare, aceste spirite s-au pregătit ca acum să preia de la „Spiritele focului“ acţiunea asupra corpului eteric; la rândul lor „Spiritele focului“ preiau acţiunea asupra corpului astral de la „Spiritele personalităţii“. Între timp „Spiritele personalităţii“ s-au ridicat în sfere mai înalte. – Lucrarea „Spiritelor amurgului“ asupra corpului eteric are drept urmare faptul că aceste entităţi îşi leagă propria lor stare de conştienţă de imaginile conştienţei corpului eteric. Pentru aceasta, se imprimă acestor imagini aptitudinea de a simţi *plăcere* sau *durere* faţă de lucruri. În timpul evoluţiei pe Soare, doar corpul fizic era, în această privinţă, scena activităţii lor. De aceea, atunci, plăcerea şi durerea erau legate doar de funcţiile acestui corp cu stările sale. Acum, situaţia se schimbă, iar plăcerea şi durerea sunt legate de simbolurile care se formează în corpul eteric. Prin urmare, în conştienţa crepusculară a omului „Spiritele amurgului“ trăiesc (experimentează) o lume a sentimentelor. Este aceeaşi lume de sentimente pe care omul o va trăi el însuşi când va ajunge la treapta de conştienţă terestră. – În corpul astral acţionează în acelaşi timp „Spiritele focului“. Ele îl fac apt să aibă sentimente şi sensibilităţi vii faţă de lumea înconjurătoare. Plăcerea şi durerea, aşa cum fuseseră inoculate în corpul eteric, în modul descris mai sus, de „Spiritele amurgului“, iau un caracter neactiv (pasiv); ele se prezintă mai mult ca nişte imagini inerte oglindite de lumea exterioară. Dar ceea ce „Spiritele focului“ infiltrează în corpul astral sunt *afecţiuni vii*, iubire şi ură, mânie, teamă, groază, pasiuni arzătoare, instincte, dorinţe ş.a.m.d. Întrucât mai înainte „Spiritele personalităţii“ (Asuras) îşi infuzaseră entitatea lor în acest corp, aceste sentimente puternice apar în prezent cu un caracter de individualitate egoistă, de o particularitate evidentă. Este util să ne facem o idee despre felul cum era structurat acel strămoş al nostru pe Lună, la acea perioadă. Avea un corp fizic cu ajutorul căruia îşi pregăteşte, deşi cu o conştienţă deplin obscură, „Sinea spirituală“ (Manas). Mai era înzestrat cu un corp eteric, cu ajutorul căruia „Spiritele amurgului“ simt plăcere şi durere; în sfârşit, avea un corp astral care, prin acţiunea „Spiritelor focului“, provoacă dorinţe, afecţiune, pasiune. Dar acestor trei elemente constitutive ale omului, pe Lună, le lipseşte cu desăvârşire o conştienţă a obiectelor. În corpul astral apar şi

dispar nenumărate imagini încălzite de afectele pe care le-am arătat mai sus. Pe Pământ, când se va forma starea de conştienţă obiectivă, proprie facultăţii de gândire, corpul astral va deveni purtătorul subordonat sau instrumentul unei gândiri formate din reprezentări. Acum însă, pe Lună, el se dezvoltă într-o autonomie proprie deplină. El este, în ceea ce îl priveşte, mai activ şi mai agitat decât mai târziu pe Pământ. Pentru a-l caracteriza, putem spune că omul era atunci structurat ca om-animal. Într-un fel, el se situează pe o treaptă superioară, în comparaţie cu animalele care sunt azi pe Pământ. El avea într-un mod mai intens toate calităţile animalităţii. Într-o anumită privinţă, acele calităţi sunt mai sălbatice, mai nestăpânite decât acelea ale animalelor actuale. În acel stadiu de evoluţie a sa, omul poate fi considerat ca fiind o fiinţă care se situa între animale şi oamenii de astăzi. Dacă ar fi continuat pe acest drum, în evoluţia sa, ar fi devenit o fiinţă sălbatică, cu impulsuri nestăpânite. Evoluţia terestră are ca scop tocmai îmblânzirea şi înfrânarea caracterului animal din om. Aceasta se obţine prin realizarea unei conştienţe legate de gândire.

Dacă pe omul care s-a dezvoltat pe Soare l-am numit „om-plantă", putem numi acum omul de pe Lună „om-animal". Faptul că s-a putut ajunge la o asemenea evoluţie presupune o transformare corespunzătoare şi a lumii înconjurătoare. S-a arătat că omul-plantă de pe Soare s-a putut dezvolta şi pentru că, alături de regnul acestui om-plantă, s-a constituit independent şi un regn mineral. În timpul primelor două cicluri lunare (ronde), aceste două regnuri, regnul vegetal şi regnul mineral, au apărut din nou, ieşind din tenebre. Ele apar însă cu o anumită modificare, în sensul că şi unul şi celălalt au devenit mai dense în structura lor, mai grosolane. În ciclul lunar următor, al treilea, din regnul vegetal se detaşează o parte care nu suferise procesul de densificare, de solidificare. Datorită acestui fapt, această parte a regnului vegetal furnizează substanţa din care se va putea forma entitatea animalică a omului. Şi tocmai această entitate animalică, prin legătura sa cu corpul eteric mai evoluat acum şi cu corpul astral care abia se formase, constituie tripla alcătuire a fiinţei umane, pe care am descris-o mai înainte. Regnul vegetal, care se formase pe Soare, nu se putea transforma în întregime în animalitate, deoarece fiinţa animală are nevoie de plante pentru a-şi duce existenţa. O lume vegetală formează baza unei lumi animale. Aşa cum omul-solar nu s-a putut ridica (de la nivelul mineral de pe Saturn) la nivelul vegetal decât prin aceea că o parte din tovarăşii săi au fost împinşi în jos, spre regnul mineral, la fel este cazul acum pentru omul-animal, pe Lună. El părăseşte o parte din fiinţele care, pe Soare, făceau parte împreună cu el din aceeaşi natură vegetală şi le împinge înapoi la nivelul de regn vegetal mai dens. Am văzut că omul-animal de pe Lună nu era identic cu animalul actual, ci se situa undeva la mijloc, între animalul şi omul de astăzi; la fel, mineralul de pe Lună se situa între ceea ce sunt mineralul şi vegetalul de acum. EI avea în natura sa şi ceva vegetal. Rocile lunare nu erau pietre, aşa cum le vedem noi acum; ele aveau ceva viu, o forţă de germinaţie şi de creştere. La rândul său, vegetalul era dotat pe Lună cu o anumită caracteristică animală.

Omul-animal pe Lună nu avea încă oase solide. Scheletul său era cartilaginos. Întreaga sa structură, comparată cu structura omului actual, era moale. În consecinţă, însăşi capacitatea sa de mişcare era diferită. El nu se deplasa mergând, ei mai curând sărind sau chiar plutind. Aceasta se datora faptului că Luna nu avea atunci, aşa cum are astăzi Pământul, o atmosferă uşoară, formată din aer; învelişul său era mult mai dens, mai dens chiar decât apa. Omul se mişca, deci, înainte şi înapoi, în sus şi în jos, în acest mediu lichid dens. În acest mediu trăiau şi minerale şi animale din care îşi procurau hrana. Într-adevăr, acest mediu conţinea forţa care, mai târziu, pe Pământ, s-a transmis numai fiinţelor, forţa de fecundare. Omul nu era atunci bisexuat, ci unisexuat. Structura lui materială era din apă şi aer. Dar cum în lume totul trece prin etape de tranziţie, la fel este cazul şi acum. Către sfârşitul ciclului lunar, la unele exemplare de oameni-animale se manifesta o anumită predispoziţie către bisexualitate, ca o pregătire a unei viitoare situaţii care va fi pe Pământ, mai târziu.

În al şaselea şi al şaptelea ciclu lunar, constatăm un declin progresiv al evenimentelor prezentate, dar, în acelaşi timp, aceste ultime două cicluri corespund formării unei stări de maturitate oarecum excesive. Apoi totul intră în acea stare de repaus cosmic (Pralaya), de somn care va conduce la existenţă caracteristică Pământului.

Dezvoltarea corpului astral la om este legată de un proces cosmic, care trebuie să fie şi el descris aici. Când, după pauza care a urmat perioadei cosmice a Soarelui, acesta „iese“ din nou din tenebre, tot ceea ce trăieşte pe noua planetă îl populează ca pe un întreg. Numai că acest Soare trezit din somnul său este altceva decât fusese cel anterior. Substanţa sa nu mai are acea veche şi perfectă strălucire, ceva mai mult, are chiar unele părţi mai întunecate. Acestea par să se separe din masa omogenă. Începând cu al doilea ciclu (rondă) aceste părţi întunecate apar tot mai rnult ca o componentă nouă, de sine stătătoare; corpul Soarelui devine prin aceasta ca un fel de biscuit. El constă acum din două părţi, una evident mai mare, alta mai mică, dar ambele rămân unite printr-o legătură comună. În cursul celui de al treilea ciclu, aceste două părţi se separă una de alta în mod definitiv şi apar două entităţi distincte, Soarele şi Luna. Acestea sunt acum două corpuri cosmice separate, iar unul, Luna, începe să se rotească în jurul celuilalt. O dată cu Luna, toate fiinţele a căror evoluţie am descris-o în acest capitol se retrag de pe Soare. Dezvoltarea corpului astral se va face numai pe corpul lunar desprins de Soare. Evenimentul cosmic pe care îl evocăm acum reprezintă condiţia necesară pentru o continuare a evoluţiei menţionate. Cât timp fiinţele respective legate de om şi-ar fi tras forţa din propriul lor domeniu solar, evoluţia lor nu ar mai fi putut atinge nivelul pe care l-am arătat. În ciclul al patrulea lunar (ronda a patra), Luna este deja o planetă de sine stătătoare şi tot ce am descris că se petrecuse în acea perioadă se desfăşoară exclusiv pe Lună.

Să rezumăm, ca şi mai înainte, evoluţia planetei lunare şi a fiintelor sale.
I. Luna este planeta pe care omul îşi dezvoltă o conştienţă de imagini cu un caracter simbolic.
II. În timpul primelor două cicluri (ronde) are loc, într-un anumit fel, o repetare a evenimentelor anterioare petrecute pe Saturn şi pe Soare, repetare care, de fapt, pregăteşte evoluţia omului pe planeta Luna.
III. În ciclul al treilea se formează corpul astral al omului, ca emanaţie a „Spiritelor mişcării“ în domeniul existenţialului.
IV. Concomitent cu acest eveniment, Luna se separă de corpul solar unitar ieşit din somnul cosmic şi începe să se rotească în jurul părţii solare de care se despărţise. Evoluţia fiinţelor legate de om se continuă numai pe Lună.
V. În timpul ciclului al patrulea, „Spiritele amurgului“ pătrund corpul fizic al omului şi, prin acest fapt, ele se ridică la treapta de om.
VI. Corpului astral care se formeaxă îi este inoculată independenţa de către „Spiritele personalităţii“ (Asuras).
VII. În ciclul al cincilea, omul însuşi începe să lucreze, cu o stare de conştienţă complet obscură, asupra corpului său fizic. Prin aceasta, Monadei deja existente i se adaugă „Sinea spirituală“ (Manas).
VIII. În timpul evoluţiei desfăşurate pe Lună, în corpul eteric al omului se dezvoltă un fel de senzaţie de plăcere şi durere, care are însă un caracter pasiv. În schimb, în corpul astral se dezvoltă afectele, mânie, ură, instincte, pasiuni etc.
IX. La cele două regnuri existente, vegetal şi mineral, impinse spre un nivel inferior, se alătură regnul animal, din care face parte acum şi omul însuşi.

Către sfârşitul întregii perioade cosmice, Luna şi Soarele încep să se apropie din ce în ce mai mult şi, când soseşte momentul pauzei cosmice (Pralaya), cele două corpuri se unesc şi formează din nou un întreg şi astfel trec prin starea de somn cosmic, pentru ca apoi să se trezească într-o nouă eră cosmică, cea a Pământului.

VIAŢA PE LUNĂ

În perioada cosmică a Lunii, care a urmat celei a Soarelui, omul îşi dezvoltă cea de a treia din cele şapte stări de conştienţă. Prima s-a format în decursul a şapte cicluri, pe Saturn, a doua, în timpul evoluţiei solare, a patra este aceeă care se elaborează abia acum, în mod progresiv, pe Pământ; alte trei, în continuare, vor căpăta expresie pe următoarele planete. Starea de conştienţă a omului pe Saturn nu poate fi asemuită cu nici una din formele de conştienţă ale omului actual, căci era încă şi mai obscură decât aceea pe care o avem in starea de somn fără vise, sau cu conştienţa actuală a lumii vegetale, adormite. De fapt, în toate aceste cazuri, avem a face numai cu comparaţii şi asemănări. Ar fi cu totul greşit să credem că, în decursul marilor perioade cosmice, ceva s-ar putea repeta absolut la fel. – În acest sens trebuie să înţelegem lucrurile când vrem să comparăm conştienţa care s-a format pe Lună cu aceea din somnul plin de vise pe care o avem în prezent. Există o oarecare asemănare, dar nu identitate. Conştienţa la care a ajuns omul pe Lună o putem numi conştienţă de imagini. Asemănarea constă în faptul că atât în conştienţa lunară, cât şi în conştienţa de vis apar în interiorul fiinţei *imagini* care au un anumit raport cu lucruri şi fiinţe din lumea exterioară. Totuşi, aceste imagini nu sunt copii ale lucrurilor şi ale fiinţelor, ca în cazul omului actual. Imaginile din visele noastre sunt ecouri ale unor trăiri din timpul zilei sau expresii simbolice al evenimentelor care s-au petrecut în ambianţa persoanei sau chiar a ceea ce se întâmplă în interiorul personalităţii care visează. Este uşor să găsim exemple pentru cele trei situaţii în trăirile de vis. Fiecare cunoaşte genul de vise care nu sunt nimic altceva decât imaginile dezordonate ale unor experienţe diurne care s-au petrecut mai de mult sau poate mai de curând. Pentru al doilea caz, putem lua exemplul când visăm un tren mergând şi, în momentul când ne trezim, ne dăm seama că era tic-tacul ceasornicului care se afla lângă noi. El apare simbolizat, în imaginea de vis, ca tren. În cea de a treia situaţie, putem lua ca exemplu un personaj care se vede într-o încăpere care adăposteşte pe tavan animale hidoase; când se trezeşte din vis, constată că avea o durere de cap, care în vis se exprima în acest mod. Dacă am dori să ne facem o imagine despre natura conştienţei lunare prin cemparaţie cu imaginile confuze ale viselor noastre, trebuie să reţinem că atât conştienţa lunară, cât şi visele au un caracter de imagini, diferenţa este însă că, în locul caracterului arbitrar şi confuz al imaginilor din vis, conştienţa lunară are imagini de o ordine şi de o coerenţă desăvârşite. Fără îndoială, imaginile produse in conştienţa lunară au o mai mică asemănare cu obiectele la care se raportează decât imaginile din visele noastre, în schimb există o perfectă *corespondenţă* între imagini şi obiect, o perfectă analogie. În cadrul actualei evoluţii a Pământului, avem reprezentări care sunt, de fapt, o copie a obiectului, cum ar fi, de exemplu, reprezentarea obiectului „masă“; această reproducere nu este decât o reprezentare a obiectului real. În conştienţa lunară, situaţia se prezenta altfel. Să presupunem, de exemplu, că un om-lunar se apropie de un obiect care îi este plăcut sau util. În acel moment îi apare în interiorul sufletului o imagine colorată, cu un caracter clar, luminos; dacă dimpotrivă, întâlneşte ceva ce îi este antipatic sau vătămător, va avea o imagine sumbră şi respingătoare. Reprezentarea nu este deloc o reproducere, ci un simbol al obiectului, simbol care este însă în perfeetă concordanţă cu obiectul şi corespunde unei legi precise. Ca urmare a acestui fapt, fiinţa, care are asemenea reprezentări simbolice, îşi poate coordona activitatea în funcţie de acestea. – Viaţa sufletească a strămosului nostru lunar se desfăşura deci în imagini şi avea comun cu visele noastre actuale doar caracterul efemer, plutitor şi simbolic, dar care, totodată, se deosebeşte prin caracterul deplin ordonat, coerent din conştienţa lunară.

Baza dezvoltării acestei conştienţe de imagini la strămoşul omului a stat formarea unui al treilea mădular alături de corpul fizic si de cel eteric. Acest nou mădular este numit corpul astral. – Formarea sa s-a produs abia în al treilea ciclu mic lunar, aşa-numita a treia rondă lunară. Primele două cicluri lunare reprezintă doar o repetare a tot ceea ce se realizase anterior, pe Saturn şi pe Soare. Din nou trebuie subliniat că această repetare nu trebuie să ne-o

reprezentăm ca şi cum toate evenimentele care se petrecuseră cândva pe Saturn şi pe Soare s-ar fi derulat identic încă o dată. Ceea ce se repetă: dezvoltarea unui corp fizic şi a unui corp eteric suferă acum o asemenea transformare, încât aceste două mădulare ale naturii umane să devină proprii pentru o unire, în acest al treilea ciclu lunar, cu corpul astral, ceea ce pe Soare nu ar fi putut avea loc.

În timpul celui de al treilea ciclu lunar – de fapt procesul începe deja spre mijlocul celui de-al doilea – „Spiritele mişcării“ infuzează în corpul uman astralitatea care provenea din propria lor natură. În cel de-al patrulea ciclu - dar începând de la mijlocul celui de al treilea –, „Spiritele formei“ modelează în aşa fel corpul astral, încât structura, precum şi întreaga sa organizare, să poată pune în acţiune anumite procese lăuntrice, al căror caracter formează, atât la animal, cât şi la om, ceea ce numim pofte, dorinţe nestăpânite sau instincte. Către mijlocul ciclului al patrulea lunar intervin „Spiritele personalităţii“ cu ceea ce, în cursul ciclului al cincilea, va constitui misiunea lor principală: să inoculeze în corpul astral sentimentul de individualitate, la fel cum procedaseră în precedentele stadii planetare cu privire la corpul fizic şi la corpul eteric. Pentru ca în acel moment remarcabil, la mijlocul celui de al patrulea ciclu lunar, corpul fizic, ca şi cel eteric, să fie suficient de avansate pentru a integra un corp astral devenit de sine stătător, a fost necesar, în decursul unor etape succesive de evoluţie, să fi fost prelucrate de entităţi spirituale plăsmuitoare. Fenomenul a avut loc în felul următor. Pentru a ajunge la această maturitate necesară, corpul fizic a fost prelucrat în primul ciclu lunar (prima rondă), de „Spiritele mişcării“, în al doilea, de „Spiritele formei“, în al treilea, de „Spiritele personalităţii“, în al patrulea de „Spiritele (Fiii) focului“ iar, în al cincilea ciclu lunar, de „Fiii amurgului“. Mai exact spus, în timp ce acţiunea „Spiritelor personalităţii“ se exercită de la mijlocul ciclului al patrulea asupra corpului astral, „Spiritele amurgului“ lucrează asupra corpului fizic. - În ceea ce priveşte corpul eteric, lucrurile se petrec astfel. În primul ciclu lunar, „Spiritele înţelepciunii“ infuzează în corpul eteric calităţile necesare de care va avea nevoie; în al doilea ciclu, „Spiritele mişcării“, în al treilea, „Spiritele formei“, în al patrulea, „Spiritele personalităţii“ şi în al cincilea, „Spiritele focului“. Şi în acest caz, pentru a ne exprima mai exact, trebuie arătat că activitatea „Spiritelor focului“ se desfăşoară concomitent cu acţiunea „Spiritelor personalităţii“ asupra corpului astral, deci începând de la mijlocul ciclului al patrulea lunar până în al cincilea.

Dacă avem în vedere pe strămoşul omului, aşa cum se prezenta el în ansamblu în acel timp, aşa cum s-a format el pe Lună, vom putea spune că, începând de la mijlocul celui de al patrulea ciclu lunar, omul era compus din *corp fizic*, asupra căruia în acel moment se exercita acţiunea „Fiilor amurgului“, din *corp eteric*, la care lucrau „Spiritele focului“ şi din *corp astral*, la care lucrau „Spiritele personalităţii“. – Faptul că în acea perioadă de evoluţie, „Spiritele amurgului“ acţionau asupra corpului fizic al omului constituia, pentru aceste entităţi spirituale, ceva deosebit de important, deoarece prin aceasta au putut atunci să urce la nivelul *umanităţii*, aşa cum se întâmplase, în cursul aceluiaşi ciclu pe Saturn, cu „Spiritele personalităţii“, iar pe Soare, cu „Spiritele focului“. Trebuie să ne imaginăm că „germenii senzoriali“ ai corpului fizic, care şi-au urmat evoluţia, au putut servi, începând de la mijlocul celui de al patrulea ciclu lunar, „Spiritelor amurgului“, ca instrumente pentru a putea avea percepţia obiectelor şi a manifestărilor exterioare de pe Lună. Cât priveşte fiinţa umană, aceasta abia mai târziu, pe Pământ, şi tot începând din al patrulea ciclu terestru*, va fi capabilă să se servească de aceste simţuri. Către mijlocul celui de al cincilea ciclu lunar (a cincea rondă), omul evoluase atât de mult încât poate lucra el însuşi, în mod inconştient, asupra propriului său corp fizic. Datorită acestei activităţi, în condiţiile unei conştienţe obscure, el îşi creează primii germeni a ceea ce numim „Sinea spirituală“ sau „Manas“. (A se compara şi cu lucrarea mea ***Teosofia***) [14]. „Sinea spirituală“ îşi va atinge deplina sa dezvoltare în cursul viitoarei evoluţii a omenirii. Mai târziu, se va uni cu Atma, „Omul-spirit“, şi cu Buddhi, „Spiritul vieţii“, şi va forma partea superioară, spirituală a omului. După cum pe

Saturn *Tronurile* sau „Spiritele voinţei" au infiltrat cu esenţa lor „Omul-spirit" (Atma), iar pe Soare, *Heruvimii* cu înţelepciunea lor, au făcut acelaşi lucru cu „Spiritul vieţii" (Buddhi), acum pe Lună, *Serafimii* vor lucra asupra „Sinei spirituale" (Manas), insuflând ceea ce, în decursul fazelor viitoare ale evoluţiei, pe Pământ, va deveni facultatea de reprezentare a omului, facultate care îi va permite, ca fiinţă care *gândeşte*, să stabilească raporturi între sine şi lumea înconjurătoare. – Trebuie să adăugăm că, începând de la mijlocul celui de al şaselea ciclu, pe Lună reapare „Sprititul vieţii" (Buddhi) iar de la mijlocul ciclului al şaptelea, „Omul-spirit" (Atma), care se unesc cu „Sinea spirituală" pentru ca la finele marelui ciclu cosmic lunar să fie pregătit „omul superior". Acesta, împreună cu celălalt**, care se dezvoltase pe Lună, trece în acea stare de somn cosmic, perioada de repaus cosmic (Pralaya), spre a-şi continua evoluţia pe noua planetă, Pământul.

* Corespunzător – pentru planeta Pământ – cu al patrulea regn de viaţă, regnul sau starea de viaţă „minerală"(NT).
** Prin „celălalt" trebuie să întelegem ceea ce am putea numi „omul inferior", adică omul alcătuit din primele trei elemente, corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral, spre deosebire de „omul superior", alcătuit din Manas, Buddhi şi Atma (NT).

În timp ce, de la mijlocul celui de al cincilea ciclu de evoluţie al Lunii şi până în ciclul al şaselea, omul lucrează asupra corpului său fizic în starea sa de conştienţă obscură, „Spiritele amurgului" acţionează asupra corpului său eteric. Aşa cum am arătat mai înainte, în epoca (ronda) precedentă, aceştia acţionaseră asupra corpului fizic şi, prin această lucrare, aceste spirite s-au pregătit ca acum să preia de la „Spiritele focului" acţiunea asupra corpului eteric; la rândul lor „Spiritele focului" preiau acţiunea asupra corpului astral de la „Spiritele personalităţii". Între timp „Spiritele personalităţii" s-au ridicat în sfere mai înalte. – Lucrarea „Spiritelor amurgului" asupra corpului eteric are drept urmare faptul că aceste entităţi îşi leagă propria lor stare de conştienţă de imaginile conştienţei corpului eteric. Pentru aceasta, se imprimă acestor imagini aptitudinea de a simţi *plăcere* sau *durere* faţă de lucruri. În timpul evoluţiei pe Soare, doar corpul fizic era, în această privinţă, scena activităţii lor. De aceea, atunci, plăcerea şi durerea erau legate doar de funcţiile acestui corp cu stările sale. Acum, situaţia se schimbă, iar plăcerea şi durerea sunt legate de simbolurile care se formează în corpul eteric. Prin urmare, în conştienţa crepusculară a omului „Spiritele amurgului" trăiesc (experimentează) o lume a sentimentelor. Este aceeaşi lume de sentimente pe care omul o va trăi el însuşi când va ajunge la treapta de conştienţă terestră. – În corpul astral acţionează în acelaşi timp „Spiritele focului". Ele îl fac apt să aibă sentimente şi sensibilităţi vii faţă de lumea înconjurătoare. Plăcerea şi durerea, aşa cum fuseseră inoculate în corpul eteric, în modul descris mai sus, de „Spiritele amurgului", iau un caracter neactiv (pasiv); ele se prezintă mai mult ca nişte imagini inerte oglindite de lumea exterioară. Dar ceea ce „Spiritele focului" infiltrează în corpul astral sunt *afecţiuni vii*, iubire şi ură, mânie, teamă, groază, pasiuni arzătoare, instincte, dorinţe ş.a.m.d. Întrucât mai înainte „Spiritele personalităţii" (Asuras) îşi infuzaseră entitatea lor în acest corp, aceste sentimente puternice apar în prezent cu un caracter de individualitate egoistă, de o particularitate evidentă. Este util să ne facem o idee despre felul cum era structurat acel strămoş al nostru pe Lună, la acea perioadă. Avea un corp fizic cu ajutorul căruia îşi pregăteşte, deşi cu o conştienţă deplin obscură, „Sinea spirituală" (Manas). Mai era înzestrat cu un corp eteric, cu ajutorul căruia „Spiritele amurgului" simt plăcere şi durere; în sfârşit, avea un corp astral care, prin acţiunea „Spiritelor focului", provoacă dorinţe, afecţiune, pasiune. Dar acestor trei elemente constitutive ale omului, pe Lună, le lipseşte cu desăvârşire o conştienţă a obiectelor. În corpul astral apar şi dispar nenumărate imagini încălzite de afectele pe care le-am arătat mai sus. Pe Pământ, când se va forma starea de conştienţă obiectivă, proprie facultăţii de gândire, corpul astral va deveni purtătorul subordonat sau instrumentul unei gândiri formate din reprezentări. Acum însă, pe Lună, el se dezvoltă într-o autonomie proprie deplină. El este, în ceea ce îl priveşte, mai activ şi mai agitat decât mai târziu pe Pământ. Pentru a-l caracteriza, putem spune că

omul era atunci structurat ca om-animal. Într-un fel, el se situează pe o treaptă superioară, în comparaţie cu animalele care sunt azi pe Pământ. El avea într-un mod mai intens toate calităţile animalităţii. Într-o anumită privinţă, acele calităţi sunt mai sălbatice, mai nestăpânite decât acelea ale animalelor actuale. În acel stadiu de evoluţie a sa, omul poate fi considerat ca fiind o fiinţă care se situa între animale şi oamenii de astăzi. Dacă ar fi continuat pe acest drum, în evoluţia sa, ar fi devenit o fiinţă sălbatică, cu impulsuri nestăpânite. Evoluţia terestră are ca scop tocmai îmblânzirea şi înfrânarea caracterului animal din om. Aceasta se obţine prin realizarea unei conştienţe legate de gândire.

Dacă pe omul care s-a dezvoltat pe Soare l-am numit „om-plantă“, putem numi acum omul de pe Lună „om-animal“. Faptul că s-a putut ajunge la o asemenea evoluţie presupune o transformare corespunzătoare şi a lumii înconjurătoare. S-a arătat că omul-plantă de pe Soare s-a putut dezvolta şi pentru că, alături de regnul acestui om-plantă, s-a constituit independent şi un regn mineral. În timpul primelor două cicluri lunare (ronde), aceste două regnuri, regnul vegetal şi regnul mineral, au apărut din nou, ieşind din tenebre. Ele apar însă cu o anumită modificare, în sensul că şi unul şi celălalt au devenit mai dense în structura lor, mai grosolane. În ciclul lunar următor, al treilea, din regnul vegetal se detaşează o parte care nu suferise procesul de densificare, de solidificare. Datorită acestui fapt, această parte a regnului vegetal furnizează substanţa din care se va putea forma entitatea animalică a omului. Şi tocmai această entitate animalică, prin legătura sa cu corpul eteric mai evoluat acum şi cu corpul astral care abia se formase, constituie tripla alcătuire a fiinţei umane, pe care am descris-o mai înainte. Regnul vegetal, care se formase pe Soare, nu se putea transforma în întregime în animalitate, deoarece fiinţa animală are nevoie de plante pentru a-şi duce existenţa. O lume vegetală formează baza unei lumi animale. Aşa cum omul-solar nu s-a putut ridica (de la nivelul mineral de pe Saturn) la nivelul vegetal decât prin aceea că o parte din tovarăşii săi au fost împinşi în jos, spre regnul mineral, la fel este cazul acum pentru omul-animal, pe Lună. El părăseşte o parte din fiinţele care, pe Soare, făceau parte împreună cu el din aceeaşi natură vegetală şi le împinge înapoi la nivelul de regn vegetal mai dens. Am văzut că omul-animal de pe Lună nu era identic cu animalul actual, ci se situa undeva la mijloc, între animalul şi omul de astăzi; la fel, mineralul de pe Lună se situa între ceea ce sunt mineralul şi vegetalul de acum. EI avea în natura sa şi ceva vegetal. Rocile lunare nu erau pietre, aşa cum le vedem noi acum; ele aveau ceva viu, o forţă de germinaţie şi de creştere. La rândul său, vegetalul era dotat pe Lună cu o anumită caracteristică animală.

Omul-animal pe Lună nu avea încă oase solide. Scheletul său era cartilaginos. Întreaga sa structură, comparată cu structura omului actual, era moale. În consecinţă, însăşi capacitatea sa de mişcare era diferită. El nu se deplasa mergând, ei mai curând sărind sau chiar plutind. Aceasta se datora faptului că Luna nu avea atunci, aşa cum are astăzi Pământul, o atmosferă uşoară, formată din aer; învelişul său era mult mai dens, mai dens chiar decât apa. Omul se mişca, deci, înainte şi înapoi, în sus şi în jos, în acest mediu lichid dens. În acest mediu trăiau şi minerale şi animale din care îşi procurau hrana. Într-adevăr, acest mediu conţinea forţa care, mai târziu, pe Pământ, s-a transmis numai fiinţelor, forţa de fecundare. Omul nu era atunci bisexuat, ci unisexuat. Structura lui materială era din apă şi aer. Dar cum în lume totul trece prin etape de tranziţie, la fel este cazul şi acum. Către sfârşitul ciclului lunar, la unele exemplare de oameni-animale se manifesta o anumită predispoziţie către bisexualitate, ca o pregătire a unei viitoare situaţii care va fi pe Pământ, mai târziu.

În al şaselea şi al şaptelea ciclu lunar, constatăm un declin progresiv al evenimentelor prezentate, dar, în acelaşi timp, aceste ultime două cicluri corespund formării unei stări de maturitate oarecum excesive. Apoi totul intră în acea stare de repaus cosmic (Pralaya), de somn care va conduce la existenţă caracteristică Pământului.

Dezvoltarea corpului astral la om este legată de un proces cosmic, care trebuie să fie şi el descris aici. Când, după pauza care a urmat perioadei cosmice a Soarelui, acesta „iese“ din nou din tenebre, tot ceea ce trăieşte pe noua planetă îl populează ca pe un întreg. Numai că acest Soare trezit din somnul său este altceva decât fusese cel anterior. Substanţa sa nu mai are acea veche şi perfectă strălucire, ceva mai mult, are chiar unele părţi mai întunecate. Acestea par să se separe din masa omogenă. Începând cu al doilea ciclu (rondă) aceste părţi întunecate apar tot mai rnult ca o componentă nouă, de sine stătătoare; corpul Soarelui devine prin aceasta ca un fel de biscuit. El constă acum din două părţi, una evident mai mare, alta mai mică, dar ambele rămân unite printr-o legătură comună. În cursul celui de al treilea ciclu, aceste două părţi se separă una de alta în mod definitiv şi apar două entităţi distincte, Soarele şi Luna. Acestea sunt acum două corpuri cosmice separate, iar unul, Luna, începe să se rotească în jurul celuilalt. O dată cu Luna, toate fiinţele a căror evoluţie am descris-o în acest capitol se retrag de pe Soare. Dezvoltarea corpului astral se va face numai pe corpul lunar desprins de Soare. Evenimentul cosmic pe care îl evocăm acum reprezintă condiţia necesară pentru o continuare a evoluţiei menţionate. Cât timp fiinţele respective legate de om şi-ar fi tras forţa din propriul lor domeniu solar, evoluţia lor nu ar mai fi putut atinge nivelul pe care l-am arătat. În ciclul al patrulea lunar (ronda a patra), Luna este deja o planetă de sine stătătoare şi tot ce am descris că se petrecuse în acea perioadă se desfăşoară exclusiv pe Lună.

Să rezumăm, ca şi mai înainte, evoluţia planetei lunare şi a fiintelor sale.
I. Luna este planeta pe care omul îşi dezvoltă o conştienţă de imagini cu un caracter simbolic.
II. În timpul primelor două cicluri (ronde) are loc, într-un anumit fel, o repetare a evenimentelor anterioare petrecute pe Saturn şi pe Soare, repetare care, de fapt, pregăteşte evoluţia omului pe planeta Luna.
III. În ciclul al treilea se formează corpul astral al omului, ca emanaţie a „Spiritelor mişcării“ în domeniul existenţialului.
IV. Concomitent cu acest eveniment, Luna se separă de corpul solar unitar ieşit din somnul cosmic şi începe să se rotească în jurul părţii solare de care se despărţise. Evoluţia fiinţelor legate de om se continuă numai pe Lună.
V. În timpul ciclului al patrulea, „Spiritele amurgului“ pătrund corpul fizic al omului şi, prin acest fapt, ele se ridică la treapta de om.
VI. Corpului astral care se formeaxă îi este inoculată independenţa de către „Spiritele personalităţii“ (Asuras).
VII. În ciclul al cincilea, omul însuşi începe să lucreze, cu o stare de conştienţă complet obscură, asupra corpului său fizic. Prin aceasta, Monadei deja existente i se adaugă „Sinea spirituală“ (Manas).
VIII. În timpul evoluţiei desfăşurate pe Lună, în corpul eteric al omului se dezvoltă un fel de senzaţie de plăcere şi durere, care are însă un caracter pasiv. În schimb, în corpul astral se dezvoltă afectele, mânie, ură, instincte, pasiuni etc.
IX. La cele două regnuri existente, vegetal şi mineral, impinse spre un nivel inferior, se alătură regnul animal, din care face parte acum şi omul însuşi.

Către sfârşitul întregii perioade cosmice, Luna şi Soarele încep să se apropie din ce în ce mai mult şi, când soseşte momentul pauzei cosmice (Pralaya), cele două corpuri se unesc şi formează din nou un întreg şi astfel trec prin starea de somn cosmic, pentru ca apoi să se trezească într-o nouă eră cosmică, cea a Pământului.

VIAŢA PĂMÂNTULUI

În expunerile precedente, am arătat cum s-au format în mod succesiv elementele constitutive a ceea ce putem numi „natura inferioară a omului“: corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral.

Am descris, de asemenea, faptul că, de fiecare dată când un corp nou urma să se alăture celor precedente, trebuia ca acestea să se transforme în aşa fel, încât să poată servi drept suport şi instrument al celui nou. Concomitent cu acest progres, are loc un proces asemănător legat de conştienţa umană. Atât timp cât omul inferior era alcătuit numai din corp fizic, starea sa de conştienţă era profund obscură; aceasta nu se putea compara nici măcar cu starea de conştienţă a somnului lipsit de vise, pe care o avem astăzi, deşi pentru noi această stare o percepem propriu-zis ca „inconştientă". Când, după un timp, apare corpul eteric, omul dispune de o conştienţă care se poate asemăna cu somnul fără vise. O dată cu formarea corpului astral se manifestă o conştienţă de imagini crepusculară asemănătoare, dar nu la fel cu cea care i se atribuie în prezent omului când visează. A patra stare de conştienţă, aceea pe care o avem acum, se poate descrie ca fiind starea de conştienţă a omului terestru. – Ea se fornnează în decursul celei de a patra ere cosmice, a Pământului, care urmează după celelalte trei precedente, Saturn, Soare, Luna.

Pe Saturn s-a format, în etape diferite, corpul fizic al omului. În acea perioadă, acest corp nu putea servi drept purtător al unui corp eteric. Acesta s-a alăturat corpului fizic numai în timpul ciclului cosmic solar. În decursul unor cicluri mai mici care s-au succedat unul după altul, pe Soare, corpul fizic a fost în aşa măsură transformat, încât a putut să devină purtător al corpului eteric, cu alte cuvinte, acesta a putut acţiona în corpul fizic. În timpul evoluţiei lunare, se alătură corpul astral şi acum, la rândul lor, corpul fizic şi cel eteric sunt astfel transformate, încât pot sluji ca purtătoare şi instrumente pentru corpul astral. Ca urmare a acestor evenimente, pe Lună omul este o fiinţă alcătuită din corp fizic, corp eteric şi corp astral. Prin corpul eteric el poate resimţi plăcere şi durere, prin corpul astral devine o fiinţă cu stări afective, mânie, ură, iubire şi aşa mai departe.

După cum am mai arătat, în diversele mădulare ale fiinţei sale acţionează spirite superioare. Astfel, pe Lună corpul eteric primeşte de la „Spiritele amurgului" facultatea de a resimţi plăcere şi durere; la rândul lor, „Spiritele focului" insuflă corpului astral stări emotive.

Totodată, în timpul celor trei mari cicluri, Saturn, Soare, Lună, mai are loc şi un alt eveniment. În ultimul ciclu mic pe Saturn, după cum am văzut, cu sprijinul „Spiritelor voinţei" (Tronuri) s-au pus bazele „Omului-spirit" (Atma). În penultimul ciclu mic solar, s-a alăturat „Spiritul vieţii" (Buddhi), cu asistenţa Heruvimilor, iar în timpul antepenultimului ciclu mic lunar, cu ajutorul Serafimilor, „Sinea spirituală" (Manas) se uneşte cu celelalte două. Prin urmare, în decursul celor trei mari cicluri s-au format două obârşii umane propriu-zise, un om inferior format din corp fizic, corp eteric şi corp astral şi un om superior alcătuit din „Omul-spirit" (Atma), „Spiritul vieţii" (Buddhi) şi „Sinea spirituală" (Manas). Cele două naturi ale omului, natura inferioară şi cea superioară, au mers, la început, pe drumuri diferite.

Evoluţia Pământului are ca scop ca cele două ramuri despărţite ale omului, având origini diferite, să se reunească.

Mai întâi, la sfârşitul celui de al şaptelea ciclu, întreaga existenţă lunară trece în starea de somn cosmic (Pralaya). Prin aceasta, totul se amestecă, prefăcându-se, ca să spunem aşa, într-o masă nediferenţiată. Soarele şi Luna, care fuseseră separate, după cum am văzut mai sus, se contopesc din nou, în ultimul ciclu lunar. Când totul reapare, apoi, din acea stare ca de somn, are loc, la început, neapărat în cursul primului ciclu mic, o repetare a stării de pe Saturn; în al doilea ciclu, o repetare a stării de pe Soare şi, în al treilea ciclu mic, o repetare a evoluţiei de pe Lună. În cursul acestui ultim (al treilea) ciclu, fiinţele care se află pe această nouă Lună, care se desparte din nou de Soare, reiau oarecum modul de existenţă pe care îl aveau pe vechea Lună. Omul inferior apare mai întâi ca o fiinţă intermediară, între omul de azi şi animal, plantele se situează între actualele naturi vegetale şi animale, iar mineralele nu au

decât pe jumătate caracterul inert, lipsit de viaţa de astăzi; în cealaltă jumătate ele mai sunt încă vegetale.

În a doua jumătate a acestui al treilea ciclu începe pregătirea unui alt eveniment. Mineralele se solidifică, iar vegetalele îşi pierd puţin câte puţin caracterul animal al sensibilităţii lor; iar din acea categorie unitară de om-animal se dezvoltă două clase. Una rămâne la nivelul de animalitate, cealaltă, în schimb, suportă o scindare în două a corpului astral. O parte rămâne cu un caracter inferior, fiind mai departe purtătoare a emoţiilor şi stărilor afecte arătate, iar altă parte, superioară, dobândeşte o anumită independenţă, fapt care o face capabilă să exercite un fel de dominaţie asupra componentelor inferioare ale omului, asupra corpului fizic, a corpului eteric şi a corpului astral inferior. Urmează intervenţia „Spiritelor personalităţii“ care preiau sub controlul lor partea superioară a corpului astral şi îi infuzează sentimentul de independenţă, dar, o dată cu acesta, şi egoismul. - Acum, numai în partea inferioară a corpului astral, se angajează acţiunea „Spiritelor focului“, în timp ce în corpul eteric sunt active „Spiritele amurgului“, iar în corpul fizic îşi începe acţiunea acea entitate-forţă pe care noi o putem considera ca fiind propriu-zis strămoşul omului. Aceeaşi entitate-forţa a construit, pe Saturn, „Omul-spirit“ (Atma) cu ajutorul Tronurilor, pe Soare, „Spiritul vieţii“ (Buddhi) cu asistenţa Heruvimilor iar pe Lună, „Sinea spirituală“ (Manas), împreună cu Serafimii. – Acum însă totul se schimbă. Tronurile, Heruvimii şi Serafimii se retrag, înălţându-se spre sfere superioare, iar omul spiritual va fi asistat de „Spiritele înţelepciunii“, ale mişcării şi ale formei. Aceste înalte entităţi sunt, de acum înainte, unite cu „Sinea spirituală“ cu „Spiritul vieţii“ şi cu„Omul-spirit“ (respectiv cu Manas-Buddhi-Atma). Sub îndrumarea acestor entităţi, în a doua jumătate a celui de al treilea ciclu terestru, fiinţa-forţă umană, pe care am amintit-o mai sus, elaborează corpul fizic. Aportul cel mai important îl au aici „Spiritele formei“. Ele au structurat corpul fizic uman în aşa măsură, încât acesta devine un fel de precursor al corpului uman de mai târziu, în al patrulea ciclu terestru (ciclul actual sau a patra rondă).

În corpul astral al fiinţelor-animale rămase în urmă, rămân active exclusiv „Spiritele focului“; în corpul eteric al vegetalelor acţionează „Spiritele amurgului“. „Spiritele formei“ participă la transformarea regnului mineral, solidificându-l şi atribuindu-i forme precise şi rigide.

Nu trebuie însă să facem greşeala de a ne închipui că raza de acţiune a spiritelor menţionate s-ar limita doar la acţiunile arătate mai sus. Nu am arătat de fiecare dată decât direcţiile principale ale acestor activităţi. Pe un plan secundar, toate aceste entităţi spirituale conlucrează pretutindeni. Astfel, de exemplu, „Spiritele formei“ au în acelaşi timp o anumită contribuţie la formarea corpului fizic al plantelor şi animalelor ş.a.m.d.

Când această fază de evoluţie este terminată, la sfârşitul celui de al treilea ciclu din evoluţia Pământului, toate entităţile – inclusiv Soarele şi Luna – se contopesc din nou şi intră într-o stare de somn, dar de o durată mai mică (Pralaya mică). Totul se transformă într-o masă nediferenţiată (un Haos), iar la terminarea acestei pauze, începe al patrulea ciclu terestru, în care ne aflăm şi în prezent.

Într-o primă fază, din masa aceea nediferenţiată (pe care am numit-o haos), încep să se separe, ca stări germinale, toate regnurile care se formaseră înainte, regnul mineral, regnul vegetal, cel animal, precum şi regnul uman. Mai întâi, apar, ca germeni diferenţiaţi de sine stătători, ceea ce putem considera ca fiind strămoşii omului actual, la al căror corp astral superior, în ciclul anterior, acţionaseră „Spiritele personalităţii“. Toate celelalte fiinţe, din regnul mineral, vegetal şi animal, nu au încă o existenţă proprie, independentă (căci în acel stadiu, totul este încă într-o stare de înaltă spiritualizare, pe care o putem numi „fără formă“ sau „starea Arupa“. La nivelul actual al evoluţiei numai cele mai elevate gânduri ale omului – de

exemplu, conceptele matematice sau idealurile morale – sunt ţesute din această substanţă, care atunci era comună tuturor fiinţelor aflate la acel stadiu). Tot ce se afla la un nivel inferior acestui strămoş al omului apare numai ca expresie a activităţii unor fiinţe superioare. Animalele de exemplu, apar doar ca stare de constienţă proprie „Spiritelor focului“, iar plantele ca stare de conştienţă a „Spiritelor amurgului“. În ceea ce priveşte regnul mineral, avea o dublă existenţă reflectată în gânduri. Mai întâi, mineralele existau ca germeni de gândire la strămoşul uman menţionat mai sus, apoi ca gânduri în conştienţa „Spiritelor formei“. Însuşi „omul superior“ („Omul-spirit“, „Spiritul vieţii“ şi „Sinea spirituală“) exista în conştienţa „Spiritelor formei“.

În mod treptat totul intră acum într-un proces general de densificare. Această densificare este însă, în etapa următoare, doar de o consistenţă care nu depăşea gradul de densificare a gândurilor. Fiinţele animale care se formaseră în cursul ciclului precedent pot să se manifeste acum şi ele. Ele se desprind din conştienţa „Spiritelor focului“ şi devin fiinţe de gânduri independente. Această nouă etapă se numeşte „cu formă“ sau Rupa*. În acelaşi timp, omul evoluează într-atât, încât corpul său independent format din gânduri lipsite de formă este îmbrăcat acum de „Spiritele formei“ cu un corp alcătuit dintr-o susbtanţă de gânduri mai grosolană, având formă. Animalele sunt alcătuite în acest stadiu, ca fiinţe independente, numai din această substantă.

* În sanscrită, *arupa* înseamnă o stare „fără formă“, iar *rupa*, o stare „cu formă“ (NT).

Urmează o nouă fază de densificare. Stadiul la care se ajunge acum se poate asemui cu reprezentările ţesute din conştienţa de imagini de vis. Este stadiul pe care îl numim „astral“. – Strămoşul omului îşi continuă mersul înainte. Fiinţa sa primeşte un nou corp, alcătuit din substanţa caracterizată mai sus, care se alătură celorlalte două componente ale sale. În felul acesta, el dispune de un nucleu interior fără formă, un corp de gânduri şi un corp astral. Animalele obţin un corp astral asemănător, iar plantele se desprind din conştienţa „Spiritelor amurgului“ şi devin entităţi astrale de sine stătătoare.

Pasul următor al evoluţiei constă în aceea că procesul de densificare atinge stadiul pe care îl numim fizic. Mai întâi avem a face cu o stare fizică extrem de subtilă, cu eterul cel mai fin. Strămoşul omului primeşte de la „Spiritele formei“ un corp eteric foarte fin, care vine să se alăture componentelor sale anterioare. El este alcătuit acum dintr-un nucleu de gânduri fără formă, dintr-un corp de gânduri structurat, dintr-un corp astral şi un corp eteric. Animalele au un corp de gânduri structurat, un corp astral şi un corp eteric; plantele au un corp astral şi un corp eteric; mineralele apar pentru prima dată ca structuri eterice de sine stătătoare. Pe această treaptă a evoluţiei terestre, avem a face cu patru regnuri: regnul mineral, regnul vegetal, regnul animal şi regnul uman. În cursul evoluţiei trecute, s-au format alte trei regnuri. În perioada când animalele în stadiul de gânduri (starea rupa) s-au desprins de „Spiritele focului“, la rândul lor „Spiritele personalităţii“ au eliberat din structura lor anumite entităţi. Acestea erau formate dintr-o substanţă nedeterminată de gânduri, care se conturează ca un fel de nor, apoi se destramă, apare şi dispare. Nu se poate vorbi despre ele ca despre entităţi de sine stătătoare, ci mai mult ca despre o masă globală nedeterminată. Ele reprezintă ceea ce numim *primul regn elementar*. În stadiul astral, ceva asemănător se desprinde din „Spiritele focului“. Sunt un fel de imagini sau plăsmuiri fantomatice asemănătoare cu reprezentările produse de conştienţa de vis. Ele formează *al doilea regn elementar*. În sfârşit, la începutul stării fizice, anumite entităţi cu caracter de imagini nedeterminate se desprind din „Spiritele amurgului“. Nici aceste apariţii nu sunt independente, dar au posibilitatea să exteriorizeze forţe asemănătoare cu pasiunile şi emoţiile fiinţelor umane sau animale. Aceste stări afective în continuă mişcare şi fără o existenţă independentă formează *al treilea regn elementar*. Creaturile care fac parte din al treilea regn elementar pot fi precepute de persoanele înzestrate

cu o conştienţă de imagini de vis sau cu o conştienţă de imagini conştienţă sub aspectul de flux de lumină, fulgi coloraţi, miresme, gusturi, fel de fel de sunete şi zgomote. Toate asemenea percepţii au un caracter fantomatic*.

* Creaturile care constituie cele trei regnuri elementare sunt cunoscute şi ca „fiinţe elementare" (NT).

Pentru a ne face o imagine corectă a Pământului, în momentul când ieşind din starea sa anterioară astrală, se densifică şi apare sub forma unui corp de natură fin eterică, trebuie să ni-l închipuim ca un conglomerat format dintr-o masă minerală eterică, laolaltă cu fiinţe umane, animale şi vegetale sub formă eterică. Într-o oarecare măsură, creaturile celor trei regnuri elementare sunt prezente peste tot, în tot locul, pătrunzând nu numai în spaţiile intermediare, umplându-le, ci chiar şi în celelalte fiinţe.

Acest corp terestru este populat de entităţile spirituale superioare, care participă în cele mai felurite moduri la viaţa tuturor regnurilor menţionate. Ele formează, putem spune, o comunitate spirituală, un fel de stat spiritual, iar reşedinţa, ca şi atelierul lor, este corpul Pământului, pe care îl poartă aşa cum melcul îşi poartă căsuţa. Pentru acel stadiu, trebuie să luăm în considerare faptul că Soarele şi Luna - care în prezent sunt despărţite de Pământ - făceau atunci corp comun cu acesta. Ambele aceste corpuri cereşti s-au despărţit de Pământ abia mai târziu.

„Omul superior" (Omul spirit-Spiritul vieţii-Sinea spirituală, respectiv Atma-Buddhi-Manas) nu are încă, în acel moment, independenţă. El este încă un membru al statului spiritual, fiind legat, la început, de „Spiritele formei", aşa cum mâna este legată de organismul omenesc, ca membru lipsit de independenţă.

Aşa se prezintă drumul de formare pe care îl urmează Pământul până la atingerea stadiului fizic. În continuare, urmează să arătăm cum, în interiorul acestui stadiu, evoluţia merge înainte. Se va vedea că descrierea acestui drum al dezvoltării se va lega de ceea ce am expus deja în capitolele precedente din *Cronica Akasha*, privind evoluţia Pământului.

Stările de evoluţie parcurse, pe care le-am caracterizat ca fiind starea „fără formă", „cu formă", „astrală" şi, „fizică", stări care se diferenţiază în cadrul unui ciclu mic (rondă), poartă în manualele teosofice denumirea de „globuri". În acest sens, se poate vorbi de un glob „arupa", de un glob, „rupa" de un glob „astral" şi de unul „fizic". Sunt păreri care consideră aceste denumiri ca fiind inadecvate, necorespunzătoare. Nu este însă cazul să angajăm acum o discuţie asupra acestei teme, căci singurul lucru care are importanţă sunt faptele ca atare, nu denumirile lor. În loc de a ne ocupa de denumiri, este mai bine să descriem lucrurile cât mai clar cu putinţă. În orice caz, terminologia va fi *întotdeauna* mai mult sau mai puţin nepotrivită. Căci, fiind vorba să aplicăm faptelor petrecute în lumea spirituală denumiri luate din lumea noastră sensibilă, nu vom face niciodată decât să vorbim prin parabole*.

* În lucrările ulterioare, Rudolf Steiner va folosi termenul de „stare de viaţă" sau „regn de viaţă" pentru „rondă" şi „stare de formă" pentru „glob". A se vedea şi ciclul de conferinţe ***Apocalispa lui loan*** (Nürnberg,1909), (GA 104), apărut în traducere la editura Univers Enciclopedic, 1996 (NT).

Relatarea pe care am făcut-o asupra evoluţiei cosmice a omenirii a ajuns până la momentul care reprezintă începutul procesului de solidificare fizică a Pământului. Să încercăm să evocăm în minte stadiul de evoluţie a omenirii la această etapă. Ceea ce mai târziu vor apărea ca Soare, Lună şi Pământ formau, în acel moment, un singur corp cosmic. El era compus dintr-o substanţă eterică şi numai în sânui acesteia îşi aveau existenţa fiinţele care ulterior vor exista ca oameni, animale, vegetale şi minerale. Pentru ca un nou progres să fie posibil, acest

corp comun trebuie să se scindeze mai întâi în două părţi, din care una va deveni mai târziu Soarele, iar cealaltă va conţine încă, laolaltă, ceea ce mai târziu, printr-o nouă separare, va deveni Pământul şi Luna. Încă şi mai târziu va avea loc această a doua scindare: Luna se va desprinde, iar Pâmântul va rămâne ca reşedintă pentru om şi pentru celelalte creaturi aflate împreună cu el.

Cine este familiarizat cu literatura teosofică trebuie să fie lămurit asupra acestor lucruri şi să ştie că prima scindare a corpului cosmic în două are loc într-o perioadă pe care această literatură o situează în timpul aşa-zisei a doua rase-rădăcină (sau rasă principală) a omenirii. Strămoşii omului din această rasă sunt descrişi ca structuri având un corp format din eter fin. Dar nu trebuie să ne închipuim că asemenea fiinţe ar fi putut evolua pe actualul Pământ, chiar şi după ce acesta s-a desprins de Soare şi, mai târziu, s-a separat de Lună. După aceste separări planetare, asemenea corpuri eterice nu au mai fost posibile. – Dacă urmărim evoluţia omenirii în acest ciclu la care a ajuns expunerea noastră, ciclu care continuă şi în prezent, vom putea distinge în cadrul lui o serie de perioade principale, dintre care cea prezentă, în care ne aflăm, este a cincea. – Relatările precedente preluate din *Cronica Akasha* au vorbit despre aceste perioade. Deocamdată să amintim încă o dată ceea ce este necesar pentru o aprofundare a celor expuse. – Prima stare principală ne prezintă pe strămoşul omului ca pe o entitate alcătuită din eter foarte fin. Literatura curentă teosofică săvârseste o anumită eroare considerând această entitate ca alcătuind prima rasă principală. În linii generale, această stare se menţine şi în a doua perioadă, în care aceeaşi literatură plasează a doua rasă principală*. Până la această etapă a evoluţiei, reamintim că Soarele, Luna şi Pământul formau un singur corp ceresc. Apoi, Soarele se desprinde ca un corp de sine stătător şi, prin aceasta, lipseşte Pământul, care este încă unit cu Luna, de toate forţele prin care strămoşii omului ar fi putut să se menţină într-o stare eterică, deoarece îndată după desprinderea Soarelui începe un proces intens de densificare a formelor umane, ca şi a acelora ale celorlalte făpturi care convieţuiau cu omul. Toate aceste fiinţe sunt silite să se adapteze, într-o oarecare măsură, condiţiilor de la noul lor loc de viaţă.

* Această primă „rasă“ corespunde perioadei „polare“, iar a doua corespunde perioadei „hiperboreene“ (NT).

Nu numai forţele materiale părăsesc acest domeniu de viaţă, dar şi entităţile spirituale despre care am spus că formau, în corpul cosmic unic pe care l-am evocat, acea comunitate spirituală îl părăsesc. Existenţa lor rămâne, de acum înainte, legată de Soare, într-un mod mai intim decât era mai înainte, în corpul cosmic pe care Soarele l-a părăsit. Dacă aceste entităţi ar fi rămas ataşate de forţele care mai târziu s-au dezvoltat pe Pământ şi pe Lună, evoluţia lor proprie ar fi avut de suferit, căci nu ar mai fi putut evolua până la treptele corespunzătoare lor. Pentru continuarea evoluţiei lor, ele aveau nevoie de o nouă reşedinţă, şi ea le-a fost oferită de Soare, după ce acesta s-a purificat – ca să spunem aşa – de forţele terestre şi lunare. La nivelul la care aceste forţe se află acum, ele nu mai pot să acţioneze decât din exterior, adică din Soare, asupra fortelor terestre si lunare.

Vedem, deci, care este semnificaţia separării menţionate. Anumite entităţi, superioare omului, şi-au realizat evoluţia, până în acel moment, pe corpul cosmic unic, aşa cum am văzut; acum aceste entităţi pretind şi preiau pentru sine o parte din corpul comun şi cedează omului şi celorlalte creaturi restul.

Consecinţa separării de Soare a fost o revoluţie radicală în evoluţia omului şi a celorlalte creaturi. Într-o anumită privintă, aceasta a fost o decădere, pentru că a însemnat o trecere de la o treaptă de evoluţie superioară la una inferioară. Dar a fost necesară, deoarece trebuia să se piardă contactul nemijlocit cu entităţile superioare. Evoluţia omului şi a celorlalte făpturi ar fi intrat într-o fundătură, dacă nu ar fi survenit alte evenimente cosmice datorită cărora au fost

posibile progresul şi dirijarea evoluţiei pe alte căi. – Forţele care, la vremea aceea, se aflau în sânul Pământului, dar care apoi s-au desprins o dată cu Luna şi au rămas unite cu ea, ar fi făcut imposibil orice progres, dacă ar mai fi rămas legate de Pământ. Prezenţa acestor forţe ar fi împiedicat pentru totdeauna ca lumea să arate aşa cum este astăzi şi ar fi condus la apariţia unor fiinţe în care sentimentele de ură, de mânie, emoţiile etc. dezvoltate - după cum am văzut - în timpul celui de al treilea mare ciclu, adică în timpul existenţei lunare, ar fi atins un grad excesiv de animalitate feroce. – De altfel, un anumit timp, aceasta s-a şi întâmplat. Consecinţa directă a separării SoareIui a fost formarea unei a treia stări principale de evoluţie la strămoşul omului, stare care în literatura teosofică este caracterizată ca fiind a treia rasă principală, rasa lemuriană. Din nou trebuie să spunem că termenul de „rasă“ pentru acel stadiu al evoluţiei nu este prea fericit ales. Într-adevăr, ceea ce înţelegem astăzi prin „rasă“ nu s-ar putea compara cu acei strămoşi ai noştri de atunci, decât într-un sens foarte impropriu. Trebuie să fie foarte clar că formele create în cursul evoluţiei în trecutul îndepărtat, ca şi cele pe care le va dezvolta în viitor, se deosebesc în mod atât de profund de forma corpurilor pe care le cunoaştem şi le avem astăzi, încât denumirile, pe care le utilizăm în prezent, nu pot servi decât ca nişte expediente, care de altfel, pentru epoci atât de îndepărtate îşi pierd propriu-zis orice semnificaţie, orice sens. – De fapt, nu se poate vorbi de „rasă“ decât în perioada când evoluţia a ajuns la a doua treime a celei de a treia stări principale (a perioadei lemuriene). Atunci abia se formează pentru prima dată ceea ce numim acum „rase“. Acest caracter de rasă se menţine apoi, în continuare, în timpul evoluţiei atlanteene, adică în cea de a patra stare principală, şi chiar mai departe, până în vremurile noastre, adică în a cincea stare principală. Dar către sfârşitul acestei a cincea perioade, a noastră, noţiunea de „rasă“ îşi va pierde, din nou, orice semnificaţie. În viitor, omenirea va fi divizată în grupuri care, în nici un caz, nu vor mai fi considerate drept „rase“. În această privinţă, literatura curentă teosofică a creat multe confuzii. În special, aceasta se datorează cărţii lui Sinnett *Budismul esotric* [15], carte care are, pe de altă parte, meritul de a fi prima lucrare ce a popularizat, în timpul nostru, concepţia teosofică despre lume. În această lucrare, evoluţia cosmică este prezentată ca şi cum, în decursul ciclurilor cosmice, „rasele“ se succedau neschimbate. Ceea ce nu a fost niciodată cazul. Chiar şi grupul, care merită să fie considerat „rasă“, se *naşte* şi apoi *dispare*. De aceea, expresia „rasă“ ar trebui aplicată pentru a caracteriza numai un anumit segment din evoluţia omenirii. Înainte sau după acest „segment“, există forme de evoluţie care sunt cu totul altceva decât „rasă“. – Ne-am luat riscul să facem o asemenea observaţie absolut îndreptăţită, de altfel, numai pentru că dorim să facem o descifrare corectă a *Cronicii Akasha*. Cel care face această descifrare se simte în perfectă concordanţă cu adevărata cercetare spirituală ocultă. Altminteri, niciodată nu ar fi avut intenţia să aducă asemenea obiecţii împotriva unor cărţi meritorii din literatura teosofică. Autorul îşi mai îngăduie să facă şi alte observaţii – chiar dacă numai în mod superficial –, şi anume că inspiraţiile marelui maestru mentionat în Budismul esoteric nu sunt în contradicţie cu tot ce am expus noi aici, ci doar că neînţelegerea provine din faptul că autorul acelei lucrări a transpus *în felul său*, prin limbajul nostru uman actual, înţelepciunea atât de greu de exprimat a acelor inspiraţii.

A treia stare din evoluţia omenirii (lemuriană) reprezintă tocmai momentul când au apărut „rasele“. Acest eveniment a fost provocat de desprinderea Lunii de Pământ. Această desprindere a Lunii a fost urmată imediat de apariţia celor două sexe. Acest stadiu din evoluţia omenirii este menţionat frecvent în relatările extrase din *Cronica Akasha*. Când Pământul, încă unit cu Luna, s-a desprins de Soare, oamenii nu erau separaţi pe sexe, masculin si feminin. Înainte de acest eveniment, fiecare fiinţă umană reunea în corpul său, într-un mod încă foarte subtil, ambele sexe. – Trebuie să precizăm că acest strămoş bisexuat al omului se afla, în comparaţie cu omul actual, pe o treaptă de evoluţie inferioară. Instinctele inferioare acţionau cu o intensitate extraordinară şi nu putea fi vorba nici de cea mai mică urmă de progres spiritual. Tendinţa spre o evoluţie spirituală, concomitentă cu o ponderare a instinctelor inferioare, este legată şi apare în momentul când Luna şi Pământul s-au despărţit

şi Pământul a intrat în zona de influenţă a altor corpuri cosmice. Această acţiune comună a Pământului cu alte corpuri cereşti, întâlnirea sa cu planete străine, are o importanţă extraordinară şi se situează într-un timp pe care literatura teosofacă îl numeşte perioada lemuriană. Despre aceasta, se va relata în alt capitol din *Cronica Akasha*.

Este nevoie să evocăm acum, încă o dată, acelaşi mers al evoluţiei, dar dintr-o altă perspectivă. Există un motiv bine întemeiat pentru acest demers, căci nu am putea, într-adevăr, niciodată să pătrundem suficient adevărurile referitoare la lumile superioare atacând aspecte din cele mai diferite. Trebuie să fim bine lămuriţi asupra faptului că fiecare latură pe care o abordăm nu duce, în final, decât la ceva foarte sumar, abia schiţat şi, numai în mod treptat, încetul cu încetul, când aceeaşi problemă o vom cerceta din cele mai diferite laturi, impresiile culese se vor completa şi vor forma o imagine întreagă, din ce în ce mai vie. Numai asemenea imagini pot ajuta pe omul care doreşte să pătrundă în lumile superioare, şi nu nişte concepte schematice şi rigide. Cu cât imaginile sunt mai vii, mai colorate, cu atât putem spera mai mult să ne apropiem de realităţile superioare. – Este foarte clar că tocmai imaginile din lumile superioare sunt cele care provoacă, în prezent, la mulţi contemporani, o oarecare neîncredere. Lumea acceptă, cu multă uşurinţă, fel de fel de concepte prezentate schematic, fel de fel de clasificări – cu cât mai multe denumiri – despre Devachan, despre evoluţia planetelor şi aşa mai departe, dar devine dintr-o dată pur şi simplu cârcotaşă când cineva îşi permite să descrie lumile suprasensibile ca un călător care descrie peisaje din America de Sud. Şi totuşi, trebuie să o spunem că numai prin asemenea imagini pline de viaţă se poate înţelege ceva util, şi nu prin diverse denumiri şi scheme lipsite de viaţă.

OMUL TERESTRU ŞI ALCĂTUIREA SA CVADRUPLĂ

Această expunere are ca punct final omul. Aşa cum trăieşte în prezent pe Pământ, el este alcătuit dintr-un corp fizic, un corp eteric, unul astral şi „eul“. Această natură cvadruplă a omului poartă în sine germenii unei evoluţii ulterioare superioare. „Eul“ acţionează prin forţa sa proprie asupra corpurilor „inferioare“, transformându-le şi imprimându-le elementele superioare ale naturii umane. Înnobilarea şi purificarea corpului astral prin acţiunea „eului“ provoacă naşterea „Sinei spirituale“ (Manas); transformarea corpului eteric sau vital creează „Spiritul vieţii“ (Buddhi), iar prefacerea corpului fizic este propriu-zis „Omul-spirit“ (Atma). Transformarea corpului astral este în plină desfăşurare în actuala perioadă de evoluţie a Pământului; transformarea conştientă a corpului eteric şi a corpului fizic aparţine viitorului; ea a început acum numai la cei iniţiaţi, la cei care aprofundează ştiinţa ocultă şi la discipolii lor. – Această triplă transformare a omului este conştientă, dar ei i-a premers o alta, mai mult sau mai puţin inconştientă, şi anume în evoluţia terestră de până actun. În această prelucrare inconştientă de transformare a corpului astral, a corpului eteric şi a corpului fizic trebuie să găsim crearea sufletului senzaţiei, a sufletului raţiunii şi a sufletului conştienţei*.

* O expunere mai temeinică asupra acestei chestiuni se găseşte în lucrarea mea ***Educaţia copilului din punctul de vedere al ştiinţei spirituale***, precum şi în lucrarea ***Teosofia. Introducere în cunoaşterea suprasensibilă a lumii şi menirea omului*** (Nota ediţiei germane).

Este cazul să lămurim care dintre cele trei corpuri ale omului (fizic, eteric, astral) este, în felul său, cel mai desăvârşit. Am fi foarte uşor înclinaţi să considerăm corpul fizic ca fiind inferior şi să-l privim, în consecinţă, ca fiind cel mai imperfect. Ar însemna, în cazul acesta, să ne facem vinovaţi de o eroare. Este foarte adevărat că în viitor corpul astral şi cel eteric vor atinge o înaltă perfecţiune, dar în prezent corpul fizic, în felul său, este cel mai perfecţionat dintre toate trei. Numai faptul că omul are acest corp fizic în comun cu regnul natural terestru cel mai de jos, cu regnul mineral, ar putea să explice eroarea amintită. Omul are în comun

corpul eteric cu regnul vegetal, iar corpul astral cu regnul animal, considerate a fi superioare celui mineral. – Este adevărat că în ceea ce priveşte corpul fizic uman acesta este alcătuit din aceleaşi substanţe şi forţe care se găsesc şi în vastul regn mineral, dar modul cum aceste substante şi forţe acţionează în corpul uman este expresia însăşi a înţelepciunii şi perfecţiunii care au stat la baza acestui edificiu. Ne putem convinge de faptul că este aşa numai dacă ne vom strădui să studiem acest edificiu nu numai cu sobrietatea inteligenţei, ci şi cu căldura noastră sufletească. Să luăm orice componentă a corpului fizic şi să o cercetăm; să luăm, de exemplu, partea superioară a femurului. Acest os nu este o simplă aglomerare masivă de substanţă dură, ci o construcţie de mici bastonaşe (trabecule osoase) – ca să spunem aşa – dispuse, cu o deosebită artă, în diverse direcţii. Nici o tehnică inginerească actuală nu ar putea să construiască un pod sau ceva asemănător cu o asemenea înţelepciune. Osul femural depăşeşte chiar şi astăzi tot ce poate fi mai desăvârşit făcut de mintea omului. Pentru ca să se poată obţine, cu cea mai mică masă de substante, prin orientarea acelor bastonaşe, forţa necesară de tracţiune şi susţinere a părţii superioare a corpului, s-a construit osul în mod atât de înţelept. Cu cantitatea cea mai mică de substanţă materială, se obţine cel mai mare efect posibil. Nu putem decât să cădem în admiraţie faţă de o asemenea „capodoperă“ a arhitecturii naturale. Şi, de asemenea, nu putem avea o mai mică admiraţie în faţa minunatei alcătuiri a creierului uman, sau a inimii, de fapt în faţa structurii de ansamblu a corpului fizic uman. Să comparăm acum cu acesta gradul de perfecţiune pe care l-a atins corpul astral în actuala etapă a evoluţiei umane. El este purtător al sentimentelor de plăcere şi de neplăcere, al pasiunilor, al impulsurilor, al poftelor nestăpânite etc. Şi câte atacuri nu îndreaptă acest corp împotriva înţeleptei organizări a corpului fizic! O mare parte din alimentele îmbietoare pe care omul le consumă sunt pur şi simplu otrăvuri pentru inimă. Ce rezultă de aici? Că activtatea care a dus la formarea fizică a inimii acţionează mai înţelept decât corpul astral, care acţionează chiar împotriva acestei înţelepciuni. Nu încape nici o îndoială că în viitor corpul astral se va ridica pe o treaptă superioară de înţelepciune, dar în prezent nu este, în felul său, atât de desăvârşit precum este corpul fizic, în ceea ce îi este propriu. La fel stau lucrurile şi în ceea ce priveşte corpul eteric; ceva mai mult, chiar şi „eul“, această fiinţă care clipă de clipă încearcă să ajungă la înţelepciune, trecând prin rătăciri şi iluzii.

Comparând, aşadar, gradele de perfecţiune pe care le-a atins fiecare din elementele care compun fiinţa umană, vom constata fără greutate că, în felul său, corpul fizic este, în prezent, cel mai evoluat, că pe o treaptă mai jos de dezvoltare se află corpul eteric, că pe o treaptă şi mai jos se află corpul astral şi că partea cea mai imperfectă din om este, în prezent, în felul său, „eul“. Această situaţie provine din faptul că, în cadrul evoluţiei planetare a Pământului, cel mai mult s-a lucrat la corpul fizic al omului. Ceea ce poartă astăzi omul ca fiind corpul său fizic, a trecut prin toate etapele de evoluţie de până acum, de la Saturn, apoi Soare, Lună şi Pământ (până la nivelul atins de acesta în prezent). Toate forţele acestor corpuri planetare au prelucrat rând pe rând, unele după altele acest corp, astfel că el a putut, încetul cu încetul, să dobândească actualul grad de perfecţiune. El este, deci, cel mai vechi element al fiinţei umane. – Corpul eteric, aşa cum se manifestă astăzi în om, nu exista în timpul evoluţiei planetare a lui Saturn.. El a apărut abia în timpul evoluţiei planetare a Soarelui. Asupra lui nu au acţionat toate forţele din cele patru corpuri planetare, aşa cum a fost cazul pentru corpul fizic, ci numai trei, şi anume ale Soarelui, ale Lunii şi ale Pământului. El nu va putea, decât într-o perioadă viitoare a evoluţiei, să ajungă, în felul său, la perfecţiunea pe care o are acum corpul fizic. Corpul astral, la rândul său, s-a alăturat corpului fizic şi celui eteric în timpul evoluţiei lunare, iar „eul“ abia acum, în timpul evoluţiei terestre.

În legătură cu evoluţia corpului fizic uman, trebuie să ne reprezentăm următorul tablou: pe Saturn, acest corp a realizat prima treaptă a evoluţiei sale, continuată pe Soare în aşa fel, încât poate deveni purtător al corpului eteric. Dar încă pe Saturn, corpul fizic progresase şi devenise un mecanism extrem de complicat, fără însă a avea viaţă în el. Complexitatea acestui

mecanism a dus, până la urmă, la o stare de decădere, căci această complexitate atinsese un asemenea nivel de dezvoltare, încât doar forţele minerale, care îl dirijau şi acţionau în el, nu au mai putut să-l mentină integru. Dezmembrarea şi distrugerea corpului fizic uman a provocat chiar decadenţa lui Saturn. – Dintre regnurile naturale actuale, mineral, vegetal, animal şi uman, pe Saturn se afla numai ultimul, regnul uman. Ceea ce în prezent numim regn animal, vegetal şi mineral nu exista pe Saturn. Pe această planetă, dintre cele patru regnuri naturale exista numai omul, cu corpul său fizic, care era, de fapt, un fel de mineral complicat. Celelalte regnuri s-au format ca urmare a faptului că, în decursul evoluţiei următoarelor planete care s-au succedat, nu toate fiinţele au reuşit să urce la gradul de evoluţie necesar planetei pe care evoluau. Aceasta face că numai o parte din corpurile umane formate pe Saturn au atins o maturitate deplină conformă cu scopul etapei Saturn. Corpurile care atinseseră acest scop au fost trezite, în perioada următoare, solară, oarecum la o nouă existenţă, dar în forma lor veche, iar această formă a fost pătrunsă de corpul eteric. În felul acesta, ele au putut evolua către o treaptă superioară de perfecţiune. Au devenit un fel de oameni-plante. Partea cealaltă, care nu fusese capabilă să atingă, pe Saturn, nivelul normal al evoluţiei, a fost obligată, pe Soare, să repare această „neglijenţă“, dar în condiţii mai puţin favorabile decât cele pe care le avusese pe Saturn. Acest grup a rămas, deci, în urma celor care reuşiseră, pe Saturn, să atingă ţelul fixat. În felul acesta, pe Soare, se formează un al doilea regn natural, pe lângă regnul uman.

Ar fi o greşeală să credem că în corpul uman format pe Saturn s-ar fi aflat toate organele pe care le avem în prezent. Lucrurile nu stau nicidecum aşa. În acea epocă extrem de îndepărtată, îşi află originea mai ales organele senzoriale ale corpului uman. Ele au apărut atunci ca germeni ai ochiului, ai urechii etc., dar în structură minerală, aşa cum astăzi, pe Pământ, se formează „cristale lipsite de viaţă“; originea acestor organe este, deci, deosebit de veche, iar forma lor actuală o datorează faptului că în fiecare epocă planetară care s-a succedat după Saturn au suferit transformări care le-au adus perfecţiunea de acum. Pe Saturn, ele nu erau decât simple „aparate“ fizice; pe Soare, au fost transformate prin acţiunea de pătrundere a corpului eteric sau vital. Au fost astfel integrate într-un proces biologic şi au devenit aparate fizice vii. Li s-au alăturat apoi celelalte elemente ale corpului fizic uman, care nu se puteau dezvolta decât sub acţiunea directă a unui corp eteric, şi anume organele de creştere, de nutriţie şi de reproducere. Bineînţeles, primii germeni ai acestor noi organe, aşa cum s-au format pe Soare, nu aveau nici o asemănare cu formele perfecţionate pe care le au în prezent. – Organele cele mai avansate pe care corpul uman le-a încorporat atunci sub acţiunea comună a corpului fizic şi a celui eteric au fost acelea care, între timp, s-au transformat în *glande*.

Putem spune că pe Soare corpul fizic uman era un sistem glandular căruia i s-au imprimat organele de simţ care se aflau pe o treaptă de evoluţie corpesunzătoare. – Procesul evolutiv se continuă pe Lună. Corpului fizic şi celui eteric li se alătură corpul astral. În felul acesta, în corpul alcătuit din glande şi organe senzoriale se imprimă primii germeni ai unui sistem nervos. Se observă cum la fiecare stadiu succesiv al evoluţiei planetare corpul fizic uman devine tot mai complex. Pe Lună, el se compune din nervi, glande şi organe senzoriale. Simţurile au suferit un dublu proces de transformare şi perfeciionare, în timp ce sistemul nervos se află încă la prima sa fază. Privit în ansamblu, omul, pe Lună, este alcătuit din trei elemente: corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral. Corpul fizic are în natura sa o triplă structură, care reflectă în sine lucrarea executată asupra sa de forţele saturniene, solare şi lunare. Corpul eteric are, la rândul său, numai o dublă configuraţie; el poartă în sine doar influenţa acţiunii Soarelui şi a Lunii. Corpul astral nu are decât o singură influenţă, aceea exercitată de forţele lunare. – Prin îmbogăţirea sa cu un corp astral, pe Lună, omul a devenit capabil pentru o viaţă interioară de sentimente. El este în măsură să-şi formeze, în corpul astral, imagini din cele ce se petrec în jurul său. Aceste imagini pot fi, într-o anumită măsură, comparate cu imaginile de vis pe care le are omul în prezent, cu deosebire că acelea erau mai

vii şi mai colorate; şi, ceea ce este cel mai important, ele se raportau la evenimente reale ce aveau loc în lumea înconjurătoare, în timp ce imaginile actuale pe care le avem în vis sunt doar ecouri din viaţa de toate zilele sau, cel mult, oglindiri *confuze* ale unor fenomene interioare sau exterioare. Imaginile eare se formau în conştienţa omului pe Lună corespundeau perfect cu realităţile lumii exterioare pe care le oglindeau, dar într-un mod aparte. Să luăm un exemplu: un om, pe Lună, compus din corp fizic, corp eteric şi corp astral, aşa cum le-am descris, întâlneşte în calea sa o altă fiinţă lunară. El nu o percepe ca pe ceva aflat în spaţiu. Acest lucru nu va fi posibil decât mai târziu, când se va ridica la nivelul unei stări de conştienţă proprie stadiului Pământ. Dar apărea în corpul său astral o imagine care, prin forma şi culorile sale, exprima foarte exact dacă cealaltă finţă, din faţa sa, îi poartă simpatie sau antipatie, dacă îi este binevoitoare sau reprezintă o primejdie pentru el. Aşadar, omul lunar putea foarte bine să se călăuzească în viaţă după aceste imagini care apăreau în conştienţa sa de imagini. Ele constituiau un mijloc perfect de orientare. Instrumentul fizic de care avea nevoie corpul astral pentru a intra în relaţie cu regnurile naturale inferioare era sistemul nervos încorporat corpului fizic.

Pentru ca această evoluţie a omului în timpul stadiului lunar, aşa cum am înfăţişat-o, să poată avea loc, a fost necesară influenta produsă de un mare eveniment cosmic. Faptul că omul dispunea de un corp astral şi de un sistem nervos corespunzător format în corpul fizic a fost posibil numai pentru că Soarele care era un corp unic s-a scindat în două, în Soare şi Lună*. Soarele urcă pe o treaptă superioară şi devine stea fixă, Luna rămâne planetă - aşa cum fusese şi Soarele înainte - şi începe să se rotească în jurul Soarelui, din care se desprinsese. Acest eveniment provoacă o transformare cu consecinţe din cele mai importante pentru tot ceea ce trăia pe Soare şi pe Lună. Vom urmări acest proces de transformare, deocamdată, numai în ceea ce priveşte viaţa pe Lună. Omul, alcătuit din corp fizic şi eteric, rămâne legat de Lună, după ce aceasta se desprinde de Soare. Prin aceasta, el intră în condiţii de existenţă cu totul noi, căci Luna a preluat cu sine din Soare numai o parte din forţele de care acesta dispunea şi numai această parte acţiona acum asupra fiinţelor umane, partea rămasă pe propria sa planetă; partea cealaltă a forţelor fusese reţinută de Soare şi era dirijată, de acum înainte, din afară către Lună şi, implicit, către om, ca locuitor pe Lună. Dacă ar fi rămas situaţia anterioară, totalitatea forţelor solare ar fi continuat să se reverse asupra omului din propriul său habitat, iar viaţa interioară a acestuia, care se manifesta prin imaginile ce apăreau în corpul astral, nu ar fi putut lua naştere. Forţele solare rămân şi acum active, aşa cum fuseseră şi înainte, în corpul fizic şi în cel eteric, dar acum acţiunea lor era venită din afară. Dar o parte a acestor două corpuri este eliberată de influenţa solară şi i se permite să primească şi influenţele noului corp cosmic care se formase prin desprinderea de Soare, adică influenţele Lunii. În consecinţă, omul era suspus pe Lună unei duble influenţe, aceea a Soarelui şi aceea a Lunii. Influenţa lunară a determinat formarea acelor organe ale corpului fizic şi ale corpului eteric prin care se recepţionau impresiile din corpul astral. Pe de altă parte, corpul astral nu putea crea imagini decât sub influenţa forţelor solare venite din exterior şi nu de pe propria planetă. Influenţa forţelor lunare a transformat germenii senzoriali şi organele glandulare în aşa măsură, încât li s-a putut alătura şi un sistem nervos; totodată, datorită influenţelor solare, s-a reuşit ca imaginile corpului astral, cărora sistemul nervos le servea drept instrument, să corespundă proceselor desfăşurate în mediul lunar, aşa cum s-a arătat mai sus.

* Pentru a preîntâmpina o eventuală neînţelegere, trebuie arătat că acest „corp unitar“ este vechiul Soare care după cum ştim, la terminarea ciclului său evolutiv intră în starea de repaus cosmic (Pralaya). La sfârşitul acestuia, din tenebre apare vechiul Soare, dar încărcat acum şi cu forţe noi, cu fortele lunare. El este încă un glob unitar, dar compus din două elemente. Acest corp se scindează în două, în Soare, care acum, din vechea planetă, devine stea fixă, şi din Lună, care reprezintă evoluţia în continuare, ca al treilea ciclu, a Pământului (NT).

Dar, în aceste condiţii, evoluţia nu putea continua decât până la un anumit punct. Dacă s-ar fi depăşit acest punct, omul lunar s-ar fi înţepenit în viaţa sa interioară de imagini; prin aceasta, el ar fi trebuit să piardă orice legătură cu Soarele. Când lucrurile au ajuns aici, Soarele a preluat din nou corpul Lunii şi o anumită perioadă au format, ca la început, *un singur corp* cosmic. Această reunificare durează până când omul atinge nivelul necesar evitării unei noi perioade de dezvoltare a durificării la care ar fi ajuns pe Lună. Când acest nivel a fost realizat, are loc o nouă despărţire, dar de data aceasta Luna antrenează cu sine şi unele forţe solare, pe care înainte nu le preluase. Acest fapt provoacă, după un anumit timp, o altă separare. Ceea ce se detaşase de Soare, în ultima parte, era un corp cosmic care conţinea toate forţele şi entităţile care trăiesc, în prezent, pe Pământ şi pe Lună. Pământul purta deci, în acel moment, în propriul său corp şi Luna. Ulterior, ea se desprinde şi acum se roteşte în jurul său. Dacă Luna ar fi rămas înglobată în corpul Pământului, acesta nu ar mai fi putut deveni niciodată scena pe care se desfâşoară evoluţia omului, aşa cum o cunoaştem în prezent. Era necesar ca forţele lunare actuale să fie eliminate mai întâi din corpul Pământului, iar omul trebuia să rămână pe scena terestră astfel purificată pentru a-şi continua evoluţia. În acest fel, din vechiul Soare s-au format trei corpuri cosmice. Două dintre aceste corpuri cosmice, noul Soare şi noua Lună, îşi trimit acum forţele către Pământ şi, implicit, către om, din exterior. – Datorită acestor evenimente în evoluţia corpurilor cosmice, a devenit posobil ca natura tripartită a omului, aşa cum fusese pe vechea Lună (corp fizic, eteric şi astral) să mai primească al patrulea mădular, „eul". Această nouă împlinire era condiţionată de o perfecţionare a corpului fizic, a corpului eteric şi a celui astral. Perfecţionarea corpului fizic consta din inserarea sistemului inimii, ca element pregătitor al *sângelui cald*. Bineînţeles, sistemul senzorial, sistemul glandular şi cel nervos au trebuit să fie astfel transformate, încât să fie compatibile cu noul sistem circulator al sângelui cald din organismul uman. Organele senzoriale au fost atât de profund transformate, încât de la simpla conştienţă de imagini – pe care o aveau pe vechea Lună – să treacă la treapta superioară a conştienţei de obiecte, capabilă să mijlocească perceperea lucrurilor exterioare. Această conştienţă o avem astăzi din momentul când ne trezim dimineaţa din somn până seara, la culcare. Pe vechea Lună, simţurile nu erau receptive către lumea din afară, imaginile conştienţei apăreau din interior. Tocmai această deschidere a simţurilor către lumea exterioară este o cucerire a evoluţiei terestre.

S-a amintit mai sus că nu toate corpurile umane create pe Saturn şi-au atins nivelul care le era destinat şi, în felul acesta, pe Soare, alături de regnul uman, aşa cum arăta la vremea aceea, a luat fiinţă un al doilea regn natural. Este firesc să ne imaginăm că, la fiecare nouă etapă din evoluţie, pe Soare, pe Lună şi chiar pe Pământ, au rămas în urmă mereu alte fiinţe faţă de scopul perioadei respective şi, datorită acestui fapt, au luat naştere regnurile naturale inferioare. Regnul animal, care se află cel mai apropiat de om, este de exemplu, acela care încă de pe Saturn a fost primul grup care a rămas în urmă, dar apoi, parţial, în condiţii nefavorabile, pe Soare şi pe Lună, a recuperat din mersul evoluţiei, astfel că pe Pământ, deşi nu a atins nivelul uman, totuşi, în parte, a fost apt să primească în structura sa sânge cald. Sângele cald nu a existat în nici un regn natural înainte de stadiul terestru. Acele animale care, în prezent, au sânge rece (sau temperatură variabilă), precum şi anumite plante, s-au format datorită faptului că unele fiinţe din regnurile inferioare de pe Soare au rămas, în continuare, în urma stadiului la care ajunseseră celelalte fiinţe din acelaşi regn. Regnul mineral de astăzi s-a format cel mai târziu şi, în bună parte, chiar în timpul actualului stadiu terestru.

Omul terestru, alcătuit acum din cele patru elemente, primeşte de la Soare şi Lună influenţa forţelor care au rămas legate de aceste două corpuri cosmice. De la Soare primeşte forţele care servesc progresului, dezvoltării şi devenirii, iar de la Lună, forţele care duc la densificare şi la formă. Dacă omul ar fi rămas numai sub influenţa forţelor solare, el ar fi fost atras într-un vârtej de creştere rapidă, fără măsură. De aceea a fost necesar ca, la un anumit moment, să

părăsească Soarele, primind în felul acesta, pe vechea Lună, care se desprinsese de Soare, forţa care să împiedice acea dezvoltare prea rapidă. Dacă însă, pe de altă parte, ar fi rămas legat constant de Lună, forţele contrare dezvoltării l-ar fi împietrit într-o formă rigidă. Pentru a se stabili un echilibru, procesul s-a desfăşurat în aşa fel, încât a permis formarea Pământului propriu-zis, în sânul căruia ambele influenţe s-au echilibrat în mod corespunzător. Această echilibrare corespunde cu un alt moment important, când la cele patru mădulare care alcătuiau fiinţa umană se adaugă un element superior, *sufletul*, ca esenţă interioară.

Corpul fizic al omului este, în ceea ce priveşte forma, funcţiile sale, mişcarea etc., expresia şi rezultatul a ceea ce se petrece în celelalte mădulare, în corpul eteric, în corpul astral şi în „eu". În expunerile pe care le-am făcut mai înainte referitor la *Cronica Akasha*, s-a văzut cum, în decursul evoluţiei, aceste mădulare au intervenit, unul după altul, în formarea corpului fizic. În timpul evoluţiei saturniene, nici unul din celelalte mădulare nu era ataşat de corpul fizic. Atunci însă, s-au pus primele temeiuri ale structurii sale de mai târziu. Este bine să avem o reprezentare corectă asupra acestei probleme şi să nu credem că forţele corpului eteric, ale corpului astral şi ale „eului", care au acţionat mai târziu direct asupra corpului fizic, nu ar fi fost prezente pe Saturn. Dimpotrivă, ele au acţionat şi atunci, dar acţiunea lor venea, într-un anumit sens, din afară, nu din interior. Aceste mădulare nu erau încă formate, nu erau legate în mod precis de corpul fizic al omului, dar forţele care ulterior – pe Soare, pe Lună şi pe Pământ – s-au legat cu acesta acţionau totuşi, dar din mediul exterior al lui Saturn, din, „atmosfera" acestuia, şi au pus bazele primului germen al corpului fizic. Ulterior, pe Soare, acest gerrnen a fost transformat şi perfecţionat, pentru că unele din aceste forţe au constituit corpul eteric specific al omului şi nu mai acţionau din exterior, ci s-au legat de corpul fizic, acţionând din interiorul acestuia. Aceeaşi lucrare s-a făcut şi pe Lună, în ceea ce priveşte corpul astral, iar pe Pământ, corpul fizic a suferit a patra transformare şi a putut deveni purtător al „eului". De acum înainte, acţiunea acestor mădulare se desfăsoară din interior.

După cum se vede, pentru cercetătorul din domeniul ştiinţei spirituale, corpul fizic uman nu are absolut deloc un caracter rigid, nimic definitiv în ceea ce priveşte forma sau modul de acţiune. El este în curs de transformare continuă. Această transformare are loc şi în prezent, în actuala perioadă, terestră, a evoluţiei sale. Putem înţelege viaţa umană numai dacă reuşim să avem o reprezentare despre această prefacere.

Dacă cercetăm organele omului din prespectiva ştiinţei spirituale, constatăm că acestea se află pe trepte de evoluţie foarte diferite. Există în corpul omului unele organe care, în structura lor actuală, se găsesc pe o treaptă descendentă, altele pe o treaptă ascendentă. Primele îşi vor pierde tot mai mult, în viitor, importanţa pe care o au acum. Apogeul misiunii lor a trecut, ele degenerează şi, în cele din urmă, vor dispărea din corpul uman. Alte organe sunt în plină evoluţie ascendentă; ele au în natura lor ceva ce astăzi există numai ca germen, dar vor căpăta în viitor o structură perfectionată şi vor juca un rol major. Din prima categorie fac parte, între altele, organele de reproducere, de procreare de fiinţe asemănătoare. Ele îşi vor ceda rolul altor organe, pierzându-şi chiar orice importanţă. Va veni un timp când aceste organe se vor afla într-o stare de completă degenerescenţă în corpul uman şi nu vor mai servi decât ca un fel de mărturie a unui stadiu de mult trecut din evoluţia noastră.

Alte organe, cum ar fi, de exemplu, inima şi anumite structuri învecinate, se află, într-o anumită privinţă, la începutul evoluţiei lor. Ele vor aduce la o deplină dezvoltare ceea ce în prezent conţine doar germeni potenţiali. Din punctul de vedere al ştiinţei spirituale, inima şi în legătură cu ea, ceea ce numim aparatul circulator şi circulaţia sângelui, reprezintă cu totul altceva decât consideră în prezent fiziologia, care în această privintă, este total dependentă de concepţii materialist-mecaniciste. Ştiinţa spirituală reuşeşte să facă lumină asupra unor fapte care pentru ştiinţa contemporană sunt absolut curente, dar pe care, cu mijloacele pe care le are

la dispoziţie, aceasta nu le poate explica într-un mod cât de cât satisfăcător. Anatomia ne arată că muşchii din corpul uman sunt de două feluri, în ceea ce priveşte structura lor. Unii prezintă în structurile lor cele mai mici fibre netede, alţii striuri transversale regulate. Muşchii netezi sunt, în general, aceia ale căror mişcări sunt independente de voinţa omului. De exemplu, muşchii intestinului au ţesut neted şi, prin mişcările lor regulate, evacuează bolul alimentar, fără ca voinţa noastră să poată influenţa această mişcare. Şi muşchii care se află în iris sunt netezi; ei comandă mişcarea prin care pupila se dilată când primeşte mai puţină lumină şi se contractă dacă primeşte prea multă. Aceste mişcări sunt independente de voinţa omului. Muşchii care, sub influenţa voinţei noastre, comandă anumite mişcări, au o structură striată, cum sunt, de exemplu, muşchii de la braţe şi picioare. Inima este şi ea un muşchi din aceeaşi categorie, dar constituie o excepţie. Voinţa noastră nu poate influenţa cu nimic mişcările sale ritmice, în actualul stadiu de evoluţie a omului, deşi este un muşchi „cu striuri transversale". Ştiinţa spirituală este în măsură să explice cauza acestui fenomen. Inima nu va rămâne pentru totdeauna aşa cum este astăzi. În viitor, ea va lua o formă cu totul alta şi nici chiar funcţia ei nu va mai fi aceeaşi, fiind pe cale să devină un muşchi care să asculte de voinţa omului. Ea va putea executa mişcări care să fie efectul impulsurilor sufleteşti, intime, ale omului. Încă de acum, inima prezintă, în structura sa, potenţialităţi ale importantului rol pe care îl va avea în viitor, când ritmul cardiac va deveni expresia voinţei umane, aşa cum este, în prezent, ridicarea mâinii sau mişcarea picioarelor în mers. – Această perspectivă a inimii este strâns legată de o cunoaştere profundă pe care ştiinţa spirituală o are asupra raporturilor care există între inimă şi aparatul circulator sanguin. Concepţia materialist-mecanicistă consideră inima ca pe un fel de instrument care pompează sângele cu regularitate prin corp. Inima ar fi, deci, cauza circulaţiei sanguine. Ştiinţa spirituală ne arată, însă, cu totul altceva. În concepţia sa, pulsaţia sângelui, întreaga sa mobilitate interioară, este expresia proceselor sufleteşti exercitate asupra sângelui. Tot ce este legat de sânge este de natură sufletească. Paloarea datorită unui sentiment de frică, sau înroşirea obrazului ca efect al unui sentiment de ruşine sunt manifestări materiale ale unor procese sufleteşti reflectate în sânge. Tot ce se manifestă prin sânge este numai şi numai expresia a ceea ce are loc în viaţa noastră sufletească. Relaţia strânsă care există între pulsaţia sângelui şi impulsurile sufletului reprezintă în sine un profund mister. Bătăile inimii sunt nu cauza, ci consecinţa pulsaţiei sângelui. – În viitor, datorită faptului că bătăile sale vor fi dirijate prin voinţa omului, inima va deveni mijlocul de exprimare în exterior a tot ce se ţese în sufletul omului.

Alte organe, care de asemenea se află în cursul unei evoluţii ascendente, sunt cele ale aparatului respirator şi, mai ales, în rolul lor de instrumente ale vorbirii. În prezent, omul are capacitatea să-şi transforme gândurile în mişcări ondulatorii ale aerului cu ajutorul acestora. Ceea ce el trăieşte în interioritatea sa, transmite prin vorbire lumii exterioare. Trăirile sufleteşti pe care le are le transformă în mişcări ondulatorii ale aerului. Această mişcare ondulatorie a aerului este o reproducere a experienţelor care au loc în interioritatea noastră. În viitor, va fi posibil să se exteriorizeze din ce în ce mai mult natura interioară a fiinţei. Rezultatul final, în această privinţă, va fi că, o dată ce organele vorbirii îşi vor fi atins perfecţiunea maximă, ele vor servi ca organe de reproducere, pentru a procrea fiinţe asemănătoare. Organele vorbirii contin încă de pe acum germenul viitoarelor organe de reproducere. Şi faptul că la bărbat, în timpul pubertăţii, se produce o schimbare a vocii (la animalele mascule, năpârlirea) este consecinţa relaţiei secrete care există între instrumentul vorbirii şi funcţia de reproducere a omului.

Întregul corp fizic al omului, cu toate organele sale, poate fi studiat în sensul acesta din punctul de vedere al ştiinţei spirituale. Deocamdată nu putem da decât câteva exemple. Există o anatomie şi o fiziologie aparţinând ştiinţei spirituale. Şi nu este prea departe timpul când ştiinţa curentă va trebui să se lase fecundată de ştiinţa spirituală, în sensul de a se transforma şi a se adapta la ea.

În această privinţă, devine evident că asemenea rezultate ca cele arătate mai sus nu se întemeiază pe simple concluzii sau pe speculaţii logice (sau pe analogii), ci, dimpotrivă, trebuie ca ele să rezulte dintr-o cercetare temeinică în cadrul ştiinţei spirituale. Este absolut necesar să subliniem acest lucru, pentru că apar foarte uşor prozeliţi zeloşi ai ştiinţei spirituale care, după ce au prins câteva noţiuni, vorbesc vrute şi nevrute, răspândind idei dintre cele mai fantastice. Aşa că nu este deloc surprinzător că se trezesc în faţa unei himere, cum se întâmplă foarte adesea.

Din cele spuse mai sus, s-ar putea trage concluzia următoare: deoarece organele de reproducere ale omului, în forma lor actuală, sunt primele care îşi vor pierde importanţa, ar însemna că tot ele au fost, fără îndoială, şi primele care au dobândit-o şi, deci, ar fi organele cele mai vechi din corpul omului. Realitatea este însă alta: aceste organe sunt cele din urmă care au primit forma actuală şi vor fi primele care o vor pierde.

Iată ce apare în faţa ochilor unui cercetător pe tărâmul ştiinţei spirituale. Pe Soare, corpul fizic uman s-a dezvoltat, într-o anumită privinţă, până la nivelul existenţei vegetale. El a fost întrepătruns atunci de un corp eteric. Pe Lună, acest corp ia un caracter de corp animal, fiind întrepătruns de un corp astral. Dar nu toate organele au luat parte la transformarea spre un caracter animal. Anumite părţi au rămas la nivelul vegetalului. Chiar şi mai târziu, când pe Pământ, după încorporarea „eului“, corpul uman a luat forma pe care o are în prezent, alte organe au păstrat mai departe un pronunţat caracter vegetal. Dar să nu ne imaginăm neapărat că aceste organe arătau ca plantele din ziua de astăzi. Printre aceste organe putem enumera pe cele de reproducere. Încă de la începutul evoluţiei terestre, ele erau marcate deja de acest caracter vegetal. Înţelepciunea vechilor Misterii cunoştea acest adevăr. Operele de artă foarte vechi, care au păstrat multe tradiţii transmise de Misterii, reprezentau, de exemplu, omul hermafrodit cu organe de reproducere asemănătoare cu frunzele de plante. Este vorba, după cum aţi înţeles, de precursorii omului, care aveau încă vechiul tip de organe de reproducere (erau bisexuaţi). Putem observa foarte bine aceasta la tipul hermafroditului din colecţia Capitoliului, la Roma. Când vom reuşi să înţelegem temeinic toate acestea, ne vom da seama, printre altele, şi de adevăratul sens al frunzei de smochin pe care o purta Eva. În felul acesta, vom descoperi pentru numeroase reprezentări vechi explicaţii reale, în timp ce interpretările actuale nu reflectă decât rezultatul unor demersuri intelectuale care, însă, nu au fost duse până la capăt. Trebuie să mai adăugăm că tipul hermafroditului, de care am amintit mai sus, prezintă şi alte caractere vegetale. Când a fost sculptat mai exista tradiţia că, într-un trecut extrem de îndepărtat, anumite organe ale omului suferiseră transformarea în sensul trecerii de la o natură vegetală la una animală.

Toate aceste transformări ale corpului uman sunt expresia forţelor de formare din corpul eteric, din corpul astral şi din „eu“. Metamorfozele corpului fizic uman merg împreună cu faptele săvârşite de mădularele superioare ale omului. De aceea, nu putem înţelege structura şi funcţiile corpului uman decât dacă studiem *Cronica Akasha*, care ne arată modul în care are loc alcătuirea, la nivel superior, a mădularelor mai mult sufleteşti şi spirituale ale omului. Tot ce este fizic şi material îşi găseşte explicaţia şi rostul în fapte de ordin spiritual. Acest lucru devine evident chiar si atunci când ne vom referi la *viitorul* elementului fizic.

Dar despre viitorul Pământului şi al omenirii vom discuta în articole următoare.

RĂSPUNS LA UNELE ÎNTREBĂRI

În faţă ne stă o primă întrebare: *Dacă, într-adevăr, trecând mereu prin alte încarnări în rase care se succed unele după altele, dobândim noi facultăţi şi dacă, mai departe, nimic din ceea*

ce sufletul a putut să acumuleze în decursul experienţelor sale nu trebuie să se piardă, cum se explică faptul că omenirea de astăzi nu mai posedă, practic, nimic din facultăţile pe care odinioară le avea dezvoltate la un nivel atât de înalt, de voinţă, de reprezentare şi de stăpânire a forţelor naturii?

De fapt, nu se pierde nici una din facultăţile dobândite de suflet în trecerea sa printr-o etapă de evoluţie. Dar când o nouă aptitudine se dezvoltă, cea precedentă ia o altă formă. Ea nu se mai manifestă în felul său propriu, ci serveşte ca bază pentru noua facultate care urmează. S-a arătat, între altele, că atlanteenii îşi însuşiseră facultatea de memorizare. În prezent, noi nu ne putem imagina ce capacitate de memorizare avea un atlantean. Dar tot ceea ce în prezent – acum, în cea de a cincea rasă – apare oarecum ca reprezentând daruri înnăscute a fost mai întâi obţinut în Atlantida cu ajutorul memoriei. Reprezentările noastre despre spaţiu, timp, numere etc. ne-ar produce mult mai multe dificultăţi, dacă omul modern ar trebui să le obţină abia acum. Astăzi, misiunea omului este să-şi însuşească o inteligenţă bazată pe logică. Dar la atlanteeni logica lipsea. Iată de ce, atunci când este vorba să se dezvolte o nouă forţă sufletească, cuceririle anterioare, aşa cum se manifestau la timpul lor, trebuie să se retragă, să se refugieze sub pragul conştienţei. Dacă, de exemplu, castorul ar trebui la un moment dat să devină o fiinţă înzestrată cu gânduri, ar fi nevoit să-şi transforme în altceva capacitatea lui de a-şi face intuitiv construcţii artificiale. – Atlanteenii aveau, de exemplu, şi puterea de a exercita o anumită stăpânire asupra forţelor vitale. Cu această forţă pe care o stăpâneau ei, au reuşit să construiască acele extraordinare maşini. În schimb, nu stăpâneau nimic din ceea ce popoarele celei de a cincea rase-rădăcină au ca dar al povestirii. Ei nu cunoşteau nimic din trecut, nu aveau mituri, nu aveau poveşti. Doar din miturile pe care noi, cei din a cincea rasă, le avem, putem cunoaşte ceva din acea putere de stăpânire a forţelor vitale pe care o aveau atlanteenii, şi sub această formă s-a creat apoi baza pentru activitatea marcată de inteligenţă a rasei noastre. Marii inventatori şi descoperitori pe care i-a dat rasa noastră sunt reîncarnări ale unor „clarvăzători" din rasa atlanteană. În ideile lor geniale trăieşte şi se exprimă un element de altă natură, ceva ce în timpul încarnării atlanteene era tocmai forţa creatoare de viaţă pe care o aveau în ei. Gândirea noastră logică, studiul naturii, tehnica etc. s-au format pe un teren care are o origine atlanteană. Dacă, să zicem, un inginer ar putea să retransforme forţa sa intelectuală de judecată, ar rezulta ceva ce era propriu unui atlantean. Întreaga jurisprudenţă romană nu a fost decât transformarea forţei de voinţe existente în timpurile trecute. La rândul său, voinţa rămâne ca un fel de fundal, şi în loc să ia singură anumite forme s-a transformat în forme de gândire care s-au concretizat în concepte de drept, juridice. Simţul frumosului la greci s-a format nemijlocit din forţe care serveau atlanteenilor la cultivarea spectaculoasă a formelor vegetale şi animale. În fantezia artistică a lui Fidias [16] trăieste ceva de care un atlantean se servea nemijlocit pentru a transforma fiinţe vii adevărate.

O altă întrebare este aceasta: *Care este raportul dintre ştiinţa spirituală (teosofia) şi aşa-numita „ştiinţă ocultă"?*

Ştiinţele oculte există dintotdeauna. Ele au fost cultivate în aşa-zisele „şcoli oculte". Numai cine se supunea unor anumite probe avea acces în aceste şcoli, şi nu i se dezvăluia decât ceea ce corespundea facultăţilor sale intelectuale, spirituale şi morale. Această restricţie era absolut necesară, deoarece cunoştinţele în domeniile superioare, corect aplicate, reprezentau cheia de acces la o putere care, dacă ar fi încăput pe mâinile unor persoane nepregătite, ar fi dus în mod sigur la abuzuri. Ştiinţa spirituală nu face decât să popularizeze anumite cunoştinţe elementare ale ştiinţei oculte. Motivul îl constituie actualele circumstanţe proprii epocii în care ne aflăm. Nivelul de dezvoltare a inteligenţei atins în prezent de cei mai avansaţi contemporani din omenire face ca, nu peste mult timp, aceştia să aibă posibilitatea să dobândească anumite concepţii pe care, înainte vreme, numai acela care era introdus în ştiinţele oculte le putea avea. Dar, în acest caz, ideile şi concepţiile respective erau prezentate

într-o formă foarte caricaturală şi deghizate, căci altfel ar fi putut avea efecte cu totul dăunătoare. De aceea, păstrătorii acestei străvechi înţelepciuni oculte se fereau să dezvăluie în public ceva din ea. În felul acesta, avem posibilitatea să determinăm după criteriile adevăratei înţelepciuni progresele făcute de omenire în decursul evoluţiei epocilor de cultură. Cunoaşterea pe care o avem despre natură ne conduce, de exemplu, să ne formăm anumite păreri asupra originii lucrurilor. Dar fără o aprofundare bazată pe ştiinţa ocultă, aceste reprezentări nu sunt decât un fel de caricaturi. Tehnica se îndreaptă acum spre unele stadii de evoluţie care nu vor fi benefice pentru umanitate, decât dacă oamenii vor primi în suflete influenţa profundă a unei concepţii de viaţă care să aibă la bază ştiinţa spirituală. Cât timp popoarele nu aveau încă o cunoaştere a naturii şi nici nu dispuneau de o tehnică aşa cum este cea modernă, iar cele mai înalte învăţăminte li se revelau sub formă de imagini religioase care se adresau numai sensibilităţii lor interioare, acestea aveau o putere binefăcătoare asupra oamenilor. Astăzi, omenirea are nevoie de aceleaşi adevăruri, dar într-o formă care să fie accesibilă inteligenţei. Nimic din concepţia despre lume bazată pe ştiinţa spirituală nu are un caracter arbitrar, ci rezultă dintr-o considerare a faptelor istorice aşa cum s-a arătat mai sus. – Anumite părţi din învăţământul ocult sunt rezervate şi astăzi numai celor care se supun unor probe de iniţiere. Şi chiar acele părţi care se dezvăluie public nu sunt utile decât acelora care nu se mulţumesc să le primească doar ca pe nişte cunoştinţe superficiale, abstracte, ci şi le însuşesc în cea mai profundă intimitate astfel încât ele devin un fir conducător al *vieţii* lor. O cunoaştere, chiar aprofundată, a învăţămintelor ştiinţei spirituale nu are nici o valoare, dacă le stăpânim în mod pur intelectual şi nu le pătrundem cu sentimentul şi sensibilitatea noastră *în tot cursul vieţii*. Numai printr-o astfel de abordare reuşim să aflăm ceva din valoarea adevărurilor sale. Altminteri rămân pur şi simplu ceva în care credem sau nu credem. Dacă sunt înţelese în mod corect, adevărurile ştiinţei spirituale pot deveni pentru om cu adevărat un temei pentru existenţa sa, permiţându-i să-şi descopere demnitatea, valoarea şi identitatea, şi îi dă, în acelaşi timp, maximum de curaj în viaţă. Căci aceste adevăruri îl lămuresc asupra legăturii sale cu lumea din jur şi îi dezvăluie scopurile superioare pe care trebuie să le urmărească şi care îi este adevărata sa menire. Şi aceasta se face în deplină armonie cu exigenţele prezentului, astfel că omul nu este nevoit să se zbată cu antagonismul dintre credinţă şi ştiinţă. Poţi fi, în acelaşi timp, om de ştiinţă modern, dar şi cercetător în domeniul spiritual. Condiţia este să fii autentic şi într-un caz şi în altul.

PREJUDECĂŢI PRETINS-ŞTIINŢIFICE

Este absolut evident că, în viaţa spirituală, aşa cum se prezintă ea astăzi, există multe aspecte care îngreunează, celui ce este în căutarea adevărului, o apropiere de cunoştiinţele pe care i le oferă ştiinţa spirituală (teosofia). Ceea ce am expus în articolele despre „***Problemele vitale ale mişcării teosofice***“ [17] poate fi luat ca un fel de indicaţie asupra motivelor care însufleţesc pe cel care caută adevărul ştiinţific în această direcţie. Multe din afirmaţiile cercetătorilor în domeniul ştiinţei spirituale par cu totul fanteziste celor care le compară cu pretinsele judecăţi sigure despre care cred că se pot obţine din faptele expuse de ştiintele naturale. Se mai adaugă faptul că acestea pot invoca în favoarea lor imensul aport pe care l-au adus pentru progresul omenirii şi continuă să-l aducă. Ce impresie puternică poate produce faptul că o personalitate care îşi clădeşte concepţia despre lume bazată exclusiv pe rezultatele stiinţelor naturale afirmă cu mândrie aceste cuvinte: „Există o prăpastie între aceste două concepţii extreme despre viaţă, una care priveşte exclusiv spre lumea aceasta, alta către cer. Până în prezent, totuşi, ştiinţa omenească nu a găsit nicăieri urmele unui Paradis, ale unei existenţe a celor morţi sau ale unui Dumnezeu personal, această inexorabilă ştiinţă care sondează totul şi disecă totul, care nu dă înapoi în faţa nici unui secret, care scrutează cerul dincolo de nebuloase şi analizează atomii infinit de mici ai celulelor vii, ca şi ai corpurilor chimice, care descompune lumina Soarelui şi lichefiază aerul, care în curând va putea să telegrafieze printr-un sistem

fără fir de la un cap la altul al Pământului, care vede deja prin corpurile opace, care introduce navigaţia submarină sau cea aeriană, care ne deschide noi orizonturi datorită radiumului şi altor descoperiri, ei bine, această ştiinţă care, după ce a dovedit adevărata filiaţiune a tuturor fiinţelor vii şi treptata lor metamorfozare până la formele pe care le îmbracă astăzi, se pregăteşte acum să-şi dirijeze cercetările asupra organului sufletului uman asupra creierului“ (prof. August Forel, *Leben und Tod*, München,1908) [18]. Siguranţa care se desprinde din aceste cuvinte (că cineva ar putea construi ceva pe baza acestor argumente) se trădează şi din următorul pasaj pe care Forel îl adaugă celor de mai sus: „Pornind de la concepţia monistă* asupra vieţii, singura capabilă să dea socoteală de toate datele ştiinţei, trebuie să lăsăm la o parte supranaturalul şi să ne întoarcem numai la cartea naturii“. În faţa acestei situaţii, un cercetător serios al adevărului se vede confruntat cu două lucruri, care constituie o puternică piedică în calea unei eventuale înclinaţii pe care ar avea-o de a considera afirmaţiile ştiintei spirituale purtând un sâmbure de adevăr. Dacă există în el o sensibilitate faţă de aceste afirmaţii şi va resimţi, negreşit, printr-o logică mai subtilă şi temeinicia lor interioară, ar putea fi îndemnat să reprime un asemenea impuls când trebuie să gândească în două feluri. Mai întâi, cei care reprezintă o autoritate în domeniu şi care cunosc doar forţa probatorie a faptelor certe găsesc că tot ce este „supranatural“ este numai fantasmagorie şi ţine de domeniul superstiţiilor cu totul neştiinţifice. În al doilea rând, dacă mă consacru studiului suprasensibilului, risc să devin o fiinţă neîndemânatică, un om nefolositor pentru viaţă. Căci tot ce se face pentru o viaţă practică trebuie să aibă rădăcini solid înfipte în „terenul realităţii“.

* Sistem filosofic potrivit căcuia la baza tuturor fenomenelor naturii se află un singur principiu, o singură realitate, fie materială, fie spirituală (NT).

Nu toţi dintre cei care se află în faţa acestei dileme reuşesc să sesizeze cu uşurinţă care este cu adevărat situaţia cu cele două probleme caracterizate. Cei care ar putea-o face şi-ar da seama, de exemplu, în ceea ce priveşte primul punct, de următoarele: rezultatele cercetărilor din domeniul ştiinţei spirituale nu vin nicidecum în contradicţie cu faptele stabilite de cercetările în domeniul stiinţelor naturale. În orice privinţă, când luăm în considerare relaţia dintre cele două domenii, *fără idei preconcepute*, constatăm, mai ales pentru timpul nostru, ceva cu totul diferit. Se dovedeşte că cercetarea ştiinţifică obiectivă se îndreaptă spre un ţel care, într-un viitor nu prea îndepărtat, o va aduce într-o deplină armonie cu ceea ce cercetarea spirituală stabileşte în anumite domenii din sursele sale suprasensibile. Se pot cita sute de cazuri care să vină în susţinerea acestei afirmaţii; ne vom restrânge aici la unul singur, dar foarte caracteristic.

În conferinţele pe care le-am ţinut în legătură cu evoluţia Pământului şi a omului, am arătat că strămoşii popoarelor civilizate de astăzi au locuit un teritoriu care ocupa cândva o zonă pe suprafaţa Pământului care astăzi este, în mare parte, ocupată de. Oceanul Atlantic. În articolele referitoare la *Cronica Akasha* m-am referit mai ales la aspectele şi facultăţile spiritual-sufleteşti ale strămoşilor atlanteeni. Chiar şi în conferinţele ţinute, am descris în repetate rânduri cum arăta suprafaia teritoriului care compune vechiul continent al Atlantidei. Spuneam: în vremea aceea, aerul era saturat cu o ceaţă alcătuită din vapori de apă. Omul trăia în această atmosferă de negură umedă care, în anumite zone, nu se limpezea niciodată pentru a ajunge la puritatea deplină a aerului. Soarele şi Luna nu puteau fi văzute, aşa cum le vedem astăzi, ci erau înconjurate de un fel de halou colorat. Diferenţierea netă între ploaie şi timp senin, aşa cum există în prezent, nu apărea în vremea aceea. Acel vechi continent poate fi cercetat cu ajutorul clarvederii şi se constată că fenomenul curcubeului nu se cunostea atunci. El a apărut abia în perioada postatlanteană. Strămosii noştri atlanteeni trăiau într-o ţară a negurilor. Aceste fapte s-au stabilit pe baza observaţiilor suprasensibile; şi trebuie să adăugăm că cercetătorul spiritual a procedat în modul cel mai just când s-a desprins cu energie de toate concluziile pe care le trăsese din cunoştinţele pe care le avea în domeniul ştiinţelor naturale, căci asemenea concluzii riscau să-i deformeze sensibilitatea obiectivă necesară unui cercetător

pe tărâm spiritual. Să comparăm acum rezultatele obţinute pe această cale cu concepiţile spre care se îndreaptă, în prezent, unii savanţi. Există astăzi cercetători care se simt obligaţi, în urma cercetărilor întreprinse, să accepte că Pământul era învăluit de o masă de nori într-o anumită perioadă din evoluţia sa. Ei ne atrag atenţia asupra faptului că şi astăzi cerul înnourat predomină faţă de cel senin şi că viaţa însăşi se găseşte în mare parte sub acţiunea unei lumini solare atenuată de existenta norilor, astfel că nu avem nici un temei să afirmăm că viaţa nu s-ar fi putut dezvolta sub acoperişul de nori de odinioară. Ei arată, în continuare, că organismele din regnul vegetal, care se pot socoti ca fiind cele mai vechi, erau de aşa natură, încât se puteau dezvolta fără lumină solară directă. Plante cum sunt acelea care cresc în deşert şi au neapărat nevoie de lumina directă a Soarelui şi de o atmosferă uscată nu fac parte din acele forme vegetale străvechi; ele sunt formaţiuni mai noi. Un alt cercetător (Hilgard) ne atrage atenţia că şi în regnul animal unele specii dispărute (de exemplu, ihtiozaurii) care aveau ochi foarte mari ne indică faptul că în epoca lor Pământul a cunoscut o perioadă de luminozitate scăzută, crepusculară.

Nu-mi trece prin minte să consider că asemenea concepţii nu au nevoie să fie corectate. Ele interesează pe cercetătorul spiritual mai puţin prin ceea ce ele constată, şi mai mult prin *orientarea* pe care cercetarea ştiinţifică se vede obligată să o dea acestor fapte. De curând, revista „Kosmos“ [19], de orientare mai mult sau mai puţin haeckeliană, a publicat un articol demn de luat în seamă care, plecând de la anumite constatări făcute în lumea plantelor şi animalelor, sugerează posibilitatea unui vechi continent atlantean. – Adunând laolaltă un număr cât mai mare de asemenea lucruri, s-ar putea foarte uşor demonstra cum adevărata ştiinţă a naturii se îndreaptă într-o direcţie care, în viitor, îi va permite să se alăture curentului ce în prezent este deja alimentat de izvoarele cercetării spirituale. Nu se poate insista îndeajuns asupra faptului că cercetarea spirituală nu este în contradicţie cu faptele pe care le revelează ştiinţele naturale: acolo, însă, unde adversarii ei cred că văd contradicţii, acestea nu se referă nicidecum la fapte, ci numai la interpretări pe care le-au formulat aceşti adversari şi despre care ei cred că decurg în mod obligatoriu din aceste fapte. Într-adevăr, opinia expusă mai sus de Forel nu are, la drept vorbind, nimic de-a face cu *existenţa* acelor stele nebuloase, cu natura celulelor, cu lichefierea aerului ş.a.m.d. Această opinie nu reprezintă, de fapt, nimic altceva decât o *credinţă* pe care şi-au clădit-o mulţi dintre cei care simt nevoia de a crede în ceea ce este sensibil şi real, credinţă pe care o aşază alături de faptele constatate. Această credinţă are ceva seducător pentru omul modern şi îl incită către o intoleranţă interioară foarte pregnantă. Cei care aderă la aceasta, care se simt atraşi către ea, se amăgesc şi îşi apreciază propria opinie ca fiind singura „ştiinţifică“ şi consideră orice altă concepţie ca fiind rezultatul unor prejudecăţi sau superstiţii. Este de-a dreptul uimitor cum într-o recentă publicaţie consacrată manifestărilor vieţii sufleteşti (Hermann Ebbinghaus *Abriss der Psychologie*) [20] putem citi unele afirmaţii ca acestea: „Împotriva întunericului impenetrabil al viitorului şi a puterii insurmontabile a forţelor vrăjmaşe, sufletul îşi găseşte sprijin în religie. Sub povara incertitudinii şi a spaimelor provocate de marile pericole, omul recurge în mod natural la reprezentări bazate pe analogii cu experienţele pe care le-a avut în situaţii de neştiinţă şi neputinţă, pentru a-l ajuta, aşa cum recurge în caz de incendii la apa salvatoare sau, în caz de primejdie într-o bătălie, la ajutorul unui camarad“. Iar mai departe se spune: „Pe trepte inferioare de cultură, când omul resimte la fiecare pas slăbiciunea sa în faţa pericolelor înspăimântătoare care îl pândesc din toate părţile, el este dominat, bineînţeles, de un sentiment de frică şi, în consecinţă, de credinţa în spirite rele şi în demoni. La un nivel superior, dimpotrivă, când cercetarea matură permite o înţelegere a conexiunii dintre fapte şi fenomene, precum şi o mai mare putere asupra lor şi creează o anumită încredere în sine şi o mai mare speranţă, apare totuşi şi un sentiment de încredere nestrămutată în puterile nevăzute care se află în spatele realităţii văzute şi chiar credinţa în spirite bune şi binevoitoare. Dar, în ansamblu, rămân ambele sentimente, frica şi iubirea, unul lângă altul, ca o caracteristică a sentimentelor omului faţă de zeităţile sale şi, după o împrejurare sau alta, preponderenţa lor

este alternativă, când unul sau altul predomină“. – Şi în continuare: „Acestea sunt rădăcinile religiei... rădăcini hrănite de frică şi nevoi şi, deşi religia se propagă îndeosebi prin instituţii, o dată creată, ea ar fi sucombat de multă vreme, dacă cele două elemente nu ar renaşte mereu“. – Cât de trunchiat şi de confuz este totul în aceste afirmaţii, cât de falsificat este prezentat totul. Cât de mult este influenţată această concepţie de credinţa că părerea sa trebuie să fie un adevăr unanim recunoscut. Mai întâi, există o confuzie între conţinutul ideilor religioase şi sentimentele religioase. *Conţinutul* ideilor şi reprezentările religioase sunt preluate din lumea suprasensibilă. Sentimentul religios de frică şi iubire faţă de entităţile suprasensibile este, fără discuţie, considerat aici ca fiind elementul creator al acestui conţinut şi se admite, fără nici o ezitare, că reprezentărilor religioase nu le corespunde nimic real. Nu se admite nici o clipă posibilitatea că o experienţă autentică ar fi cu putinţă în lumile suprasensibile şi că, prin asemenea experienţe, s-ar putea constata că sentimentele de frică şi iubire sunt o consecinţă a acestor realităţi date; este la fel ca în cazul unui incendiu, când nimeni nu s-ar gândi la apa salvatoare, sau în cazul unei bătălii, când nimeni nu s-ar gândi la un camarad care să-l ajute, dacă nu a cunoscut mai înainte nici apa, nici camaradul.

Cu astfel de concepţii, ştiinţa spirituală nu poate fi privită de aceşti savanţi decât ca o simplă fantasmagorie, iar sentimentul religios ar fi creatorul unor entităţi pe care foarte uşor le considerăm ca neexistente. Acest mod de a gândi ne duce la concluzia că ar fi cu totul imposibil să avem trăiri şi experienţe în lumea suprasensibilă, în măsura în care o putem face cu simţurile în lumea sensibilă obişnuită. – Ceea ce este straniu este faptul că asemenea concepţii conduc la aceea că înseşi propriile lor concluzii ar fi cu totul inadmisibile, dacă ar fi fost formulate de adversarii lor. Astfel, găsim, în lucrarea sus-menţionată a lui Forel, şi următorul pasaj: „Nu trăim noi oare într-un mod de o sută de ori mai real, mai *afectiv* şi mai *interesant* în «eul» şi în sufletul descendenţilor noştri, decât în acea «fata morgana» rece şi nebuloasă a unui cer ipotetic, plin de coruri şi şunete de trompetă tot atât de ipotetice, de presupuşi îngeri şi arhangheli pe care, de altfel, nici nu ni-i putem reprezenta şi care, de aceea, nu ne spun nimic?“ Ce legătură pot avea cu adevărul cuvinte ca „noi“, „afecţiune“ sau „interesant“? Dacă este adevărat că frica şi speranţa nu pot să ne conducă spre o viaţă spirituală, este oare permis să o negăm numai fiindcă o găsim „rece“ şi „neinteresantă“? Faţă de asemenea personalităţi care afirmă cu tărie că stau pe „terenul ferm al faptelor ştiinţifice“, cercetătorul spiritual se află în următoarea situaţie. El le spune: toate *datele* pe care voi le susţineţi, din domeniul geologiei, al paleontologiei, biologiei, fiziologiei etc., eu nu le combat. Sigur, numeroase fapte menţionate de voi au nevoie să fie corectate. De fapt, ştiinţa însăşi face asemenea corecturi. În afară de aceasta, eu răspund „da“ la ceea ce voi avansaţi. Nu am nici o plăcere să vă combat când prezentaţi fapte. Dar faptele pe care le expuneţi nu reprezintă decât o parte din realitate. Cealaltă parte o reprezintă forţele *spirituale* care ne ajută să clarificăm desfăşurarea faptelor de natură sensibilă. Iar faptele spirituale nu sunt ipoteze, nu sunt ceva ce nu se poate reprezenta, ci sunt *vieţuirea şi experienţa* cercetătorului spiritual. Ceea ce voi susţineţi în legătură cu faptele observate, fără să vă daţi seama, nu este nimic mai mult decât opinia voastră personală că asemenea fapte spirituale nu ar putea exista. În realitate, nu aduceţi în sprijinul unor astfel de păreri decât argumentul că faptele spirituale vă sunt necunoscute. De aici trageţi concluzia că ele nu există şi că sunt doar nişte visători care inventează poveşti cei care pretind că ştiu ceva despre ele. Cercetătorul în domeniul spiritual nu vă răpeşte nimic, dar absolut nimic din lumea voastră; el doar o alătură pe a sa. Şi numai pentru faptul că nu vă convine că el procedează astfel spuneţi, deşi nu întotdeauna în mod clar: „omul“ nu are voie să vorbească de nimic altceva, decât despre ce vorbim noi; noi nu cerem numai să recunoască ştiinţa noastră, ci pretindem totodată ca tot ceea ce nu este cunoscut de noi să fie tratat ca o himeră. Celui care se lasă atras de o asemenea „logică“, fireşte, nu i se mai poate veni în ajutor. Cu *această* logică el poate întelege o frază ca aceasta: „Eul nostru a trăit cândva direct în strămoşii noştri umani şi va continua să trăiască direct sau indirect în urmaşii noştri“. (Forel, *Leben und Tod*.) Numai că nu ar trebui să se adauge,

„*Ştiinţa o dovedeşte*“, aşa cum este scris în lucrarea respectivă, căci ştiinţa, în acest caz, nu dovedeşte nimic, ci credinţa înlănţuită de lumea sensibilă stabileşte dogma: „Ceva despre care eu nu pot avea reprezentări trebuie considerat ca iluzie, iar cine respinge afirmaţiile mele păcătuieşte împotriva adevăratei ştiinţe“.

Cine cunoaşte sufletul omenesc în evoluţia sa, înţelege foarte bine că spiritele sunt mai întâi orbite de puternicul progres al ştiinţelor naturale şi nu se regăsesc în formele prin care s-au transmis, în mod tradiţional, marile adevăruri. Ştiinţa spirituală restituie omului din nou aceste forme. Ea arată, de exemplu, cum se reflectă în zilele creaţiei biblice adevăruri care se dezvăluie privirii unui clarvăzător*. Spiritul savantului ataşat de lumea sensibilă se mulţumeşte să-şi spună doar că zilele Creaţiei, aşa cum sunt expuse în Biblie, contrazic pur şi simplu cuceririle geologiei ş.a.m.d. Ştiinţa spirituală are o poziţie care nu caută nici să dilueze profundele adevăruri cuprinse în zilele Creaţiei, prezentându-le ca pe o simplă „poezie mitologică“, şi nici să dea explicaţii simbolice sau alegorice. Interpretarea corectă a demersului său, acel „cum“, este cu totul inaccesibilă celor care nu încetează să inventeze contradicţii între Geneză şi ştiinţele naturale. Şi nu trebuie nici să credem că cercetarea spirituală îşi trage seva din relatarea biblică. Ea îşi are propriile metode şi descoperă adevărurile pe care le deţine independent de vechile documente, dar găseşte în ele confirmarea lor. Această cale este absolut necesară pentru mulţi cercetători contemporani care sunt în căutarea adevărului. Aceştia pretind o cercetare spirituală care să nu difere prea mult de caracterul ştiinţelor naturale. Dar când esenţa însăşi a ştiinţei spirituale nu îţi este cunoscută, eşti cu totul dezarmat, dacă este vorba să aperi realităţile lumii supransensibile faţă de efectele negative orbitoare ale unor opinii care aparent se sprijină pe ştiinţele naturale. O asemenea atitudine interioară fusese deja prezentată de un om care nu era lipsit de căldură sufletească, dar care era incapabil să dea sentimentelor sale un conţinut spiritual-ştiinţific şi suprasensibil. Cu aproape optzeci de ani în urmă, o asemenea personalitate cum a fost Schleiermacher [21] scria unui anume Lucke [22], cu mult mai tânăr ca el:

„Dacă ai în vedere situaţia actuală a ştiintelor naturale, aşa cum se configurează ele, ca o vastă cunoaştere a lumii, ce perspectivă îţi oferă pentru viitor, şi nu mă refer la teologie, ci la creştinismul nostru evanghelic? – În ceea ce mă priveşte, eu presimt că va trebui să ne deprindem să renunţăm la multe lucruri despre care mulţi cred că sunt legate indisolubil de creştinism. Nu vreau să discut despre cele şase zile ale Creaţiei, dar *conceptul de creaţie*, aşa cum este el de obicei alcătuit... cât timp va putea rezista forţei unei concepţii despre lume bazată pe combinaţii ştiinţifice din lanţul căruia nimeni nu-i poate scăpa? – Ce se va întâmpla, scumpul meu prieten? Eu nu voi mai fi, nu voi mai apuca timpul acela, deci pot să mă culc şi să dorm liniştit; dar tu, amicul meu, şi toţi cei de vârsta ta, ce aveţi de gând să faceţi?“ (*Studii şi critici teologice* de Ullmann şi Umbreit, 1829). Aceste cuvinte au la bază ideea că aşa-numitele „combinaţii ştiinţifice“ sunt o rezultantă necesară a faptelor. Dacă ar fi aşa, „nimeni nu ar putea scăpa din înlănţuirea lor; şi cine simte o atracţie către lumea suprasensibilă, acela ar putea dori să i se permită „să se culce pentru a dormi în linişte“ şi a nu trebui să suporte atacul ştiintei împotriva lumii suprasensibile. Previziunile lui Schleiermacher s-au realizat în măsura în care „combinaţiile ştiintifice“ şi-au găsit loc în cercuri largi. Dar, totodată, există, în prezent, posibilitatea să putem cunoaşte lumea suprasensibilă într-un mod tot atât de „ştiinţific“ ca şi conexiunea dintre faptele sensibile. Cine este familiarizat cu ştiinţa spirituală, aşa cum este deja posibil în prezent, acela va fi ferit, datorită acestui fapt, de multe superstiţii şi, totodată, va putea să aibă acces la conţinutul de idei al realităţii suprasensibile. Prin aceasta, el se va situa în afara altei superstiţii, eliberându-se de ideea preconcepută că frica şi necesitatea au creat lumea suprasensiblă. – Cine poate răzbate până la această concepţie nu va mai fi obsedat de ideea că ştiinţa spirituală te îndepărtează de realitate şi de viaţa practică. Vom recunoaşte, apoi, că adevărata ştiinţă spirituală nu este un element de sărăcire, ci, dimpotrivă, de îmbogăţire a existenţei. Nu vom fi puşi în situaţia să subapreciem realizări

tehnice cum ar fi telefonul, căile ferate sau cele aeriene, ci vom desoperi şi alte aspecte practice, în prezent rămase încă neobservate de cei ataşaţi strict doar de lumea sensibilă. Acest ataşament nu admite, de fapt, decât o parte şi nu întreaga realitate.

* A se compara cu lucrarea ulterioară a lui Rudolf Steiner ***Die Geheimnisse der biblischen Schöpfungsgeschichte*** (Nota ediţiei germane). Lucrarea a apărut şi în traducere, în limba română, sub titlul ***Misterul biblic al Genezei*** (GA 122), la editura Univers Enciclopedic, 1995 (NT).

Anexa 1*

PLANUL
etapelor parcurse de evoluţia omului si a Pământului

MANVATARA

* Anexele (1şi 2) apartin traducătorului.

Evoluţia omului si a Pământului se desfăşoară în cadrul unui „ciclu complet“ denumit, de regulă, prin termenul oriental MANVATARA (în sanscrită, perioadele de activitate a lumii, sau „zilele lui Brahma“, în timpul cărora lumea apare obiectiv).

Aceasta se realizează în şapte „cicluri mari“ sau „*stadii planetare*“ sau „*stări de conştienţă*“`.
În ordinea apariţiei lor ca realităţi manifestate acestea sunt:
1. SATURN – conştienţa de transă profundă („inconştientă“) (mineral)
2. SOARE – conştienţă obscură de somn fără vise (plantă)
3. LUNA – conştienţă imaginativă de somn cu vise (animal)
4. *TERRA* – conştienţa obiectivă a stării de veghe (om) Este stadiul planetar în care trăim azi.
5. JUPITER – conştienţa de sine imaginativă (psihică) (înger)
6. VENUS – constienţă obiectivă conştientă de sine (meta-psihică) (arhanghel)
7. VULCAN – conştienţă spirituală (stare de evlavie) (arhai).

(Într-un alt „ciclu complet“, viitor, omul va dezvolta încă alte cinci stări de conştienţă la nivelul 1) spiritelor formei, 2) al spiritelor mişcării, 3) al spiritelor înţelepciunii, 4) al spiritelor voinţei şi 5) al spiritelor armoniei.)

Între fiecare stadiu planetar se interpune o „pauză cosmică“ numită PRALAYA („nopţile lui Brahma“).

Fiecare stadiu planetar evoluează în decursul a şapte „cicluri mici“ sau „*stări de viaţa*“` sau „*regnuri de viaţa*“` (în literatura teosofică „ronde“).
Cele şapte regnuri de viaţă ale stadiului actual se pot denumi astfel:
1. Primul REGN ELEMENTAR
2. A1 doilea REGN ELEMENTAR
3. A1 treilea REGN ELEMENTAR
4. *REGNUL MINERAL* (este regnul predominant în prezent)
5. REGNUL VEGETAL
6. REGNUL ANIMAL
7. REGNUL UMAN
În total sunt parcurse 7 x 7 = 49 stări de viaţă (ronde).

Fiecare „regn de viaţă“ evoluează în decursul a şapte „cicluri mai mici“ sau *„stări de formă“* (în literatura teosofică, „globuri“).
În cadrul actualului regn mineral, cele şapte stări de formă poartă următoarele denumiri.
1. Starea de formă „ARUPA“ („fără formă“) (Devachan superior)
2. Starea de formă „RUPA“ (Devachan inferior)
3. Starea de formă ASTRALĂ
4. *Starea de formă FIZICĂ* (starea de formă în care ne aflăm azi)
5. Starca dc formă ASTRAlĂ AVANSATĂ
6. Starea dc formă a DEVACHANULUI INFERIOR AVANSAT
7. Starea de formă a DEVACHANULUI SUPERIOR
În total sunt 7 x 7 x 7 = 343 stări de formă.

Fiecare „stare de formă“ se împarte în şapte *„perioade“* (în terminologia teosofică, „rase-rădăcină“ sau „rase-mamă“).
În cazul actualei „stări de formă“ (FIZICĂ), aceste şapte perioade le putem numi după cum urmează:
1. PERIOADA POLARĂ
2. PERIOADA HIPERBOREANĂ
3. PERIOADA LEMURIANĂ
4. PERIOADA ATLANTEANĂ
5. *PERIOADA ACTUALĂ (POSTATLANTEANĂ)*
6. PERIOADA „CELOR ŞAPTE PECEŢI“
7. PERIOADA „CELOR ŞAPTE TRÂMBIŢE“
În total, 7 x 7 x 7 x 7 = 2401 perioade.

Fiecare „perioadă“ cuprinde şapte *„epoci de cultură“*. Referindu-ne la perioada atlanteană, cele şapte epoci corespund celor şapte „rase“ atlanteene: Rmoahals, Tlavatli, Tolteci, Prototuranieni, Protosemiţi, Akkadieni, Mongoli.
În cadrul actualei perioade (postatlanteene), cele şapte epoci de cultură sunt:
1. EPOCA STRĂVECHE INDIANĂ
2. EPOCA STRĂVECHE PERSANĂ
3. EPOCA VECHE ASIRO-BABILONIANĂ, EGIPTO-CALDEANĂ
4. EPOCA GRECO-ROMANĂ
5 . *EPOCA ACTUALĂ*
6. EPOCA „BISERICII DIN FILADELFIA“
7. EPOCA „BISERICII LAODICEEA“
În total sunt 7 x 7 x 7 x7 x7 =16 807 epoci.

În cadrul actualei perioade, fiecare epocă durează aproxi-mativ 2160 de ani (1/12 din „anul lui Platon“). Epoca noastră actuală a început în jurul anului 1413.

Dacă dorim să aflăm „coordonatele“ momentului actual, putem spune că ne aflăm în al patrulea stadiu planetar (Terra), în al 21-lea regn de viaţă (mineral), în al 172-a stare de formă (fizică). În limbaj ocult, aceste coordonate se notează 344.

Anexa 2*

IERARHIILE CEREŞTI

* Anexele (1şi 2) apartin traducătorului.

Esoterismul creştin – cu rădăcini în Denis Areopagitul, ucenic al Sfântului Apostol Pavel – cunoaşte nouă ierarhii cereşti.

Prima ierarhie
1. Serafimi (Spirite ale iubirii)
2. Heruvimi (Spirite ale armoniei)
3. Tronuri (Spirite ale voinţei, Flăcări, Vieţi strălucitoare).

A doua ierarhie
4. Kyriotetes (Spirite ale înţelepciunii, Domnii, Dominaţii)
5. Dynamis (Spirite ale mişcării, Virtuţi, Tării)
6. Exusiai (Spirite ale formei, Puteri).

A treia ierarhie
7. Archai (Spirite ale personalităţii, Începuturi, Spirite ale tenebrelor, Spirite ale timpului, Spirite ale individualităţii)
8. Arhangeloi (Arhangheli, Spirite ale focului, Fiii focului)
9. Angeloi (Îngeri, Spirite ale crepusculului, Fiii amurgului, Spirite ale penumbrei).

Rudolf Steiner

DIN CRONICA AKASHA

GA 11

NOTE ŞI OBSERVAŢII CUPRINSE ÎN EDIŢIA GERMANĂ

(1) Exprimarea lui Karl Vogt din lucrarea *Scrisori fiziologice adresate unor oameni cultivaţi din toate categoriile*,1845, p. 206.

(2) Ludwig Büchner (1824–1899), lucrarea *Forţă şi materie* apărută în 1855.

(3) Albert Ladenburg (1842–1911), chimist. Conferinţa ţinută la 21 septembrie 1903 cu ocazia celei de a 75-a Adunări a medicilor şi a naturaliştilor germani, la Kassel: „Despre influenţa ştiintelor naturale asupra concepţiei despre lume“, tipărită la Leipzig,1903.

(4) Max Verwom (1863–1921).

(5) Jakob Moleschott (1822–1893), naturalist şi filosof de origine olandeză.

(6) David Friedrich Strauss (1808–1874), scriitor şi teolog evanghelic

(7) Emil Du Bois-Reymond (1818–1896). Discursul său despre ceea ce vom ignora mereu: „Despre limitele cunoaşterii naturii“, conferinţă ţinută la a doua şedinţă publică a celei de a 45-a Adunări a medicilor şi naturaliştilor germani, la Leipzig, la 14 august 1872.

(8) Raoul Francé (1874–1943).

(9) Hugo de Vries (1848–1935), botanist olandez; lucrarea sa de bază, Teoria mutaţiilor. *Cercetări şi observaţii asupra apariţiei speciilor în regnul vegetal*,1901.

(10) W. H: Rolph (nu se cunosc date biografice). Lucrarea *Probleme biologice*, ediţia a II-a,1884.

(11) Johannes Reincke (1849–1931), neovitalist şi adversar al lui Haeckel. Lucrarea sa de bază *Lumea ca faptă. Schiţe ale unei concepţii despre bazele ştiinţelor naturale*, Berlin,1901.

(12) Wilhelm Ostwald (1853–1932), Înfrângerea materialismului ştiinţific, conferinţă ţinută la a treia şedinţă publică a Adunării Societăţii medicilor şi a naturaliştilor germani, Lübeck, 20 septembrie 1895.

(13) Platon povesteşte despre ultimele resturi ale insulei Poseidonis, în dialogurile *Timaios* şi *Kritias*.

(14) Lucrarea lui Rudolf Steiner, ***Teosofia. Introducere în cunoaşterea suprasensibilă despre lume şi menirea omului***, GA 9.

(15) A. P. Sinnett (nu se cunosc date biografice), *Doctrina esoterică sau Budismul ocult*, Leipzig, 1899 (ediţia a 2-a germană).

(16) Fidias (Phidias), născut după 500 î.Hr., mort înainte de 423 î.Hr. Sculptor atenian, perfecţiune a clasicismului grec.

(17) În articolele despre „***Probleme vitale ale mişcării teosofice***“. Retipărit în „Luzifer Gnosis“, 1903–1908. Articole fundamentale asupra antroposofiei şi expunerii făcute în revistele „Luzifer“ şi „Luzifer-Gnosis“, GA 34.

(18) August Forel (1848–1931), psihiatru elveţian. Cercetări asupra furnicilor şi a eticei sociale.

(19) Articol în revista „Kosmos“, Theodor Arldt (n. 1878), în caietul 10 al revistei, anul 1905.

(20) Hermann Ebbinghaus (1850–1909), *Tratat prescurtat de psihologie, apărut la Leipzig*,1908.

(21) Friedrich Schleiermacher (1768–1834), filosof şi teolog evanghelic.

(22) Friedrich Lück (1791–1855), teolog evanghelic.